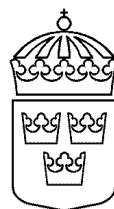

Riksdagens protokoll

2001/02:42

Torsdagen den 6 december

Protokoll
2001/02:42

Kl. 09.00 – 18.00
19.00 – 22.40

---

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 30 november.

2 § Meddelande om skriftliga frågor och svar under juluppehållet

Förste vice talmannen meddelade att ett meddelande om skriftliga frågor och svar under juluppehållet hade delats ut till kammarens ledamöter.

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2001/02:99

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:99 av Lars Elinderson (m) om skyddad identitet.

Interpellationen kommer att besvaras den 15 januari 2002.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresa.

Stockholm den 3 december 2001

Finansdepartementet

Bosse Ringholm

Interpellation 2001/02:109

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:109 av Johan Lönnroth om resursförstärkning till kommuner.

Interpellationen kommer att besvaras den 15 januari 2002.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresa.

Stockholm den 3 december 2001

Finansdepartementet

Bosse Ringholm

4 § Anmälan om inkomsten faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen, m.m.

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2001/02:FPM22 Kommissionens vitbok om Den gemensamma transportpolitiken fram till 2010 *KOM (2001) 370* till trafikutskottet

5 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

2001/02:64 till konstitutionsutskottet

2001/02:65 till miljö- och jordbruksutskottet

2001/02:69 till konstitutionsutskottet

2001/02:71 till justitieutskottet

Skrivelse

2001/02:52 till justitieutskottet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående propositioner och skrivelse skulle förlängas till *fredagen den 18 januari 2002*.

6 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter

Utbildningsutskottets betänkanden 2001/02:UbU1, UbU2, UbU4 och UbU5

7 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 5 december

FöU1 Totalförsvarsbudgeten för år 2002

Punkt 1 (Utgifterna m.m. inom totalförsvaret för budgetåret 2002)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

3. res. 3 (v)

4. res. 2 (kd)

5. res. 4 (fp)

Förberedande votering 1:

36 för res. 2

12 för res. 4

252 avstod

49 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 2:

35 för res. 3

38 för res. 2

230 avstod

46 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 3:

72 för res. 1

37 för res. 2

194 avstod

46 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

148 för utskottet

72 för res. 1

83 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 1 v, 16 c, 12 mp

För res. 1: 70 m, 2 -

Avstod: 33 v, 38 kd, 12 fp

Frånvarande: 12 s, 11 m, 9 v, 4 kd, 2 c, 4 fp, 4 mp

Punkt 2 (Inriktning för förbandsverksamheten)

1. utskottet

2. res. 5 (kd, m)

3. res. 6 (v)

Förberedande votering:

112 för res. 5

34 för res. 6

156 avstod

47 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Huvudvotering:

161 för utskottet

109 för res. 5

33 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 1 m, 1 v, 16 c, 12 fp, 12 mp

För res. 5: 69 m, 38 kd, 2 -

Avstod: 33 v

Frånvarande: 12 s, 11 m, 9 v, 4 kd, 2 c, 4 fp, 4 mp

Lars Björkman (m) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkterna 3–15

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU2 Försvarsbeslut för 2002–2004

Punkt 1 (Samhällets beredskap)

Yrkanden:

1. utskottet
2. res. 1 (kd)
3. res. 2 (fp)
4. utskottets förslag med den ändring däri som föranleddes av bifall till mot. Fö8 yrk 2 (mp)

Förberedande votering 1:

13 för res. 2
12 för mot.
278 avstod
46 frånvarande
Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 2:

37 för res. 1
13 för res. 2
253 avstod
46 frånvarande
Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

241 för utskottet
38 för res. 1
24 avstod
46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 70 m, 34 v, 16 c, 2 -

För res. 1: 38 kd

Avstod: 12 fp, 12 mp

Frånvarande: 12 s, 11 m, 9 v, 4 kd, 2 c, 4 fp, 4 mp

Punkt 4 (Den nya planeringsmyndigheten)

1. utskottet
2. res. 5 (v)
3. res. 6 (fp)

Förberedande votering:

35 för res. 5
12 för res. 6
256 avstod
46 frånvarande
Kammaren biträdde res. 5.

Huvudvotering:

256 för utskottet
34 för res. 5
12 avstod
47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 70 m, 38 kd, 16 c, 12 mp, 2 -

För res. 5: 34 v

Avstod: 12 fp

Frånvarande: 13 s, 11 m, 9 v, 4 kd, 2 c, 4 fp, 4 mp

Punkt 7 (Inriktning av försvarspolitiken)

1. utskottet

2. res. 8 (m)

Votering:

227 för utskottet

72 för res. 8

4 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 34 v, 38 kd, 16 c, 12 fp, 12 mp

För res. 8: 70 m, 2 -

Avstod: 4 s

Frånvarande: 12 s, 11 m, 9 v, 4 kd, 2 c, 4 fp, 4 mp

Punkt 13 (Civil-militär samverkan)

1. utskottet

2. res. 12 (kd)

Votering:

192 för utskottet

38 för res. 12

73 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 34 v, 16 c, 12 fp, 11 mp

För res. 12: 38 kd

Avstod: 70 m, 1 mp, 2 -

Frånvarande: 12 s, 11 m, 9 v, 4 kd, 2 c, 4 fp, 4 mp

Punkt 17 (Anpassning)

Yrkanden:

1. utskottet

2. res. 17 (v)

3. utskottets förslag med den ändring däri som föranleddes av bifall till mot. Fö8 yrk. 1 och 5 (mp)

Förberedande votering 1:

35 för res. 17

12 för mot.

255 avstod

47 frånvarande

Kammaren biträdde res. 17.

Huvudvotering:
185 för utskottet
44 för res. 17
74 avstod
46 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 119 s, 38 kd, 16 c, 12 fp
För res. 17: 34 v, 10 mp
Avstod: 70 m, 2 mp, 2 -
Frånvarande: 12 s, 11 m, 9 v, 4 kd, 2 c, 4 fp, 4 mp

Punkt 19 (Helikopterverksamhet och marin närvaro på västkusten)

1. utskottet
2. res. 18 (m, kd, fp)
Votering:
166 för utskottet
122 för res. 18
14 avstod
47 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 118 s, 32 v, 15 c, 1 mp
För res. 18: 70 m, 38 kd, 12 fp, 2 -
Avstod: 1 s, 1 v, 1 c, 11 mp
Frånvarande: 12 s, 11 m, 10 v, 4 kd, 2 c, 4 fp, 4 mp

Punkt 24 (Internationell verksamhet)

1. utskottet
2. res. 20 (m, kd, fp)
Votering:
180 för utskottet
122 för res. 20
47 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 119 s, 33 v, 16 c, 12 mp
För res. 20: 70 m, 38 kd, 12 fp, 2 -
Frånvarande: 12 s, 11 m, 10 v, 4 kd, 2 c, 4 fp, 4 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Föredrogs
sammansatta konstitutions- och utrikesutskottets betänkande 2001/02:
KUU1
Nicefördraget (prop. 2001/02:8)

Nicefördraget

Anf. 1 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Herr talman! Jag är glad över det samarbete som vi har haft med riksdagen kring Nicefördraget inför och under de förhandlingar som skedde. Jag har verkligen uppskattat de täta kontakterna och den konstruktiva stämning som vi har haft i samråden med EU-nämnden, utrikesutskottet och konstitutionsutskottet liksom i det sammansatta utskottets viktiga arbete.

Jag tycker att Nicefördraget är en bra illustration av det europeiska samarbetet på gott och ont.

Det är en kompromiss med allt vad det innebär.

Det tillfredsställer inte dem som enbart ser till nationalstatens intressen, för de nagelfar det här beslutet kritiskt och hittar en röst mindre här och en mer där och får därmed stöd för sin förutbestämda ståndpunkt: att Nicefördraget är ännu en byggsten i det som de brukar kalla den europeiska superstaten; och så stärks de i sin övertygelse mot unionen.

De som vill ha ett Europas förenta stater är lika besvikna över att deras drömmar än en gång grusats. De hittar inget beslut om en konstitution som minskar eller upphäver nationalstatens makt, och därmed bekräftas deras förutbestämda ståndpunkt: att medlemsstaterna, som det brukar heta, inte "klarar av att fatta de nödvändiga besluten för EU:s framtid"; och så stärks de i sin övertygelse att medlemsstaterna ska kopplas bort och toppmötena avskaffas.

Men alla vi som kan se att det europeiska samarbetet både har förtjänster och brister, både möjligheter och begränsningar, och som tror att vi både måste utveckla den europeiska unionen och behålla medlemsstaternas beslutanderätt i frågor av vitalt nationellt intresse, vi tycker att Nicefördraget ändå är en bra kompromiss, trots att man kan ha invändningar mot enskildheter.

Det är en bra kompromiss därför att den tillgodoser våra gemensamma intressen, precis som hela EU-samarbetet, som just bygger på att fred, säkerhet, en fungerande inre marknad, säker mat, hållbar utveckling, är viktigt för alla medborgare i Europa – och vi arbetar ju ständigt med hur vi på bästa sätt ska nå dessa gemensamma mål.

Det är en bra kompromiss därför att den inte bortser från att vi också har nationella intressen, som i första hand handlar om den oundgängliga demokratiska förankringen genom de nationella parlamenten men som också handlar om att vi ibland vill göra saker efter vår egen agenda, på områden där Sverige har gått före eller vill fortsätta att gå före. Jag tror i och för sig inte att man ska överdriva just den aspekten utan komma ihåg att det är inte bara vi svenskar som vill ha välfärd, ren miljö, jämställdhet, säker mat, öppenhet och solidaritet. Det är inte heller så att vi försvagar dessa områden i Sverige för att de nu är prioriteringar också för EU. Tvärtom tjänar vi på en större gemensam samsyn även i de frågor som vi har sett som traditionella svenska prioriteringar.

Nicefördraget är också en bra kompromiss därför att i Nice lyckades EU:s medlemsländer jämka mellan alla sina nationella intressen, och man lyckades med den gemensamma uppgiften att ta det historiska steget för Europas återförening och för en fredlig utveckling på vår kontinent. Det är det Nicefördraget handlar om – varken mer eller mindre.

Regeringskonferensen förra året hade ett begränsat mandat. Uppgiften var att genomföra de institutionella förändringar som var nödvändiga för utvidgningen. Dessutom skulle de göras på så kort tid att utvidgningen inte skulle försenas. Uppgiften var inte att ändra maktbalansen, att förenkla fördragen eller att skapa en konstitution. Eftersom utvidgningen är Sveriges allra viktigaste fråga i EU var vi också pådrivande för att försöka hitta lösningar.

Jag tycker att vi i dag kan konstatera att vi uppnådde huvudmålet, både för regeringskonferensen och för Sverige. Vi kom överens om de institutionella förändringar som är nödvändiga för att samarbetet ska fungera i en utvidgad union. I förklaringen om unionens framtid slås det entydigt fast att Nicefördraget öppnar vägen för utvidgningen och att nästa regeringskonferens inte får utgöra något hinder eller förhandsvillkor för utvidgningen. Nice var en förutsättning för genombrottet i Göteborg, som ju fastställde att förhandlingarna ska vara avslutade nästa år och att utvidgningen ska äga rum år 2004.

Inför utvidgningen var det naturligtvis nödvändigt att komma överens om regler för röstviktnings, kommissionens sammansättning och antal platser i parlamentet. Det gällde att behålla en rimlig balans mellan medlemsstaternas intressen och samtidigt skapa förutsättningar för att EU skulle kunna fungera minst lika effektivt som hittills med nästan dubbelt så många medlemsstater.

Låt mig kommentera frågorna var och en för sig.

När det gäller kommissionen var det viktigt för Sverige att vi kunde enas om att ha kvar en ledamot från varje medlemsland till dess att utvidgningen genomförts. Nu kommer varje land att vid sin anslutning kunna ha en av sina medborgare i kommissionen. När vi når 27 medlemmar i EU sätts ett tak för antalet. Då ska ett enhälligt beslut fattas om en reduktion av antalet ledamöter, och vi ska fastställa en jämlik rotation av kommissionärer. Det tycker vi är en vettig lösning.

Fördelningen av platser i parlamentet innebär att Sverige fortfarande kommer att ha 18 platser när utvidgningen är fullt genomförd.

Nicefördraget ger också en rimlig balans mellan större och mindre länder. De medlemsländer som förlorar en kommissionär får en viss kompensation i röstviktnings. Det var enligt det vi kom överens om i Amsterdam redan 1997.

Slutresultatet blir att ungefär samma andel av befolkningen i Europa måste stå bakom beslut också i fortsättningen. Sedan kan jag naturligtvis erkänna att det inte alltid är helt enkelt att räkna fram majoritetsreglerna.

Med Nicefördraget blir det också lättare att inleda ett närmare samarbete inom första och tredje pelaren. Det är också viktigt för utvidgningen. Närmare samarbete gör det möjligt för grupper av länder att fördjupa samarbetet inom fördragets ramar snarare än utanför. Rätt utformat kan det bidra till att stärka sammanhållningen i ett utvidgat EU.

Nu får vi större flexibilitet så att grupper om minst åtta länder får möjlighet att inom gemenskapen agera för en fördjupning i en mindre

krets. Det ska ske inom ramarna för våra gemensamma regler och – vilket är mycket viktigt för Sverige – det ska stå öppet för alla medlemsländer att delta.

Den gemensamma utrikespolitiken förblir just en gemensam utrikespolitik, precis som vi från svensk sida har velat från början. Vi menar att en uppdelning i grupper på det området skulle ha försvagat EU. Vi har nu säkrat att närmare samarbete inom utrikes- och säkerhetspolitiken enbart kan gälla att genomföra sådant som redan har beslutats med enhällighet och under vidmakthållet veto. Alla frågor med militära konsekvenser ska helt undantas från närmare samarbete. Alla sådana beslut kräver enhällighet.

Nicefördraget stärker också unionens beslutsförmåga i viktiga politiska frågor. Kvalificerad majoritet – som redan i dag är den vanligaste beslutsformen – blir ännu tydligare huvudregeln inom EU. Det underlättar medborgarnas fria rörlighet, och det kommer att effektivisera den externa handelspolitiken.

Vi ville gå ännu längre inom områden som socialpolitik, visering, asyl- och migrationsfrågor. Det är områden vi kommer att fortsätta att driva inför nästa regeringskonferens 2004.

Vi ska också vara medvetna om att vi nu närmar oss en kärna av bestämmelser som rör den nationella suveräniteten och där medlemsstaterna i stort sett är överens om att enhällighet ska fortsätta att gälla. Från svensk sida räknar vi skatteområdet som ett av dessa områden där vi vill ha enhällighet. Även för familjefrågor inom civilrätten kvarstår enhällighet som vi önskade.

Slutligen: Mot bakgrund av det snäva mandat som gällde för regeringskonferensen var det också bra att vi i Nice kunde enas om att inleda en djupare och bredare debatt om EU:s framtid. Det var ett svar på de önskemål om en bredare reform som hade framförts och ett erkännande av behovet av att förbättra den demokratiska legitimiteten och öppenheten för att föra unionen närmare medborgarna. Vi ser bl.a. på det låga deltagandet i Europavalen hur viktigt det är att vi kan brygga över klyftan mellan Europeiska unionen och Europas medborgare.

Vi startade framtidsdebatten under det svenska ordförandeskapet. I Göteborg kunde alla medlemsländer och flertalet kandidatländer rapportera om olika initiativ som hade tagits för att börja debatten. Då var de flesta länder inte redo att diskutera förberedelserna för nästa regeringskonferens, än mindre sakfrågorna. Regeringen beslöt ändå att lägga fram förslag om ett brett organ som skulle föreslå ämnen och alternativa lösningar för nästa regeringskonferens år 2004. Nu blir det ett sådant konvent. Nu råder det också en ganska bred enighet om att debatten måste börja med EU:s uppgifter och utmaningar och inte enbart ta upp de institutionella lösningarna.

Redan nästa vecka kommer den här diskussionen att föras vidare vid toppmötet i Laeken, där det också ska ges en klarsignal till ett konvent. Konventet ska lägga fram förslag och alternativ utan att binda nationella regeringar och parlament. Det blir ett konvent som följs av en ordentlig paus före regeringskonferensen. Det ska bli ett stort deltagande av nationella parlamentariker. Det är en fråga där Sverige hela tiden har varit pådrivande.

Vi tycker att det är viktigt att förberedelserna och debatten inte begränsas till konventet utan blir mycket bredare. Det civila forumet, och i Sverige 2004-kommittén, kommer att spela en stor roll inför den kommande regeringskonferensen, liksom givetvis riksdagens fortsatta arbete.

Regeringen avser att återkomma till riksdagen med en skrivelse i början av konventet som en del i förberedelserna inför regeringskonferensen. Nu ankommer det på riksdagen att godkänna det nya fördraget. Det finns mycket goda skäl för att Sverige bör tillträda fördraget. Det lägger en grund för en framtida Europaunion som också återförenar öst och väst.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag, innan jag lämnar talarstolen, uppmärksamma att en av debattdeltagarna i dag är med på sin sista riksdagsdebatt.

När jag gick på gymnasiet i Enköping lyssnade jag på en debatt där Lars Tobisson var med. Jag tyckte att han hade ett bra inlägg, så jag applåderade honom. Då fick jag veta av mina SSU-kamrater att detta var ohyggligt opassande, och så fick man verkligen inte göra! Jag har inte vågat erkänna detta förrän nu, 30 år senare.

Jag skulle vilja tacka Lars Tobisson både för samarbetet och för striderna.

Jag uppskattar samarbetet. Lars Tobisson är en av dem som mycket konstruktivt kan samverka när man har gemensamma mål. Bl.a. inom EU-samarbetet har vi ofta haft ett bra gemensamt arbete för att balansera det gemensamma europeiska och det nationella. Där har jag också fått värdesätta goda råd.

Jag har också uppskattat striderna. Det är ingen som tvingar en att läsa på och tänka igenom argumenten lika noga som en väl påläst och skicklig motståndare.

Riksdagen förlorar ett av sina starka namn, men revisionsrätten vinner en utomordentlig medarbetare.

Tack, Lars Tobisson, och lycka till!
(Applåder)

Anf. 2 PER UNCKEL (m):

Herr talman! Riksdagen ska i dag fatta ett av sina viktiga internationella beslut: genom att säga ja till Nicefördraget och därmed gå ytterligare en bit på vägen för att göra EU till en bättre organisation, göra det lite lättare att fatta de nationella besluten, men framför allt förbereda EU för att bli en större och mera alleuropeisk organisation än den i dag är.

En stor utvidgning står för dörren. Nicefördraget är en del i förberedelseprocessen för detta.

Med utvidgningen av den europeiska unionen till ett mycket stort antal länder som tidigare brottats under kommunismens barbari fullföljer EU en av sina allra mest centrala kärnuppgifter: att bana väg för freden och att säkra friheten, öppenheten, toleransen och demokratin. Det är en stor uppgift EU har framför sig, och det är en stor uppgift att göra organisationen beredd att ta sig an dessa nya och oändligt mycket mera utmanande uppgifter än de som stod för dörren när EU utvidgades med övriga västeuropeiska länder, däribland Sverige.

Det har legat och ligger i sakens natur att vi i Sverige har känt och känner ett särskilt engagemang och ett särskilt ansvar för att bereda de baltiska länderna möjlighet till ett snabbt inträde i unionen.

Det är, herr talman, en bred enighet som det sammansatta konstitutions- och utrikesutskottet har samlat bakom ett ja till det Nicefördrag som nu ligger på riksdagens bord. Socialdemokrater och moderater, kristdemokrater, folkpartister och centerpartister står bakom övertygelsen att det behövs ett bra, effektivt, starkt och utvidgat EU, för Sveriges skull men också för de allomfattande uppgifter som bär upp den europeiska unionen.

Det innebär naturligtvis inte att ideologier och skilda synsätt har spelat ut sin roll i politiken, bara ett erkännande av att i en internationell värld behövs det också internationella arenor. Eller, annorlunda uttryckt, med samma övertygelse som mitt parti i dag säger ja till regeringens förslag att godkänna Nicefördraget, slås vi också för att EU:s innehåll ska styras mera av de frihetliga idéer som vi i Sverige vill ska ersätta socialdemokratins.

Herr talman! Två partier säger nej till Nicefördraget, i ett motstånd som jag måste medge blir alltmera svårförståeligt och svårförklarligt. Skulle de som i dag säger nej till Nicefördraget få sin vilja igenom stoppar man i praktiken EU:s utvidgning. Det innebär med andra ord att inte bara Sverige får ta konsekvenserna av dessa partiers EU-motstånd, utan också de andra länder som nu vill göra gemensam sak med oss som redan finns innanför unionen.

Jag har alltid undrat vad de som intar den ståndpunkten säger till sina vänner i Warszawa, Prag, Bratislava, Vilnius, Riga eller Tallinn. Har inte de som lever i dessa länder lidit nog? Skulle de därutöver få se sina västeuropeiska vänner dra undan möjligheten att vinna det välstånd, vinna den rättvisa och vinna den garanti för demokratin som de uppfattar att EU-medlemskapet skulle leda till för dem?

Nu heter det bland dem som hävdar att Nicefördraget likväl inte ska godkännas att vi i alla fall kan ta in nya medlemsländer men göra de nödvändiga anpassningarna genom de s.k. anslutningsfördragen. Om detta, herr talman, kan ett par saker sägas.

Det ena är det uppenbara, nämligen att om vi ska ta in Nicefördraget i anslutningsfördragen är det bara att göra samma sak men att tvingas göra det många gånger om. Är det då inte enklare att säga ja till det fördrag som redan är framförhandlat?

Är det inte så att man vill ta in detta Nicefördrag bakvägen, som antyds i den reservation som finns knuten till utskottets betänkande? Ja, då innebär argumentet att ta in dessa regler i anslutningsfördragen bara en dålig ursäkt för att man i praktiken tänker säga nej också då. Reservanterna anför ju materiella invändningar mot det som framförhandlades i Nice. Säger man nej till dessa materiella invändningar nu ligger det i farans riktning att man kommer att säga nej nästa gång också. Och säger man nej nästa gång också, när de nya medlemsländerna ska anslutas till unionen, slår fällan igen. Då kommer de inte att få tillträde, och det är det många av oss misstänker är själva den avsikt som reservanterna nu ger uttryck för.

Herr talman! Att en stor utskottsmajoritet vill att riksdagen nu säger ja till Nicefördraget innebär naturligtvis inte att vi tycker att fördraget i

alla avseenden är en lysande produkt. Vi skulle nog var och en ha skrivit fördraget lite annorlunda om vi själva hade fått hålla i pennan. Likväl är alternativet till att säga ja oändligt mycket sämre. Då stoppas en viktig process som har kommit att bli EU:s signum, att ta förändringarna steg för steg, att dra reformarbetet så långt man lyckas för stunden, att acceptera att förslagen inte blir fullständiga men på den nya grund som de nya förslagen innebär vara beredd att gå vidare.

Utrikesministern sade redan i sitt anförande att vi ska gå vidare med EU:s förändringar med början redan om en vecka. Nu inleds den kanske allra viktigaste fasen i EU:s arbete i vår generation och den enda stora möjlighet som vår generation politiker sannolikt har att i grunden få påverka EU:s framtid.

Det nya EU som nu ska formas är inte bara ett EU som nödtorftigt ska kunna klara nya medlemmar utan också göra det på ett bra, effektivt och öppet sätt. Det är ett arbete som många beskriver som varande i nivå med det som en gång ledde fram till det Romfördrag som bildade EU.

Herr talman! Det arbete som kommer att inledas med Europeiska rådets möte i Laeken om en vecka får inte misslyckas. Det är, som jag antydde, vår generations möjlighet att nu skapa det EU som kan hållbar-gera merparten av Europas stater. Det behövs en stor reform för ett rationellare beslutsfattande och en större tydlighet. Det är viktigt för effektiviteten i EU, för legitimiteten i dess beslut, för den medborgerliga tilltron till EU som idé och för att den demokratiska kontrollen ska kunna utövas över de beslut som vi överlåter till EU att handha på bl.a. den svenska riksdagens vägnar.

Vi talar om en konstitution, en författning eller ett författningsfördrag mellan EU:s stater som ska ange de grundläggande villkor på vilket samarbetet ska baseras – en konvention eller en konstitution som vi gemensamt har att komma överens om alla EU-staterna emellan.

Vägen till det nya fördraget inleds alltså om en vecka i Laeken. Då ska, som utrikesministern framhöll, också det första initiativet tas till det konvent som ska förbereda den regeringskonferens som till slut kommer att ha ansvaret för att fullfölja fördragsförändringen. Det är ett konvent inom vilket nationella parlament, Europaparlamentet, EU:s institutioner och regeringarna ska samarbeta för att finna den kloka lösning på EU:s framtidsproblem som organisationen i dag söker.

Jag vill understryka att det är viktigt att alla engageras på ett meningsfullt sätt i detta arbete. Det är också viktigt att människor utanför de demokratiska institutioner som har att utföra själva förhandlingsarbetet engageras och stimuleras att lämna sina bidrag. Riksdagen har tidigare i en föregångare till dagens sammansatta utskott haft bestämda uppfattningar om hur detta arbete borde bedrivas, nämligen med stor öppenhet och med sin bas inom nationella parlament som ytterst har att fatta besluten om hur EU:s framtid ska se ut.

Konventet borde alltså bygga på de nationella parlamenten och det borde till sitt förfogande ha ett självständigt sekretariat som inte var bundet till någon eller några tidigare eller nya hänsyn knutna till den ena eller andra institutionen inom EU-systemet.

Jag har tidigare sagt att jag delar utrikesministerns uppfattning om fördraget i stort. Men jag måste medge att det var en besvikelse att regeringen inte med större entusiasm tog sig an det förslag som det tidigare

sammansatta utskottet lämnade och använde detta för att med kraft under det svenska ordförandeskapet påverka den process som nu tar sin början i enlighet med de önskemål som riksdagen framställde. Här missades en chans som andra nu har fått ta över efter oss.

Riksdagen föreslår nu igen att de synpunkter som riksdagen framförde redan i våras på den kommande processen ånyo ska aktualiseras av regeringen även om vi är väl medvetna om att beslutet i dag kommer i elfte timmen. Likväl är det viktigt att säkerställa att den kommande förändringsprocessen i EU präglas just av den öppenhet, den självständighet och den frimodighet som riksdagen i sitt beslut i våras ville peka på. Vi har starka intressen från riksdagen att dessa beslut fullföljs och ber regeringen att respektera detta.

Herr talman! Med ett tydligt besked om riksdagens krav på den fortsatta processen för EU:s reformering rekommenderar det sammansatta konstitutions- och utrikesutskottet riksdagen att i dag godkänna regeringens förslag om EU-fördraget. Jag yrkar bifall till utskottets förslag på samtliga punkter.

Anf. 3 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik:

Herr talman! Det är inte ett medlemsland som avgör framtiden inom unionen, utan det är 15 länder som gör det. Den svenska regeringen kom väldigt långt under sitt ordförandeskap med att framhålla vikten av det fortsatta utvecklingsarbetet och av ett konvent. Det byggde i stort sett på den eniga riksdagen i Sverige. Det var också skälet till att vi kunde lägga en god grund för det konvent som vi nu formellt beslutar om.

Andra medlemsländer ville inte gå längre när vi möttes i Göteborg därför att de hade inte kommit så långt i sina nationella debatter. Men vi kunde ändå lägga grunden för det som man ska fatta beslut om i Laeken. Där kan jag se att de synpunkter och ståndpunkter som den svenska riksdagen har haft kommer att väl tillgodoses i det konvent som vi ska fatta beslut om i Laeken. Det kommer att baseras på de nationella parlamenten som får en stark ställning. Det kommer också att bli ett forum för öppen debatt med en ordentlig paus inför nästa regeringsförhandling. Jag tror att den svenska riksdagen kommer att vara nöjd med beslutet.

Anf. 4 PER UNCKEL (m) replik:

Herr talman! Jag ska inte i onödan söka sak med utrikesministern om någonting som vid det här laget sannolikt är så långt kommet att det är svårt att påverka fortsättningen av.

Det sammansatta utrikes- och konstitutionsutskottet framhöll emellertid i våras – och det gäller fortfarande – att vi önskade se en sammansättning av konventet som, vilket vi underströk, baserades just på de nationella parlamenten. Utskottet framhöll också att man skulle se de nationella parlamenten vart och ett som jämbördiga med det Europaparlament som nu, såvitt det förspors, i praktiken kommer att vara, om än inte lika stort som de övriga parlamenten tillsammans, men i vart fall bestå av hälften så många ledamöter. 15–16 ledamöter för de europeiska institutionerna och 30 ledamöter för de nationella parlamenten var inte riktigt den balans som riksdagen tänkte sig i våras.

Det andra är möjligen lättare att fortfarande påverka. Det gäller sekretariatet till konventet. När vi hör att det är regeringarna som tänker ta

hand om sekretariatet inom ramen för ministerrådet ringer det hos de flesta parlament en allvarlig varningsklocka. Om regeringen nu vill göra skäl för uttalandet att man har lyssnat på vad riksdagen har sagt, se då till att det sekretariat som ska vägleda konventets arbete inte är bundet till någon, utan att det får stå på egna ben och arbeta bara med de uppdrag som konventet med alla dess ingredienser och deltagare har att ange till detta!

Anf. 5 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik:

Herr talman! Europaparlamentet har förvisso 15–16 platser i konventet, men vi ska också komma ihåg att eftersom kandidatländerna kommer att delta i konventet uppgår antalet nationella parlamentariker till 56. De nationella parlamentarikerna får alltså en stark ställning jämfört med Europaparlamentet. Med förlov sagt anser sig Europaparlamentet oerhört missgynnat jämfört med de nationella parlamenten. Så det finns också ett annat sätt att se på den här saken.

När det gäller rådssekretariatet delar jag i grunden synen att det hade varit bra med ett helt fristående sekretariat. Nu delas inte den uppfattningen av andra länder. Vi ska komma ihåg att rådssekretariatet representerar ju inte en institution, utan det representerar trots allt alla medlemsländer. På det sättet blir det ett mer eller mindre oberoende sekretariat som kommer att klara det här arbetet.

Anf. 6 PER UNCKEL (m) replik:

Herr talman! Detta med matematik och hur många det är som egentligen representerar vad är ibland svårt. Utrikesministern lyckades nu få upp de nationella parlamentarikernas antal genom att slå ihop såväl dem som har att fatta besluten som dem som får glädjen att vara där som observatörer. Räkna man på det sättet blir utrikesministerns matematik rätt. Räkna man dem som faktiskt har avgörandet i sin hand blir det tyvärr bara 30 nationella parlamentariker mot hela 15 för Europaparlamentet.

Jag förstår väl att det kan finnas motstridiga intressen. Men Sveriges riksdag, som är en av de institutioner som till slut har att ta det avgörande ansvaret för det framtida EU, har rätt att och ska hävda sin möjlighet att utöva det goda inflytandet.

Till sist om sekretariatet: Det må synas som en struntfråga till vem ett sekretariat ytterst är knutet. Mycket av arbetet för att forma det nya EU kommer att göras i det hårda arbetet som sekretariatet är till för. Om man menar allvar med den öppna och frimodiga processen är det av oerhört stor betydelse att man inte kan misstänka att detta sekretariat är lejt av någon av de tre eller fyra parter som kommer att utgöra det slutgiltiga konventet.

Även om jag innerst inne inser att frågan om fördelningen i konventet de facto är avgjord redan innan Laekenmötet inleds vill jag skicka med som hälsning till Anna Lindh det beslut som jag hoppas att riksdagen om några timmar kommer att fatta: Ge inte upp striden om sekretariatets oberoende innan Anna Lindh i helgen har satt sig på planet.

Anf. 7 KENNETH KVIST (v):

Herr talman! Låt mig först säga något som bär mig lite emot. Det är att när riksdagen debatterar betänkanden är det vanligen så att det är

reservanterna som börjar och de som försvarar majoritetsståndpunkten kommer senare. Nu började ministern och sedan utskottets ordförande. Jag vet att det är formellt möjligt, men det är ovanligt. Att det blir så i en viktig debatt om EU är aningen förväntat, inte otypiskt, och länder både till viss eftertanke och till vissa slutsatser.

Herr talman! Redan den grekiske filosofen Herakleitos har enligt Platon sagt att man kan bara stiga ned i samma flod en gång.

Innebörden i detta är ganska uppenbar och mycket sann. Men de svenska anhängarna av EU tycks inte kännas vid denna sanning, åtminstone inte när de ska karakterisera vad som händer inom EU.

När vi steg in i EG/EU lät det inte på anhängarna som vi steg ned i en föränderlig flod, utan snarare som att vi gick in i ett näst intill färdigbyggt hus som skulle bli detsamma med undantag för att det kanske skulle bli lite större.

EU skulle absolut aldrig militariseras, sade man. Att hävda det var förtal för att sprida en nidbild.

EU skulle knappast få en gemensam valuta och därmed en press för en likformig ekonomisk politik. Det var skrämselfpropaganda, sade man.

EU skulle inte börja styra över delar av vår utrikespolitik. Det var bara en överdrift att hävda, sade man.

EU skulle inte utöver den inre marknadens regler, alltså utöver jordbruks- och konkurrensfrågor, blanda sig i vår inrikes lagstiftning. Att hävda något annat var att ljuga och inbilla folk att vi inte skulle få bestämma själva i eget land.

EU skulle absolut inte ta några steg mot att bli en europeisk superstat, där medlemsstaterna mer och mer skulle komma att likna län och där väljarnas inflytande skulle bli alltmer indirekt och illusoriskt. Sådana stämningar fanns bara hos några få inom EU som inget inflytande hade, och det var ett hjärnsnöke i nej-sidans propaganda.

EU skulle inte förändras så att de stora staternas makt ökade i förhållande till de små. Det kunde ju de små säga nej till eftersom fördragen krävde enhällighet.

Det skulle, utom i några få frågor, finnas vetorätt för varje enskilt land. Inget folk skulle mot sin vilja kunna tvingas på någon politik. Nej, EU skulle aldrig bli mera överstatligt. Det var ett nästan färdigbyggt hus som egentligen bara skulle behöva förstöras.

När allt det som jag räknat upp nu faktiskt inträffat eller när förändringarna entydigt går i riktning mot detta, så har ännu ingenting hänt. EU har, bedyrar utskottsmajoriteten i det betänkande vi diskuterar i dag och även ministern i sitt inledningsanförande, samma karaktär nu som när vi gick in.

Dagens betänkande om Nicefördraget är ett nytt uttryck för anhängarpartiernas statiska syn på utvecklingen. Nicefördraget ändrar inte karaktären, säger utskottsmajoriteten. Och utrikesministern börjar elegant med att tala om att EU-kritikernas förutfattade meningar att det sker förändringar nu har kommit skam, men de anser ändå att förändringarna är bekräftade och därför är de besvikna på Niceavtalet. Federalisterna har inte fått se den utveckling de ville se. Därför har deras förutbestämda meningar kommit på skam, och så är de arga.

Men utrikesministern har inga förutbestämda meningar, men har väl det i alla fall eftersom hon menar att det som händer i EU egentligen inte

händer. Det påverkar inte demokratin. Det påverkar inte vårt lands inflytande över vår egen politik eller våra möjligheter att påverka EU. Det som händer är inte farligt för demokratin. Ja, detta är ju också någon sorts förutfattad mening, skulle jag vilja säga.

Men jag skulle också kunna snurra det hela ett varv till och säga att om regeringen i sitt förhandlingsupplägg, där det från början fanns många kloka inslag, hade haft en lite mer förutfattad mening och hävdad den bestämt, så kanske man inte hade fallit undan på en rad av de punkter där man faktiskt har fallit undan.

I betänkandet hävdar utskottsmajoriteten att det egentligen inte har skett någonting – och för säkerhets skull lägger man till ”avgörande och omvälvande” – med EU:s karaktär. Det är klart att det är sådana där värderingsord där det alltid är svårt att avgöra vad som ska betecknas som det ena eller det andra.

Men det som inte skulle hända har ju ändå hänt. Enskilda stora staters vikt ökar på bekostnad av enskilda små staters vikt, som Sverige. Flera beslut fattas med kvalificerad majoritet. Det blir inte bättre av att man döljer detta bakom att det ska vara ett effektivare beslutsfattande, för innebörden är ju att tredskande stater ska kunna pådyvlas beslut inom EU som de egentligen inte tycker om och därmed få finna sig i dem eftersom EU-lag tar över nationell lag.

EU-parlamentet ges vidgade möjligheter att påverka, och EU-parlamentet är, såsom det nu är utformat, till sin karaktär överstatligt. Det borde egentligen i sin nuvarande form, enligt min mening, avskaffas och ersättas med ett representantskap för de nationella parlamenten.

EU länkas till VEU. Åtta stater kan så att säga skynda vidare om de vill och därmed sedan pressa på andra att gå vägen mot ökad överstatlighet. Det är tydliga förändringar som entydigt går i en och samma riktning. Och man vägrar att se dem eller bagatelliserar dem, för man säger att det som händer är egentligen ingenting. Man kan då nästan fråga sig vad de har sysslat med när de har förhandlat om det här Nicefördraget under lång tid om ingenting förändras.

Jag skulle vilja fråga utrikesministern, som betecknade Nicefördraget som en kompromiss, vilket eller vilka stadganden i Nicefördraget som utvecklar EU-samarbetet från överstatlighet till ökad mellanstatlighet. Nämn ett exempel där överstatlighet ersätts med mellanstatlighet! Jag tror att frågan kanske känns retorisk, därför att det finns inget sådant exempel. Som sagt, man kan inte stiga ned i samma flod två gånger.

Det EU som vi ser i dag är inte det EU som folket förespeglades i folkomröstningen. Det är ett nytt EU där varje nytt vatten som rinner kan betecknas som fyllt av mera överstatlighet, vidgade områden för EU:s beslutsmakt, mera makt för de politiska eliterna och allt mindre möjligheter att påverka utveckling och politik för medlemsstaternas folk.

Fördragen har förändrats, och de förändras i och med Nicefördraget. Det sker stegvis och kanske inte i den takt som de största anhängarna av att unionen ska bli en federal superstat önskar. Likväl är det entydigt. När vi var nya gällde Maastricht. Sedan kom Amsterdam. Sedan kommer kanske Nice. Varje gång har man sagt att vi går framåt, att samarbetet fördjupas. Det betyder i EU-retoriken att fler beslut tas bort från medlemsstaterna och att EU-organens inflytande över politiken i staterna ökar.

Eliten må tycka att EU är ett mycket spännande projekt. Men den rusar något blint framåt. Här ska fördjupas, här ska gås före. Men med varje steg som man därigenom tar för att avlägsna politiska beslut från väljarnas inflytande, från folkens möjlighet till faktiskt ansvarsutkrävande, växer det folkliga missnöjet. Misstron mellan etablissemang och folk ökar. Valdeltagande i valet till EU-parlamentet sjunker. När folk får möjlighet att folkomrösta blir resultatet sällan några heroiska segrar för de styrande. Ofta vinner, trots underläge i resurser och i kända namn, de kritiska. Folket tycks inte riktigt vara lika entusiastiskt som eliten. Det är ju folkets demokratiska möjligheter som man förminskar och gröper ur.

Man sade 1994 att fördragsförändringar som skulle strida mot svensk alliansfrihet och självständighet aldrig skulle bli verklighet, för fördragsändringar kräver enhällighet. Då skulle vi bestämma takten, sade man. Sverige skulle se till att den mellanstatliga karaktären på samarbetet inte urholkades. Men har vi någon gång använt vår vetomöjlighet för att stoppa den pågående utvecklingen mot en ny superstat? Har vi någon gång förhindrat att den överstatliga karaktären på fördraget har blivit starkare? Har vi någon gång lyckats förstärka den mellanstatliga karaktären på samarbetet, att det är ett samarbete mellan fria, likvärdiga, självständiga stater? Nej, herr talman, inte i något fall har Sverige ställt frågan – i varje fall inte på sin spets.

När ett litet land som Irland ställer Nicefördraget inför sitt folk och folkets prövning leder till ett nej, då har ju egentligen fördraget fallit. Men anhängarna vill ändå påskynda ratificeringsprocessen i övriga medlemsstater. Här tänker man att alla andra med sin ratificering så att säga ska omringa Irland, som ska stå ensamt kvar och förmås att rösta som eliten vill. Ivern att få Irland att göra om folkomröstningen hade givetvis inte varit densamma om folket rättat sig efter elitens vilja. Här kan man, herr talman, tala om maktens arrogans.

Förvisso bestämmer varje land över sina egna beslut. Men respekterade vi Irlands beslut behövde vi egentligen inte dagens debatt. Fördragsändringar kräver enhällighet, och det har inte Nicefördraget fått. Därför borde man, om man ville vinna tid och om man hade respekt för det egna fördraget, nu börja att omförhandla fördraget.

Man säger att Nicefördraget behövs för att EU ska kunna utökas och utvidgas. Utskottsordförande Per Unckel var ju inne på den saken. Men det är faktiskt så att EU-kommissionens ordförande Romano Prodi själv säger att legalt sett är en ratifikation av Nicefördraget inte nödvändig för utvidgningen. De nya regler som Nice innebär gör bara att en utvidgning blir maktpolitiskt mer smaklig för de mäktigaste staterna i unionen. Det blir bättre för dem som vill skynda fram utvecklingen mot en superstat. Förenar de sig åtta om åtta kan de ju få springa i förväg och sedan pressa med sig de andra. Det leder till att fler beslut nu ska fattas med kvalificerad majoritet, dvs. att länder mot sin vilja, mot sin demokrati, kan påtvingas en politik som dess invånare egentligen inte önskar sig.

Att Nicefördraget sägs vara nödvändigt för utvidgningen är ingen juridisk eller teknisk fråga. Det är en politisk fråga. Den ökade överstatligheten och den ökade makten för de stora staterna, möjligheterna för vissa stater att springa före mot en federalistisk integration för att sedan kunna pressa på de andra i samma riktning – det är det politiska pris som federalistiska eller Europastatsvurmande stormakter kräver för att acceptera

utvidgningen. De små länderna, de länder som åtminstone hemma beto-
nar samarbetets mellanstatliga karaktär, har åter fallit till föga. Det är det
politiska pris som vi får betala för utvidgningen.

Herr talman! Lars Ohly kommer att utveckla en del frågor som jag
inte kommer att ta upp inom ramen för detta anförande. Jag vill bara
understryka att i den del som gäller de nationella parlamentens inflytande
och att detta ska stärkas i ett framtida konvent understöder vi med emfas
det som utskottet uttrycker.

Jag skulle vilja gå ännu längre. EU-parlamentet borde egentligen vara
observatörer där. EU-organen ska, som det heter på det vackra EU-
språket, inte ha kompetenskompetens, dvs. inte ha möjlighet att påverka
de regler som styr dem själva. De ska vara strikt mellanstatliga. Därför
borde det i alla fall vara en minimiplattform att de nationella parlamenten
har ett stort inflytande och att EU-parlamentets inflytande minskas.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till reservationen till det här
betänkandet.

Anf. 8 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik:

Herr talman! Kenneth Kvist upprepar alla argument mot EU och mot
europeiskt samarbete. Jag har ofta undrat hur Vänsterpartiet egentligen
vill och tror att vi ska kunna arbeta för fred och samarbete i Europa, hur
vi ska kunna stärka gemensamma mål kring arbete och sysselsättning och
hur vi ska kunna stärka miljöarbetet. Varför är nordiskt samarbete så bra,
varför är globalt samarbete så bra men europeiskt samarbete så farligt
och så dåligt? Jag har aldrig fått några svar.

Det är klart att EU-samarbetet har förändrats. Det tror jag inte att nå-
gon av oss har förnekat. Miljösamarbete fanns knappt ens på dagord-
ningen på Romtraktatens tid. I dag är det ett av de viktigaste samarbets-
områdena. Den gemensamma utrikespolitiken fanns inte för tio år sedan.
Det beklagar jag, för annars tror jag att vi hade sluppit tio år av krig på
Balkan.

Under den stora lågkonjunkturen och depressionen fanns inte sam-
verkan kring gemensamma sysselsättningsmål, det mellanstatliga samar-
bete som nu finns. Det beklagar jag. Annars tror jag att vi hade kunnat se
en lägre arbetslöshet under den tiden i Europa.

Vad har ni egentligen sysslat med? Det frågar Kenneth Kvist om Ni-
ceförhandlingarna. Vi har sysslat med att förbereda och möjliggöra ut-
vidgningen. Kenneth Kvist vet att Vänsterpartiets ställningstagande in-
nebär att utvidgningen stoppas. Jag skulle vilja veta vilket svar Kenneth
Kvist och Vänsterpartiet ger till invånarna i Estland, Slovenien, Tjeckien
och alla andra länder som vill bli en del av Europa, som behöver Europa-
samarbetet för sin ekonomi och som behöver Europasamarbetet för att
också blir demokratiskt förankrade i Europa. Vad har ni för svar till deras
medborgare när ni i praktiken säger att utvidgningen ska stoppas och att
Östeuropa inte heller nu ska få integreras i det övriga Europa?

Anf. 9 KENNETH KVIST (v) replik:

Herr talman! Nu gör sig utrikesministern skyldig till en identitet som
inte håller. Det är skillnad på EU och europeiskt samarbete i allmänhet.

Ett europeiskt samarbete kan ske mycket väl efter den princip som
har gällt i det nordiska samarbetet – ett nära och öppet samarbete mellan

fria självständiga stater som så att säga inte går in i ländernas egna lagstiftning. Men det som skiljer EU från allt annat internationellt samarbete är dess överstatlighet och dess lagstiftningsmakt över enskilda rättssubjekt i varje medlemsstat. Jag trodde att det var elementärt att skillnaden ligger där.

Det är klart att om vi kan driva EU till att utvecklas till ett europeiskt samarbete på mellanstatlig grund så är det väl bra. Då skulle vi inte kräva att Sverige lämnar EU, om EU blev strikt mellanstatligt. Då hade vi ett bra internationellt samarbete. Det behövs naturligtvis ett internationellt samarbete i Europa. Det har Vänsterpartiet och EU-kritikerna aldrig förnekat.

Jag ställde en fråga till utrikesministern, och jag vill komma tillbaka till den. Vilka framförhandlade resultat i Nicefördraget ökar utvecklingen mot mellanstatlighet och minskar utvecklingen mot överstatlighet? Jag fick inget svar. Men det är väl också ett svar.

Anf. 10 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik:

Herr talman! Det finns ju ett skäl till att kandidatländerna så gärna vill komma med just i EU. Det är inte bara för att komma nära ett europeiskt samarbete i allmänhet, utan det är just för att det överstatliga inslaget i EU-samarbetet gör att samarbetet blir så effektivt och därmed så viktigt och därmed så åtråvärt för länderna i Östeuropa, precis som det har varit åtråvärt för länderna i Västeuropa. Och, Kenneth Kvist, vi har inget skäl att förvägra kandidatländerna som vill komma med i EU att få komma med i EU enligt den tidtabell som har gjorts. Men det är resultatet av Vänsterpartiets krav.

Vi har inte antagit några förslag i Nicefördraget som innebär att vi minskar överstatligheten. Vi tror att överstatligheten på många områden kan vara ett viktigt och bra inslag just för att vi ska kunna ta itu med gemensamma utmaningar och gemensamma problem. Men vi tror också att det mellanstatliga samarbetet är väldigt viktigt för att vi ska kunna ha gemensamma mål men sedan hitta egna vägar att nå de gemensamma målen. Det är också skälet till att vi t.ex. har fått ett mellanstatligt samarbete när det gäller hur vi ska kunna uppnå nya sysselsättningsmål för Europa, se till att vi får en förbättrad utbildning och en förbättrad välfärd i Europa. Gemensamt sätter vi bra mål för Europas medborgare. Varje land kan sedan på sitt sätt se till att uppfylla dessa mål. Även detta samarbete vill kandidatländerna bli en del av. Men ni förvägrar dem i praktiken den rätten.

Anf. 11 KENNETH KVIST (v) replik:

Herr talman! Nej, vi förvägrar dem inte alls den rätten. Som EU-kommissionens ordförande Prodi sade går det mycket väl att ansluta ansökarländerna utan Nicefördraget. Jag tror att han har rätt på den punkten.

Frågan om överstatlighet har alltid ett sådant element i sig att en majoritet av stater ska kunna tvinga på en annan stat en politik som denna stats majoritet och demokratiska institutioner – om vi nu talar om demokratiska länder, och det gör vi i detta fall – inte vill ha, inte känner sig moget för och inte känner sig kunna uppfylla. Och detta är ett demokratiskt problem. När institutionerna samtidigt utvecklas på det sättet att en

tjänstemannakommission har en ganska exempellös makt med initiativmonopol och annat så är det klart att människorna som inte kan utkräva ett effektivt ansvar inte känner sig riktigt delaktiga i politiken utan känner sig utanför och röstar med fötterna och känner sig politiskt desillusionerade. Detta är en fara, inte minst för den vänsterkraft som Anna Lindh och jag gemensamt är en del av.

Anf. 12 PER UNCKEL (m) replik:

Herr talman! Jag har två kommentarer till Kenneth Kvists anförande.

Min första kommentar gäller det som han sade om det färdigbyggda huset. Jag undrar om Kenneth Kvist och jag var en del av samma folkomröstningskampanj. Ingen människa sade att EU var färdigbyggt i det ögonblick som vi gick in i EU. Varför skulle det vara det när hela världen och Europa förändras med tiden? Däremot slog vi alla som då var för att Sverige skulle gå in i EU fast en viktig princip, nämligen att det var ett mellanstatligt avtal som banade väg för de inslag av överstatlighet som EU då innehöll och alltid kommer att innehålla. Det kräver alltså att samtliga länder på mellanstatlig nivå är överens om att ingå ett överstatligt avtal.

Min andra kommentar handlar om Kenneth Kvists idoga försök att hitta argument för att hans ståndpunkt inte skulle stoppa en utvidgning av EU. Det är klart att den gör. Får jag fråga Kenneth Kvist följande: Om vi delar upp det Niceavtal som han nu så frenetiskt är emot att Sveriges riksdag ska anta i tolv anslutningsfördrag, är Kenneth Kvists vänsterparti då berett att i Sveriges riksdag rösta för det? Därför att om ni inte röstar för de anslutningsfördrag som det uppdelade Nicefördraget i så fall skulle innehålla så innebär er ståndpunkt de facto att ni säger nej till de östeuropeiska folkens rätt att komma med i en demokratisk organisation av EU:s karaktär. Röstar ni för de tolv anslutningsfördragen när Nicefördraget har hackats upp i dessa beståndsdelar, ja eller nej?

Anf. 13 KENNETH KVIST (v) replik:

Herr talman! Det är en vanlig metod att försöka styra vad debattmotståndarna ska svara. Och en fråga som det inte går att svara ja eller nej på kan givetvis inte besvaras med antingen ja eller nej.

Per Unckel har grundläggande fel. Nicefördraget styckas inte upp och blir likadant i varje ansökningslands avtal med EU när landet ansluter sig. Det är falskt att påstå det. Det finns ju många delar i Nicefördraget som inte alls har med detta att göra. Det handlar om att kommissionen får en utrikespolitisk general. Det har inget med detta att göra. Det handlar om att åtta och kanske framför allt gamla stora federalistiskt inriktade länder kan springa före andra för att sedan kanske tvinga med dem. Det finns ingenting i anslutningsfördraget som har med det att göra. På punkt efter punkt finns det drag av ökad överstatlighet i Nicefördraget som inte behöver skrivas in. Det behöver inte skrivas in i anslutningsfördraget t.ex. att det ska ske fler omröstningar med kvalificerad majoritet för att man ska nå högre effektivitet, vilket ju ökar överstatligheten. Inget av detta behövs. Möjligen behövs att man förändrar lite grann när det gäller relationerna och hur stort EU-parlamentet ska vara. Det behövs några andra sådana stadganden av formell natur. Och det går mycket väl att göra i anslutningsfördraget. Det är alltså en illusion att tro något annat.

Att regeringar i mellanstatligt samarbete överlåter beslutsmyndighet är naturligtvis formellt korrekt. Men när man överlåter beslutsmyndighet till ett organ som fungerar som en byråkratisk elitinstitution i stället för som en demokratisk institution så är detta till sitt innehåll, om än inte till formen, ett odemokratiskt beslut. Det är alltså till formen demokratiskt men till sitt innehåll odemokratiskt.

Anf. 14 PER UNCKEL (m) replik:

Herr talman! Jag tror att jag låter Kenneth Kvists utläggning om det demokratiska i överstatliga och mellanstatliga beslut läggas till handlingarna med hans egna ord.

Beträffande den andra frågan om det upphackade Nicefördraget vill jag säga följande. Innebörden i det som Kenneth Kvist säger är följande. Vänsterpartiet är berett att rösta för ett anslutningsfördrag där man ändrar åtminstone en del av siffrorna när det gäller röstviktning osv. I reservationen framhålls det dessutom att också dessa delar är diskriminerande. Av detta kan man ju inte dra någon annan slutsats än att inte heller Vänsterpartiet egentligen är berett att ställa upp på dessa förändrade röstningviktningstal.

Men viktigare än så: Vänsterpartiet är inte berett att ställa upp på sådana förändringar av unionen som gör att den är möjlig att operera med uppemot 30 medlemmar. Innebörden av den utsagan är att Vänsterpartiet hälsar de östeuropeiska nyblivna demokratierna välkomna till en union som saknar möjlighet att fullfölja sina uppgifter. Mot bakgrund av Vänsterpartiets ståndpunkt att man tycker så illa om unionen är detta i någon grad ett logiskt ställningstagande, men gentemot de östeuropeiska folken är det en förolämpning. Vi hälsar dem medvetet välkomna till någonting som vi vet inte kommer att fullfölja sina uppgifter. Det borde Kenneth Kvist i ärlighetens namn berätta för de vänner som han möjligen fortfarande har kvar i de länder som vi nu talar om.

Anf. 15 KENNETH KVIST (v) replik:

Herr talman! Det var ju en enastående karakteristik av EU som den fungerar innan antagande av Nicefördraget, att EU skulle vara en institution som över huvudet inte fungerar, att man skulle ha ungefär samma makt för Europaparlamentet, att man inte skulle ha det så att åtta stater kan springa i förväg, att man inte ska utse någon ordförande för kommissionen med speciell makt och övergå till beslut med kvalificerad majoritet för att kunna tvinga tredskande. Det är i sig en oförsämd rensning av ansökarländerna att de för det första skulle sabotera verksamheten. För det andra behövs inte de nya dragen i EU för ansökning, och om de behövs för att EU ska fungera, då fungerar inte EU heller i dag med Per Unckels logik. Jag tycker att orden ibland skenar lite fortare än tanken.

När det gäller diskussionen om överstatlighet eller inte tror jag att min ståndpunkt är hållbar. Överstatlighet innebär alltid ett demokratiskt problem. Sedan kan man diskutera situationer där överstatlighet i enskilda och mycket väl preciserade fall kan diskuteras och vara nödvändig. Men generellt sett är det alltid så att överstatlighet i ordets egentliga mening betyder att andra stater sätter sig över en stat. Och om det är en demokratisk stat sätter sig andra över detta folks vilja. Det är en proble-

matik med överstatlighet. Den som inte inser det bör kanske fundera lite djupare på dessa ting.

Anf. 16 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! I filmen *Gladiator* ställs frågan ”Vad är Rom?” Rom är en vision, svarar kejsaren Marcus Aurelius. Men det är en vision som glömts bort och som förtrampats.

Samma fråga kan man ställa om EU: Vad är EU?

När man hör människor tala om EU, inte minst i vårt land, är det påfallande att EU beskrivs som något främmande, någonting som existerar i Bryssel.

Låt mig ge mitt eget svar på frågan vad EU är. Det är förstås en vision och en dröm om fred och samförstånd på en kontinent som varit svårt sargad av krig. Men EU är också en praktisk verklighet. EU finns inte bara i Bryssel, utan lika mycket i Götene, Kiruna och i Katrineholm. Framför allt är EU alla dess medlemsländer och medborgare.

Problemet är att så få medborgare upplever detta. Den uppgift som vi står inför är att göra EU till en union för dess medborgare mer än en union av stater.

Herr talman! Nicefördraget innebär ett steg på vägen mot återförening av Europa. Vi önskar nog alla att den återföreningen ska ske så snabbt som möjligt, så att vi kan lägga bakom oss all den ondska och allt det mänskliga lidande som krigen, gränserna och kommunismen har åsamkat Europa. Nicefördraget bör godkännas!

Men det är bekymmersamt att regeringen Persson förefaller helt nöjd med Nicefördraget. Resultatet av fördraget faller enligt Kristdemokraterna alldeles för långt hitom målet: att göra unionen mer demokratisk, mer handlingskraftig och mer öppen. Nicefördraget är ett lappande och lagande när EU egentligen behöver en helt ny kostym.

Låt mig konstatera att Nicefördraget i flera avseenden är ett misslyckande. Regeringscheferna tvingades skjuta på de avgörande framtidsfrågorna till nästa regeringskonferens år 2004, men när man lyssnade till Göran Perssons linjetal i Berlin hörde man att statsministern är ganska nöjd med EU. Han är uppenbarligen nöjd med att lägga största möjliga makt i händerna på regeringscheferna och deras ministrar i rådet.

Han väljer därmed att försvaga kommissionen och parlamentet. Han betraktar EU-projektet som i det närmaste avslutat och färdigt.

Herr talman! Kristdemokraternas vision är annorlunda än den som Persson gett uttryck för. Vi anser att EU har en bra bit kvar på vägen mot en väl fungerande union. Vår vision är att EU:s framtid bygger på ökad demokrati, ökad handlingskraft och en ökad betoning på Europas värdegemenskap.

Först och främst måste regeringskonferensen 2004 ta ett helhetsgrepp på unionens framtidsfrågor. Det räcker inte att besvara de fyra s.k. post-Nice-frågorna. Det behövs en ”konstitution” som klart reder ut vad de olika institutionerna ska ansvara för och hur kompetensfördelningen mellan medlemsstaterna och EU ska vara.

Fördragen bör delas upp i två delar: en konstitutionell och en sakpolitisk del. Den nya ”konstitutionen” ska vara kort och lättförståelig. Den bör slå fast:

- Uppgifter om ansvar för unionens olika institutioner.
- Vad som är EU:s kompetensområde och vad som är medlemsländernas kompetensområde.
- Medborgarnas grundläggande rättigheter gentemot unionen.
- Enkla och entydiga regler för beslutsfattande om konstitutionella ändringar och tillägg.

Prot. 2001/02:42
6 december

Nicefördraget

Man kan säga att unionen behöver koncentreras och effektiviseras, dvs. koncentrera sig på de uppgifter där nationsgränsöverskridande samarbete är nödvändigt.

Vissa områden bör huvudsakligen vara EU:s kompetens, såsom utrikespolitik och den inre marknaden. Andra viktiga områden där EU bör komplettera medlemsstaternas insatser är rättssamhället, flyktingfrågor, miljö och forskning. Men det finns också områden som bör avföras från EU:s ansvar, inte minst för att frigöra resurser till de gemensamma ansvarsområdena.

Den s.k. subsidiaritetsprincipen bör stärkas med en ”författningsdomstol” inom EU. För att en maktcentralisering inte ska riskeras bör det vara möjligt för en oberoende författningsdomstol att avgöra var en fråga hör hemma, inom EU eller nationellt.

Också den parlamentariska kontrollen måste stärkas. I ett läge där EU får mer och mer att säga till om och då den nationella vetorätten försvinner blir Europaparlamentets medbeslutande nödvändigt för att kontrollera och förankra besluten hos medborgarna. Europaparlamentet är ju folkets enda direktkanal in i EU. På andra områden där majoritetsbeslut används i rådet bör därför parlamentet involveras genom s.k. medbeslutandeförfarande.

Herr talman! EU-kommissionärerna kan beskrivas som EU:s regering. Precis som för en nationell regering bör det vara möjligt för de folkvalda i parlamentet att förklara misstroende mot en enskild kommissionsledamot och därmed avsätta denna.

Det behövs också enklare och effektivare beslutsregler. Nicefördragets regler om s.k. trippelmajoritet innebär ännu krångligare regler än tidigare. Det nationella vetot kvarstår på en mängd beslutsområden och hindrar en kraftfull politik. Än svårare kommer det att bli när antalet beslutsfattande länder ökar till långt över 20. Vi anser att beslut med kvalificerad majoritet ska vara grundregeln. Undantag bör endast göras för grundlagsändringar, intag av nya medlemsstater och vid beslut om bidrag till EU:s budget.

Herr talman! EU:s inflytande har växt på många områden. Det är områden som direkt berör den enskilda människans vardag. Enskilda medborgare har inte haft tillfredsställande rättigheter mot ofta anonyma EU-myndigheter.

Genom att göra den nyskrivna EU-stadgan om medborgarnas grundläggande rättigheter rättsligt bindande stärks medborgaren, och EU kan bli en union för medborgarna. Men det nuvarande läget för stadgan är problematiskt. Ingen vet riktigt om EU-stadgan är bindande eller ej. EU befinner sig i ett folkrättsligt vakuum. Idealet är naturligtvis att stadgan

blir bindande och att EU:s stadga ansluts till Europarådets konvention om mänskliga rättigheter.

Herr talman! Ett s.k. konvent, med representanter för nationella parlament och Europaparlamentet, bör förbereda regeringskonferensen 2004. Men det finns en befogad oro att regeringscheferna i slutändan ignorerar konventets förslag och avgör frågorna i de slutna sammanträdesrummen. Detta kan inte accepteras.

Möjligheterna är goda att konventet, genom att grundligt och sakligt förbereda sina förslag under en längre tid, och i dialog med det civila samhället, kan presentera ett genomtänkt förslag till "konstitution". Re-geringscheferna har sedan ett stort ansvar att verkligen respektera detta förslag och att inte förpassa det till papperskorgen under efterföljande förhandlingar.

Det är positivt att ministerrådet i framtiden kan fatta beslut med kvalificerad majoritet på fler områden. Majoritetsbeslut gör det enklare att vidareutveckla politiken på de områden där ett fördjupat samarbete behövs. Men fortfarande finns en beklaglig mängd undantag från regeln om majoritetsbeslut, exempelvis på asylpolitikens område.

Herr talman! Det har gjorts flera viktiga framsteg i Nicefördraget. Det gäller exempelvis reglerna om en s.k. varningsmekanism för förebyggande åtgärder mot ett land som misstänks för att allvarligt bryta mot unionens grundläggande principer. Nicefördraget skapar också en rättslig grund för europeiska politiska partier. Det är positivt, eftersom europeiska partier kan bidra till en politisk dialog över nationsgränserna och ett europeiskt politiskt medvetande.

Herr talman! Kristdemokraterna vill se kvalitetsförstärkningar inom EU, ett kvalitetssäkrat EU. Låt mig ange 10 åtgärder för detta:

1. en "konstitution",
2. renodla EU:s uppgifter,
3. stärk subsidiaritetsprincipen med en författningsdomstol,
4. stärk den parlamentariska kontrollen,
5. öka kommissionernas personliga ansvar,
6. skapa enklare och effektivare beslutsregler,
7. säkerställ medborgarnas rättigheter,
8. öka insynen och öppenheten i rådet och kommissionen,
9. rätta till fusket genom ökad intern kontroll,
10. dribbla inte bort demokratin vid kommande regeringskonferens.

Herr talman! Nicefördraget är visserligen otillräckligt men ändå ett steg i rätt riktning. Därför yrkar jag bifall till det sammansatta utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 17 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik:

Herr talman! Jag kan instämma i att vi ska ha ökad demokrati och ökad handlingskraft. Det är naturligtvis önskvärt. Problemet är hur man gör det, Holger Gustafsson, och bevarar de nationella parlamentens roll,

bevarar den nationella kompetensen och samtidigt effektiviserar det gemensamma arbetet. Det är nog ofta lättare sagt än gjort att kritisera Nicefördraget.

Det är lätt att säga att man borde dela upp fördraget i två delar. Det är däremot svårare att genomföra utan att samtidigt allvarligt nagga bl.a. den svenska riksdagens roll genom att beslut som egentligen hör hemma i grundfördraget kan fattas utan att de olika riksdagarna är med och ratificerar.

Det är lätt att säga att det är mer demokratiskt om vi ger Europaparlamentet en ökad makt. Men det innebär samtidigt maktmässigt att vi ger större makt till större länder. Det innebär i det praktiska europeiska samarbetet att vi får många nya praktiska problem. Vi skulle med automatik ha medbestämmande i Europaparlamentet varje gång vi använde majoritetsbeslut i rådet. Det innebär att parlamentet skulle vara med och fatta beslut om mycket mer än vad t.ex. den svenska riksdagen gör i dag. Parlamentet skulle också ha medbeslutande i alla frågor som i dag fattas t.ex. inom enbart den svenska regeringen. Det skulle bli en mer komplicerad procedur.

Det kan låta som en sympatisk idé att vi ska anta rättighetsstadgan. Men man ska komma ihåg att rättighetsstadgan inte skrevs på ett sätt som kan göra den juridiskt bindande. Även om vi alla vill ge våra värderingar om mänskliga rättigheter en starkare grund är rättighetsstadgan i dag inte ett så tungt dokument att den klarar att bli juridisk bindande. Vi måste noga akta oss så att vi inte urholkar Europarådets viktiga roll för mänskliga rättigheter.

Herr talman! Jag vet inte var Holger Gustafsson har läst referatet av Göran Perssons tal om EU:s framtid. Jag kan garantera Holger Gustafsson på de få sekunders talartid jag har kvar att det innehåller betydligt mer kring Europas och EU:s framtid än det Holger Gustafsson nu sade. Det handlar bl.a. om de viktiga områdena jordbrukspolitiken, regionalpolitiken, asyl och migration. Vi måste bygga EU steg för steg.

Anf. 18 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag börjar bakifrån med frågorna. Den kritik vi har mot Göran Perssons hållning efter Berlintalet och synen på Nicefördraget, som vi har uppfattat det, är att man lägger alltför stor tyngdpunkt på enbart mellanstatlighet. Vi tror att man i vissa frågor bör ha en större kraft på överstatligt plan. Det gäller de frågor som är klart nationsgränsoverskridande. Det är viktigt att vi får en god demokrati i dem.

Vi är också beredda att ge Europaparlamentet den kraft som den rätteligen har. EU-parlamentarikerna är också de facto direkt folkvalda och är svenska folkets kanal in i EU-parlamentet. Det tycker vi att man ska respektera även från det nationella parlamentet.

Vi vill också se en större andel beslut med kvalificerad majoritet. Det gör vi helt enkelt av den anledningen att det sista landet, den sista medlemmen, som är mot ett förändringsarbete inte rimligen kan avgöra hela unionens framtid. Vi respekterar majoritetsbeslut i våra nationella parlament. Att fatta beslut med kvalificerad majoritet i Europasammanhang är en bättre utvecklingsväg som vi bör slå vakt om.

Nicefördraget

Anf. 19 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik:

Herr talman! Det är en uppfattning som ofta kommer tillbaka att det mellanstatliga arbetet är ett mer odemokratiskt samarbete. Låt mig påminna om att det mellanstatliga arbetet bygger på nationella regeringar som i sin tur bygger på nationella parlament och reaktionerna och besluten i de nationella parlamenten. Jag tycker inte att det är odemokratiskt att utgå från nationella parlament, t.ex. den svenska riksdagen.

Anf. 20 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Det låter naturligtvis väldigt bra i det nationella parlamentet att svara som utrikesministern gör. Men starka institutioner är de facto av stort värde för de små nationerna.

De stora länderna med starka regeringar får företräde om vi driver mellanstatligheten för långt, och det är det som bekymrar oss. Sverige är ändå en liten nation.

Vi hoppas att regeringen kommer med goda förslag som vinner framgång. Men en alltför stark mellanstatlighet gör de stora länderna starka, och det bekymrar oss. Därför vill vi gärna slå ett slag politiskt för starka institutioner.

Anf. 21 KENNETH KVIST (v) replik:

Herr talman! Holger Gustafsson började med en ganska klok iakttagelse, nämligen att människor ute i bygderna upplever EU som något främmande. Så är det därför att EU inte är följden av folkens krav utan en konstruktion ovanifrån. EU är till sin karaktär en ganska elitistiskt uppbyggd organisation med stor tjänstemannamakt, stor och ökande makt för det översta skiktet av politiker i varje enskilt land och minskat inflytande för de nationella parlamenten och därmed för väljarna.

Ta bara frågan om Europapartier, som diskuteras i Nicefördraget och som vi ännu inte har varit inne på i dag. EU ska påverka den europeiska partistrukturen, kanske genom bidrag och ekonomiska medel, för att konstruera partier som egentligen inte har någon grund i folkdjupet i de enskilda medlemsländerna. Det är ett sätt att plantera in något ovanifrån.

Jag tycker att det är betecknande för Kristdemokraternas inställning. Gustafsson säger att starka institutioner inte skulle ge de stora staterna några favörer, men mellanstatlighet skulle göra det. Men mellanstatlighet kan innebära just att de små staterna har en faktisk vetorätt – en faktisk rätt att gå sin egen väg om de inte finner sig i ett beslut. Överstatliga starka ämbetsmannorganisationer – de må, med Gustafssons terminologi, vara hur oberoende som helst – är ändå institutioner bestående av en elit som står över folklagrens möjlighet till ansvarsutkrävande.

Anf. 22 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Enligt mitt förmenande har Kenneth Kvist och EU-motståndarna ett stort ansvar för att svenska folket känner sig oerhört främmande inför EU och anser att EU är någonting som finns i Bryssel, dvs. någon annanstans. Att här i talarstolen, som Kvist gjorde tidigare, säga att omvärlden inte har förändrats och att det inte behöver fattas några nya beslut är att förvanska verkligheten oerhört.

Alla vet, särskilt på det utrikespolitiska området, hur mycket omvärlden förändras dessa dagar. Att då inte leva med och godta förändringar i det samarbete vi har med EU är helt orimligt.

Det är klart att det är svårt för många människor att veta vilken ståndpunkt de ska inta i en sådan debatt.

Vi borde ha ett gemensamt ansvar för att beskriva verkligheten som den är, och vi borde ta ansvar för att fatta beslut i fördrag och annat. Då skulle också svenska folket ha en annan utgångspunkt för sitt ställningstagande gällande EU.

Kenneth Kvist använde ordet elitistisk. Är vi som sitter i riksdagen som svenska folkets representanter en elit? Det finns också valda representanter i Europaparlamentet. Vi som är förtroendevalda ser oss knappast som en elit i sammanhanget. Det är en förvanskning som gör det svårare för svenska folket att få en realistisk uppfattning om EU, och det bör vi inte bidra till.

Anf. 23 KENNETH KVIST (v) replik:

Herr talman! När det gäller ansvaret tror jag att Holger Gustafsson tillvitade mig lite väl mycket. Jag tror att verkligheten, framför allt, bär ansvaret. Människor ser. Människor märker. Människor förstår. Man erfår hur EU fungerar och hur länder pressas att anpassa sig till EU, vilket också Sverige gör på politikområde efter politikområde.

Jag sade inte att verkligheten är oföränderlig utan tvärtom att den är föränderlig och att EU i högsta grad har förändrats mot ökad överstatlighet. Det var inte jag som förvanskade verkligheten.

Men i utskottsbetänkandet står det att ingenting egentligen händer med EU:s karaktär oavsett vilket steg man tar mot överstatlighet. Det är det som står i utskottsbetänkandet.

Det är utskottsmajoriteten, där Holger Gustafsson ingår, som inte riktigt förstår att man till slut ändrar kvalitet och innehåll när man förändrar saker steg för steg. Det var det jag ville påpeka med mitt exempel.

Just detta formuleras gång på gång i utskottsmajoritetens betänkandertext. Någonting har kanske skett, men det har inte haft någon praktiskt betydelse för frågan om överstatlighet eller för EU:s karaktär. Men EU:s karaktär har förändrats, och det beklagar vi.

Anf. 24 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Nu är det så att verkligheten förändras steg för steg och dag för dag, Kenneth Kvist. Sveriges riksdag måste ta ett ansvar för det i de nationella besluten, men också i de internationella. Vi måste ta vårt ansvar och fatta nya beslut och inta nya ståndpunkter.

Att globaliseringen är en verklighet som vi måste leva med i denna kammare och också i Europasamarbetet borde vara uppenbart för alla i dag. Vi kan ta ansvar för detta och fatta nya beslut. Det beslut vi ska fatta i dag är inte det sista i detta sammanhang.

Jag tror att det är dags även för Vänsterpartiet att vakna upp inför den förändringen, så att vi kan beskriva EU på samma sätt för svenska folket. Vi har ett personligt ansvar för att inte missleda någon i vårt samhälle.

Anf. 25 ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Vi har i dag att besluta om och godkänna Nicefördraget i Sveriges riksdag, efter de intensiva och kompromissfyllda förhandlingar som skedde i Nice. Det vi nu har att ta ställning till är kanske inget perfekt fördrag. Herr talman! Det kan det inte heller bli efter dygn av kompromissande.

Många frågor och problem som långsiktigt är avgörande för EU kvarstår som olösta, och det är utmanande. Det gäller hur EU:s institutioner ska fungera och om det ska bli mer demokratiskt och öppet och mer effektivt. Med detta kan vi naturligtvis inte vara nöjda.

Men uppdraget i Nice var att förbereda EU och skapa institutionella förutsättningar inför en utvidgning med uppemot 12 nya medlemmar. Denna uppgift löstes i Nice. För Centerpartiet var och är uppdraget att öppna och skapa förutsättningar för nya länder som önskar bli medlemmar inom de närmaste åren den mest prioriterade frågan i EU-arbetet, förutom utmaningen att skapa ett medborgarnas Europa.

Nu har de grundläggande maktfrågorna, som hänger samman med att EU ska kunna ha 27 medlemmar, lösts. Det är bra. Därför anser Centerpartiet att Nicefördraget ska godkännas.

Herr talman! I folkomröstningen på Irland sade man nej till Nicefördraget. Detta stämmer till eftertanke och måste ses som ett tydligt tecken på att klyftan mellan EU och dess medborgare är stor och att behovet av en öppen och bred debatt om EU och dess utveckling är mycket stort både på det nationella och det internationella planet. EU behöver få en starkare förankring bland medborgarna än vad fallet är i dag, och det kan bara åstadkommas genom att medborgarna görs delaktiga och att det därmed skapas en ny balans som ökar insynen i och möjligheten att påverka EU:s institutioner och EU:s utveckling.

Herr talman! Centerpartiets vision om ett enat Europa handlar om ett smalare men effektivare EU, som värnar freden och mänskliga rättigheter, främjar rörlighet och utbyte och slår vakt om mångfalden och olikheterna i vår världsdal. Det är ett mångfaldens Europa, präglad av olika kulturer och olika nationella, regionala och lokala identiteter, som alla samsas och berikar varandra.

EU:s historiska utmaning är nu att åstadkomma ett enat Europa genom att öppna sig för nya medlemmar. Det förutsätter vilja både till samarbete och solidaritet. Ett viktigt led i den fortsatta processen måste vara att öka unionens legitimitet samtidigt som dess förmåga att lösa viktiga problem också ökar. Det förutsätter en större tydlighet i frågor om vilka uppgifter som EU ska ta sig an.

Samtidigt är det uppenbart att överstatligheten och överstatliga organs kompetens också måste begränsas. Centerpartiets idé om ett samhälle byggt underifrån innebär att beslut ska fattas så nära de berörda som möjligt. Det betyder också att vår utgångspunkt är den lokala demokratin och att dess möjligheter begränsar regioners, staters och därmed EU:s kompetenser.

Tanken om ett medborgarnas Europa måste innebära att fler av unionens medborgare har en möjlighet att läsa, förstå och ge synpunkter på också unionens politik och utveckling. Det måste innebära att beslutsfattare är möjliga att identifiera och utkräva ansvar av och att man gratis kan få tillgång till och tillgodogöra sig grundläggande dokument. Bara

med ökad insyn, klarhet och förståelse kan medborgarna öka sin delaktighet i och sitt engagemang för Europafrågorna och delta aktivt i Europadebatten.

Europeiska rådet i Laeken kommer att anta en förklaring som kommer att bana väg för en ny regeringskonferens. Det är viktigt att vi nu gör en mer djupgående analys av unionen samt den roll som unionen kommer att spela i framtiden. Det är därför viktigt att vi diskuterar hur maktfördelningen mellan EU och medlemsländerna ska se ut och hur besluten ska fattas, och då med medborgaren som utgångspunkt.

Fru talman! Europeiska rådet väntas även anta en deklaration och en tidsplan som ska leda fram till regeringskonferensen 2004. Ett konvent kommer förmodligen att sammankallas för att förbereda den kommande regeringskonferensen, där även kandidatländerna föreslås ta plats. Det är oerhört angeläget att detta arbete också avslutas i sådan tid att tidtabellen för utvidgningen inte försenas och att kandidatländerna ges reella möjligheter att delta i en bred och djup debatt om hur EU ska utvecklas framgent.

Regeringen har tillsatt den parlamentariska EU 2004-kommittén, vars uppgift är att stimulera en bred offentlig debatt och ökad kunskap om EU:s utveckling och framtid. Centerpartiet ser fram emot och stöder det arbete som denna kommitté är utsedd att göra. Vi anser att både konventet och den svenska EU 2004-kommittén måste arbeta på ett sådant sätt som stärker det civila samhällets delaktighet, roll och insyn i den europeiska unionen. För att man ska nå dit är det viktigt att de nationella parlamenten ges en stark ställning i konventet. Vi anser även att de nationella politiska partierna och respektive parlamentariker måste ta sitt ansvar och bidra till en mer utvecklad debatt där fler görs delaktiga.

Fru talman! Nu inleds på allvar utmaningen att stärka medborgarens roll i EU och demokratisera EU. Nu krävs ett helhetsgrepp. Upprepade gånger har EU:s ledare uttalat behovet av att förenkla fördragen. Lika ofta har det visat sig vara svårt att förenkla invecklade paragrafer som tillkommit just efter kompromisser mellan länder och som därmed också medvetet gett utrymme för olika tolkningar. Svårigheterna visar sig också på behovet av att förena arbetet med att förenkla fördragen med en diskussion om vad EU egentligen syftar till.

Fru talman! Centerpartiet anser att det för att man ska kunna öka tydligheten om vad EU är och har befogenheter att ägna sig åt behövs en ny konstitution som kan ersätta det lapptäcke av fördrag som i dag utgör EU:s grundläggande lagstiftning. Utgångspunkten måste vara att bygga vidare på EU:s unika karaktär, med både överstatlighet och mellanstatlighet. Vidare anser Centerpartiet att kommissionen och dess roll måste beskrivas för vad den är – EU:s verkställande kraft och en tjänstemannaorganisation. Därför menar vi att det är dags att också utveckla den funktionen genom att t.ex. renodla uppgifterna och underställa kommissionen de beslut som fattas i de politiska institutionerna. Centerpartiet ser inget behov av att omvandla kommissionen till en överstatlig regering på europeisk nivå utan önskar i stället förskjuta tyngdpunkten till de valda institutionerna, som parlament och ministerråd, vilka båda bör ha initiativrätt. Centerpartiet önskar också ge de nationella parlamenten en tydligare roll i EU:s arbete, vilket vi ser som en oerhört viktig del för att just medborgarens delaktighet och insyn ska stärkas.

Fru talman! Centerpartiets synpunkter inför Laekenmötet har sin utgångspunkt i Centerpartiets idéer om de enskilda människorna och de frivilliga gemenskaperna som grund för samhällsbygget. Det är en stor utmaning att stärka det demokratiska samhället i vår närhet. Därför måste vi sätta EU:s utveckling och framtidsdiskussionen inför samma utmaning. Därför anser Centerpartiet att uppdraget för oss alla måste vara att just tydliggöra unionen, så att det framgår att makten byggs underifrån. Det måste vara att tydliggöra både beslutsvägar och politiskt innehåll i unionen, att flytta makt från anonyma tjänstemän till folkvalda med politiskt ansvar, att öka öppenheten och beslutsprocessens genomskinlighet, att öka möjligheten att kontrollera och styra unionens organ, att göra unionen begriplig för utomstående och framför allt att öka medborgarens möjlighet till delaktighet i unionens beslutsfattande.

Fru talman! Ett avgörande steg för att skapa det öppna EU och ett mångfaldens EU är att ge nya medlemmar möjligheter att efter eget önskemål ansluta sig till den europeiska unionen. Det fördraget har nu riksdagen på sitt bord, och jag ställer mig bakom förslaget att godkänna Nicefördraget.

Anf. 26 KENNETH KVIST (v) replik:

Fru talman! Det fanns en del sympatiska inslag i Åsa Torstenssons anförande om ett underifrånperspektiv, som hon kallade det. Hon hade också en bra syn på kommissionen. Hon kanske inte går lika långt som jag skulle vilja. Jag skulle nog vilja se att kommissionen utvecklas eller omformas, så att den blir en del av ministerrådets sekretariat.

Sedan tar Åsa Torstensson upp ett par problematiska saker. Det gäller det här med de folkvalda inom EU. Om hon med detta menar att det ska vara en ökad makt åt EU-parlamentet är det en problematisk hållning därför att ökad makt åt EU-parlamentet innebär minskad makt åt de nationella parlamenten. Ökad makt åt EU-parlamentet innebär ökad överstatlighet.

Framför allt, fru talman, undrar jag hur man, om man vill ha ett underifrånperspektiv på hur europeiskt samarbete ska utvecklas, kan godta Nicefördraget som ju tar flera steg i riktning mot ett ökat ovanifrånperspektiv med mera överstatlighet, med en kommission som mera kommer att likna en regering än förut, med starkare makt för det överstatliga EU-parlamentet osv. Jag behöver kanske inte upprepa allt vad jag tidigare har sagt för att karakterisera avtalet. Men det finns en motstridighet. Man kan inte säga att man är för ökad folklighet och närhet till de vanliga människorna och samtidigt godkänna ett avtal som innebär att man fjärrar sig från den grundhållningen.

Anf. 27 ÅSA TORSTENSSON (c) replik:

Fru talman! Kenneth Kvist kanske inte lyssnade ordentligt när jag i mitt anförande lyfte fram just vikten av att de nationella parlamenten ges mer delaktighet och direkt inflytande i EU-arbetet. Där har vi gått vidare med våra tankar. Ungefär som vi bygger och utvecklar den nationella konstitutionen ser vi också framgent en möjlighet att ha en senat i EU med representanter från de nationella parlamenten som en del i att stärka dessas delaktighet i EU-arbetet.

Kenneth Kvists argument att jag inte skulle kunna ansluta mig till Nicefördraget just utifrån underifrånperspektivet, det decentraliserade perspektivet, visar också Kenneth Kvists bristande förmåga att se det samlade ansvaret för den politik som vi är berörda av även på den nationella nivån. Centerpartiet särskiljer inte EU-politiken från den nationella och därmed från invånarnas delaktighet och medansvar. Däremot lägger vi in en konstitutionell utveckling där vi stärker den lokala nivån undan för undan. När vi pratar om ett effektivare och smalare EU innebär det alltså att fler beslut ska fattas på den lokala nivån och därmed också färre beslut i EU.

Anf. 28 KENNETH KVIST (v) replik:

Fru talman! Jag vill bara konstatera att Centerpartiet uppenbarligen plockar russin ur lite olika kakor. Å ena sidan försöker man inta en lite EU-kritisk position när man säger att beslut ska flyttas ned. Å andra sidan diskuterar man i de termer som federalisterna driver – om konstitution, om att man ska konstruera någon form av senat inom EU osv. Det blir kanske så om man gör detta med att stå mittemellan allt som sin övergripande princip i politiken: Man vet inte riktigt vilket ben man ska stå på, och därför hamnar man lite mittemellan.

Fru talman! Ännu återstår dock detta: Nicefördraget går faktiskt entydigt mot att mer beslut tas på EU-nivå över nationerna och därmed över den lokala nivån. Man kan inte hävda att man är för det nära och lokala å ena sidan och sedan anta ett fördrag som utvecklar sig åt precis motsatt håll å andra sidan. Det finns en motsättning i den ståndpunkten som är intressant att notera.

Anf. 29 ÅSA TORSTENSSON (c) replik:

Fru talman! Det finns en tydlig skillnad mellan Kenneth Kvist och mig, och mellan Vänsterpartiet och Centerpartiet, och det är att vi inte har fastnat i 1995 års retorik och svartvita tänkande i argumentering för eller emot EU. Utifrån EU-medlemskapet lägger vi an ett engagemang just i syfte att skapa ett mångfaldens EU. Därmed ställer vi oss också bakom ett Nicefördrag som innebär att vi ger nya länder tillträde till den gemenskap som vi själva sitter i. Det är inte Kenneth Kvist intresserad av. Det är naturligtvis också en stor skillnad på vilka ambitioner vi i våra partier lägger i nationellt engagemang i EU-arbetet och EU:s framtida utveckling.

Anf. 30 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Fru talman! Påpassligt inför dagens debatt har Regeringskansliet lagt på vårt bord – jag hoppas att den får en vid distribution – den lilla fina broschyren *Nicefördraget i korthet*. Det är en mycket bra broschyr som jag hade tillfälle att ögna igenom i går kväll.

Den första meningen i broschyren lyder: Utvidgningen är en av Sveriges mest prioriterade frågor i EU-samarbetet. Det skriver jag verkligen under på. Egentligen skulle jag kanske ha formulerat det som att detta är *den* prioriterade frågan, inte en av. Det är nämligen den allra viktigaste frågan. Man kan prioritera hur mycket som helst, men ska man verkligen göra en hårdprioritering skulle det vara formuleringen.

Vi fortsätter att bygga på det europeiska huset. Steg för steg bygger vi det. Grundstenarna i EU-bygget har växt fram under decennierna. Det kanske vi som relativt nya medlemmar i EU inte alltid tänker på: Vi har också ett arv att förvalta, och vi ska vara med och bygga vidare. Vi har de olika fördrag som antagits under den tid vi inte var med i EG- och EU-sammanhang – EG-fördraget, kol- och stålunionsfördraget, Euroatomfördraget, unionsfördraget, Maastricht osv.

Men nu går vi vidare med Nicefördraget. Folkpartiet välkomnar naturligtvis detta steg. Vi lägger ytterligare en sten till grunden för EU-bygget. Precis som regeringen skriver i propositionen var målet för regeringskonferensen just att säkerställa en väl fungerande utvidgad union. Via EU-nämnden och den beredningsgrupp som fanns kunde vi följa arbetet, precis som utrikesministern påpekade här. Det har varit intressant och lärorikt att kunna göra det. Man har fått lite mer insikt. Vi som inte var med från början och satt i EU-nämnden när Sverige gick in i EU har lärt oss ytterligare saker under resans gång. Det är naturligtvis oss förunnat få lite mer insikt än andra som inte finns med i de sammanhangen.

Det vi diskuterat är just det som Nicefördraget nu tar upp – röstreglerna i rådet, kommissionens storlek, Europaparlamentets storlek och annat sådant som det nu finns siffror på. Det är klart att alla inte är helt nöjda. Så är det ju: Det är ett givande och tagande, och det är kompromisser. Men jag tycker ändå att det man kom fram till i Nice är acceptabelt. Folkpartiet välkomnar alltså detta, och jag yrkar bifall till beslutsförslaget i betänkandet och avslag på den reservation som finns.

För det är ju så: Vänsterpartiet och Miljöpartiet var motståndare en gång i tiden när vi skulle gå in i EU och driver detta vidare. De ser egentligen bara svårigheter och inte de glädjeämnen som ändå finns i det europeiska bygget.

Om man läser inledningen till deras reservation kan man se att den går i rakt motsatt riktning mot den första meningen i den broschyr jag talade om nyss: "Vänsterpartiet och Miljöpartiet var motståndare till Sveriges medlemskap i den europeiska unionen. Vårt huvudskäl var att demokratin skulle urholkas och rösträttens innehåll devalveras vid ett EU-medlemskap." Detta, menar man, har man nu fått bekräftat.

Det är klart att Vänsterpartiet och Miljöpartiet har en poäng i den bemärkelsen att vi överlämnar vissa maktbefogenheter till EU. Men det är ju också hela poängen med det bygge vi gör. I områden där vi inte klarar av allting som enskilda stater försöker vi hitta vägar där vi kan ta gemensamma beslut. Egentligen är det inte konstigare än när man, framför allt ute i landet, för fram kritik mot den här kammaren för att vi fattar beslut mot kommuner och de blir missnöjda. Men man måste också ibland kunna se till helheten och till det större. Därför är det viktigt att man får fram någon form av kompetenskatalog, så att det blir tydligt för medborgarna var besluten ska fattas.

Samtidigt sade Kenneth Kvist i ett av sina inlägg att en fara är att människor inte kan kräva ett politiskt ansvar. Jag får det inte riktigt att gå ihop med att Miljöpartiet och Vänsterpartiet bara ser till samarbetet mellan länderna. Hur kräver man ansvar där egentligen? Blir det tydligare för medborgarna om ministrar samlas och stänger in sig i ett rum för att så småningom komma ut och tala om att nu har vi kommit överens om detta. Det finns egentligen inga protokoll, och man kan inte riktigt få veta

om det har pågått någon röstning, utan det är ett givande och tagande och så kommer man fram till en kompromiss. Är det tydligare för medborgarna? Nej, jag menar att det inte är det.

Jag vill ta upp en sak till som Kenneth Kvist var inne på, att medborgarna aldrig har krävt ett EU. Jag är inte så säker på det. Om man går tillbaka till källorna och ser efter varför EU bildades över huvud taget finner man att det var på grund av erfarenheter av världskrig i Europa. Det fanns ett krav från medborgarna: Aldrig mer! Det var kravet. Då började man bygga denna organisation, detta samarbete, för att klara den delen. Sedan går bygget vidare. Det är inte så att den här floden som man bara kan gå ned i en gång, enligt Kenneth Kvist och andra, ser likadan ut hela tiden. Den förändras naturligtvis, och utvecklingen går vidare.

Jag måste säga att det är bra mycket mer spännande att få vara med i det bygget och försöka komma med konstruktiva förslag än att sitta med klackarna i golvet och försöka gå tillbaka till någonting som vi egentligen inte önskar oss tillbaka till.

Det här betänkandet slutar med framtidsfrågorna. En fjärdedel av betänkandet handlar just om detta. Jag ska avsluta mitt anförande just med framtidsfrågorna, därför att jag tycker att det är det som är spännande. Nu föreligger det som har beslutats i Nice. Det antar vi här i dag med en betryggande majoritet. Men det som är spännande nu är hur vi går vidare.

Det finns vissa uppgifter som vi ska ta itu med. Det är en mer exakt avgränsning av EU:s och medlemsländernas befogenheter, någon form av kompetenskatalog. Inte så enkelt, men ändå. Det är vilken ställning EU-stadgan kommer att ha. Det är förenkling av fördragen. De ska ju bli begripliga, precis som har påpekats här tidigare. Och det är de nationella parlamentens roll i den europeiska strukturen.

Folkpartiet är det parti som inte egentligen hesiterar att ge mer makt åt EU i någon form av federalistiskt system på de områden där vi anser att det är betydelsefullt och viktigt att vi fattar gemensamma beslut. Det blir olika nivåer här. Vi har regioner, och vi har kommuner. Vi har riksdagar, och vi kommer fortsättningsvis kanske också att ha ett parlament som består av två kamrar.

Det är ett spännande arbete som dras i gång. Åren fram till nästa regeringskonferens ska utnyttjas på ett öppet och bra sätt, med dialog, så många bollar i luften som möjligt. Sedan får vi se vilka av de här bollarna vi kan ta ned.

Det som hände i Nice och som har hänt på andra ställen när man har haft regeringskonferenser och ministermöten och när statsministrar och andra har träffats har varit lite bökiigt och stökiigt, minst sagt. Detta ska vi ta till oss. Det är en signal. Varför går så många människor ut på gator och torg och demonstrerar? Det gjorde man också i Nice. Det var tusentals människor ute. De hade olika budskap på sina plakat. Där fanns de som ville att vi skulle gå en mer federalistisk väg, de som ville att det skulle vara mer av global solidaritet, men där fanns också de som kastade sten, även om de var i klar minoritet.

Jag tror att det är viktigt att vi som arbetar med de här frågorna har en öppen dialog med dessa grupper. Här finns mycket kunskap att ta till sig. Vi bör få ett system som gör att de som är ute på gator och torg och demonstrerar känner att de har en röst och att de får tillgång till arenor för denna röst.

Jag ska avsluta med att säga att aldrig förr har den europeiska unionen stått inför så många och stora utmaningar som nu, med ambitionen att både utvidga kraftigt och fördjupa samarbetet. Detta ska göras samtidigt, både fördjupning och utvidgning. Möjligheterna att lyckas med detta hänger på om det europeiska huset kan komma i ordning och byggas stadigt så att det håller när de nya medlemmarna kommer in och för de nya uppgifter som ska utföras.

Med dessa ord yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 31 KENNETH KVIST (v) replik:

Fru talman! Det är intressant att notera att K.G. Biörsmark ser en poäng i det vi säger och menar att poängen med EU är att urholka den nationella demokratin. Han gör jämförelsen att det kan vara samma missnöjesrelation mellan riksdagen och kommunerna som mellan EU-institutionerna och nationalstaterna.

Problemet med den hållningen Karl-Göran Biörsmark är att vi inte känner någon annan form för utövande av demokrati än nationalstatens form. Vi har inte kommit fram till någon över den nationella suveräniteten stående demokratiform än. Därför är det också viktigt att notera att när den nationella självbestämmanderätten urholkas, urholkar man också folkets demokrati.

Fru talman! Biörsmark har missförstått vår inställning till ministerrådet. Vi tycker nog att det både ska vara öppet och att man ska kunna redovisa hur man har ställt sig och de diskussioner som förs. Men om besluten är mellanstatliga kan vi utkräva ett ansvar av våra ministrar för vad de har gått med på eller inte gått med på. Men är besluten överstatliga kan alltid våra ministrar hävda att de blev nedröstade. Då har vi ingen möjlighet att utkräva ett ansvar för mer än vår egen del. Därmed minskar folkets möjlighet att utkräva ansvar.

Likadant är det med EU-parlamentet. Hur svenska folket än röstar kan vi i framtiden bara få med 18 av 728 parlamentariker. Vi kommer inte att kunna påverka mer eller mindre. Det gör att vårt politiska ansvarsutkrävande aldrig kan bli detsamma som det kan bli gentemot Sveriges riksdag, där svenska folket faktiskt utser alla.

Anf. 32 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik:

Fru talman! Det är klart att jag kan se att det är svårt att utkräva ett ansvar med det upplägg som Kenneth Kvist presenterar här. Det blir kanske svårt att identifiera dem som har röstat på ett visst sätt, även om man, som Kenneth Kvist säger, vill öppna rådets dörrar och att man ska tala om mer hur det har gått till.

Poängen med vårt resonemang – visionärt ser vi ju ett mer federativt system, ett tvåkammerssystem – är att man öppet diskuterar och röstar och ser vilken ställning folk har tagit som är valda till dessa kammare.

I förlängningen ser vi också att det kommer att betyda att vi får någon form av EU-partier också. Då kan man identifieras och i valrörelser gå ut och säga: Vi gjorde så här! Precis som man gör det här så kan man göra det där. Vi röstade för detta av den och den anledningen, kan man säga, och sedan får folket välja de partier och företrädare som det tycker har de rätta resonemangen och de rätta ställningstagandena. Det ser vi i vår förlängning, och inte i det upplägg som Vänsterpartiet har.

Anf. 33 KENNETH KVIST (v) replik:

Fru talman! Jag vet att Folkpartiet är för ett federativt Europa – en superstat som ska verka på det viset som K-G Biörsmark säger. Det är en konsekvent hållning. Det borde lända andra partier till en viss tveksamhet inför Nicefördraget när ett sådant parti är entusiastiskt för fördraget.

Det demokratiska problemet med Folkpartiets hållning, fru talman, är just att medlemsstaternas folk kan bli nedröstade av andra folk. Folken bestämmer då inte själva över sin egen lagstiftning – och det är själva grundproblemet med EU.

Det är också en väldigt ideologiskt skruvad historiebeteckning att säga att folkens fullständigt berättigade och naturliga krav på fred och aldrig mera krig skulle motsvaras av en institution som utvecklar alltmer överstatliga organ, där alltfler beslut tas ifrån medlemsstaternas folks påverkan och sätts i händerna på en krympande politisk elit. Därmed ökar klyftorna i det demokratiska systemet. Detta är inte samma sak – det är en falsk historieskrivning.

Vi ska kämpa för fred. Kravet på att vi aldrig mer vill se ett krig på Europas kontinent och att stater som självständiga och lika deltagare ska samarbeta med varandra är *en* sak – men EU-samarbetet med dess överstatliga och byråkratiska drag är någonting annat.

Anf. 34 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik:

Fru talman! Det verkar som om Kenneth Kvist och Vänsterpartiet försöker sitta på två stolar samtidigt, och det brukar aldrig vara så lyckat. Å ena sidan säger man att vi ska ha ett samarbete mellan länder. Det är det som är upplägget, och ingenting annat. Å andra sidan säger man att det ska finnas tydlighet i hur länderna agerar och röstar och att man ska kunna ställas till ansvar. Utöver detta säger man också att faran är att man kan bli nedröstad i det system som vi talar för, dvs. det federativa systemet.

Men vad händer i dag i de här överläggningarna bakom slutna dörrar? Det är ju inte så att Sverige får det som Sverige vill, utan det är också en kompromiss. Jag kan vända på det och säga: Vi blev nedröstade nere i Nice eller i Maastricht eller var det nu ägde rum, och i framtida överläggningar. De andra var fler, och vi var tvungna att ge oss. Då har ju också andra bestämt dagordningen!

Vi menar därför att det är bättre att man gör detta öppet och tydligt. Så här röstade vi, kan man säga, och sedan får den politiska processen ha sin gång i nästa val då man ska redovisa för vad man har arbetat och röstat för och tala om hur man vill gå vidare. Då blir det tydligt och klart. Det blir det inte med det upplägg som Kenneth Kvist har.

Anf. 35 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik:

Fru talman! Jag håller med K-G Biörsmark om att framtidsfrågorna är väsentliga. Jag hoppas att vi kan få anledning att återkomma till dem i ett antal diskussioner och debatter här i riksdagen. Det kommer att bli en bred debatt, precis som K-G Biörsmark säger. Han nämner bl.a. kompetensfrågorna och vikten av en kompetenscatalog.

Jag tror också att det är bra med en ökad klarhet när det gäller vad som tillhör den gemensamma nivån och vad som tillhör den nationella nivån. Men jag tror att det finns några saker som man ska komma ihåg.

För det första tycker jag att vi inte alls bör reglera det som sker under den nationella nivån. Vi vet att en del har velat ha en kompetenskatalog som både rör det internationella och det nationella och det regionala. Fördelningen mellan nationellt, regionalt och lokalt tycker jag att varje medlemsland bör få göra självt.

För det andra tror jag att det är viktigt att man passar sig när man gör en kompetenskatalog så att man inte antingen riskerar att avhända sig sådant som vi redan har gjort och håller på att göra gemensamt eller riskerar att avhända sig sådant som är viktigt för framtiden. Hade vi gjort en kompetenskatalog för ett antal år sedan hade miljösamarbetet och samarbetet kring terrorism varit frågor som definitivt inte hade funnits med. I dag kan vi se att miljösamarbetet har vuxit i omfattning, som jag sade i min inledning, och är en viktig grundpelare för unionen.

För det tredje får man också passa sig så att en kompetenskatalog inte blir ett väldigt trubbigt verktyg.

Jag vill också stryka under vikten av att vi har en öppen debatt. I så stor utsträckning som möjligt ska vi använda dagens regler för att presentera det som faktiskt sker på regeringskonferenserna. Detta gör vi också genom att i förväg diskutera med våra medborgare vad som kommer att hända på regeringskonferensen. 2004-kommittén i Sverige kommer att få en väldigt viktig roll. Vi kommer också att se ett civilt forum som inrättas parallellt med konventet. Regeringen återkommer med en skrivelse i början av konventets arbete så att vi ska kunna diskutera också de här frågorna närmare i riksdagen.

Anf. 36 KARL-GÖRAN BJÖRSMARK (fp) replik:

Fru talman! Jag sade redan i mitt inledningsanförande när jag kom in på det här med kompetenskatalog att det är svårt. Det kommer att gå åt mycket tankemöda, och vi kommer säkert att göra felsteg i den utvecklingen också och få lära av misstag.

Men jag ser ändå inte faran som fullt så stor som tydligen utrikesministern gör. Jag ser nämligen inte heller detta som något statistiskt. Även för en kompetenskatalog, t.ex. för miljön som utrikesministern nämnde, så kommer verkligheten också i framtiden att tränga på. Även en kompetenskatalog kan naturligtvis vara utsatt för en diskussion och kanske också för en förändring och anpassning till verkligheten. Men i det skede som den verkar ger den ändå en tydlig förklaring för medborgarna av var kompetensen ligger någonstans.

Det är likadant som här i riksdagen – vi ändrar konstitutionen och vi ändrar lagar. Det är ju så vi gör för att utvecklingen ska gå vidare. Det måste även EU göra. EU har alltid gjort det, och EU kommer alltid att göra det. Det är det jag menar när jag säger att det är spännande att vara med i diskussionen och utvecklingen.

Jag hoppas också mycket på 2004-kommittén, som hade ett seminarium här i riksdagen för någon vecka sedan. Det är jättespännande och intressant, och jag hoppas verkligen att det kommer att bli cirklar på vattnet och att människor kommer att märka att debatten inför 2004 tar fart. Jag hoppas också att de kommer att medverka med konstruktiva förslag så att vi kommer ifrån detta med att människor känner sig frustrerade därför att de inte tycker att de får sin röst hörd. Då får vi i stället

Anf. 37 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! Liksom Kenneth Kvist är jag lite förvånad över dagens debattordning. Egentligen kanske det inte är så särskilt viktigt i vilken ordning vi talar i riksdagsdebatterna. Men eftersom detta är en proposition som är inlämnad av regeringen och sedan behandlad av utskottet och som nu har kommit tillbaka i form av ett utskottsbetänkande så brukar den gängse ordningen vara att det är reservanterna som får tala först.

Men samtidigt är ju detta lite typiskt för EU-frågorna. Då sätts plötsligt de spelregler som vi normalt har byggt upp för den demokratiska ordningen ur spel. Då är det inte längre viktigt vare sig i vilken ordning man talar eller att riksdagens traditionella debattregler ska gälla. Som jag uppfattar det ingår det väl delvis i spelet att skapa en viss förvirring kring EU-frågorna.

Utrikesministern inledde med att säga många vackra ord om hur bra Nicefördraget är och vilka positiva konsekvenser det kommer att få osv. Jag blev dock något förvånad när utrikesministern sade att det kommer att ge oss säker mat och en hållbar utveckling. Om det är någonting som jag möter ute bland människor i dag så är det oron över maten. Man upplever att vår matkvalitet har förändrats katastrofält med vårt EU-medlemskap. Man vågar inte längre lita på det kött och den mat man ska köpa i butiken. Det har i sin tur resulterat i att flera – och t.o.m. statsministern – har uttryckt tvivel kring att äta köttprodukter. Att utrikesministern då kan prata om att Nicefördraget ska ge oss säker mat tarvar nog en tydligare förklaring, åtminstone om jag ska kunna förstå var i Nicefördraget den säkra maten finns. Jordbrukspolitiken ser ju ut som den gör, och därmed ger den också en osäkerhet när det gäller maten. EU-reglerna ger också osäkerhet kring märkningen osv. Det finns en mängd saker som jag inte kan hålla med om när det gäller det som utrikesministern kallar säker mat. Men det var kanske inte det som var huvudsaken i dagens debatt.

Det viktigaste i dagens debatt är demokratin. När man då hör utrikesministern och flera av de övriga partiföreträdarna här tala om Nicefördraget som så fantastiskt bra blir jag väldigt förundrad över att man inte ens vågar låta svenska folket rösta om detta fördrag. För om det nu är en produkt som är så otroligt bra, Anna Lindh, borde det ju vara självklart att man får en majoritet med sig bakom fördraget. Det borde vara självklart att man här, liksom på Irland, vågar låta folket rösta om detta.

Nu visade det sig dock att irländarna inte tyckte att det här fördraget var särskilt bra. De röstade nej. Enligt regelsystemet borde redan det ha inneburit att det här fördraget inte skulle behandlas av riksdagen i dag. När vi röstade om medlemskapet i Europeiska unionen var ett av ja-sidans huvudargument den här demokratigarantin om att om ett land röstar nej till ett nytt fördrag faller fördraget. Var finns den demokratigarantin i dag, Anna Lindh? Var den bara till för att man skulle få en majoritet på knappt 50 % som röstade för medlemskapet i EU? Om det här fördraget är så jättebra som ni påstår tycker jag att ni borde ta tillbaka det och våga låta svenska folket ta ställning i en folkomröstning. Det skulle

Nicefördraget

stärka demokratin. Det skulle stärka förtroendet för politiker. Det är precis det som vi behöver i Sverige i dag.

Förtroende för politiker och demokrati är en bristvara i dag i vårt land. En anledning till det är att man hanterar fördrag på detta sätt. Man struntar i att ett land har haft en folkomröstning och tvingar fram detta i ett riksdagsbeslut. Vi i Miljöpartiet anser att det här fördraget skulle ha fallit när Irland röstade nej. Det skulle då ha tagits tillbaka och omförhandlats. Det borde vara den gängse demokratiska ordningen enligt de spelregler som man själv har satt upp inom EU.

Vi tillhör ju dessutom den grupp som, även om det skulle underställas oss i en folkomröstning, skulle rösta nej till fördraget. Vi ser inte de stora fördelar som utrikesministern ser med det här fördraget. Vi ser snarare de nackdelar som det här fördraget också innebär, nämligen ett stärkande av överstatligheten, ett maktöverflyttande från de små staterna till de större och ett mindre inflytande för vanliga människor. Därför skulle förmodligen vi miljöpartister rösta nej till fördraget i den folkomröstningen på samma sätt som vi röstade nej till medlemskapsfördraget.

Jag tycker att grunden i detta är så oerhört viktig. Man har drivit en folkomröstning kring EU-medlemskapet med en ganska idog debatt, och sedan tycker man inte att de regler som då har satts upp ska gälla när man antar nya fördrag. Jag tycker att det är det mest alarmerande här. Vi kan naturligtvis ha olika syn på EU, och det har vi ju. Folkpartiet är riksdagens mest federalistiska parti och tycker att vi ska ha överstatlighet i det mesta och vara med i Nato osv. Miljöpartiet och Vänsterpartiet vill ha en annan ordning. Så ska det naturligtvis vara i en demokrati. Det ska ingå olika delar i det hela.

Men grunden, de dokument och de spelregler man sätter upp måste ju sedan också gälla. Annars är ju spelet värdelöst. Ingen vill vara med och spela i en match där alla regler plötsligt ändras när man är ute på planen. Så är det naturligtvis också i det politiska regelsystemet. De regler som är uppsatta för demokratigarantier måste gälla. Vi måste kunna lita på att de fungerar. Människor som har tagit ställning, antingen det nu är för eller emot, måste veta att de spelregler som man röstade om är de som kommer att gälla framöver. Jag tycker inte att man har brytt sig om detta när det gäller Nicefördraget. Det hade dessutom funnits tid att ta detta till en folkomröstning. Mer bråttom kan det ändå inte vara att få igenom detta.

Det finns heller ingenting som säger att om man inte får igenom Nicefördraget skulle det innebära att nya länder inte kan bli medlemmar. Romano Prodi har uttryckt att juridiskt sett är ratificeringen av Nicefördraget inte nödvändig för utvidgningen. Det går mycket väl att ta in nya länder även om man inte antar Nicefördraget. Framför allt borde det ha gått att ta tid för att förankra det.

Demokrati tar tid. Demokrati kräver debatt. Demokrati kräver delaktighet. Därför tycker vi i Miljöpartiet att man måste ha bättre folklig förankring i stora viktiga frågor. Man måste ge demokratin den tid den behöver. Man måste ge den delaktighet som behövs.

Därför yrkar vi bifall till vår reservation som innebär avslag på förslaget i betänkandet.

Anf. 38 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik:

Fru talman! Striden och debatten om fördragsändringar före besluten i Nice är en sak. Att fortsätta den striden efter Nicefördraget är en annan sak, för det kommer i realiteten att försena utvidgningen. En försenad utvidgning kan i praktiken betyda en omöjliggjord utvidgning.

Jag vill ställa samma frågor till Marianne Samuelsson som jag tidigare ställde till Kenneth Kvist: Hur försvarar ni för medborgarna i kandidatländerna att ni i realiteten säger nej till att utvidgningen fortsätter?

Formellt kan man naturligtvis säga att Niceförhandlingarna inte behöver ratificeras, men vi ska fastställa gemensamma positioner. Det har vi också gjort i det som i dag ligger på riksdagens bord. I stället för Nicefördraget skulle vi vidare anta tolv olika anslutningsfördrag med de respektive kandidatländerna. Med förlov sagt tror jag inte att Marianne Samuelsson hade varit mer benägen att anta gemensamma positioner som innehåller precis samma sak som det som i dag ligger på riksdagens bord och ta dem i en överenskommelse i tolv olika anslutningsfördrag.

Detta är alltså bara formalia, Marianne Samuelsson. I realiteten kommer ni att försena och riskera att omöjliggöra utvidgningen ifall era krav skulle vinna.

Marianne Samuelsson vill också, som jag ser det, gömma sig bakom folkomröstningen på Irland. Det var en tredjedel som röstade, och två tredjedelar ansåg inte att det var tillräckligt viktigt för att man ens skulle orka gå till vallokalen. Det var 75 000 röster som skilde de två alternativen åt.

Om vi tror på nationell demokrati och nationell rätt, är det då inte rimligt att de irländska politikerna, parlamentarikerna och representanterna får avgöra hur man ska tolka en sådan folkomröstning och hur man ska gå vidare efter den?

Anf. 39 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag ser inte att ett icke-ratificerande av det här fördraget nu från svensk sida skulle omöjliggöra utvidgningen. Det går att sköta den på annat sätt. Däremot tror jag att det är stora faror förenade med att snabba på förändringar inom EU utan folklig förankring. En så stor union som det kan bli i framtiden kräver att man har sina medborgare med sig. Vi vet också att det i Sverige finns en oerhört stor skepsis mot EU-medlemskapet som det är i dag.

Det skulle ha varit klädsamt om man hade gett oss möjligheten att få ta ställning till fördragstexten som den nu föreligger. Man hävdade i EU-debatten inte minst från ja-sidan att detta skulle vara möjligt och även att det skulle ske. Det skulle inte göras några stora fördragsändringar med mindre än att en ny folkomröstning skulle genomföras, eftersom man röstade om ett specifikt fördrag.

Nu gäller detta inte längre, utan man ska tydligen skynda på det här. Man säger att kandidatländerna annars inte kan bli nya medlemmar.

Också jag träffar parlamentariker och vanliga människor från ansökarländerna, och jag har inga som helst problem med att försvara att jag är emot Nicefördraget. Jag är det därför att jag tycker att demokratin är viktig och att människor ska känna en delaktighet. De här människorna uttrycker också en stor oro över att det går så oerhört fort i många av de här länderna. Man hinner inte förankra, och människor är inte medvetna

om vad medlemskapet innebär. Vi har väl här ett ömsesidigt demokratiskt problem, som jag tycker att vi som partier och som företrädare för människor måste ta på största allvar och bry oss om.

Anf. 40 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik:

Fru talman! Utvidgningen har en stor folklig förankring hos svenska folket. Enligt de beslut som är fattade ska slutförhandlingar äga rum nästa år, och de första kandidatländerna ska kunna bli medlemmar 2004. Vad säger Marianne Samuelsson till dem? Hennes linje skulle i realiteten innebära – det vet också Marianne Samuelsson – att de fick vänta flera år till på att bli medlemmar. Risken är att det under de åren skulle uppkomma nya debatter i de 15 länderna, så att de nya kandidatländerna inte längre skulle kunna få sin givna plats i EU-samarbetet.

En försenad utvidgning kan alltså innebära en omöjliggjord utvidgning.

Marianne Samuelsson! När det sedan gäller den demokratiska förankringen i Sverige tycker jag att vi alla har ett stort ansvar för att hela tiden diskutera och argumentera kring vad vi gör i EU och hur vi ska utveckla vårt EU-samarbete. Själva Nicefördraget innebär dock inte en sådan maktförskjutning att det skulle motivera en ny folkomröstning i Sverige. Jag tycker att svenska partier ska ha det självförtroendet att vi kan fullfölja vår konstitution och fatta besluten i en normal beslutsordning i den svenska riksdagen.

Det enda land som har haft en folkomröstning i detta sammanhang genomförde en sådan därför att dess konstitution påbjuder folkomröstning. Det var därför som Irland hade en folkomröstning. Dennes resultat kan minst sagt tolkas på många sätt, och det tycker jag att irländska politiker ska få ägna sig åt.

Anf. 41 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag är något förvånad över att folkomröstningens resultat kan tolkas hur som helst. Att bara en tredjedel deltar i en folkomröstning är i sig ett demokratiskt problem. Risken är nog att vi i hela Europa kan få se att röstetalen i valen sjunker, om man i så stor utsträckning lägger över alltfler beslut på överstatlighet och allt mindre förankrar dem hos människorna.

Jag blir också minst sagt förvånad när utrikesministern säger att en förankring av ett fördrag i Sverige genom folkomröstning skulle försena processen med flera år. Det innebär ju att Anna Lindh inte tror att hon skulle få majoritet för det här fördraget hos svenska folket. Hon menar att det skulle bli ett nej. På annat sätt kan jag inte tolka uttalandet om en försening med flera år.

Vi hade kunnat utlysa och genomföra en folkomröstning ganska snabbt, och om Anna Lindh hade varit övertygad om att det skulle ha bli ett ja, skulle den ha kunnat genomföras så snabbt att utvidgningsprocessen inte hade störts. Men Anna Lindh säger nu att processen skulle fördröjas med flera år. Alltså har Anna Lindh inte upplevt att det här fördraget är så förankrat att hon skulle kunna få en majoritet hos svenska folket.

Jag tycker att detta är oerhört intressant, för det innebär att man går emot majoriteten för att gynna sin egen roll och sin egen ställning och struntar i att demokrati är viktigt. Det oroar mig att höra detta, samtidigt

som det stärker mig i min ståndpunkt att det här fördraget är så viktigt att det borde underställas folket. Om det bara innehåller mindre viktiga smådetaljer, som Anna Lindh vill göra gällande, skulle det inte heller vara något problem att få igenom det i en folkomröstning.

Prot. 2001/02:42
6 december

Nicefördraget

Anf. 42 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik:

Fru talman! Marianne Samuelsson säger att vi står på olika kanter i den här debatten, och så är det ju. Vi är mer åt det federala hållet, och det gör vi ingen hemlighet av. Marianne Samuelsson tog vidare bl.a. upp frågan om Natomedlemskap, något som vi också är för. Detta kommer vi att debattera här på måndag, så det ska jag inte gå in på nu.

Det finns naturligtvis en grund för detta i vår ideologi, nämligen att vi tror på samarbete, fördjupat samarbete och nära samarbete, och det gäller på båda dessa områden.

Jag tycker att Miljöpartiet är väldigt statiskt i sitt tänkande. Det är inte så spännande att lyssna på dess företrädare, för det är på något sätt som att försättas tillbaka i det gamla. Allting är fel, och det är inte så väldigt konstruktivt.

Marianne Samuelsson sade att demokrati tar tid och kräver delaktighet. Absolut – jag ställer mig bakom det till hundra procent. Demokrati tar tid, och därför är det naturligtvis intressant med en dialog. Jag beklagar dock att jag upplever Miljöpartiet och Vänsterpartiet som oerhört konservativa i de här spännande debatterna om framtiden.

Man ska inte ändra på någonting, sätta klackarna i marken och helst gå tillbaka ett par decennier i tiden när vi inte var med i EU.

Nu har jag en konkret fråga. Nu är vi med i EU, och svenska folket har sagt ja till detta. Det har, vad jag förstår, Miljöpartiet ändå accepterat. Hur vill Miljöpartiet och Marianne Samuelsson se det vi har diskuterat tidigare, dvs. tydligheten, att ställa krav, att ställa politiker till ansvar i det framtida EU – om Marianne Samuelsson kan börja fundera på hur det ska se ut framöver?

Anf. 43 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik:

Fru talman! Det är ganska tydligt att Folkpartiet och Miljöpartiet står på skilda plattformar när det gäller EU-medlemskapet och vad vi vill med EU. Folkpartiet vill uppenbarligen ha mer av överstatlighet och vara med i Nato. Jag kan ju förstå att man i Folkpartiet känner sig till viss del nöjd med Nicefördraget eftersom det stärker det militära samarbetet.

Vi i Miljöpartiet tycker annorlunda i den frågan. Vi är för samarbete, men vi är emot att med de premisser som finns fatta beslut om överstatlighet. Det är ett tydligt politiskt ansvar. Svenska folket röstade för medlemskapet i EU. Ni vill så gärna glömma bort att de har gjort det, och ni vill glömma bort den debatt som då var. Den var oerhört viktig. Då försökte vi från nej-sidan lyfta in framtidsfrågorna. Vi försökte lyfta in försvarsfrågorna. Vi fick ett blankt nej från ja-sidan. De frågorna skulle över huvud taget inte debatteras därför att de inte hade något att göra med det fördrag vi då skulle rösta om.

Så var det på ett flertal områden. Man ville förneka vart EU var på väg, dvs. mot ett mer federalistiskt system, mer överstatlighet. Ni som ville det måste ha varit oerhört medvetna om att EU var på väg dit. Ändå försökte ni mörka i de frågorna och ville inte ha den debatten.

Det är detta som bidrar till det demokratiska underskottet och det dåliga ledarskapet inom EU. Man vill inte med tydlighet tala om vart EU är på väg och vad man vill att EU ska göra. I stället försöker man låtsas om att EU gör någonting EU inte kan göra, t.ex. producera säker mat fast man med alla system slår undan de jordbruk som producerar bra mat. Det finns en mängd exempel.

Anf. 44 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik:

Fru talman! Den här debatten kan föra väldigt långt om vi nu också ska föra in jordbrukspolitiken i det hela. Jag delar mycket av den kritik som finns om EU:s jordbrukspolitik, men det ska jag inte gå in på nu. Folkpartiet har i olika sammanhang lyft fram de frågorna.

Min fråga gällde att kräva tydlighet och ansvar. Jag fick inte riktigt svar på den frågan. Marianne Samuelsson undvek frågan. Det kan man göra med den inställning Miljöpartiet har, dvs. att man inte vill gå vidare och förändra. Jag och Folkpartiet har aldrig sett EU-bygget som något statiskt. Rent historiskt går det att se att så har det aldrig varit, och så kommer det aldrig att bli. Så har aldrig vår inställning varit.

Låt oss se på hur man diskuterade under 50-talet och hur EG tog flera steg tillbaka. Charles de Gaulle stängde dörren för England osv. Så har det hållit på hela tiden och kommer att fortsätta framöver.

Jag återkommer till frågan. Om man ska gilla läget – vilket Marianne Samuelsson kanske inte kommer att göra – hur ser Marianne Samuelsson på möjligheten att kräva politiskt ansvar för besluten och tydligheten i EU?

Anf. 45 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik:

Fru talman! En del av detta har jag tagit upp i mitt anförande, nämligen att fördraget bör underställas folket för en folkomröstning. Därmed har vi visat att vi tar ansvar för det som beslutet gällde när man fattade beslut om medlemskapet, nämligen den fördragstext som då gällde kontra den nya.

Om Karl-Göran Biörsmark tog samma ansvar och vore övertygad om att det här är ett bra fördrag skulle det inte vara något problem för Biörsmark heller att ha en sådan debatt. Det är konsekvent. Om ett fördrag underställs en folkomröstning, med en mängd fördragstexter, och det sedan sker en ändring, bör åtminstone folket få frågan. Annars hade det varit bättre att folket hade röstat om det framtida EU: Vill ni vara med i det framtida EU som bygger på mer överstatlighet, som går mot att bli en federal stat med gemensam valuta och gemensamt försvar, osv.? De frågorna fick man över huvud inte taget lyfta fram då. Då blev ja-sidan oerhört aggressiv och påstod att vi kom med skrämselfpropaganda.

Jag debatterade alkoholpolitiken med en folkpartist, som påstod att jag bedrev skrämselfpropaganda. Jag tog upp precis de frågor som vi för länge sedan har accepterat och genomfört i det gemensamma EU. Det finns många delar i detta som gör att människor blir väldigt upprörda, när de vet hur debatten då var och de ser vad som sedan sker utan att få en chans att vara med och påverka.

Om man tar ansvar för detta borde EU-frågorna vara stora och viktiga frågor i valrörelsen. Det är de oftast inte. Då är Folkpartiet inte lika in-

Anf. 46 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Man skulle önska sig naturligtvis bra mycket mer logik i debatten från Miljöpartiets sida. Å ena sidan är man för ett europeiskt samarbete, å andra sidan är man emot samarbetet inom EU. Inte minst när EU tar steg mot att bli ett Europa sätter man klackarna i marken.

Det är uppenbart att man har svårt att hitta en väg framåt. Partikamraten i Europa har en helt annan hållning. Ni har svårt att hitta er väg framåt i frågorna. Då lägger ni – i en krystad debatt – fram kravet på folkomröstning.

Vad då folkomröstning? Ska riksdagen vara en administratör av folkomröstningar när det gäller EU-frågor? Är det det Miljöpartiet vill? Har inte Miljöpartiets ledamöter ett mandat från sina väljare att ta ställning också till de här frågorna?

Anf. 47 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik:

Fru talman! Ja, vi har ett mandat från våra väljare att ta ställning till dessa frågor. Det är därför jag står här och argumenterar i de delarna. En viktig del i Miljöpartiets politik är demokrati, delaktighet, en möjlighet för människor att vara med och fatta beslut.

Här tycker kristdemokraterna uppenbarligen att det inte är viktigt att människor är delaktiga. Det förvånar mig. Jag tycker att det är mindre logiskt än den debatt från Miljöpartiets sida som Holger Gustafsson hävdar är ologisk.

Vi är för samarbete mellan EU-länder, mellan andra länder. Men vi vill inte vara med och bilda Europas förenade stater, med en gemensam valutapolitik, med en gemensam försvarspolitik, med en gemensam ekonomisk politik. Vi tror inte på den modellen. Vi anser inte att den gynnar demokratin. Vi tror inte att den är framtidens samarbetsform.

Anf. 48 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Kristdemokraterna är oerhört angelägna om demokrati både i Sverige och i Europasammanhang.

Demokrati är inte bara folkomröstningar. De kan vara ett inslag i demokratin. Här utövar vi i högsta grad demokrati. Vi tar ansvaret, och vi håller dagligen kontakten med våra väljare för att utöva det mandat vi är satta att verka för.

Fru talman! Det råder inget tvivel om att detta är ett sätt från Miljöpartiets sida att hålla den s.k. nej-grytan kokande så mycket som möjligt. Det är krystat.

Det är enligt min uppfattning Miljöpartiets krampaktiga sätt att försöka blåsa liv i nej-sidan till varje pris. Och förmodligen för att rädda partiets egen existens återgår man ständigt till folkomröstningar, för att hålla grytan kokande och ha en förankring i de negativa strömningar som finns.

Var ärlig i stället! Ta ställning till frågorna! Debattera sakfrågorna här i kammaren, så vi kan diskutera dem, i stället för att bara skyffla över det här till folket när man inte hittar sin egen väg framåt.

Anf. 49 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag blir något förvånad över att Holger Gustafsson kallar folkomröstningar för att skyffla över frågor till folket. Man skyfflar inte över frågor till folket, men man har möjlighet att ställa frågor till folket i folkomröstningar. Det är nonchalant mot människor att kalla det för att skyffla över frågor till dem, precis som om de inte vore värda att få ta ställning i viktiga frågor.

Holger Gustafsson försöker naturligtvis gömma den verkligheten att vi som sitter i den här kammaren inte är representativa för folkets syn på EU. Det är inte 50 % för och 50 % mot, utan det är en liten grupp vänsterpartister, miljöpartister och enstaka andra ledamöter som representerar ungefär 50 % av folket i EU-frågorna. Det är det fortfarande flera år efter.

Det är inte bara vi som blåser liv i frågorna, utan det är snarare ni som gör det, genom att hela tiden gå med på mer överstatlighet och att förändra EU i en riktning som ni inte har förankrat ute bland människor.

Anf. 50 SÖREN LEKBERG (s):

Fru talman! Den här debatten kommer nu in i andra halvlek. Jag kan konstatera att det har sagts många kloka ord. Dessvärre har det också sagts en del mindre kloka ord. Jag ska försöka upprepa en del av de kloka orden, men det är framför allt några principiella frågor i betänkandet som jag kommer att koncentrera mig på.

När det gäller de s.k. framtidsfrågorna, de frågor som ska diskuteras inför nästa regeringskonferens 2004, kommer Göran Magnusson att särskilt beröra dem.

Fru talman! Ett godkännande av Nicefördraget handlar ytterst om EU:s utvidgning. För att utvidgningen ska komma till stånd har det varit nödvändigt att få ett fördrag som reglerar de s.k. maktfrågorna inom unionen. Med maktfrågor menas frågor som gäller röstreglerna i rådet, röstviktningen där, antalet kommissionärer och antalet platser i Europaparlamentet.

Om detta inte kommer till stånd kommer utvidgningen att mer eller mindre stanna upp. Därför är det ytterst viktigt att Nicefördraget kan ratificeras av medlemsstaterna. Det var oerhört viktigt att det kunde förhandlas fram.

Vi vet också att den här utvidgningen av EU är en historisk händelse i Europas historia. Den uppdelning som vi upplevde efter andra världskriget i över 50 år, med ett Öst- och Västeuropa, med ett demokratiskt Västeuropa och en kommunistisk diktatur i Östeuropas stater, har nu äntligen kommit i ett läge då det kan vara en historisk parentes. Det finns nu möjlighet att förena öst och väst. Det är självfallet vår skyldighet och plikt att se till att det nu kan genomföras.

Utvidgningen av EU har också, som redan har nämnts i debatten, varit av högsta prioritet för Sverige. Det var en mycket stor framgång för Sverige att under toppmötet i Göteborg kunna få till stånd en överenskommelse i Europeiska rådet om en dagordning för utvidgningen av EU, där stats- och regeringscheferna klart och tydligt lade fast en tidtabell. Det var en framgång för Sverige.

Jag har i olika sammanhang när jag har träffat företrädare för kandidatländerna fått höra av dem att de verkligen uppskattar de insatser som

Sverige har gjort på detta område. Vi ska naturligtvis se till att vi kan fortsätta att infria våra åtaganden.

Det är också glädjande att konstatera att utvidgningen är någonting som svenska folket uppskattar. Det kan man se i de olika opinionsundersökningar som genomförs, där vi ligger i topp bland EU:s medlemsstater.

Nicefördraget förhandlades fram för ungefär ett år sedan. Det var egentligen inte en egen regeringskonferens, utan det var en fortsättning på Amsterdamförhandlingarna. Man kallade också de här förhandlingarna de s.k. Amsterdamresterna. Det var sådant som man inte lyckades bli klar med i Amsterdam som man fick skjuta till en senare förhandling.

Som betonas i betänkandet, och som flera talare redan har varit inne på här, har den svenska riksdagen varit djupt involverad just i de svenska ståndpunkterna och de svenska förhandlingspositionerna när det gäller Nicefördraget. Jag vill också understryka det från talarstolen.

Här har riksdagen varit med och fastställt de svenska ståndpunkterna. Det har varit kammardebatter, information och diskussioner i utskotten, och det har varit ett mycket ingående samråd i EU-nämnden om just Sveriges förhandlingspositioner. Som det står i betänkandet har riksdagen då varit med och kunnat ha ett avgörande inflytande över hur förhandlingarna ska föras från svensk sida.

Jag säger detta därför att jag tror att det är av stort värde att ett nationellt parlament kan vara så här inblandat i processen. Där skiljer vi oss från andra länder. Vi och de två övriga nordiska länderna i unionen är undantag här. Vi tillhör också dem som pläderar för att om man lägger upp sitt arbete i andra medlemsstater på det sätt som vi har gjort bidrar man till att reducera det s.k. demokratiska underskottet.

Ett resultat av att riksdagen då var så involverad i Nice är också att vi inte blev missnöjda med resultatet, som man blev i en del andra medlemsstater. Det här var, sett från vår sida, förhandlingar som inte fördes i slutna rum. Vi kände till vad som diskuterades bakom väggarna i Nice och andra sammanträdesrum, så det var ingen överraskning för oss. Där emot var det naturligtvis kanske en överraskning för dem som vill gå i en mer överstatlig riktning. De blev besvikna över att det inte kom ut någonting av konferensen. De som är emot EU-samarbetet var naturligtvis besvikna för att EU-samarbetet fortsätter och fördjupas.

Jag ska inte gå in mer på det här. Det finns anledning att i eventuella repliker gå in mer i de frågorna.

Låt mig bara, fru talman, beröra ett par saker ytterligare i slutet av mitt anförande. Det gäller Irland och Irlands folkomröstning. Det finns en utförlig beskrivning av detta i utskottsbetänkandet. Den principiella syn som där utvecklas är väldigt viktig. Vi ska naturligtvis behandla Nicefördraget precis på samma sätt som vi behandlar andra internationella överenskommelser och konventioner.

Sveriges riksdag ska göra en självständig bedömning av innehållet i det framförhandlade fördraget utan att titta på Irland, Tyskland eller Spanien. Vi ska göra en självständig prövning. Så hanterar vi utrikespolitiska frågor i Sverige. Det är då märkligt att de partier som i andra sammanhang vurmar för att Sverige ska uppträda självständigt nu accepterar något slags veto från Irland som därmed lägger ratifikationsprocessen åt sidan.

Vi ska naturligtvis bedöma det framförhandlade fördraget och ta ställning till det. Sedan får vi se vad som händer. Fördraget träder i kraft först den dag som 15 medlemsländer har ratificerat det. Då får vi se vad som kommer att hända i framtiden. Men vi ska samtidigt vara medvetna om att om fördraget inte kan träda i kraft försenas också den historiskt nödvändiga utvidgningen. Så de som vill fördröja fördraget tar också på sig ett mycket stort ansvar.

När det gäller frågan om folkomröstningar har vi i Sverige haft rådgivande sådana sedan 1922. Under dessa år har det hållits rådgivande folkomröstningar vid fem tillfällen. Det är ganska få under den tidsrymden.

Den senaste folkomröstningen hade vi 1994. Riksdagen bestämde då att Sverige borde gå med i EU, men man underställde svenska folket den frågan eftersom det var ett stort steg att ta. Det var inget vanligt internationellt samarbete att gå med i Europeiska unionen, utan det handlade om ett mellanstatligt samarbete där man enligt mellanstatliga metoder hade bestämt att lägga över vissa beslutsbefogenheter till gemenskapen. Det var ett stort steg att ta, och därför fick svenska folket vara med och säga sin mening. Som ni vet blev det ett ja i den folkomröstningen, vilket någon månad senare konfirmerades av riksdagen.

När vi nu studerar Nicefördraget upptäcker vi att det inte har skett några större förändringar. Det är inga nya beslutsbefogenheter som förs över till den europeiska gemenskapen, alltså till första pelaren. Det är fortfarande så att samarbetets grundläggande karaktär inte förändras i och med att vi godkänner Nicefördraget.

Jag kan inom parentes säga att eftersom det har gjorts väldigt många hänvisningar till Irland kan man kanske också göra en hänvisning till ett annat land strax söder om Sverige, nämligen till Danmark. Där har man ju av hävd tillämpat den principen att om det är fråga om nya traktat inom den europeiska unionen som innebär ett överflyttande av nya befogenheter till unionen ska det bli föremål för en folkomröstning i Danmark. Så har man alltid hanterat detta under årens lopp.

När det gällde Nicefördraget genomfördes det ingen folkomröstning i Danmark eftersom samtliga partier och experter konstaterade att det inte innebar någon överflyttning av nya beslutsbefogenheter. Danmark var också det första landet som godkände och ratificerade Nicefördraget.

Till sist vill jag tillägga att när riksdagen nu ska godkänna fördraget ska det enligt huvudregeln ske med kvalificerad majoritet. Det är en regel som har kommit till just för att man inte med bara en rösts övertikt ska kunna fatta beslut om att godkänna ett fördrag inom EU. Detta om något vittnar ju om hur seriöst vi behandlar den här frågan.

Fru talman! EU ska nu med full kraft gå in i processen att välkomna nya medlemsstater från Central- och Östeuropa. Förhoppningsvis kommer EU i en nära framtid att bestå av 27 medlemsstater, varav många kommer från den forna Warszawapakten. Genom att godkänna Nicefördraget tar vi vårt ansvar för den utvecklingen.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på reservationen.

Anf. 51 KENNETH KVIST (v) replik:

Fru talman! Nicefördraget handlar ytterst om EU:s utvidgning, säger Lekberg. Nja, det är tveksamt. Jag har påvisat att det är en rad frågor i

Nicefördraget som innebär förändringar i EU-samarbetet i överstatlig riktning och som icke har med utvidgningen att göra.

Det är positivt om EU tar emot de folk som vill komma med i EU. Samtidigt ska vi inte glömma – och det har ju sagts här i debatten – att det är ett problem för anhängarna i ett par av länderna, i Estland och Polen, där de senaste opinionsundersökningarna visar att det finns en stor majoritet som är negativ till en EU-anslutning. Ju mer folk tycks få reda på om EU, desto mer negativ blir opinionen. Det visar nästan varje opinionsmätning i samtliga ansökarländer.

Sverige har ett hyggligt sätt att arbeta med EU-frågor. Regeringen hade också goda ambitioner i delar av förhandlingsarbetet. Det var bara det att Sverige led ett nederlag när det gällde att bibehålla den begränsade dagordning som Sverige ville ha och fick riksdagens stöd för.

Vi i Vänsterpartiet har inte gått emot en självständig prövning av Nicefördraget. Men om det har hållits en folkomröstning i konstitutionell ordning – och där finns det inga forumregler – och folket har sagt nej finns inte den enhällighet kring Nicefördraget som de grundläggande EU-fördragen kräver. Därmed har fördraget fallit.

Anf. 52 SÖREN LEKBERG (s) replik:

Fru talman! Jag vill bara påpeka att Europeiska rådet behandlade frågan om folkomröstningen i Irland i Göteborg. Andra medlemsstater ska ju inte lägga sig i vad ett annat land beslutar. Men i Göteborg sade man klart och tydligt att alla medlemsstater var överens om att ratifikationsproceduren skulle fortsätta med oförminskad fart. Man skulle också hjälpa Irland om Irland behövde ha hjälp. I detta instämde också den irländska regeringen.

Det som nu sakligt kommer att ske är – som jag betonade i mitt anförande – att varje medlemsstats nationella parlament måste gå igenom det framförhandlade fördraget, självständigt bedöma det och säga ja eller nej till det. Först mot slutet av kedjan får man se hur läget är. Är det då bara 14 av 15 länder som har anslutit sig till fördraget träder det inte i kraft, om det inte är så att det land som inte har biträtt det kommer och vill ha något slags specialarrangemang. I så fall får det diskuteras.

Återigen: Det som skulle vara oerhört farligt för oss vore om vi inte gör den självständiga prövning som vi alltid ska göra när det gäller internationella avtal och konventioner.

Anf. 53 KENNETH KVIST (v) replik:

Fru talman! Som sagt var: Vi ska göra vår självständiga prövning av denna fråga och allting annat. Det har vi inte sagt nej till. Det är därför vi vill pröva det här. Men det är ju så att i denna självständiga prövning måste också hänsyn tas till det fördrag som vi är anslutet till, vilket innebär att om ett land säger nej till en fördragsändring ska fördragsändringen inte träda i kraft.

Nu deltar vi, med vår självständighetsrätt naturligtvis, i ett sätt att ringa in det land där folket i folkomröstning faktiskt har sagt nej. Då deltar vi i en politisk påtryckningsprocess. Det kan man naturligtvis ha meningar om, och jag tycker nog att man kan ha en kritisk mening om det.

Skulle EU vara intresserad av att vinna tid skulle EU nu sätta i gång och ta bort de delar som irländarna har varit kritiska mot, t.ex. det vidgade militärpolitiska samarbetet, överstatliga drag och sådant som de har protesterat mot i folkomröstningen. Då skulle vi kanske kunna närma oss den idealbild som Sören Lekberg har, nämligen att fördraget ska handla om utvidgning och inte om något annat. Nu är det tyvärr så att fördraget handlar om mycket annat, och det går i riktningen mot ett eliternas Europa.

Anf. 54 SÖREN LEKBERG (s) replik:

Fru talman! Fördraget handlar, som Kenneth Kvist säger, om lite mer än just Amsterdamresterna. Det handlar bl.a. om nya förfaranderegler för domstolen, som jag upplever att alla tycker är bra. Det finns även en del nya klarlägganden när det gäller röstförfarandet, att fler beslut ska omfattas av kvalificerad majoritet osv. Det är något som jag vet att en del EU-motståndare i vissa lägen tycker är bra, eftersom man tycker att enhällighet när det gäller exempelvis koldioxidskatter inte är bra utan vill ha beslut med kvalificerad majoritet, så ibland brukar ju ändamålen helga medlen.

Men låt mig ta upp det principiellt viktiga då det gäller Irlandsfrågan. Jag har här betonat, och det finns även angivet i betänkandet, det som är det principiella förhållningssättet till internationella avtal, och det är att vi alltid ska göra en självständig bedömning.

Vi vet att i FN-sammanhang ska ett visst antal länder vara med på konventionerna för att de ska bli bindande och gällande. Inte sitter vi då och gör en allmän spekulation, Kenneth Kvist, och säger: Kommer det verkligen att bli så här många länder? Vi kanske ska vänta och se i stället. Även om det är en angelägen fråga, väntar vi så att vi blir säkra på att det kan träda i kraft.

Så kan vi inte förhålla oss, utan vi ska självständigt göra en bedömning. När ratifikationsprocessen sedan är avslutad får vi se om vi har uppnått godkännande av 15 medlemsstater eller inte. Har vi det inte, får vi naturligtvis tillsammans med Irland diskutera vad vi ska göra åt detta. Men det är för tidigt att dra den slutsatsen nu.

Anf. 55 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik:

Fru talman! Sören Lekberg säger att samarbetets grundläggande karaktär inte förändras och vill väl med detta säga att det inte är särskilt mycket förändringar som sker i Nicefördraget, vilket jag tycker inte riktigt stämmer.

Det är ju ganska mycket förändringar, inte minst när det gäller maktfrågorna där det sker en stor förändring från att de mindre länderna har haft större inflytande till att de större länderna nu får ett större inflytande. EU-militariseringen är en annan del. Dessutom försvinner vetorätten på 33 områden. Som jag ser det är det ganska stora fördragsändringar. Det är lite förvånande när det låter som att det egentligen inte är något som vi beslutar om i dag i riksdagen, men det är ju det. Annars hade vi inte ens behövt ta detta till riksdagen.

Jag skulle vilja ha ett tydligare besked om vad det är som riksdagen ska besluta om som inte är någon förändring av den grundläggande karaktären.

Anf. 56 SÖREN LEKBERG (s) replik:

Fru talman! Det är så, Marianne Samuelsson, att fortsättningsvis, även efter Nice, kommer samarbetet inom unionen att baseras på mellanstatliga överenskommelser. Det är fortfarande medlemsstaterna som är fördragets herrar som bestämmer om samarbetet ska utökas eller inskränkas eller hur det ska utvecklas, och så kommer det att vara även efter det att Nicefördraget har ratificerats. Därmed har den grundläggande karaktären inte förändrats.

Vad man däremot har gjort på vissa områden är att man har utvecklat samarbetet. Låt mig ta några exempel.

Det som kallas för det militära samarbetet, vilket är ett lite propagandistiskt uttryck för att pådyvla någonting som det inte är frågan om, handlar om att EU har fått en krishanteringsmekanism, en förmåga att vara en effektiv partner när det gäller krishantering. Det handlar inte om något gemensamt försvar eller något sådant. EU kommer inte att ha några militära förband eller styrkor, utan det är ju medlemsstaterna som kommer att ha det. Detta är ett samarbete som utvecklas, och vi vet genom olika opinionsundersökningar att svenska folket värderar just det utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet. Det grundläggande i fördraget av dess mellanstatliga karaktär kommer alltså att finnas kvar.

Anf. 57 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik:

Fru talman! Sören Lekberg besökte ju liksom jag VEU:s parlamentariska församling. Där kunde man få höra ganska mycket om hur många av EU-länderna ser på militariseringen och framtiden. Det vore intressant att få den framtidsdebatten här hemma, för den är inte av den art som vi brukar ha här.

Trots det skulle jag vilja ta upp det som vi uppfattar som militarisering. När Nicefördraget slöts sade Anna Lindh bl.a. att det mest var fråga om att syssla med minröjning. När man sedan läser vad det är Sveriges bidrag består i finner man att det är en mekaniserad bataljon, ett ingenjörskompani, ett ubåtsförband och ett spanings- och jaktflygsförband.

För mig är det oerhört svårt att tro att man ska kunna röja minor med jaktflyg. Det måste vara en annan del som man satsar på när man ser framåt i EU:s militarisering. Och visst är det en förändring i fördraget – det tror jag att även Sören Lekberg kan se – när det gäller säkerhetspolitiska frågor.

Anf. 58 SÖREN LEKBERG (s) replik:

Fru talman! Jag vill för egen del fortsätta att hålla debatten på en saklig nivå och undvika slängar om att man skulle röja minor med jaktflyg osv. Jag tycker inte att det hör hemma här.

Vad som är väsentligt är nämligen att EU:s utrikes- och säkerhetspolitiska samarbete och krishantering inte är överstatligt. Det vilar på andra pelaren och är rent mellanstatligt. Vi bestämmer själva om vi ska delta i dessa missioner eller icke. Beslutanderätten ligger helt i våra händer. Det är alltså ett mellanstatligt samarbete. Det är inte överstatligt. Därför kan vi naturligtvis vara med i detta, om vi så önskar. Vi vet ju också att i de opinionsundersökningar där svenska folket får frågan vad de tycker är bäst med EU-samarbetet säger de plötsligt att det är det utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet. Jag tror att de flesta av oss vill att

Sverige ska kunna vara med och bidra till att stärka fred och frihet. Men vi ska inte överlåta det till några överstatliga organ, utan vi ska själva bestämma när vi vill vara med och hur mycket vi vill vara med. Den möjligheten har vi fått.

Jag vill återigen betona att EU-samarbetets mellanstatliga karaktär över huvud taget inte förändras med Nicefördraget.

Men jag vill också vädja, och det kanske jag gör förgäves, om detta att vad Nicefördraget medverkar till, och *kan* medverka till, är att EU:s utvidgning kan genomföras så att fler länder har möjlighet att komma med i unionen och dess gemenskap. Säger man nej till Nice kommer man att stoppa upp den processen.

Anf. 59 LARS TOBISSON (m):

Fru talman! Som extra suppleant i utrikesutskottet men kanske framför allt som vice ordförande i EU-nämnden har jag liksom i våras givits tillfälle att delta i det sammansatta utskottets arbete. Eftersom jag nu med all sannolikhet gör mitt sista framträdande i kammarens talarstol har jag anledning att börja med en liten återblick.

När jag i början av 60-talet skulle rösta för första gången, gick dåvarande Högerpartiet till val med parollen ”Ja till Europa”. Det passade bra för en internationellt intresserad student. Som verksam i SACO under tio år arbetade jag sedan för att skapa intresse för den europeiska integrationen i fackliga sammanhang. När jag sedan övergick till rikspolitiken som moderat partisekreterare kunde jag belåtet konstatera att kravet på medlemskap i EEC, som det då hette, redan stod i partiprogrammet.

Förverkligandet av detta mål skulle dock ta sin tid. Tyngdpunkten i mitt arbete här i riksdagen låg tidigt i finansutskottet med särskild inriktning på kredit- och valutapolitikens avreglering och Riksbankens oberoende. Men kring 1990 hade jag blivit invald i riksdagens EFTA-delegation. Dåvarande Europaministern använde detta organ för att förankra Sveriges ställningstaganden i de förhandlingar som ledde fram till EES-avtalet. Dessa var knappt slutförda innan det blev aktuellt att förhandla om Sveriges inträde i vad som då ännu hette EG. Som kandidatland bildade ju Sverige och riksdagen tillsammans med Europaparlamentet en *joint parliamentary committee*. Med förebild från EFTA-delegationen fick dess svenska halva utgöra EG-delegationen, där ständpunkterna i medlemsförhandlingarna lades fast.

Så föddes EU-nämnden, och så föddes det samarbetsklimat som råder när det gäller Europasamarbetet mellan flertalet partier. Egentligen kan jag säga mellan alla partier även om vi har grundläggande skillnader i vår ursprungliga åskådning.

Jag har alltifrån EU-inträdet varit EU-nämndens vice ordförande, och jag har bl.a. deltagit i samtliga COSAC-möten sedan dess. Enligt min mening har riksdagen här – efter visst mönster från det danska folketingets Europaudvalg, det ska medges – format en parlamentarisk bevakning av EU-frågorna som vi har all anledning att vara stolta över.

Det hävdas ofta att medlemskapet i EU har medfört att riksdagen förlorat inflytande. Jag anser att det paradoxalt nog förhåller sig precis tvärtom. I och med att regeringen är skyldig att förelägga EU-nämnden alla ärenden som ska behandlas i ministerrådet får riksdagen kontakt med frågor som förr avgjordes av regeringen ensam eller t.o.m. under rege-

ringen på myndighetsnivå. Graden av inflytande hänger mycket på oss själva. Kan vi få det att fungera att fackutskotten tidigt tar tag i viktiga EU-frågor, redan på grön- och vitboksstadiet, stärks parlamentets ställning ytterligare.

En annan vanlig missuppfattning är att EU är en inåtvänd rikemansklubb, ett slags Fästning Europa. Redan vid ett av EU-nämndens första sammanträden 1995 påvisade jag för kritikerna att arbetet – något till min egen förvåning ska jag erkänna – spände över snart sagt alla kontinenter. Och ser jag på föredragningslistan för allmänna rådet inför morgondagens sammanträde med EU-nämnden, finner jag ärendepunkter som Västra Balkan, Afrika med de stora sjöarna, Afghanistan, Mellanöstern, Centralasien, Ukraina, Kuba, Colombia etc. Aldrig har riksdagen sysslat så mycket med utrikespolitik och med relationer till även fjärran belägna länder som vi gör nu, efter inträdet i EU!

EU-nämnden sysslar inte bara med löpande ärenden i ministerrådet. Vi följer också – och söker påverka – det ständigt pågående reform- och utvecklingsarbetet inom unionen. Så skedde t.ex. vid tillkomsten av Amsterdampfödraget och vid beslutet om Agenda 2000. Så var naturligtvis också fallet vid tillblivelsen av Nicefördraget. I en särskild beredningsgrupp hade vi många och långa diskussioner med regeringens förhandlare, och i slutskedet satt vi i telefonkonferens med Sveriges företrädare i Nice. Och även om resultatet på flera punkter inte motsvarar vad åtminstone jag hade hoppats på vad gäller exempelvis beslutsförmåga och förenkling, får man med det sammansatta utskottet konstatera att grunden för en kraftig och angelägen utvidgning av medlemskretsen nu ändå har lagts.

Nästa regeringskonferens är dock inte långt borta. Enligt Niceförklaringen ska den syfta till en förenkling av fördragen. En sådan översyn kommer att aktualisera en lång rad organisatoriska frågor. Det finns enligt min mening ingen anledning att dra sig för att kalla resultatet av denna översyn för en konstitution. I praktiken har vi redan en sådan. Det är bara det att vi knappt kan urskilja vad den innehåller. Sannolikt kommer det att vara ändamålsenligt med en uppdelning i en grundläggande del, som är svår att ändra, och en mer teknisk del med vad som närmast är tillämpningsföreskrifter.

Ett grundfördrag eller en konstitution av detta slag kan lämpligen inrymma en stadga med grundläggande rättigheter. Men förutsättningen är att EU först tillträder Europarådets konvention om mänskliga rättigheter så att vi inte får kompetensvister och konkurrerande domstolar på detta område.

Vid fördragsöversynen är det också naturligt att reglera kompetensfördelningen mellan EU och dess medlemsländer. Man får dock akta sig för att göra avgränsningen alltför svårföränderlig. Den europeiska integrationen är en ständigt pågående process som inte låter sig hejdas av de avvägningar som vår generation politiker gör. Det vore fel att efter amerikanskt mönster överlåta till EG-domstolen att omtolka avgränsningar som uppfattas som hindrande. Principen bör vara att det visserligen ska vara svårt att utvidga EU:s kompetens, men när man på politisk väg beslutar om det bör man skapa sådana beslutsregler och andra förutsättningar att EU kan arbeta effektivt.

Det fjärde utpekade ämnesområdet för det blivande konventet gäller de nationella parlamentens ställning. Det kommer att föras fram alla möjliga idéer om en andra kammare i Europaparlamentet, om olika samrådsformer på utskotts nivå o.s.v. Men här menar jag att vi svenskar – tillsammans med övriga nordiska företrädare – har en särskild mission att fylla. Vi ska hävda att de nationella parlamentens viktigaste uppgift ligger på hemmaplan som bevakare av och påtryckare på den egna regeringen vad avser dess insatser i ministerrådet. Låt oss göra EU-nämnden till en exportvara i smorgasbordets och ombudsmannens efterföljd!

Denna min inställning sammanhänger med egna erfarenheter, exempelvis som ledamot i det förra konventet, det som tog fram utkastet till stadga om grundläggande rättigheter. När nationella parlamentariker kommer utanför landets gränser, till Bryssel eller annorstädes, kommer de lätt bort. Det sammanhänger bl.a. med långa resor, brist på kanslistöd och fungerande nätverk och naturligtvis också konkurrerande arbetsuppgifter hemmavid. Det menar jag att riksdagen noga bör betänka när representanterna till det nya konventet ska utses. De bör helst frikopplas från tunga uppdrag här hemma, de bör förses med sekretariatsresurser och de bör ges möjlighet att förankra sina ställningstaganden inte bara i respektive partigrupper utan också i ett riksdagsorgan, förslagsvis EU-nämnden.

Fru talman! Detta anförande har spänt över ett något större område än det aktuella betänkandet. Men det må kanske förlåtas den som står i begrepp att lämna riksdagen och partipolitiken för uppdraget som svensk ledamot av Europeiska revisionsrätten i Luxemburg. Jag tackar utrikesministern för de mycket vänliga avskedsorden. Jag vill säga att det ska bli intressant att få ägna några år åt praktiskt arbete på europeisk nivå.

Man vet dock aldrig vad som väntar runt hörnet. När jag gratulerade min företrädare Jan O Karlsson till hans utnämning till statsråd påpekade jag att någon egentlig anställningstrygghet för honom inte gäller längre än till valet i september nästa år. Och jag tillade: Kanske kommer jag efter dig där också!
(Applåder)

Anf. 60 LARS OHLY (v):

Fru talman! Det fördrag som nu behandlas av riksdagen har kommit till i en envig mellan två diametralt motsatta krafter. Å ena sidan finns de som mycket tydligt önskar en federal utveckling av den europeiska unionen. En konstitution med tvåkammersystem och en president är förslag som finns i debatten. Å andra sidan finns det en allt större folklig missnöjskänslighet mot EU:s utveckling och en allt större skepticism mot de demokratiska brister som unionen uppvisar.

När man diskuterar fördragsändringar vore det naturligt att utgå från de svagheter som unionen är behäftad med. Därför borde det vara naturligt att de förslag som läggs fram om ett nytt fördrag i första hand handlar om att demokratisera, att göra EU mer folkligt förankrat och att återföra makt dit där väljarna kan utkräva ansvar. Tyvärr lyser sådana förändringar med sin frånvaro. Det finns inte på ett enda område i detta fördrag ett enda förslag som innebär att beslutsrätt förs närmare medborgarna. Det finns inte ett enda område där man förstärker den mellanstat-

liga karaktären. Det har också utrikesministern vidimerat här i debatten i dag.

Det sägs att federalisterna protesterat. Det må så vara. Det finns de som har velat gå längre och som velat gå fram snabbare. Men det råder ingen tvekan om att Nicefördraget innebär att den federalistiska karaktären på unionen förstärks. Skälet till kritiken från de mest uttalade federalisterna är sannolikt att förväntningarna har varit högre än fördraget har motsvarat. Samtidigt har man uttryckt missnöjet för att markera vart man vill gå i framtiden. Och det är detta som vi har att vänta vid nästa regeringskonferens som kommer att genomföras och som kommer att slutföras 2004.

Ett argument som ofta har framförts, också här i debatten, är att vi måste anta Nicefördraget för att utvidgningen av unionen ska kunna komma till stånd. Fru talman! Detta är med förlov sagt ingenting annat än nonsens. Här har man försökt påvisa att beslutsreglerna kring 39 paragrafer som övergår från enhällighet till kvalificerad majoritet skulle vara en förutsättning för utvidgningen. Här har man försökt påvisa att införandet av militära institutioner i den europeiska unionen skulle vara en förutsättning för utvidgningen. Här har man försökt påvisa att åtta länders rätt att kidnappa EU:s institutioner för sina egna syften skulle vara en förutsättning för utvidgningen. Så är det naturligtvis inte. Utvidgningen hänger inte på Nicefördraget. Det som måste göras är att ändra en del regler när det gäller röstvikt och representation i EU-parlamentet. Det gjordes när Sverige, Österrike och Finland gick med. Det gjordes i de anslutningsfördrag som dessa länder förhandlade sig fram till. Då missgynnades Sverige. Vi hade en Europaminister som förhandlade fram ett avtal som innebar att Sverige jämfört med andra länder av samma storlek fick ett mindre inflytande, både när det gäller antalet parlamentsledamöter och när det gäller antalet röster i ministerrådet. I detta fördrag kvarstår denna orättvisa samtidigt som nya länder missgynnas. Det gäller Tjeckien och Ungern i fråga om antalet röster i ministerrådet. Det gäller Rumänien, Lettland och Malta i fråga om representation i parlamentet. Vi stadfäster alltså en diskriminering av vissa länder i förhållande till andra länder genom att anta detta fördrag.

Riksdagen har varit aktiv och försökt att påverka. Men det finns bara ett enda beslut från riksdagen som handlar om Sveriges position inför förhandlingarna. Det beslutet rör just ställningen mellan de stora och de små länderna. I utrikesutskottets betänkande 13 från 1995/96 uttalades att det är av stor vikt för Sverige att vårt inflytande inte minskar och att balansen mellan stora och små medlemsländer inte får rubbas.

Riksdagen har naturligtvis att utvärdera om förhandlingarna har lett fram till ett resultat som stämmer med denna uttalade ambition för Sveriges räkning. Tyvärr är resultatet det motsatta. De stora ländernas inflytande ökar från 10 röster i ministerrådet till 29, medan Sveriges röstandel ökar från 4 till 10. Medan de stora länderna får tre gånger så många röster får Sverige två och en halv gånger så många. Hur kan man då påstå att man har följt riksdagens intentioner i förhandlingarna om fördraget?

Fru talman! Fördragsändringen innebär också en ökad överföring av beslutsrätt. Det är alla överens om. Det är också möjligt för riksdagen att fatta beslut om beslutsrätten enbart handlar om att överföras till EG, dvs. det som kallas samarbetet inom den första pelaren i unionen. Däremot är

det med nuvarande grundlag inte möjligt att överföra beslutsrätt till EU, som omfattar de s.k. andra och tredje pelarna.

Riksdagens bedömning blir mycket intressant och det sammansatta utskottets bedömning extra intressant när man går på tvärs med Justitiekanslerns bedömning. Justitiekanslern har bl.a. uttalat att den nya artikeln 24 i unionsfördraget, som ger rådet möjlighet att fatta beslut om internationella avtal med en eller flera stater eller med internationella organisationer med kvalificerad majoritet, innebär en överlåtelse av regeringens befogenhet att ingå internationella avtal, s.k. traktatmakt. Därmed handlar det om en överlåtelse av beslutanderätt, inte bara till EG utan också till EU.

Även för polissamarbetet och det straffrättsliga samarbetet i den tredje pelaren finns det förändringar i den nya artikeln 24. Och även där bedömer Justitiekanslern att detta omfattar den tredje pelaren och att detta Nicefördrag därmed inte borde kunna ratificeras.

Det finns ytterligare en punkt där partierna var överens åtminstone i EU-nämnden. Det gäller en mindre förändring men som är principiellt viktig. Det handlar om att införa politiska partier på europeisk nivå, att finansiera dem via EU-systemet och att bestämma deras stadgar. Detta är ju en tydlig överstatlig tendens. Det är ett sätt att bygga upp ett politiskt system uppifrån, inte nedifrån från medborgarna och inte på grund av att människor har gemensamma värderingar eller intressen och sammansluter sig i politiska organisationer för att förändra, utan här ska det byggas uppifrån och ned.

Därför sade EU-nämnden i förstone enigt att den svenska regeringen skulle avvisa detta. Jag har förstått att det finns partier som har ändrat sig under resans gång. Men fortfarande tror jag att en majoritet av partierna har avvisat dessa förändringar. Regeringen misslyckades med att följa de uttalade ambitionerna från riksdagspartierna. Det infördes nya skrivningar i en artikel som innebär att om Nicefördraget antas kommer man att kunna använda den artikeln för att finansiera politiska partier på europeisk nivå.

Nu visar det sig att fördragsändringar inte alltid behövs. EU:s ledning bryr sig inte så mycket om ifall man har stöd i fördragen eller inte. Redan nu är man på väg att genomföra exakt samma förändringar trots att Nicefördraget ännu inte har trätt i kraft. Det gör man med en hänvisning till en artikel som reglerar den inre marknaden och i vilken det sägs att rådet har rätt att ta till nödvändiga åtgärder för att få den inre marknaden att fungera. Ingen har hittills kunnat förklara för mig hur politiska partier på europeisk nivå är en nödvändighet för att den inre marknaden ska kunna fungera.

Enhälligheten var viktig när Sverige gick med i den europeiska unionen. Det var garanten för att vi inte skulle pressas på fördragsändringar mot vår vilja. Det var garanten för att EU inte skulle utvecklas i en riktning som sannolikt en majoritet av det svenska folket redan då hade sagt nej till. Samtidigt som enhälligheten är viktig har vi sett att den svenska regeringen sällan har använt sig av den makt man har när man har makten att säga nej. Det europeiska unionsarbetet har en inre dynamik som leder till att många länder lägger sig platta i slutändan oavsett hur kritisk man har varit från början om man känner sig för ensam. Detta gäller den svenska regeringen.

I stället bemöter man dem som ifrågasätter, de slavar på triumfvagnar som påminner om allas vår dödlighet, med att säga att de egentligen inte har förstått någonting. Det gäller det irländska folket, som här har nedvärderats från utrikesministern på ett sätt som jag måste säga är sensationellt. Hennes karakteristik av den irländska folkomröstningen som sades ha för lågt valdeltagande för att vara legitim och där resultatet kunde tolkas på flera sätt är sensationell. Man kan jämföra med valen till EU-parlamentet. I Sverige deltog 39 % vid senaste valet och Storbritannien 20 % – i vissa valkretsar i Storbritannien 1 % av de röstberättigade. Detta EU-parlament vill utrikesministern och majoriteten i denna kammar ge mer makt genom Nicefördraget; detta EU-parlament vill man ge en stark ställning i det konvent som ska arbeta fram förslag till ett nytt fördrag; detta EU-parlament som enligt samma argumentation som den som utrikesministern använde om den irländska folkomröstningen rimligtvis inte skulle kunna betecknas som legitimt.

Fru talman! Låt mig sluta med att instämma med Per Unckel i en fråga, och det gäller att den svenska regeringen inte har följt riksdagens beslut den 9 maj om sammansättningen av det konvent som ska handha framtidsfrågorna. Jag tycker att det är skrämmande, och jag håller helt med om den skarpa kritik som Per Unckel har framfört.

Låt mig avsluta med, även om Lars Tobisson just har lämnat kammaren, att instämma i utrikesministerns uppskattande ord över Lars Tobissons gärning i riksdagen. Jag har diametralt motsatta uppfattningar i de allra flesta frågor jämfört med Lars Tobisson, men jag har blivit besvärad av att sannolikt vara mer överens och instämma oftare med Lars Tobisson än med någon annan ledamot i EU-nämnden. Jag antar att han har varit lika besvärad av det som jag. Men det har jag gjort därför att han ofta har haft sakliga och mycket väl grundade argument.

Anf. 61 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Fru talman! Varje deltagare i en EU-debatt borde egentligen börja med att deklarerera sin principiella inställning till EU. Jag talar inte om medlemskap eller ej, utan mera om man anser EU i huvudsak ska vara ett mellanstatligt samarbete eller om man anser att EU bör utvecklas i starkt och klart federalistisk riktning. För egen del vill jag säga att jag står på den grund som innebär att EU i allt väsentligt ska vara ett mellanstatligt samarbete.

Det betänkande som det sammansatta utskottet här har presenterat visar på ett tydligt sätt att det finns en bred uppslutning bakom en ratifikation av Nicefördraget.

När man lyssnar på en sådan här debatt under ganska lång tid kan man sitta och fundera på olika infallsvinklar. Till de partier och de företrädare i den fortsatta debatten som egentligen inte anser att Sverige ska vara medlem i EU skulle det vara intressant att ställa frågan på vilket sätt Sveriges relation till de olika europeiska staterna och EU-medlemmarna i motsatt fall skulle vara ordnat. Det som i så fall naturligtvis faller i tankarna är EES-avtalet som alla, om jag inte minns fel, ganska starkt slöt upp omkring. Det skulle vara intressant att höra vilka fördelar i förhållande till nuvarande situation som ett fortsatt EES-avtal skulle ha givit Sverige under de år som har gått och vilka möjligheter man ser framöver. Jag har uppfattat det som att bland svenska folket och bland många folk

ute i Europa är bl.a. brottsbekämpningen, som ju sker inom tredje pelaren, en mycket angelägen fråga där man har stora förväntningar på EU-samarbetet. Då tycker jag att det finns anledning att konstatera att just tredje pelaren, där brottsbekämpningen hör hemma, inte ingick i detta EES-avtal. Frågan är då hur Sveriges relation till olika brottsbekämpande insatser skulle ha varit i dagsläget om vi hållit kvar vid EES-avtalet.

Fru talman! Ett begrepp som ofta används i EU-debatterna är demokratiskt underskott. Det tillhör avdelningen väldigt bra begrepp och uttryck därför att var och en som använder det kan bestämma vad han eller hon egentligen avser med detta och kan föra debatten från den utgångspunkten. Konstitutionsutskottet kunde diskutera det vid ett besök vid Europeiska institutet i Florens tidigare i höst, där olika personer diskuterade frågan. Några anser att det demokratiska underskottet enbart kan avhjälpas genom att man ger parlamentet den ställning som man normalt tänker på när man hör begreppet parlament. Ofta är det företrädare för de partier som egentligen inte tycker att vi ska vara med i EU som talar om det demokratiska underskottet och dessutom är emot överstatlighet men anser att parlamentets makt bör stärkas därför att man på det sättet ska klara det demokratiska underskottet.

Jag ser det på ett annat sätt och menar – och det är också grundtonen i det betänkande vi behandlar – att det är de nationella parlamenten som är den stora demokratiska motorn även i EU-systemet. Sedan kan det finnas anledning att göra korrigeringar och förändra på olika sätt, men det är ingen tvekan om att just de nationella parlamenten också fortsättningsvis måste spela en väsentlig roll i dessa sammanhang.

Fru talman! Sören Lekberg antydde att jag något skulle komma in på de framtidsfrågor som ska diskuteras i det konvent som nu är under varande. Där har jag inte alldeles gett upp hoppet om att varje nation ska få en hygglig och bra representation, även om jag med den erfarenhet jag har av det tidigare konventet också kan konstatera att det naturligtvis finns en övre gräns för hur stort ett sådant här konvent kan bli, under förutsättning att man också ska hålla en viss effektivitet.

En av framtidsfrågorna är frågan om den EU-stadga om grundläggande rättigheter som det tidigare konventet utarbetade och vilken ställning den stadgan ska ha i fortsättningen. Jag har hela tiden arbetat starkt för att EG eller EU, beroende på vilken rättslig skapnad som är användbar i det här sammanhanget, ansluter sig till den europeiska konventionen om mänskliga rättigheter.

Även om det inte föreligger någon oenighet i den svenska riksdagen och också finns en ökande enighet bland EU:s medlemsstater om att EU borde tillträda denna konvention vill jag starkt understryka att om EU utvecklar en egen rättighetsstadga finns det en utomordentligt stor risk för att vi återskapar nya skiljelinjer på den europeiska kontinenten. Med nya menar jag en referens tillbaka till järnridån och det som skilde Centraleuropa och Östeuropa från västra Europa. Det har vi raserat. Vi har nu en god chans att utvidga EU och komma upp till 27 medlemsstater.

Det som är väsentligt i det här sammanhanget är den europeiska konventionen och den kontrollmekanism som domstolen i Strasbourg utgör. De har på ett utomordentligt sätt garanterat mänskliga rättigheter över hela den europeiska kontinenten. Det är tack vare den konventionen och

den domstolen som dödsstraffet har kunnat avskaffas på hela den europeiska kontinenten.

Det vore en utomordentligt skada för mänskliga rättigheter om man skulle dela upp det i en stadga för mänskliga rättigheter som gäller inom EU och en annan som gäller inom det jag skulle kunna kalla för Resteuropa. Det finns dessutom ett hot om att man skapar en egen rättighetsstadga i en del av de tidigare kommuniststaterna – Ryssland, Ukraina, möjligen också Vitryssland, Moldavien och andra. Det finns en sådan stadga. Skulle det uppstå har man helt plötsligt tre olika stadgor för mänskliga rättigheter med olika definition och olika uttolkning där det i grunden är universella rättigheter som inte borde vara olika européer emellan.

Fru talman! Får jag till allra sist ta upp en fråga som Lars Ohly berörde, nämligen artikel 24. Lars Ohly stöder sig där på Justitiekanslern och har läst Justitiekanslerns yttrande väldigt noga. Men han har inte läst resten av det som står i propositionen och i utskottets betänkande. Varje land kan göra undantag från beslut enligt 24 §. Det innebär att 24 § inte innebär någon överlåtelse av beslutsrätt.

Man håller kvar möjligheten för Sverige eller för ett annat land inom den europeiska gemenskapen att helt enkelt säga att det förutsätts ett annat antagande och en annan ratifikationsprocess beroende på våra nationella konstitutionella regler, och dem måste vi iaktta. Därmed delar utskottsmajoriteten regeringens uppfattning om att det inte innebär någon suveränitetsöverlåtelse.

Anf. 62 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik:

Fru talman! Göran Magnusson tog upp frågan om EU-samarbetet i tredjepelarfrågorna. Han undrade hur man skulle klara det brottsbekämpande arbetet om man inte var med i EU.

Jag skulle vilja höra med Göran Magnusson om han menar att EU har lyckats i dessa frågor. Har vi fått mindre brott när det gäller t.ex. narkotika, alkohol och andra droger? Är det inte så att med medlemskapet har en hel del av det som varit nationell politik tvingats att förändras till det sämre?

De öppna gränserna och borttagandet av gränskontrollen har inneburit att vi har ett större inflöde av narkotika. Vi har fått ändra vår aktiva alkohol- och drogpolitik för att anpassa den till EU:s. Jag vill höra Göran Magnussons syn på detta.

Anf. 63 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Min tanke kring detta sammanhang är att det är nödvändigt att kunna samarbeta i Europa både inom EU och med andra stater i Europa. Utvidgas EU blir förutsättningarna bättre för att effektivt kunna bekämpa viss typ av brottslighet.

Det är där som tredje pelaren finns. Det beror också på att just kriminalpolitik, lagstiftning och annat är genuint nationella. Därför ligger det inom den tredje pelaren, där man i första hand har konventionssamarbete.

Kanske beroende på att det dessvärre är ett konventionssamarbete har inte samarbetet hittills präglats av någon större effektivitet. För närvarande håller justitieministern på att i Europeiska rådet diskutera effektivisering när det gäller viss brottsbekämpande verksamhet, bl.a. genom den

europiska arresteringsordern. EU-nämnden ska ha ett sammanträde om ungefär halvvannan timme eller ett par timmar för att diskutera detta.

När det gäller frågan om narkotika och alkohol har vi sett ur min synpunkt dessvärre fattat en del beslut om alkoholpolitiken som är mindre lyckade. Vi har större svårigheter att utnyttja prisinstrumentet. Narkotikafrågan har något annan karaktär. Men det är klart att det finns problem på tullsidan.

Frågan om alkohol, Marianne Samuelsson, har inte med tredje pelaren att göra. Det är en vanlig produkt på marknaden. Det är alltså en inre marknadsfråga, och det reglerades av EES-avtalet. Jag är rädd för att Marianne Samuelsson inte alls skulle ha undgått narkotikaproblematiken och framför allt inte alkoholproblematiken vid ett fasthållande av EES-avtalet.

Anf. 64 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik:

Fru talman! Göran Magnusson svarar egentligen inte på min konkreta fråga om Göran Magnusson ansåg att det hade blivit bättre och mindre brott och drogproblematik sedan vi gick med i EU. Min uppfattning är att vi har fått en ökad problembild.

Göran Magnusson inledde med att säga att det var viktigt att vi var med i tredjepelrarbetet när det just gällde brottsbekämpningen. Man kunde inom EU bekämpa detta. Vi har tidigare varit med i Interpol, som är ett viktigt internationellt organ för just brottsbekämpning på internationell nivå. Det finns alltså möjligheter att kämpa även utanför ett EU-medlemskap.

Det skulle vara intressant om Göran Magnusson kunde nämna hur det ser ut i Norge – som inte är med i EU, men är med i EES – när det gäller narkotika- och alkoholproblematiken. Min uppfattning är att Norge inte i lika hög grad har drabbats av den internationella EU-våg av narkotika som vi har drabbats av.

Anf. 65 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Jag vill klart konstatera att Interpol är en organisation av ett helt annat slag än det samarbete som är möjligt och som skulle kunna vara möjligt inom ramen för tredje pelaren. Interpol är snarast en organisation för att klara efterlysningar och en del gemensam analys medan det inom ramen för EU-samarbetet ryms betydligt bättre möjligheter bl.a. genom Europol och på annat sätt.

Jag har inte några aktuella uppgifter från Norge. Jag vill bara konstatera att när det gäller in- och utresebestämmelser, dvs. Schengenavtalet, som har kritiserats utifrån narkotikaaspekten, har Norge samma bestämmelser som Sverige. En förutsättning för att Sverige skulle kunna gå med i Schengen var att man inte skulle spräcka den nordiska passfriheten och möjligheten att resa fritt inom Norden.

Jag tror inte att man på det sättet kan hävda att EES-avtalet skulle ha skyddat oss från utvecklingen. Jag tror dessutom att man även om man är EU-skeptiker eller mycket EU-kritisk något ska fundera över vad som är orsak och verkan. Är det verkligen medlemskapet i EU som har gjort att vi har fått ett ökat tryck på narkotikaområdet, eller är det andra tendenser av mer allmän karaktär? Det kan vara ett allmänt sett ökat resande, ökande kontakter och liknande. Det har verkligen påverkat attityder och

Anf. 66 LARS OHLY (v) replik:

Fru talman! Låt mig börja med att instämma i det som Göran Magnusson säger om de nationella parlamentens ställning. Jag förstår inte var Göran Magnusson hittar någon EU-kritiker eller EU-motståndare som vill öka EU-parlamentets makt. Om jag förstod det rätt hade Göran Magnusson sett någon sådan. Den skvadern finns, såvitt jag vet, i varje fall inte i Sverige.

Jag håller helt med om att de nationella parlamentens makt måste öka. En av våra huvudsakliga grunder för kritiken mot Nicefördraget är just att de nationella parlamentens ställning försvagas. Inte på ett enda område återförs beslut från EU:s institutioner till riksdagen och andra nationella parlament. Det sker en överföring av makt, men det är tvärtom framför allt EU-parlamentets ställning som stärks.

Låt mig också instämma i att stadgan om grundläggande rättigheter inte ska fördragsfästas. Jag är däremot mer pessimistisk än Göran Magnusson när det gäller möjligheterna att hävda den linjen i längden, med tanke på att de federalistiska krafterna är så starka när de pratar om *en* konstitution.

Göran Magnusson hade en fråga som bygger på ett resonemang som jag tycker är lite märkligt. Han talade om att respekt för folkomröstningen 1994 måste innebära att vi som var emot EU-medlemskap då ska ändra uppfattning. Vi ska inte bara respektera att en majoritet inte tyckte som vi; vi ska också plötsligt börja omfamna EU och tycka att det är bra.

Jag förbehåller mig rätten att tycka att vi hade en mycket välgrundad kritik då och att den är minst lika välgrundad nu. Jag förbehåller mig rätten att anse att det hade varit bättre om Sverige hade stått utanför.

Men det vi diskuterar just i dag är om vi ska anta Nicefördraget med dess federalistiska inriktning eller inte. Där står jag definitivt på den sida där man förespråkar att det inte ska ske.

Anf. 67 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Får jag börja med frågan om folkomröstningen? Jag har lite svårt att referera mitt eget resonemang. Jag skulle hävda att de som var emot EU-anslutningen i folkomröstningen efter 1994 måste slänga sig platt på backen och anamma hela systemet. Man måste i och för sig respektera folkomröstningens resultat, men man har all rätt i världen att förfäktade de åsikter man förfäktade om man anser att de fortfarande är värda att förfäktas. Man ska också mötas med respekt i det avseendet. Jag vill säga det mycket tydligt, så att det inte blir något problem på den punkten.

När det sedan gäller deklARATIONEN om grundläggande mänskliga rättigheter kan det naturligtvis finnas anledning att vara pessimistisk. Jag upplevde mycket starkt, när konventet startade, hur framför allt EU-parlamentsledamöter synbarligen kom med grundstenen för federationen – deklARATIONEN om mänskliga rättigheter.

Det lyckades vi faktiskt avvärja den gången. De som ska representera Sverige får försöka avvärja det även i fortsättningen, så att man löser

problemet genom anslutning till europeiska konventionen om mänskliga rättigheter.

Fru talman! Jag vill skicka tillbaka resonemanget om återförande av makt. Det är i och för sig en respektabel synpunkt. Jag skulle bara vilja höra några exempel på områden dit makt borde återföras.

Anf. 68 LARS OHLY (v) replik:

Fru talman! Med det förtydligande som Göran Magnusson gjorde om hur han anser att debatten ska kunna föras med respekt kan jag instämma även där. Vi har precis som EU-förespråkarna rätten att hävda en uppfattning, oavsett om folkmajoriteten delar den eller inte. Jag tror att den debatt som förs mellan motståndare och anhängare av den europeiska unionens utveckling är till gagn för demokratin och att den är bra i grunden.

En fråga som jag inte hann beröra i min förra replik handlade om Justitiekanslerns yttrande och artikel 24. Det är klart att regeringen och majoriteten i riksdagen måste avvisa JK:s bedömning om man med någon heder i behåll ska kunna stå för att Nicefördraget ska antas. Det är självklart. Man kan inte säga att JK har rätt och samtidigt säga att riksdagen ska anta Nicefördraget, eftersom JK anser att Nicefördraget är oförenligt med regeringsformens 10 kap. 5 §.

Men är inte JK:s yttrande åtminstone lite besvärande för Göran Magnusson? Finns det inte anledning att ifrågasätta hur artikel 24 är konstruerad, framför allt vad det gäller frågan om överlåtelse av traktaträtt? Finns det inte anledning att ta JK:s kritik på allvar?

Anf. 69 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Får jag först konstatera att vi inte fick någon lista på maktområden eller politikområden som skulle kunna återföras.

Det är bra att Lars Ohly och jag är överens om att respektive åsikter ska respekteras.

Därtill vill jag om artikel 24 säga att jag med intresse har läst Justitiekanslerns argumentering och också den argumentering som visar att det är möjligt att anta fördraget.

Lars Ohly har ingen replikrätt, men min fråga är om den tolkning som regeringen och utskottsmajoriteten gör av punkt 5, som ger nationerna rätt att ställa sig utanför en internationell överenskommelse med hänvisning till de konstitutionella förhållandena, är en felaktig tolkning. Den springande punkten är inte vad Justitiekanslern säger utan vad det faktiskt står i texterna. Jag kan inte förstå annat än att Justitiekanslern inte har nått ända fram där. Man har inte sett vilka möjligheter som finns på det området.

Anf. 70 TALMANNEN:

Jag konstaterar att Lars Ohly inte har rätt till ytterligare repliker i detta replikskifte.

Anf. 71 GÖRAN LENNMARKER (m):

Fru talman! Först vill jag säga att det är viktigt att riksdagen godkänner Nicefördraget. Det är ett stort och viktigt steg i Europas historia. Det

är en byggsten på vägen mot att ena hela Europa. Länder i Central- och Östeuropa och länder i Västeuropa kan komma samman inom EU:s ram. På samma sätt har andra europeiska organisationer öppnats för hela Europa.

Orsaken till att dessa frågor behandlas i ett särskilt fördrag och inte i anslutningsfördragen, som var fallet när Sverige, Finland och Österrike anslöt sig, är erfarenheten att det är bättre att klara ut de institutionella frågorna i samlad ordning. Så många som tolv medlemsländer befinner sig i förhandling. Vi kan se fram emot att kanske tio av de tolv länderna är medlemmar inom drygt två år. Vi vill göra oss en samlad bild av hur vi kan lösa de institutionella frågorna, och det är orsaken till att vi inom hela EU tyckte att det var viktigt att sortera ut dessa frågor i ett fördrag. Grunden till Nicefördraget är att man inte klarade av vissa saker som man borde ha klarat av i det förra fördraget – i Amsterdamfördraget.

Man kan ha synpunkter på röstviktning och annat, men denna kompromiss är förutsättningen för att man ska kunna lösa medlemskapsfrågorna för dessa länder.

En detalj som är intressant är balansen mellan stora och små länder. I dagens läge är 5 av de 15 länderna stora länder. I Spanien och de länder som räknas som stora medlemsländer bor nästan 80 % av EU:s medborgare. De har i dag 55 % av röststyrkan i EU. Får vi 27 medlemmar i EU förstärks de små ländernas ställning avsevärt. Av de tolv länder som nu förhandlar räknas elva som små länder och ett – Polen – som stort land. Nicefördraget skulle innebära att de sex stora ländernas röstandel sjunker från 55 till 49 % – under hälften – medan 21 små länder får 51 % av röststyrkan i ministerrådet.

Det är en effekt av att Europa huvudsakligen består av små länder. Det är en logik i att EU därmed blir mer och mer småstatsdominerat. När EU:s föregångare en gång i tiden startades var hälften av medlemmarna stora länder – tre av sex – och tre små. Nu blir alltså 6 av 27 stora länder, och följaktligen blir 21 små.

Vad som händer i och med Nicefördraget är också att det faktiskt delvis blir svårare att fatta majoritetsbeslut. I dag är det 71 % av röststyrkan i ministerrådet som gäller vid omröstning med kvalificerad majoritet. Det kommer att öka till 75 %. Det tror jag är lite bekymmersamt, särskilt i en situation när vi är många medlemmar och när vi har ett Europa som är mera heterogent än det är i dag. Nu består ju medlemsländerna ändå av västeuropeiska länder med relativt likartad kulturell och ekonomisk standard osv.

Nicefördraget innebär en mycket begränsad suveränitetsavgivelse. Det har redan tidigare framhållits att man i Danmark, där man är mycket noga med att ha folkomröstningar när det gäller suveränitetsavgivelser, inte har ansett sig behöva detta, därför att suveränitetsavgivelsen är så begränsad. Det tycker jag att vi ska observera. Nicefördraget innehåller i allt väsentligt beslutsregler för institutionerna som måste ordnas inför en stor utvidgning.

Den irländska frågan har tagits upp till debatt. Jag vill säga två saker. Det första är det som många har sagt tidigare om att Sveriges riksdag ska ta ställning för sig själv. Det är vår skyldighet att ta ställning till ett fördrag som Sveriges regering har varit med och förhandlat fram, på samma sätt som vi tar ställning till alla andra fördrag, oavsett om de i slutändan

kommer att träda i kraft eller ej. Det är ingen skillnad på det sättet mellan EU-fördrag och t.ex. fördrag inom FN:s ram.

Det andra är frågan om tolkningen av den irländska folkomröstningen. Jag noterar att många i Sverige spontant tror att nejdet där var uttryck för en kritik mot EU. Det vet ingen av oss. Det vet man väl knappt själv på Irland. Det är ju alltid svårt att tolka, men de flesta gör den tolkningen att detta snarare är en kritik mot att man inte gick långt nog, dvs. att de som röstade skulle vilja ha en mer långtgående utveckling av EU. Det kan man ha olika meningar om, och Sveriges riksdag ska naturligtvis inte ha någon ståndpunkt i en sådan fråga. Vi ska inte tolka andra länders folkomröstningar, men man kan notera att Irland normalt kanske har varit ett av de mest EU-entusiastiska länderna.

Fru talman! Detta var vad jag hade att säga om Nicefördraget. Det är viktigt och riktigt att vi nu ratificerar det. Jag vill därför yrka bifall till utskottets förslag i den delen.

Vi är nu i en situation då EU har funnits i snart ett halvsekel – man kan säga att den europeiska integrationen har funnits i ett halvsekel. Det finns då anledning att titta tillbaka på erfarenheter och på vad två generationer européer har ägnat sig åt. Det handlar om de erfarenheter av framsteg och bakslag som vi har kunnat notera under den här perioden.

En annan sak är att det är ett stort steg när EU går från att vara en västeuropeisk organisation till att bli en alleuropeisk organisation. Det är naturligt att man just vid den här tidpunkten ger en möjlighet till det stora greppet vad gäller EU:s fundament. Framtidsfrågorna och det konvent som nu förestår kan bli en bra mycket större sak än vad de flesta kanske tänker sig. Många kanske ser det här som en i raden av fördragsförändringar. Förhoppningsvis blir det större än så – att vi verkligen tar tillfället i akt att på allvar se över mycket av det som vi har goda erfarenheter av och dåliga erfarenheter av. Framför allt handlar det om att få till stånd en ordning som gör att EU fungerar med väsentligt mycket fler medlemmar än nu.

Jag gör en intressant notering – inte minst gör jag den när jag är i Bryssel i olika sammanhang och även i vår partigrupp EPP, den största i Europaparlamentet. Det är att principen om den begränsade statsmakten nu börjar tränga in mer och mer. Förr fanns det ju en föreställning om att EU skulle utvidga sig till att omfatta nästan alla samhällsområden. Det fanns en idé om att EU skulle växa och bli stort och bli ett slags statsmakt som skulle omfatta allt. Nu när man har lång erfarenhet har man mera inriktningen att EU ska ta hand om saker som det är viktigt att hantera på europeisk nivå men att det finns stora områden i den politiska sfären och även på andra områden som EU inte behöver befatta sig med. Det tror jag är en stor förändring som har kommit och som är ett resultat av erfarenhet. Man ska inte överlasta det europeiska arbetet utan fokusera på det väsentliga, där det europeiska samarbetet har betydelse, medan många frågor över huvud taget inte behöver komma till europeisk nivå.

Utan att nu gå in på framtidsarbetet vill jag säga att jag tror att detta är ett synsätt som är viktigt. En sak gäller att det inte ska vara lätt att ge EU ny kompetens. EU ska inte lätt kunna ta till sig nya frågor att ta ansvar för. Det är viktigt att detta sker efter noggrann prövning och att alla länder har möjlighet till vetorätt eller, uttryckt på annat sätt, att man är ense om när EU ska ta till sig ny kompetens.

Å andra sidan måste EU faktiskt kunna agera när EU har tagit ansvar i en viss fråga – när vi medlemsstater har gett EU ansvar i en fråga. Vi måste ha kraften att leverera det som behövs när vi har lagt ansvar på EU. Det tror jag är en annan del av den här fundamentala synen på framtidsarbetet. Det får ju inte vara så att vi säger att EU ska ta ansvar för ett område och att EU sedan kommer att förlamas därför att man inte har möjlighet att fatta beslut. En polsk riksdag där alla hade vetorätt förmådde ju, som bekant, aldrig fatta beslut. Det ledde väl till Polens undergång.

Jag tror att detta är en väldigt viktig utgångspunkt när man ska gå in i framtidsarbetet. Det handlar om insikten om att man ska vara noggrann när man ger EU ansvar för en fråga, men när man har givit det ansvaret måste EU å andra sidan ha den här kapaciteten.

Vi ska också notera att EU inte har några tendenser att växa sig starkt vad gäller dess roll som offentlig sektor. EU har ju ingen beskattningsrätt utan bygger på medlemsavgifter i storleksordningen 1 % av BNP. Det finns heller ingen ambition eller några idéer om att EU ska ta på sig sociala transfereringar. Dvs. att vi nog kommer att ha ett EU som i allt väsentligt är en lagstiftningsunion och inte en union där vi lägger in stora resurser på det sätt som man gör i de nationella statsmakterna.

Fru talman! Jag tror att det viktigaste nu för den framtida processen är öppenhet. Man ska inte genast gå in med låsta mandat, vare sig från olika nationella riksdagar eller från enskilda partier, utan jag tror att man nu ska ha en process på ett eller två år då man faktiskt lyssnar på varandra och då man tar intryck av varandra. Det är väl i mycket poängen i det europeiska samarbetet. Ska det fungera måste man ta hänsyn till detta och ta intryck av hur andra länder och andra folk resonerar. Det viktigaste i det här skedet är kanske att vi västeuropéer lyssnar mycket på vad central- och östeuropéer har att säga. De har ju varit isolerade under en lång tid. Därför är det nog av särskilt intresse och av särskild vikt att vi har ett öppet sinne när vi resonerar med de länder som kommer att vara på väg in i vår gemenskap under de närmaste åren.

Låt mig avslutningsvis, fru talman, betona att jag har haft förmånen att arbeta tillsammans med Lars Tobisson inom EU-nämnden i allmänhet och specifikt, naturligtvis, i den moderata gruppen i EU-nämnden. Jag skulle vilja uttrycka min respekt för Lars Tobisson, som med sin stora kompetens och bredd har gett ett mycket viktigt bidrag när det gäller riksdagens och därmed också Sveriges hantering av EU-frågorna under de här första sju åren.

Anf. 72 KENNETH KVIIST (v) replik:

Fru talman! Göran Lennmarker säger att vi inte ska tolka andra länders folkomröstningar. Det kanske ligger något i det, men man ska inte heller blanda bort korten och underkänna den folkomröstningskampanj som de här länderna har haft. Nej-sidan har redovisat sina skäl till att man tycker att Irlands folk ska säga nej. Skälet var inte att man tyckte att det här gick för lite i federalistisk riktning, utan precis tvärtom. Man varnade för militarisering. Man varnade för att, som det heter i nej-sidans material, åtta länder kan kidnappa EU:s institutioner och springa före för sina egna syften osv. Det var den typen av debatt. Därför är den här folk-

omröstningen inte så svår att tolka. Irländarna tyckte att det här gick i federalistisk riktning och sade därför nej.

Sedan är det ett problem att man säger att Irland framstår som ett EU-vänligt land. Man skulle kunna säga så här: Lyssnar jag bara på Tony Blair skulle jag tro att Storbritannien vore ett EMU-positivt land. Samtidigt är det en betryggande majoritet av Storbritanniens folk som säger nej till EMU.

Det är det som är problemet med EU: Det beror på vem man lyssnar på. Lyssnar man på ledande politiska företrädare tycker de en sak. Tyvärr är det ofta så att folket i de länder de representerar inte har en med eliten sammanfallande mening utan tvärtom en motsatt uppfattning.

Anf. 73 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Fru talman! Först och främst är det viktigt att Sveriges riksdag inte har anledning att tolka hur Irland ställer sig självt. Det sköter man själv enligt sin egen konstitutionella ordning. Det är mycket viktigt att riksdagen i den meningen förhåller sig neutral.

Det andra är den tolkning vi som parlamentariker gör. Med mitt inlägg ville jag bara balansera den tolkning som flera tidigare gjort, dvs. att detta på något sätt skulle vara uttryck för samma ståndpunkt som Vänsterpartiet och Miljöpartiet står för i Sveriges riksdag. Jag har hört helt andra förslag till tolkningar från irländska företrädare. Vad som är rätt och riktigt vet väl varken Kenneth Kvist eller jag. Vi ska väl här inte stå och försöka göra något slags tolkning av den irländska folkomröstningen.

Vad jag ville ha sagt var bara att man nog inte ska ha fördomar. Var och en har väl sina kanaler och sina möjligheter att tolka detta. Men för riksdagens del tar vi beslut på egen grund.

Anf. 74 KENNETH KVIST (v) replik:

Fru talman! Jag tycker inte att man ska blanda bort korten. Irland har haft en folkomröstningsdebatt med en öppen diskussion där nej-sidan har anfört kritik mot Nicefördraget, sagt att det går för långt i federalistisk riktning och att man är kritisk mot det militära samarbetet då detta strider mot Irlands alliansfrihet, och nej-sidan har vunnit. Då går det inte att blanda bort korten och låtsas som om nej-sidan vann därför att folk ville ha ett Nicefördrag som gick mycket längre i den riktning som nej-sidan var emot, som det visade sig. Då tycker jag att man är oförskämnd mot det irländska folket och dess demokratiska process. Då försöker man blanda bort korten. Det var därför jag begärde replik och ville protestera mot detta, fru talman.

Anf. 75 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Fru talman! Det finns irländare som skulle anse att Kenneth Kvist är oförskämnd mot det irländska folket. De skulle nämligen anse att hans tolkning, som han just redogjorde för, är alldeles fel. Jag tror inte att någon av oss kan sitta inne med rätten att tolka ett folkomröstningsresultat. Det finns de på min kant, i mitt systerparti på Irland, som hävdar att det kanske var motstånd mot utvidgningen eller rädsla för att man inte skulle få lika stora subventioner på jordbrukets område som tidigare som var orsaken.

Jag tycker att vi båda två ska konstatera att vi kan ha våra teorier, men när riksdagen går till beslut tar vi ställning utifrån svenska förutsättningar och vår egen inställning till avtalet.

Prot. 2001/02:42
6 december

Nicefördraget

Anf. 76 WILLY SÖDERDAHL (v):

Fru talman! Jag vill börja med att se lite tillbaka i tiden och säga några ord om de förhandlingar som föregick Nicefördraget. Riksdagen fick information genom att vi hade en speciell arbetsgrupp med representanter för varje parti. Jag vill ge regeringen en eloge för det sätt på vilket detta genomfördes. Vi fick, såvitt jag kan bedöma, all relevant information och kunde också ställa frågor och lämna synpunkter under förhandlingarnas gång.

Även under förhandlingarna i Nice hade EU-nämnden täta sammanträden och blev informerad. Även i detta fall tycker jag att vi fick en bra inblick i vad som skedde. Utrikesministern kom själv vid flera tillfällen till telefonen för att ge direktrapporter inifrån förhandlingsrummet. Så långt är allt bra.

Möjligen kunde vi påverka en del före dagarna i Nice, men väl där hade väl egentligen vi små nationer att förhålla oss till vad som hände. Möjligheten att påverka underlättades inte heller av att ordförandelandet Frankrike i slutet av förhandlingarna gick över till att separatförhandla med enskilda eller grupper av stater.

Sista informationen fick vi vid midnatt. Då var flera frågor fortfarande öppna. Dagen efter fanns det flera frågetecken om vad de senast fattade besluten egentligen innebar. Detta är en förhandlingsform som inte är acceptabel ur flera synvinklar, men den viktigaste invändningen är frånvaron av demokratisk insyn i vad som faktiskt händer.

Fru talman! Fördraget presenteras som en helhet som man kan anta eller förkasta. En möjlighet hade varit att presentera det framförhandlade fördraget som ett betänkande i olika delar som de nationella parlamenten sedan hade haft att ta ställning till. En sådan behandling av fördraget hade varit betydligt långsammare, men den hade haft fördelen att den demokratiska insynen och påverkansmöjligheten hade ökat betydligt.

I Nice insåg man förhoppningsvis att detta var sista gången en fördragsförhandling gick till på detta vis. Nästa regeringskonferens ska ju förberedas genom ett konvent. Ska det öka demokratin måste i så fall konventet arbeta fram ett antal förslag som sedan kommer tillbaka till de nationella parlamenten för diskussion och avgörande.

Regeringskonferensens resultat blir sedan minsta gemensamma nämnare för de inblandade staterna. Då finns det möjlighet för medborgarna till full insyn och utkrävande av politiskt ansvar av oss som har varit med och beslutat.

Nicefördraget sägs vara förutsättningen för utvidgningen. Vi har hört det här tidigare. Men det är inte formellt riktigt, vilket också har konfirmerats av kommissionens ordförande Romano Prodi efter Irlands nej. Däremot är Nicefördraget kanske en nödvändighet för att de stora länderna ska kunna acceptera en utvidgning. Nicefördraget ger ju de stora länderna en ökad makt genom röstviktning, möjlighet till blockerande majoriteter och flexibel integration. Men då ska man väl ärligt säga att det är det som är skälet.

Fru talman! Nicefördraget innebär att vi flyttar beslutskompetens från den svenska riksdagen till EU:s institutioner. Kvalificerad majoritetsomröstning införs på ytterligare ett 30-tal områden. Det innebär att vi i detta parlament kan bli överkörda av en majoritet inom EU – och de svenska väljarna kan inte utkräva ansvar av andra länders regeringar. Det här är en försvagning av demokratin, och det borde erkännas.

Utskottsmajoritetens förklaring av huruvida Nicefördraget innebär ett överlämnande av beslutsrätt eller ej är talande. På s. 2 i betänkandet kan man på första raden läsa: ”Ett godkännande av Nicefördraget innebär att beslutanderätt överläts till EG.” På femte raden kan man sedan läsa: ”Vidare konstateras i betänkandet att det ej sker någon överföring av beslutanderätt till EU.”

Jag vet att det är skillnad på EG och EU i detta sammanhang. Men för gemene man tror jag inte att detta är speciellt klagörande. Det finns kanske bättre och ärligare sätt att beskriva förslaget, speciellt efter JK:s utlåtande.

Konventets uppgift med EU:s framtidsfrågor tycker jag är en god ansats. Men en sak tycker jag är viktig: Om man nu ska fråga folk – och det säger man att man ska; man ska ha en allmän diskussion – måste man ju också ta konsekvenserna och ta svaret på allvar. Jag har en rädsla för att konventet kommer att göra upp facit innan man frågar. Då blir det ungefär samma respekt för frågorna som EU har visat mot Irland. Det tror jag inte att vi är betjänta av.

Anf. 77 BJÖRN VON DER ESCH (kd):

Fru talman! Med ålderns rätt ska jag försöka se Nicefördraget i ett mer historiskt perspektiv.

Med Romfördraget lades grunden till den europeiska gemenskapen, EG, för snart 50 år sedan. Vad det betytt för Europas utveckling kan knappast överskattas. Det var därför ett ödesdigert misstag när otåliga politiker efter mer än 30 års lyckosam europeisk integration genomdrev Maastrichtfördraget. I ett enda slag förvandlades medborgarnas gemenskap till en politikernas union. I EG var det medborgarna som förverkligade målet om den fria rörligheten och integrationen. Det var de som reste, utbildade sig eller sökte arbete utanför sitt lands gränser. Politikerna hade gjort det möjligt, och medborgarna tog vara på möjligheterna. Drivkraften var att bevara freden.

Men med Maastrichtfördraget hamnade man på fel spår. Fördraget utarbetades ju för att Västeuropa bättre skulle kunna möta hoten från Warszawapakten och Comecon, med Sovjet i spetsen. Hur många minns egentligen det i dag? Men innan fördraget var färdigt hade hela Östeuropa hamnat i kaos. EG:s fiende var plötsligt borta och därmed det ursprungliga motivet för Maastrichtfördraget. Vad skulle politikerna göra? Skrota Maastricht, med dess gemensamma krigsmakt, utrikes- och försvarspolitik, eller finna en ny fiende? Man försökte det senare.

Därmed skapade man emellertid nya problem för den fortsatta integrationen i stället för att lösa dem som fanns. Därför har det blivit nödvändigt med nya storstilade fördrag på löpande band. Bara några år efter Maastricht kom således Amsterdam, som blev en halvmesyr. Den halvmesyren skulle avhjälpas med Nicefördraget, som emellertid blev så

ofullständigt och bristfälligt att ytterligare ett fördrag måste till om bara tre år.

EU-maskineriet rullar alltmer okontrollerat. I dag kan ingen säga vilken målsättning unionen har. Ena dagen får medborgarna höra att nationalstaten ska bevaras, nästa dag att den ska bli en del av en union. Om något år ska dussinet nya stater anslutas, och om åtta år ska EU ha gått förbi USA som ekonomisk stormakt. Men hur det ska gå till undrar medborgarna över.

Det talas lyriskt om ”den europeiska familjen”. Vem hör egentligen dit? Hör Nya Zeeland, Australien, Nord- och Sydamerika dit? Deras folk kommer ju från Europa. Finns det en asiatisk familj eller en afrikansk? Eller är det bara de som bor mellan Nordkap och Svarta havet och mellan Ural och Atlanten som duger i den europeiska familjen? I så fall låter tongångarna som ett eko från 30-talet. Och varför inte? Den europeiska unionen ska ju bestå för evigt, medan Tredje riket nöjde sig med 1000 år.

Fru talman! Måtte denna aningslöshet gälla endast retoriken.

Det heltäckande politiska mantrat för unionen, vare sig det gäller utvidgning eller Schengenavtal, är alltid detsamma – freden. Vem är emot freden? Men, dessvärre, att ifrågasätta unionens mål och medel bemöts ofta som vore det ett hot mot freden.

1900-talets diktatorer kom inte till makten genom att utlova diktatur. Tvärtom, de lovade folket mer demokrati. De övergrepp de gjorde sig skyldiga till sade de sig göra i fredens namn. Endast verkliga demokratier lyckades stå emot och slutligt omintetgöra dessa försök till världshegemoni.

Här låg EG:s styrka. Till skillnad från östblocket hade EG:s politiker medborgarnas förtroende. Med tillkomsten av Maastricht-, Amsterdam- och nu Nicefördraget har emellertid förtroendet för politikerna stadigt sjunkit till en nivå som utgör en fara för fortsatt demokratisk utveckling inom EU. Trots ständiga försäkringar från politikerna att det s.k. demokratiska underskottet ska avhjälpas, upplever medborgarna att det tvärtom ökar och nu blivit ett odemokratiskt överskott som hotar EU med en konstitutionell och moralisk kris. De skandalösa bedrägeri- och korruptionsbrotten i Santerkommissionen är och förblir outredda, trots högtidliga löften om motsatsen, liksom andra oegentligheter inom EU-etablissemang där locket lagts på. EU:s oförmåga att ta itu med korruptionen inom de egna leden utgör det enskilt största hotet mot unionens existens. Med andra ord, det största hotet mot EU är EU självt.

Sovjetunionen hade sin nomenklatura, Europeiska unionen har sin. Historien kan komma att upprepa sig när medborgarna fått nog, och vad händer då?

Resultat av folkomröstningar – i de sällsynta fall de tillåts – respekteras fullt ut endast om de överensstämmer med etablissemangets uppfattning. Gör de inte det blir det nya folkomröstningar till dess resultatet blir det som politikerna vill ha.

Våra grundlagar tänjs till det otillåtnas gräns, och JK har varnat. Trots Nicefördragets utomordentligt långtgående konsekvenser för vår demokrati och JK:s betänkligheter har Lagrådet inte tillfrågats. Ingen behöver tvivla på skälen till denna underlåtenhet.

EU:s terrorlagstiftning genomförs i dessa dagar på ett sätt som väcker allvarliga farhågor för rättssäkerheten. Ändamålet tycks helga medlen

även där. Den enda utstakade väg som kan skönjas är vägen in i skendemokratins värld, en väg som sluttar allt brantare.

Med ideliga nya s.k. grundfördrag, som alla har blivit halvmesyurer – om ens det – kan man inte effektivisera beslutsprocessen. Man gör bara ont värre genom att ständigt omdefiniera verksamhetsområden med pelare hit eller dit och förändra maktstrukturer samtidigt som nya unionsmedlemmar ska tas in. Vem hinner då bry sig om vare sig demokrati eller medborgare?

Nicefördraget, som utgör det senaste beviset för dessa misslyckanden, höjdes till skyarna av våra politiker. När man efter mer än tre veckor fortfarande inte var överens om vad man sagt sig vara överens om gick det inte längre att dölja vilket fiasko det i själva verket är fråga om.

Därför röstade det enda folket som fick rösta, nämligen irländarna, ett klart nej till Nicefördraget. Därmed har fördraget enligt EU:s egna bestämmelser och i demokratins namn fallit. Men EU vore inte EU om plötsligt medborgarnas nej i en folkomröstning skulle respekteras. Och regeringen vore inte regeringen om man plötsligt lät en grundlagsvidrig lag stå i vägen för ett EU-fördrag.

Nicefördraget är av fundamental betydelse för Sveriges framtida ställning i EU. JK:s allvarliga invändningar får därför inte bara nonchaleras av riksdagen. Lagrådet – riksdagens främsta juridiska expertis – måste ges tillfälle att yttra sig. Ett oavvisligt medborgarkrav på riksdagen är att den förvisar sig om att dess beslut inte är grundlagsvidriga. Det kravet har riksdagen hittills inte uppfyllt.

För att bereda Lagrådet möjlighet att granska Nicefördragets överensstämmelse med grundlagen, på de avsnitt JK gör bedömningen att regeringsformen inte medger en ratifikation av Nicefördraget, yrkar jag att betänkande 2001/02:KUU1 återförvisas till utskottet.

(forts. 10 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.57 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

Frågestund

9 § Frågestund

Anf. 78 TALMANNEN:

Vid dagens frågestund representeras regeringen av jordbruksminister Margareta Winberg, utrikesminister Anna Lindh, statsrådet Leif Pagrot-sky, utbildningsminister Thomas Östros och miljöminister Kjell Larsson.

Jordbruksministern besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt ansvarsområde. Övriga statsråd besvarar var och en frågor inom sitt respektive område.

Prot. 2001/02:42
6 december

Frågestund

Salmonellagarantierna

Anf. 79 INGVAR ERIKSSON (m):

Fru talman! Jag har en fråga till jordbruksministern. Den 12 november tvingades Statens livsmedelsverk ta bort den obligatoriska salmonellakontrollen på köttberedningar, vilket innebär att våra tilläggsgarantier nu är helt satta ur spel.

Sverige hade inte stöd i EG-rätten för att behålla denna kontroll. Livsmedelsverket kan med de nya ändringarna i svensk lagstiftning endast rekommendera importören att genomföra en sådan egenkontroll. Syftet med salmonellagarantierna är att svenska konsumenter ska kunna välja fritt bland olika köttprodukter utan att riskera att smittas av salmonella. Detta fungerar inte i dagens verklighet.

Vad gör jordbruksministern i den uppståndsna situationen?

Anf. 80 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Det är alldeles riktigt att det nu har uppmärksammats att salmonellagarantierna enbart omfattar helt kött och inte köttblandningar. Om jag ska göra en snäll tolkning så kan jag säga att det nog var en miss i förhandlingarna vid vårt inträde till EU.

Ingvar Eriksson vet också att salmonellagarantierna har varit mycket omdiskuterade från andra länders sida. Jag överväger – men jag kan inte ge något ordentligt löfte i dag – om jag ska ta upp denna fråga i samband med att vi ser över direktivet. Jag har också skrivit detta i ett svar till en fråga här i riksdagen. Jag säger att jag överväger det därför att jag inte riktigt vet hur detta kommer att uppfattas.

Jag delar uppfattningen att detta är trist. Det gör ju också att konsumentens säkerheten minskar.

Anf. 81 INGVAR ERIKSSON (m):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Mot bakgrund av de stora och framgångsrika insatser som Sverige har gjort sedan 1950-talet när det gäller att bekämpa salmonella så är det allvarligt att man nu ser framför sig en situation där vi kanske får bakslag i Sverige. Detta går ju framför allt ut över konsumenterna. Det gläder mig att jordbruksministern nu är beredd att ta upp detta i samband med översynen av direktiven i EU. Det är uppenbart att det är på gång, om jag är rätt informerad.

Jag vill bara understryka vikten av att jordbruksministern verkligen motsvarar de förväntningar som vi ju alla har rätt att ställa, så att vi får trygghet ur salmonellasynpunkt även i framtiden.

Anf. 82 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Det direktiv som vi båda talar om är det s.k. zoonosdirektivet. Det har nu presenterats av kommissionen, och vi har bötjat behandla det. Jag vill dock säga att det direktivet, som bl.a. handlar om salmonella, och som i så fall skulle vara ett direktiv som är lika för alla

länder inte går lika långt som de svenska salmonellagarantierna. Sverige har dock i sitt anslutningsfördrag fått igenom att vi här får behålla våra framförhandlade garantier åtminstone för helt kött.

Återigen: Det var trist att det blev en miss. Jag kan inte uttala mig om hur det gick till, för det var en annan regering som förhandlade. Det är alltså trist att det blev en miss – om jag nu får säga så – i det arbete som gjordes inför Sveriges anslutning till EU.

Pantsystemet

Anf. 83 HILLEVI LARSSON (s):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till miljöminister Kjell Larsson angående gemensamt pantsystem i EU.

Det har blivit allt vanligare att man för in förpackningar utan fungerande pantsystem. Svenska folket är vant vid ett pantsystem i Sverige. När man köper dessa förpackningar blir man väldigt besviken när man inte får någon pant, och förtroendet för pantsystemet riskerar att urholkas och nedskräpningen av naturen att öka.

Nu har regeringen – vad jag har förstått – kommit med ett förslag om att man ska förbjuda import av sådana här förpackningar. Men jag tror inte att det räcker. Jag tror att det kommer att leda till smuggling av varorna. Jag tror att det i stället är en bättre idé att ha ett gemensamt pantsystem i hela EU så att risken att man får in varor utan pant minskar.

Jag undrar hur regeringen ställer sig till det förslaget.

Anf. 84 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Jag håller med Hillevi Larsson om att vi bör sikta på att åstadkomma ett gemensamt pantsystem inom EU. Tyvärr tror jag att det är en fråga som tar ganska lång tid att åstadkomma. Vi ligger olika långt framme i olika medlemsstater när det gäller att arbeta med pantsystemen, och det finns flera olika system som används.

I avvaktan på detta arbete bör vi naturligtvis se till att så mycket som möjligt av de burkar som säljs i Sverige är av det slag som de olika automaterna tar emot. Därför krävs det ett förbud mot införsel av sådana burkar. Men jag håller med om att det inte alls är perfekt. Det kan dessutom bidra till att minska konkurrensen, vilket min kollega handelsministern ständigt påminner mig om.

Vi arbetar alltså för en gemensam lösning, och vi ska försöka få en så flexibel hantering av pantsystemet som möjligt med så bra miljöeffekter som möjligt fram till dess.

Anf. 85 HILLEVI LARSSON (s):

Fru talman! Jag tackar så mycket för det svaret. Det låter trevligt att vi så långt det går ska försöka utnyttja EU till någonting positivt. Det har ju varit väldigt mycket prat om böjda gurkor och om jordgubbar, men detta är verkligen någonting där man skulle kunna utnyttja EU-medlemskapet på ett positivt sätt.

Man lyfter också upp frågan till en nivå som gynnar konsumenterna. Jag tror att detta är viktigt både i ett konsumentperspektiv och självfallet också i ett miljöperspektiv. Jag tror också att det är möjligt. Om det är

möjligt att ha så många detaljerade regler som finns i dag på andra områden så tror jag nämligen även att det kommer att bli möjligt på detta område. Jag ser därför fram emot att ni fortsätter att driva denna fråga på EU-nivå.

Prot. 2001/02:42
6 december

Frågestund

Anf. 86 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Som jag sade tidigare ska jag fortsätta att jobba i den här riktningen, Hillevi.

Låt mig också nämna att det fanns ett mycket stort intresse från tysk sida för det svenska pantsystemet när man i Tyskland såg att det egna systemet gav stora problem och att man måste lösa det hela på ett bättre sätt. Tyvärr lyckades inte min tyska kollega genomföra ett enhetligt system nationellt eftersom några delstater blockerade den möjligheten. Det visar på nytt svårigheten med att nå fram till gemensamma lösningar i EU. Men vi jobbar i den riktningen, och kommer att arbeta så gott vi kan.

Dieselskatten

Anf. 87 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Fru talman! Det är väl känt att de svenska bönderna har en ogynnsam konkurrenssituation gentemot sina konkurrenter i Europa.

Låt mig ta ett exempel: De danska bönderna betalar 30 öre per liter i dieselskatt. I Finland är motsvarande siffra 54 öre per liter och i Holland 39 öre per liter. Bönderna i Sverige däremot betalar 3 kr per liter i dieselskatt.

I budgetpropositionen 2000 skrev regeringen att en snabbutredning genast skulle genomföras och att resultatet skulle presenteras i vårpropositionen 2001. När den presenterades hade regeringen inte ens tillsatt utredningen. I budgetpropositionen i höstas fanns det inte heller några förslag angående dieselskatten. I stället har regeringen föreslagit en ny höjning av dieselskatten, som därmed har höjts med drygt 45 öre per liter sedan januari 2000.

Min fråga till jordbruksministern är: Hur länge ska de svenska bönderna vänta på besked när det gäller dieselskatten, och när ska de få konkurrensneutralitet?

Anf. 88 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Det är inte alls väl känt att de svenska bönderna har en konkurrensnackdel jämfört sina grannar. Det beror alldeles på hur man räknar. Det är klart att man kan ta fram dieseloljan som exempel, men man kan också ta fram miljöprogrammet. Där har vi tio gånger högre stöd än Danmark. Man kan ta fram andra saker där bönderna faktiskt gynnas i Sverige jämfört med i t.ex. Tyskland och Danmark. Det är inte så väl känt.

Men vi har lovat de svenska bönderna att den s.k. ryggsäcken ska lyftas av dem. Vi har gjort det mesta av det arbetet, men vi har kvar dieseloljan. Den utredning som efterfrågas pågår. Men det visade sig att det inte var riktigt så enkelt som vi kanske trodde från början, och därav dröjsmålet.

Anf. 89 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Fru talman! I vårpropositionen stod att det den här utredningen skulle vara färdig före 2001 års utgång. Då undrar jag om vi i dag kan få besked om det blir så.

Sedan är det ju ett faktum att lönsamheten i det svenska jordbruket är dålig. Enligt undersökningar anser sju av tio bönder att lönsamheten är ganska eller mycket dålig. Det har gjort att många bönder i dag lägger ned. Varje år läggs det ned ungefär 2 500 jordbruk i Sverige. Det betyder alltså att minst fem lantbruk läggs ned per dag i Sverige. Om svenskt lantbruk ska kunna utvecklas och inte tappa i konkurrenskraft måste det svenska lantbruket få konkurrensneutralitet. Jag hoppas att vi kan få besked om att den här utredningen kommer innan året är slut.

Anf. 90 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Det är alldeles rätt att antalet bönder blir färre och färre i Sverige, liksom i andra EU-länder. Men det förunderliga är att trots att de blir färre består produktionen. Produktionen blir inte mindre. Det tyder på att de blir mer och mer effektiva. Om man nu ska ha någon åsikt om EU:s jordbrukspolitik, vilket vi i regeringen har, kan man kritisera den för att den leder till storskalighet. Det behöver inte alls vara fel med stora gårdar. Jag säger inte det, men den leder till storskalighet på bekostnad av det småskaliga.

Därför arbetar vi nu inför den s.k. *midterm review* i EU, dvs. en genomgång mitt i budgetperioden, med en översyn. Vi gör det internt här, och vi ska försöka att föra in det i EU:s arbete med början nästa år. Där tittar vi på politiken, och därmed också på stödsystemen, på ett annat sätt så att också de små bönderna kan känna att de har en chans i framtiden.

Sedan vill jag också säga att investeringsviljan är ganska god. Jag kan ta mitt eget hemlän som exempel. Där investerar man väldigt mycket inom jordbruket, men då blir det lite större gårdar. Det behöver inte vara något fel, men det lilla måste också kunna få finnas.

Beskedet om dieselskatten kommer inte före årsskiftet.

Radon i hus

Anf. 91 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till miljöminister Kjell Larsson. Om man får skötselråd och materialuppgifter om en relativt billig tröja borde man också kunna få det om sin dyra bostad. Jag tänker på radon i våra bostäder. Det har åter blivit aktuellt. Det förekommer ju ganska mycket av detta, och då inte bara i småhus där det finns en bidragsgivning från staten. Det finns också i de stora hyreshusen.

Jag undrar vad miljöministern tänker göra åt detta så att människor får mer kunskap om hur man ska handskas med den här frågan.

Anf. 92 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Jag har nog ända sedan jag blev miljöminister ansett det här vara ett av de viktigaste miljöproblemen, särskilt när det gäller hälsa och miljö. Jag tyckte inte heller att den politik vi hade på området räckte. Därför tillsatte jag en utredning som lade fram ett förslag för ett antal

månader sedan. Det förslaget har remissbehandlats. Det kommer att ligga till grund för den inomhusmiljöproposition som jag hoppas kunna lägga fram om några månader. Där kommer det att tas nya tag när det gäller just radonfrågan.

Det kommer också att innebära ansträngningar för att åstadkomma ett bra system för miljömärkning av bostäder som komplement eller stöd åt de frivilliga system som nu håller på att byggas upp, inte minst av hyresgäströrelsen. Det kommer naturligtvis också att underlätta för människor att få veta var radon finns och vilka åtgärder man kan vidta för att få bort radon från bostäderna.

Anf. 93 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Tack för det svaret, miljöministern. Det är väl bra att man tillsätter en utredning och tittar närmare på de här frågorna eftersom det finns så många oklarheter. Men det är ett mycket väl känt faktum att det finns radon i det byggmaterial som man byggde med redan under 70- och 80-talen. Då känns det lite för avlägset att komma med åtgärder efter det att en utredning är färdig. Jag tror att det går att komma snabbare fram.

Man vet ju också av erfarenhet att det behövs ganska enkla åtgärder, t.ex. att man ventilerar sin bostad väldigt väl. Nu när vi börjar få det lite kyligt är det många som täpper till eventuella ventilationer därför att man tycker att det drar. Då ska man ju vara medveten om att drag i bostaden ibland kan vara bra.

Jag frågar återigen: Hur snabbt kan man komma till rätta med de här frågorna i Sverige?

Anf. 94 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! En ny proposition med en ny politik på området kommer förhoppningsvis i mars månad.

Det pågår redan i dag en hel del verksamhet med information till allmänheten, inte minst genom hyresgäströrelsen. Här har naturligtvis inte bara regeringen utan även kommunerna ett stort ansvar för att ställa upp med de mätresurser som kan behövas för att ge hyresgäster bättre information om hur man undviker problemen och information om var de radonskadade husen finns någonstans.

En internationell fredsstyrka till Afghanistan

Anf. 95 GÖRAN LENNMARKER (m):

Fru talman! Jag har en fråga till utrikesminister Anna Lindh. FN:s säkerhetsråd förväntas nu fatta beslut om en internationell fredsstyrka till Afghanistan.

Min fråga är: Vilken beredskap har Sverige att ställa upp i en sådan internationell styrka?

Anf. 96 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Om det skulle finnas önskemål om svenskt deltagande i en sådan styrka är Sverige självfallet berett att försöka ställa upp. De preliminära diskussioner som har förts med den ansvariga personen från FN, Brahimi, har dock gett vid handen att man inte önskar bl.a. svenskt

deltagande. I första hand vill man se en multinationell muslimsk styrka. Andra länders erbjudanden om deltagande tackar man för, men det har ännu inte varit aktuellt.

Om detta skulle ändras och man vill ha med andra länder i fredsstyrkan är Sverige naturligtvis berett att också titta på det.

Anf. 97 GÖRAN LENNMARKER (m):

Fru talman! Tack för det svaret. Norge har erbjudit sig att ställa upp. Vi har ju en tradition i Norden att vi tillsammans försöker delta i fredsbevarande styrkor. Vi moderater menar att det ligger ett värde i att Sverige erbjuder sig att ställa upp här. Det behövs många goda krafter. Jag tror att FN:s beslut påverkas av om Sverige ger ett erbjudande.

Anf. 98 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Brahimis uppfattning, att man inte vill se länder som t.ex. Sverige i den här fredsstyrkan utan att man i första hand vill se muslimska länder som deltagare i fredsstyrkan, har inte till någon del påverkats av vilka länder som har erbjudit sig att vara med.

När jag träffade Brahimi för ett par veckor sedan och diskuterade ett svenskt engagemang med honom tyckte han att vi framför allt ska bygga på de stora erfarenheter vi har på det civila området. Vi är ett av de länder som har gjort de största insatserna när det gäller utbildning och hälsovård i Afghanistan, framför allt genom Svenska Afghanistankommittén. FN ansåg att det allra bästa vi kan göra är att fortsätta att utveckla det starka engagemang och de bra kunskaper som vi har inom de civila områdena.

Om det finns behov av Sverige på något annat område, ska Sverige självfallet pröva det i positiv anda.

Situationen i Mellanöstern

Anf. 99 MURAD ARTIN (v):

Fru talman! Jag har en fråga till utrikesministern. Utrikesministern har fördömt Hamas terrorattack på israeliska civila. Jag anser att det var en viktig åtgärd. Men terrorattacken har följts av en massiv militärattack av den israeliska staten mot den palestinska myndigheten.

Man kräver av den palestinska myndigheten att den ska ta itu med Hamas terrorister, samtidigt som man lägger denna myndighet i grus och aska. Finns det inte anledning för utrikesministern att fördöma även den israeliska motattacken, som drabbar också de civila palestinierna?

Anf. 100 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Till att börja med vill jag säga att situationen i Mellanöstern är oerhört allvarlig just nu. Jag tror att alla som följer läget är väldigt oroliga. Vi kan se att de attacker från Israel som vi har sett de senaste dagarna mot den palestinska myndigheten både försvagar och förödmjukar den palestinska myndigheten. Paradoxalt nog begränsar man därmed samtidigt den palestinska myndighetens möjligheter att gripa ansvariga självmordsbombare.

Sverige har liksom EU klart deklarerat att vi inte kan acceptera att den palestinska myndigheten skjuts i sank. Utan den palestinska myndigheten kommer vi både att få se ett stopp för fredsprocessen och att riskera total anarki i området. Det är därför viktigt att vi slår vakt om den palestinska myndighetens fortlevnad, och vi anser också att detta ligger i Israels intresse. Man kan inte döma ut sin förhandlingspartner som terrorist, och det är därför som attackerna mot de palestinska myndigheterna är mycket allvarliga.

När det gäller Hamas är det självklart så att den palestinska myndigheten måste göra allt för att arresterade de kända Hamasaktivister som man vet har varit med om att begå terrordåd. Man måste också arresterade alla de nyckelpersoner som har varit kopplade till den senaste tidens terroristaktiviteter.

Anf. 101 MURAD ARTIN (v):

Fru talman! Utrikesministern sade att den här konflikten mellan Israel och palestinierna är allvarlig. Det handlar om ett förhållande mellan ockupant och ockuperad. Det handlar på den ena sidan om en till tänderna beväpnad stat, Israel, och på den andra om två områden, Gaza och Västbanken, som i dag närmast kan liknas vid ett omringat flyktingläger.

Det handlar inte om jämbördiga parter, och jag tror att utrikesministern har samma uppfattning. Den starkaste av dem talar i dag mycket om självförsvar, en vokabulär som man hämtar från president Bush.

Anser utrikesministern att Ariel Sharon kan ta begreppet självförsvar i bruk på samma sätt som president Bush? Har i så fall också palestinierna rätt till självförsvar?

Anf. 102 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Det har vid flera tillfällen sagts att kampen mot den internationella terrorismen och det arbete som pågår med terroristnätverket al-Qaida med sanktion av FN:s säkerhetsråd inte får likställas med andra konflikter, som t.ex. mellan Israel och palestinierna. I detta ögonblick tror jag dock att det allra viktigaste som det internationella samfundet kan göra är att stödja de krafter både på den palestinska och på den israeliska sidan som faktiskt vill ha fredsförhandlingar. Problemet i dag är att den yttersta israeliska högern och extremisterna på den palestinska sidan egentligen hjälps åt med att skjuta fredsförhandlingarna i sank. Därför måste det internationella samfundet göra allt för att parterna återgår till Mitchellplanen och till fredsförhandlingar. Vi menar att USA, EU och FN gemensamt bör agera snabbt internationellt för att få stabilitet i området.

Dioxin i fisk

Anf. 103 HARALD NORDLUND (fp):

Fru talman! Sveriges regering tycker med ett brett stöd åtminstone här i riksdagen att det är okej att vi exporterar dioxinförgiftad fisk från Östersjön, men det är inte okej att vi själva skulle konsumera den. Till sammans med Finland har man vidare ansökt om undantag från gällande regler.

Jag vill fråga jordbruksministern: Är det möjligt att nationellt besluta om att ansluta sig till den inställning som finns på Europainivå, dvs. att vi ska frångå undantaget? Kan regeringen alltså tänka sig att ompröva sitt ställningstagande?

Anf. 104 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Låt mig först klara ut något som kanske var ett missförstånd. Vi ska inte exportera den fisk som det gäller, och det är den feta fisken, till några andra länder. Vad det handlar om är att vi just nu, vilket inte någonstans är gjort inom EU, analyserar halterna av dioxin i Östersjöns feta fiskar. Vi har gjort ungefär en fjärdedel av det arbetet. Analyserna visar att halterna varierar väldigt mycket beroende på fiskslag men också beroende på var i Östersjön som proverna tas.

Sverige och Finland har mycket riktigt fått möjlighet till ett undantag. Gränsvärdet för dioxin gäller för fisk från alla hav men också för andra matvaror. Vi har fått det undantaget därför att vi både i Sverige och i Finland har en lång tradition av att inte arbeta med gränsvärden utan med s.k. kostråd. Dessa är väl kända i Sverige, och vi äter förhållandevis lite t.ex. av surströmming, som om vi inte hade fått det här undantaget skulle försvinna, och av annan fet fisk från Östersjön.

Min grund för ställningstagandet är mycket strikt vetenskaplig. Jag har frågat vetenskapsmännen hur vi ska agera i den här frågan, och jag har fått svaret att värdet av att äta den här feta fisken vida överstiger den risk som det eventuellt kan innebära. Jag har följt det beskedet, och vi har fått igenom det i EU.

Anf. 105 HARALD NORDLUND (fp):

Fru talman! Det är riktigt att regeln gäller generellt. Det finns dock personer som enligt forskare helt bör avhålla sig från att konsumera den fisk som vi nu talar om. Jag tänker på gravida kvinnor och på unga människor. Att i det läget helt lita på att kostinformation skulle hjälpa oss att undvika de skador som uppenbarligen kan uppstå av dioxinet kan komma att visa sig vara alltför optimistiskt. Forskarrapporterna om skadorna ser också ut att bli allt tydligare.

Kan man ändå inte tänka sig att ompröva ställningstagandet?

Anf. 106 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Självfallet är det här beslutet grundat i ett folkhälsoperpektiv. De forskare som jag har rådfrågat kommer från Karolinska Institutet, Livsmedelsverket och andra institutioner och myndigheter som arbetar med folkhälsa. Det här rådet har jag fått nu, men det är klart att vi följer den här frågan, och analyser görs hela tiden vad gäller effekterna på människor men just nu framför allt i fisken. Vi vet väldigt lite om hur det står till.

Skulle det framkomma någonting som avviker från de råd som jag har fått hittills, är vi självklart villiga att ompröva vår inställning och därmed ansluta oss till EU-reglerna.

Anf. 107 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till jordbruksministern. Den gäller inte kostråden om fisk, som nyss har debatterats, utan föregående veckas beslut om sekretessbeläggning av 80 % av akten om Assi Domän. Regeringen har via Sveaskog lagt ett offentligt bud på Assi Domän. I budet står det att allt av betydelse ska finnas med i prospektet. Ändå har man valt att sekretessbelägga 80 % av akten. Det här berör hundratusentals småsparare.

Jag skulle vilja fråga jordbruksministern varför man har en så väldigt snäv behandling av offentlighetsprincipen. Man får lätt intrycket att om namnen Carnegie eller Alfred Berg nämns, blir det automatiskt sekretessbeläggning.

Anf. 108 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag ska svara på frågor av allmänpolitisk karaktär, men jag tror inte att man kan beteckna denna ganska precisa frågeställning som övergripande allmänpolitisk. Följaktligen kan jag inte heller svara på den. Jag föreslår att Per Westerberg ställer en skriftlig fråga till berörd minister, så kommer han också att få ett rejält svar.

Anf. 109 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Jag berör inte i första hand den enskilda frågan utan närmast principen om att det verkar vara ett snävt betraktande av offentlighetsprincipen. Vi har tidigare i utskottet konstaterat att handlingar som vi inte har fått i Sverige i fråga om t.ex. Telia–Telenor har gått att få av den norska regeringen och från norska myndigheter eller personer. Jag kan inte tolka det annat än att offentlighetsprincipen tolkas väldigt snävt i Sverige. Är det verkligen en rimlig tolkning?

Anf. 110 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Även om nu frågan blev lite mer generell är mitt svar detsamma: Jag kan inte svara på frågan.

Återigen: Skriv gärna en fråga till berörd minister.

Lärcentrum

Anf. 111 LENNART GUSTAVSSON (v):

Fru talman! I den regionalpolitiska propositionen aviseras ett särskilt bidrag till kommuner för uppbyggnad av s.k. lokala lärcentrum. Det är bra. Lärcentrum är viktiga för distansutbildningen, och distansutbildningen är viktig för en fungerande regionalpolitik.

Så till min fråga, som jag riktar till utbildningsminister Östros.

Kommer de kommuner som redan har kommit i gång och kommit långt i uppbyggnaden av lärcentrum att kunna få del av det särskilda bidraget för att fortsätta att utveckla dessa lärcentrum?

Anf. 112 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag tackar Lennart Gustavsson för att jag fick en fråga.

Frågestund

Det är viktigt med utbildningsinnehållet i regionalpolitiken. Det är alldeles självklart att en långsiktigt framgångsrik regionalpolitik i dag måste innehålla ett starkt fokus på utbildningsfrågor. Därför finns som en del i propositionen investeringsbidrag till lärcentrum. Det handlar i första hand om nyinvesteringar där en del kommuner har gått före och gjort fina insatser.

Vid sidan av detta stöd finns också en helt ny form av stöd för samverkan mellan kommuner och högskolor. Vi avsätter under Utbildningsdepartementet en summa på 50 miljoner kronor per år för att stimulera samverkan mellan kommuner och högskolor. Den typen av samverkan bör naturligtvis röra t.ex. utbildning där man använder sig av lärcentrum.

Dessutom startar vi ett nytt svenskt nätuniversitet nästa år. Det är en stor satsning på distansutbildning som jag tror kommer att betyda mycket för att erbjuda människor som bor långt från en högskola ett större utbud av utbildningar. Också det är viktigt ur ett regionalpolitiskt perspektiv. Jag välkomnar kommuners satsningar på lärcentrum. Med de insatserna tror jag att vi kan få en ännu finare utveckling där kommuner och högskolor samverkar tillsammans för att erbjuda människor god utbildning var de än bor i landet.

Anf. 113 LENNART GUSTAVSSON (v):

Fru talman! Det är bra att utbildningsministern delar uppfattningen att utbildning är viktig i det regionalpolitiska arbetet.

Av den regionalpolitiska propositionen framgår bl.a. att regeringen avser att under 2002 ta initiativ till ett utvecklingsarbete i samband med arbetet med nyckeltal för den högre utbildningen, för att bl.a. undersöka hur resurser för distansutbildning ska beräknas kommande år.

Min följdfråga är då vilken inriktning som utbildningsministern menar att detta utvecklingsarbete ska ha för att främja distansutbildningen, som vi båda två är så överens om har en så oerhörd stor betydelse för regionalpolitiken.

Anf. 114 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! När vi nu bildar ett nytt svenskt nätuniversitet har vi valt att för nästa år avsätta rejält med resurser för högskolor så att de kan anmäla sitt intresse att delta i att erbjuda utbildning via det svenska nätuniversitetet. Det innebär att ersättningen blir riktigt hög per student för att också kunna bedriva ett utvecklingsarbete. Att bedriva utbildning på nätet och på distans kräver andra metoder och nytänkande för att det ska bli bra kvalitet.

Detta gör vi nu som en första insats. Under tiden arbetar vi med hur det långsiktiga systemet ska se ut. Det vill vi återkomma till. Det är därför vi ber myndigheterna att ta fram ett bra underlag, så att vi kan forma ett bra och långsiktigt system för nätuniversitetet.

Detta resulterar i att vi får mer utbildning via nätet till fler orter i landet och med en hög kvalitet och pedagogisk förnyelse i innehållet i utbildningarna.

Anf. 115 GUNNAR AXÉN (m):

Fru talman! Jag har en fråga till handelsministern.

Under två år har vi sett att kronan har kraftigt försvagats. Det betyder inte bara att vi svenskar blir fattigare i förhållande till omvärlden utan också att svenska företag nu reas ut till utländska företagsuppköpare.

Jag har noterat att handelsministern i medierna har uttalat att han beklagar att kronan stärks. Jag undrar om handelsministern står fast vid att han anser att den svenska ekonomin gynnas av en svag krona. Vidare undrar jag om detta är en uppfattning som delas av regeringen som helhet och om handelsministern avser att vidta åtgärder mot det faktum att kronan nu stärks något.

Anf. 116 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Den tiden är förbi när vi, åtminstone från regeringens sida, vidtog åtgärder för att sätta en viss valutakurs.

Jag har gjort *en* kommentar. När statistiken kom som visade att vi hade ett rekordstort överskott i utrikeshandeln i oktober – det har aldrig varit så stort under min tid som handelsminister, och det kanske fortsätter att växa – tyckte jag att det var rimligt att påpeka att det kan ha berott på att svensk industris konkurrenskraft har dragit fördel av att kronan har varit gynnsam för dem under senare tid. Jag konstaterade också att i ett läge när den internationella konjunkturen har stoppat tvärt, när för första gången på ett kvarts sekel alla de tre stora ekonomierna i världen – USA, Japan och Tyskland – har minus i sin produktionsutveckling – BNP minskar samtidigt – lindras effekterna på arbetsmarknaden och arbetslösheten i Sverige, på produktionen i svensk industri, av att vi samtidigt har haft förändringen i växelkursen.

Det är den effekt som är nu av den växelkurs som har varit senaste tiden. Därmed har jag inte sagt att vi långsiktigt är gynnade av en svag växelkurs. Absolut inte. Det är i själva verket inte min åsikt. Just nu har vi haft en stark fördel av att inte ha varit bundna av någon gammaldags rigid valutapolitik – som vi var en gång i tiden.

Jag tänker fortsätta att påpeka detta, likväl som jag påpekade att det var en styrka för Sverige att växelkursen var stark när vi hade överhettningssproblem och Riksbanken höjde räntan. Det kylde ned på motsvarande sätt. Det var tur. Jag tycker att det här var tur också, även om det är tvärs emot ordens valör när man pratar om en stark och svag valuta.

Anf. 117 GUNNAR AXÉN (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka handelsministern för svaret. Jag kan inte tolka det annat än att han faktiskt inte ser en svag valuta som en fördel, åtminstone inte i ett längre perspektiv. Jag utgår från att handelsministern framöver kommer att agera för att de strukturella åtgärder som krävs för att få en stärkning av den svenska valutan kommer till stånd.

Anf. 118 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag försäkrar att jag inte tänker agera för att växelkursen ska bli vare sig det ena eller det andra. Vi ska ha en penningpolitik som

är inriktad på att behålla den svenska inflationen på en låg nivå. Om det leder till den ena eller den andra växelkursen kan diskuteras akademiskt – om det är bra eller dåligt, kul eller trist. Men det är, enligt min uppfattning, inte det politiken ska vara inriktad på.

Vi ska fortsätta att vidta de strukturella åtgärderna. Vi ska fortsätta att stärka svensk industri. Vi ska fortsätta att ge pengar till Thomas Östros så att han kan bygga ut forskning och utbildning, så att vi kan bygga ut den högteknologiska industrin och ta för oss i framtidens globaliserade ekonomi. Då tror jag att vi kan enas om att det kommer att vara till fördel för Sverige att bygga ut högskolor även ute i bygderna.

Låt mig också säga att i den första frågan förekom en kommentar om rea på svenska företag.

Jag konstaterar att svenska företag köper i utlandet, och utländska företag köper i Sverige. Talen är ungefär i balans. Under den borgerliga perioden var båda två noll. Nu är båda två väldigt höga. Tidningarna väljer att skriva om trafiken i ena riktningen, men det finns faktiskt en trafik i båda riktningarna.

Jag besökte i går ett svenskt företag som ingen svensk tidning har skrivit om – i alla fall inte Dagens Industri – där de faktiskt har tagit hem produktion från Amerika. Det var företaget Elmo Leather i Svenljunga. De har tre fabriker; en i Sverige, en i Danmark och en i USA. De lägger ned i USA och tar hem hela produktionen till Sverige och Danmark. Det är en typ av nyhet som vi hela tiden kan finna men som just nu inte har högkonjunktur bland nyheterna.

Så har vi t.ex. den lilla rara observationen att fastighetsmarknaden i Helsingborg förändras av att Ikea bygger ett nytt huvudkontor för hela världen. Koncernhuvudkontoret flyttar hem till Sverige. Hur många av er har sett det? Ingen, gissar jag. Men sådant pågår hela tiden. Jag tror inte att valutakurserna har någon betydelse alls. De svänger upp och ned. Detta är långsiktiga effekter som nu tar sig uttryck.

Dioxin i fisk

Anf. 119 MATZ HAMMARSTRÖM (mp):

Fru talman! Jag har en fråga till Margareta Winberg. Jag hade först tänkt ställa en allmänpolitisk fråga, men det var ett svar som Margareta Winberg gav till Harald Nordlund som förbryllade mig, så jag får ställa en mer specifik jordbruksministerfråga.

Det gäller fiske och dioxin. Påståendet från Margareta Winbergs sida att beslutet att kräva ett undantag som gör det möjligt att sälja fisk med för höga dioxinhalter till svenska konsumenter självfallet är fattat ur ett folkhälsoperspektiv gör mig förbryllad. Tillåt mig tvivla.

Hur kan det vara viktigt för folkhälsan att svenska konsumenter får tillgång till fisk med höga halter av ett starkt verkande gift, som man vet ger upphov till cancer, nervskador och fosterskador?

Anf. 120 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Den frågan borde Matz Hammarström ställa till de experter som hanterar den. Det är dem jag har tillfrågat, och det är det svaret jag har fått av dem. Jag sade just i svaret att värdet av att äta den här fisken – i begränsad omfattning, kanske jag ska tillägga – överstiger

Anf. 121 MATZ HAMMARSTRÖM (mp):

Fru talman! Det finns uppenbarligen experter och experter. Jag utgår från att de dioxingränser som har satts i EU inte är något påhitt från folk i allmänhet, utan att de också vilar på expertutlåtanden.

För mig måste det rimligen vara hälsosammare att äta fisk som inte har dioxinhalter som överstiger de här gränsvärdena än att äta fisk som har halter som överstiger gränsvärdena. Det finns ju annan fisk att tillgå än just den här giftiga fisken.

Det blir egendomligt att svenska konsumenter för folkhälsans skull ska kunna äta fisk som anses för giftig för att vi ska tillåtas exportera den till andra EU-länder.

Anf. 122 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag kan bara upprepa det jag har sagt två gånger tidigare. Experterna är eniga. Jag har redovisat detta för partierna vid två hearingar och i EU-nämnden. Alla partier utom Miljöpartiet står bakom det här. De experter jag har frågat har just sagt att värdet av att äta den här feta fisken överstiger risken. Det har jag lutat mig mot när vi har förhandlat i Bryssel, och förhandlingarna gick bra.

Hälsofarliga bekämpningsmedel

Anf. 123 CARINA OHLSSON (s):

Fru talman! I våras antog vi här i riksdagen en ny kemikaliepolicy om giftfri miljö. På EU-nivå är en ny kemikaliestrategi också på gång – inte riktigt lika bra som vår svenska, men ändå.

Det som är oroande nu är att trots de här besluten och våra kunniga svenska förhandlare i EU:s växtskyddskommitté har det senaste året tre substanser som Sverige förbjudit sedan länge kommit upp på EU:s positiva lista gällande bekämpningsmedel. Då kan det finnas risk för att dessa kommer in i Sverige igen om någon ansöker om att få använda dessa ämnen. Det gäller t.ex. ogräsmedlet amitrole, som förbjöds redan 1972 i Sverige på grund av risken för cancer för användarna. Nu räknas det även till ämnen som kan vara reproduktions- och hormonstörande.

Då undrar jag: Vad tänker miljöminister Kjell Larsson göra för att vi inte ska få in dessa medel som vi har förbjudit sedan länge just därför att de är hälsofarliga och skadliga för användare, konsumenter och miljö?

Anf. 124 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Jag tillhör inte de skrytsamma, men på Sveriges vägnar kan jag skryta med att vi har kommit väldigt långt när det gäller politiken för att ersätta vissa bekämpningsmedel med mindre farliga bekämpningsmedel. Vi har använt den s.k. substitutionsprincipen kopplad till försiktighetsprincipen. Det gör att en hel del av de ämnen som nu håller på att provas redan är borta från den svenska marknaden.

Nu händer det att prövningen leder till att de här ämnena förs upp på en lista över tillåtna ämnen. Det ser jag med stor oro på. Jag menar att vi

Frågestund

ska göra allt vi kan för att förhindra att de ämnena på nytt kommer in i Sverige, delvis därför att det inte stämmer med den kemikaliepolitik som vi drog upp riktlinjer för och fick EU att ställa upp på under vårt ordförandeskap. Vi menar att politiken mot bekämpningsmedel ska underordnas kemikalieprincipen.

Vi kommer att göra allt som är möjligt, och kanske lite som är omöjligt, för att förhindra att de här ämnena kommer in. Till att börja med ska vi ge tydliga signaler till fabrikererna om att dessa bekämpningsmedel inte är önskade här.

För det andra ska vi kanske samarbeta med lantarbetarna, för vilka detta är ett arbetsmiljöproblem. Jag har fått väldigt starkt stöd från lantarbetarna när jag har uttryckt den här uppfattningen.

För det tredje ska vi inte ändra den svenska lagstiftningen på området. Det innebär att när myndigheten, Kemikalieinspektionen, prövar eventuella ansökningar om nya ämnen ska de gå till de principer som redan i dag gäller. Då blir det nej till de här ämnena.

Anf. 125 CARINA OHLSSON (s):

Fru talman! Jag får tacka miljöministern för svaret.

Jag vill även skicka med att jordbruksminister Margareta Winberg ska jobba på de här frågorna. Jag vet att på EU-nivå är det ibland jordbruksministrarna som äger frågan.

Om det nu skulle vara så när man jobbar för de här principerna på EU-nivå att någon användare ansöker om att få använda ett ämne, hur tänker då miljöministern verka för att stoppa användningen av ämnet i Sverige? Finns det någon sådan möjlighet över huvud taget?

Anf. 126 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Om det kommer en sådan ansökan har Kemikalieinspektionen samma instruktioner för att hantera den som de har i dag. De bör alltså säga nej till den. Då kan det företag som ansöker vända sig till EU-maskineriet, och det kan i slutändan leda till att frågan kommer upp i domstolen eller kanske t.o.m. i miljørådet. Vi är beredda att driva den här frågan ända dithän. Det finns möjligheter att åberopa t.ex. olika regionala villkor för att hävda att vi inte ska behöva arbeta under de nya godkännanden som nu läggs fram.

Vi ska också driva den här frågan i våra kontakter med kommissionen. I dag skickar Margareta Winberg och jag ett brev till David Byrne och Margot Wallström där vi lägger fram den svenska synen och där vi kräver att få stöd för vår vilja att hålla nya, giftigare bekämpningsmedel borta från Sverige.

Diamanthandeln

Anf. 127 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till utrikesminister Anna Lindh.

Vi närmar oss julen. Kärleksgåvor i Sverige kan vara diamanter, och jag skulle vilja fråga angående illegal diamanthandel. Det har kommit en rapport från FN när det gäller den illegala diamanthandeln i Angola, och

vi vet att en stor del av den illegala diamanthandeln finansierar krig. Sverige ger humanitärt bistånd till många av de länder som har diaman-
brytning och gruvor.

Min fråga till Anna Lindh är: Hur avser Sverige att agera i EU när det
gäller just certifiering av diamanter?

Prot. 2001/02:42
6 december

Frågestund

Anf. 128 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Vi har agerat inom både EU och FN för att komma åt
olika typer av finansiering av de krig som vi ser i Afrika. Diamanthan-
deln är en av dem. Vi vet att flera, inte bara olika grupper utan också
regimer, kan vara inblandade när det gäller illegala diamanter. Därför
finns det med i det program för förebyggande av konflikter som vi i EU
har tagit fram när det gäller Afrika. Det finns också med i det kontinuer-
liga EU-arbetet, där vi arbetar med regionala konflikter.

Det är en svår fråga, och det kommer säkert att ta lång tid innan vi ser
resultat. Men det är alltför vanligt att vi ser att illegala diamanter för-
vandlas till illegala vapen i handeln. Det är därför viktigt att vi fortsätter
att se till att vi kan hantera en så viktig fråga.

Anf. 129 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Tack för svaret. Jag tror för egen del att det är viktigt att
Sverige, som aldrig har haft kolonier, agerar i det här och är väldigt tyd-
lig. Jag var nere i Angola, och samtidigt pågick en konferens om Kim-
berleyprocessen.

Min vädjan till utrikesministern är att man arbetar på i EU och trycker
på just de stater som har mycket diamanthandel, och trycker på särskilt
när det gäller Kimberleyprocessen. Det finns en möjlighet i dag att göra
certifieringar så att man vet precis varifrån diamanterna kommer.

Anf. 130 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Jag kan bara ta rådet med mig tillbaka till det fortsatta
arbetet och garantera att vi redan arbetar mycket med det här.

Biodrivmedel

Anf. 131 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Jag har en fråga till miljöminister Kjell Larsson.

EU-kommissionen har nyligen presenterat ett par förslag till nya di-
rektiv som ska stimulera biodrivmedel för fordonsdrift.

När EU-kommissionen definierar biodrivmedel utgår man från råva-
ran för drivmedlet. Det finns inget resonemang om tillförd energi i alla
led i produktionen. Det finns inte heller något resonemang om samlade
nettoeffekter av utsläpp av växthusgaser från produktion och användning
av biodrivmedel.

Här i Sverige används begreppet koldioxidneutrala drivmedel i årets
budgetproposition. Koldioxid i neutrala drivmedel ska inte längre beläg-
gas med koldioxidskatt.

Koldioxidneutrala drivmedel fokuserar på att de samlade utsläppen av
växthusgaser från hela produktionskedjan för drivmedlet ska vara så låga
som möjligt. Det är alltså fråga om ett annat synsätt.

Målet är att åstadkomma reella minskningar av fossil koldioxid och växthusgaser till atmosfären och inte att stödja det europeiska jordbruket på ett nytt sätt.

Vad avser ministern att göra för att styra över EU:s föreslagna definition av biodrivmedel till någonting mer hållbart för miljön som tar hänsyn till livscykelperspektivet för produkter?

Anf. 132 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Ingegerd Saarinen pekade på att det finns en skillnad mellan den svenska synen på det här och den syn som verkar kunna växa fram inom EU. Vi kommer naturligtvis i våra diskussioner om den här frågan och andra frågor att utgå ifrån den svenska bedömningen.

Begreppet koldioxidneutralitet är ju intressant i det här sammanhanget. Det pekar på precis det som det handlar om, nämligen att främja de drivmedel som inte bidrar med ökade koldioxidutsläpp till atmosfären. Det följer nästan som en definitionsfråga att de då ska vara befriade från koldioxidskatt.

Anf. 133 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Det är säkert bra om Sverige kan gå före och visa att vi har begreppen klara för oss innan processen i EU har gått för långt. Det här med livscykelperspektiv är någonting som vi då absolut måste trycka på.

Men jag undrar hur långt det svenska försöket till definition av koldioxidneutrala drivmedel har nått. Har diskussionen startat med EU om hur eventuella undantag ska konstrueras?

Anf. 134 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Jag är inte rätt person att ge en exakt beskrivning av var i processen man befinner sig. Den här frågan ligger ju inte inom mitt ansvarsområde i EU utan inom en av mina kollegers områden. För att få svar på den här specifika frågan föreslår jag att Ingegerd Saarinen riktar en skriftlig fråga till vederbörande.

Stamcellsforskningen

Anf. 135 PER BILL (m):

Fru talman! Stamcellsforskning i allmänhet och stamcellsforskning i kombination med somatisk kärnöverföring i synnerhet kan revolutionera medicinsk forskning och terapi.

Det var därför mycket bra att Vetenskapsrådets styrelse i veckan antog etiska riktlinjer som innebar ett ja till embryonal stamcellsforskning. Dessutom sade man att det var försvarbart att skapa embryon genom somatisk kärnöverföring för att få tillgång till stamceller. Kärnöverföring kan dock inte tillåtas för närvarande på grund av rättsläget.

Min fråga till forskningsministern är då: Hur ser vi på den politiska sidan till att man så snabbt som möjligt får klarhet i rättsläget och fattar de beslut som behövs för att den här forskningen ska kunna bedrivas på ett rättssäkert sätt i Sverige, samtidigt som vi ser till att stänga dörren för reproduktiv kloning?

Anf. 136 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag är väldigt nöjd med Vetenskapsrådets arbete med en sådan här svår fråga som handlar dels om de goda möjligheter som forskningen ger oss att bota mycket svåra folksjukdomar, dels om mycket svåra etiska överväganden.

Vetenskapsrådet, som är grundforskningens högborg, bildades den 1 januari i år. Man har verkligen tagit den här uppgiften på största allvar. Man har bedrivit ett folkbildningsarbete, stimulerat diskussionen och man har tagit god tid på sig. Det har gjort att kunskaperna kring det som de flesta inte kände till för ett år sedan, stamcells forskning, i dag är mycket mer spridda i Sverige än i många andra länder.

Jag är också imponerad över att Vetenskapsrådet har lyckats att göra en avvägning mellan de svåra etiska övervägandena och den möjlighet som forskningen ger.

Man säger från Vetenskapsrådet att den stamcells forskning som i dag bedrivs bör fortsätta att bedrivas. Den innehåller svåra etiska frågeställningar, men med de stora möjligheter som finns bör det vara en forskningsinriktning som får stöd även i fortsättningen. Det är riktigt, och det är också min uppfattning.

Sedan säger man att i en framtid kommer det kanske att bli möjligt att göra s.k. somatisk kärnöverföring. Det innebär att möjligheterna att bota svåra sjukdomar skulle bli större. Men innan man över huvud taget överväger att ta ett sådant steg måste det finnas en lagstiftning som gör att vi alla kan känna oss trygga för att detta inte öppnar för en utveckling som människor mycket starkt motsätter sig.

Det är det budskap som regeringen fick från Vetenskapsrådet, och då började vi att bereda frågan. Det finns anledning att se över och modernisera de ord, benämningar och definitioner som finns i vår lagstiftning för att stänga igen och täppa till de möjligheter som kan finnas till missbruk innan vi återigen tar upp en etisk diskussion om den somatiska kärnöverföringen.

Vår grundforskningsmyndighet har gjort ett mycket bra arbete. Det är ett folkbildningsarbete som vi kan lära oss av inför framtiden.

Anf. 137 PER BILL (m):

Fru talman! Tack för svaret. Jag är mycket nöjd med det och med Vetenskapsrådets arbete.

Vad Vetenskapsrådet gjorde var att man bollade över frågan till oss på den politiska sidan. Det är då viktigt att detta går fort och att det går till på ett rättssäkert sätt.

Det är inte längre fråga om att denna kärnöverföring kommer att ske om några år. Det har redan gjorts sådan försök i USA. Det kommer inte att ta särskilt många veckor eller månader innan svenska forskare ansöker om att få göra den här typen av försök.

Det är därför viktigt att vi – speciellt som vi är ledande på stamcells forskning – politiker gör ett antal kloka saker så att det på ett rättssäkert sätt kan bedrivas etisk forskning i Sverige på stamceller och även på kärnöverföring.

Anf. 138 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag tror att det finns en ganska bred samsyn i riksdagen om huvuddragen i synen på den här forskningsinriktningen. Vårt parti har ifrågasatt denna inriktning, men efter folkbildningsprocessen har vi sagt att det finns väldigt viktiga värden i den. Däremot har vi inte någon stor samsyn när det gäller Vetenskapsrådet.

En av orsakerna till att vi har haft en så bra diskussion och fått en så seriös prövning är att Vetenskapsrådet har alla vetenskapsområden inom sig. Här har humanister, jurister, medicinare och naturvetare deltagit i en diskussion tillsammans med människor som inte har någon bakgrund i forskningsvärlden. Det har varit allmänföreträdare som bevakar väldigt centrala intressen.

Per Bill vill ju stycka upp myndigheten och återigen specialisera den till en medicinsk myndighet. Det vore olyckligt.

Vi kommer att möta etiska diskussioner många gånger framöver där vi på bredden, inom olika vetenskapsområden, måste få åsikter att brytas för att vi riktigt ska förstå.

När det gäller själva sakfrågan är det ett riktigt påpekande som Vetenskapsrådet gör, att lagstiftningen måste ses över. Enligt en lag från 1991, som riksdagen då fattade beslut om, är det absolut förbjudet att i en kvinnas kropp införa ett manipulerat befruktat ägg. Problemet är att utvecklingen av den här tekniken går rasande snabbt. T.o.m. termen befruktat ägg kan ifrågasättas, om det täcker in allt som skulle kunna vara teoretiskt möjligt.

Innan man över huvud taget diskuterar ytterligare steg måste man se till att det finns en lagstiftning som gör att vi alla kan känna oss trygga och säkra och att det inte är en tokig process som startas.

Men jag ser framför allt mycket fina möjligheter med denna forskningsinriktning. Det är ett område där Sverige ligger i den absoluta världstoppen. Det finns anledning för oss att vara väldigt stolta över vårt forskningssystem, vårt forskarsamhälle och vår förmåga att föra en bra diskussion om viktiga och svåra frågor.

Nicefördraget

Anf. 139 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! Om några timmar ska vi här i riksdagen rösta om det s.k. Nicefördraget, ett ganska stort steg mot ett fördjupat EU-samarbete där Sverige som nation avstår mera makt till olika centrala EU-organ.

Jag skulle vilja rikta min fråga till utrikesministern.

I ett enda EU-land, Irland, har en folkomröstning genomförts för att avgöra om landet skulle säga ja eller nej till Nicefördraget. Det ledde till att irländarna i juni i år sade nej tack till Nicefördraget. Därmed borde fördraget ha fallit eftersom en fördragsändring enligt EU:s egna regler kräver enighet av samtliga länder. Men i Sverige och de övriga EU-länderna fortsätter ratificeringsprocessen som om ingenting har hänt. Tanken är väl att när alla andra har sagt ja, ska även irländarna pressas till att acceptera fördraget i en ny folkomröstning.

Det bjuder mig emot att så här några veckor före jul ställa elaka frågor, men denna fråga måste ändå ställas till utrikesministern. Har utrikesministern några goda råd till den irländska regeringen om hur man så

snabbt och elegant som möjligt ska kunna kringgå en folkomröstning som gav ett så entydigt besked?

Prot. 2001/02:42
6 december

Frågestund

Anf. 140 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Jag är övertygad om att den irländska regeringen liksom det irländska parlamentet och de irländska politikerna själva vill hantera sin situation på Irland. De har också uttryckligen deklarerat att efter den folkomröstning som enbart en tredjedel av befolkningen deltog i och där det enbart skilde ungefär 75 000 röster mellan blocken vill de ta en ny diskussion om EU och Nicefördraget innan de har en ny folkomröstning.

Tycker man att det nationella parlamentet och den nationella debatten ska väga tungt, då tycker jag att det ska få göra det också på Irland. Jag tycker att vi ska respektera de irländska representanternas önskan och inte förutsäga att hela Nicefördraget ska falla på grund av omröstningen på Irland.

Anf. 141 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! Jag är inte säker på att svenska folket begriper att när en folkomröstning ger ett visst resultat börjar man att diskutera valdeltagandet, hur mycket som skilde mellan ja och nej osv., och så manipulerar man på olika sätt för att kunna ompröva den.

Det är ju lite problem med legitimiteten för EU-projektet i Sverige. Tror utrikesministern att den här typen av hantering där man inte accepterar utan så uppenbart försöker kringgå utslaget i en folkomröstning stärker förtroendet för processen? I så fall får vi väl ompröva våra egna val till EU-parlamentet, som också har bara en tredjedels deltagande.

Anf. 142 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Det är ingen som kommer att kringgå ett slutligt beslut på Irland. Men jag tycker att det är de irländska politikerna och de irländska representanterna som ska besluta om hur de vill hantera den här situationen. De irländska representanterna är väldigt missnöjda med att ha haft en folkomröstning där bara en tredjedel deltog och där det var ett ganska litet antal röster som skilde de båda sidorna åt.

Jag tycker att Sven Bergström gömmer sig bakom folkomröstningen på Irland för att i själva verket säga nej till Nicefördraget. Om den svenska riksdagen skulle göra så som Sven Bergström föreslår, säga nej till Nicefördraget, skulle hela utvidgningsprocessen försenas. Därmed skulle vi äventyra hela den utvidgning av EU som vi länge har sett fram emot och sett som vår främsta prioritet.

Jag undrar vad de medborgare i Estland, Slovenien m.fl. kandidatländer som i dag vill bli medlemmar i EU säger om Sven Bergström m.fl. säger: Nej, ni är inte välkomna.

Anf. 143 TALMANNEN:

Klockan har redan passerat 15.00 och alla har haft det antal repliker som de har rätt till. Riksdagens frågestund är därmed avslutad.

Jag ber att få tacka kammarens ledamöter och regeringens företrädare för en i högsta grad aktuell och rapp frågestund.

Anf. 144 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! Så är vi då tillbaka i debatten om Nicefördraget.

Tänk er att vi fortsätter att göra ett litet avbrott i riksdagsdebatten, som vi har gjort under den här timmen, och går ut i Drottninggatans julhandelsvimmel och frågar folket på gatan: Vad är Nicefördraget?

En del tidningar har roat sig med att göra enkäter av den här typen. Vad har man då fått för svar? Ingen aning, är ett rätt vanligt svar som jag har fått när jag har ställt enstaka frågor. En del säger att det har någonting med EU att göra. Andra säger att det handlar om EU:s framtid. Det säger man oftast utan att kunna berätta särskilt mycket om vad Nicefördraget står för. Allmänhetens kunskap om Nicefördraget är alltså uppenbarligen ganska begränsad.

Ändå ska Sveriges riksdag här i dag ta ställning till det s.k. Nicefördraget. Vi valda ombud för Sveriges folk debatterar och ska votera om ifall vi är beredda att för Sveriges del ratificera Nicefördraget – det förslag till fördrag som är avsett att reglera hur EU ska utvecklas de närmaste åren.

Om jag för ett ögonblick får vara lite ironisk är det kanske lika bra att vi sköter den här frågan lite internt här i Riksdagshuset, för här finns väl kunskap. Och här kan vi vara rätt säkra på att få det beslut som regeringen och den bastanta utskottsmajoriteten vill ha. Vi såg ju hur illa det gick på Irland. Det är det enda land där folket har fått vara med och studera frågan för att sedan ta ställning till den i en folkomröstning, även om utrikesministern är väldigt missnöjd med deltagandet just i den folkomröstningen. Jag återkommer lite senare till Irlandsfrågan.

Svenska folket har i rätt många opinionsundersökningar visat sig vara överraskande och ståndaktigt EU-kritiska, trots att vi nu har varit medlemmar i snart sju år. På en punkt har folkopinionen förbryllat i de undersökningar som har gjorts. Svenska folket är ganska positivt till att EU-samarbetet utvidgas till att omfatta också länder i Centraleuropa och Baltikum. Jag tycker att det är sympatiskt att människor bejakar samarbete med flera.

Detta har regeringen väldigt påpassligt tagit fasta på. Det framgår också av debatten som vi haft här i dag. Man påstår i propositionen, i betänkandet och i den sammanfattande broschyren som kom häromdagen att Nicefördraget egentligen är en förutsättning för EU:s planerade utvidgning med nya medlemsländer. Det är begripligt att man väljer att argumentera så, för då kanske man kan övertyga en del om att Nicefördraget är något bra.

Dessvärre är, enligt min bestämda mening, sanningen att Nicefördraget bara till en del handlar om östutvidgningen. Man skulle mycket väl kunna ta in nya länder i EU på de gällande fördragens grund, precis som Sverige, Finland och Österrike togs in för sju år sedan, vilket flera talare här i dag har påpekat.

Nicefördraget handlar i stället i väldigt hög grad om maktfördelning och maktkoncentration, om att de stora EU-länderna ska få mer makt på de små EU-ländernas, inklusive Sveriges, bekostnad.

EU-kommissionen och dess ordförande ska i fortsättningen väljas med majoritetsbeslut och inte längre med enhällighet. Det innebär att

kommissionen stärks och alltmer liknar en federal regering och att de största medlemsländernas makt ytterligare ökar. I fördragstexten finns en rad skrivningar som ökar centraliseringen och urholkar den nationella demokratin.

Det är naturligtvis fullt möjligt att välja en annan, mer mellanstatlig, väg i det europeiska samarbetet. Det har tre centerledamöter – jag, Åke Sandström och Birgitta Sellén – föreslagit i en motion där vi har argumenterat för decentralisering, för att bygga makten underifrån. Vi bejakar att parlamenten ska ha en betydande roll och vi motsätter oss att man som i Nicefördraget stärker och samlar alltmer makt hos de centrala EU-organen.

Nicefördraget är ett steg på vägen mot något som alltmer liknar en federal konstitution. Men en federal konstitution kräver också ett folk, *demos*. I Europa finns det många folk. Det finns inget gemensamt offentligt rum för en europeisk debatt, ingen tydlig europeisk identitet. Därför finns det ännu heller inga förutsättningar för en gemensam europeisk demokrati av det här slaget. Därför är den federalistiska superstatstanken en ytterst riskabel ovanifrånidé enligt min mening.

Alternativet är ett demokratiernas Europa. Det är närmast absurt att kommissionen har monopol på att lägga fram lagförslag i unionen. En stor del av lagstiftningen beslutas av byråkrater i Bryssel utan större demokratisk insyn. I stället bör all gemensam lagstiftning utgå från, och förankras i, de nationella parlamenten. Vi behöver ett samarbetande demokratiernas Europa, inte en toppstyrd europeisk superstat.

Jag återkommer till Irland. I det enda land som seriöst har diskuterat Nicefördraget röstade alltså väljarna nej i en folkomröstning i juni. Därmed borde fördraget ha fallit eftersom en fördragsändring kräver enighet. Men övriga medlemsländer fortsätter ratificeringsprocessen som om ingenting hade hänt. Tanken är uppenbar. När alla andra har sagt ja ska även irländarna pressas till att acceptera fördraget i en ny folkomröstning. Det är ett mycket motbjudande utpressningsförfarande enligt min mening.

Irländarna har ju setts som ett ganska EU-positivt folk, och folkomröstningarna har mest varit en formalitet. När man insåg att Nicefördraget innebär att den irländska neutralitetspolitiken är på väg att raseras, att de stora ländernas makt ökar och att det tas nya steg mot ett Europas förenta stater som man aldrig har velat ha satte sig emellertid en majoritet klokt nog emot detta. Att övriga EU struntar i Irlands beslut är ju bara ännu ett bevis på en toppstyrning och en ovanifrånsyn inom unionen.

Regeringen påstår att det överförande av beslutsrätt till EU som Nicefördraget medför är av ”begränsad omfattning”. Jag tycker att det är en sanning med modifikation. Det nya fördraget innebär att den nationella vetorätten avskaffas på ytterligare ett trettiotal områden, att EU-parlamentet får mer makt på bekostnad av den svenska riksdagen och de andra nationella parlamenten samt att Sveriges inflytande inom EU minskar genom färre röster i ministerrådet och färre platser i parlamentet.

Dessutom försvinner Sveriges möjligheter att förhindra en oönskad utveckling av unionen genom att de länder, framför allt Tyskland och Frankrike, som vill förvandla EU till en superstat med gemensamma skatter, polis och militär i stort sett får fria händer.

Men Nicefördraget gör inte, trots ökande överstatlighet och centralisering, EU till en färdig federation eller förbundsstat. Det kommer mera. Redan innan Nicefördraget har godkänts parlamentariskt i medlemsländerna – än mindre har hunnit träda i kraft – är EU-ledarna nu i färd med att smida planer för nya mått och steg i federal riktning. Redan innan man fått folken att acceptera det EU som finns vill man springa vidare mot en förbundsstat. Bara en dryg vecka efter att vi har fattat dagens beslut här i riksdagen ska EU:s stats- och regeringschefer vid ett möte i Bryssel besluta om formerna för nästa författningskonferens inom EU.

Vad som är i görningen framgår av en deklaration som utfärdades av EU-stormakterna Tyskland och Frankrike vid deras bilaterala toppmöte i Frankrike den 23 november. EU:s ledarduo vill bl.a. förvandla EU:s krishanteringsstyrka till ett regelrätt europeiskt försvar. De vill vidare skapa en gemensam europeisk poliskår och ett mycket närmare samarbete mellan medlemsländernas rättsväsende.

För första gången fäster också Frankrike och Tyskland gemensamt på papper att de eftersträvar ett slags Europas förenta stater, en gemensam konstitution för hela EU.

Fru talman! Med dessa ord vill jag yrka bifall. Jag kan i första hand instämma i Björn von der Esch yrkande om återförvisning till utskottet. I andra hand yrkar jag bifall till Centermotionen K369 yrkande 1. Jag yrkar också bifall till K2 yrkande 1 av Margit Gennser och till K5 av Bengt-Ola Rytter. Om allt detta faller yrkar jag i tredje hand bifall till reservationen i betänkandet.

Anf. 145 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Låt mig göra en kort kommentar. Irlands författning kräver alltså att Nicefördraget underställs folket i en folkomröstning. Det är inte så att den irländska regeringen har visat någon särskilt mycket större generositet utan det är alltså regelverket som kräver detta. Det är naturligtvis bra.

Sedan vill jag bara notera att den irländska majoritet som är för ett nej till Nicefördraget och som Sven Bergström så varmt omhuldar och stöder hela sitt resonemang på uppgår till omkring 18 ½ % av de röstberättigade bland det irländska folket. 18 ½ % av det irländska folket sade nej till Nicefördraget.

Anf. 146 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Ger man sig in på sådana resonemang, Göran Magnusson, blir den omedelbara motfrågan, också med anledning av det Anna Lindh sade: Hur stort valdeltagande tycker Göran Magnusson och Anna Lindh att det ska vara för att det ska vara acceptabla valutslag? Det är lite pinsamt att säga att det skulle finnas något samband mellan valutslaget, resultatet, och det de ansvariga i respektive länder vill tycka är godtagbart och acceptabelt.

Hur många gånger tycker Göran Magnusson att det kan röstas på Irland innan man får det svar man vill ha? Är det en gång till? Tänk om de säger nej då också? Eller ska man rösta två eller tre gånger till? Var tycker Göran Magnusson att gränsen går för vad som är anständigt inom ramen för det här?

Det enda rimliga vore naturligtvis att man tog det här på allvar och satte sig ned och försökte forma ett nytt fördrag, ett fördrag som tar bort de värsta fyrkantigheterna, som vi är många som har kritiserat och som centraliserar makten ytterligare, och i stället bygger på det som Göran Magnusson också i andra sammanhang förordar, nämligen EU:s karaktär av mellanstatligt samarbete. Då skulle man få acceptans och legitimitet – inte bara på Irland, tror jag, utan också i allt högre grad i Sverige.

Anf. 147 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Hur Irlands regering, Irlands parlament och Irlands folk ska hantera Nicefördraget i fortsättningen överlämnar jag med varm hand åt dem själva att avgöra. Jag tycker att det är en fråga för dem att klara ut. Hur många gånger man kan folkomrösta har jag definitivt inte heller någon uppfattning om.

När det gäller valdeltagandet finns det ju lite olika sätt att resonera. 1998, när valdeltagandet i de allmänna valen i Sverige sjönk från 85 % till 80 %, var vi alla mycket bekymrade över den sänkningen av valdeltagandet. En del av de nya staterna i Europa, de nya demokratierna i Europa, har ju i folkomröstningsreglerna satt in kворumregler som innebär att det ska vara ett femtioprocentigt valdeltagande.

Då ska man naturligtvis också peka på att det är ganska lågt sett med svenska ögon. Dessutom innebär kворumregler att om man låter bli att rösta kan man också därigenom påverka själva valutgången. Därför är det naturligtvis väldigt svårt att svara på frågan. Men jag tycker ju att valdeltagande i storleksordningen 30–35 % är så lågt att det finns anledning att fundera över om det verkligen har legitimitet när man når det i de här sammanhangen. Italien hade en folkomröstning om regionaliserat självstyre härommånaden, och där var valdeltagandet drygt 30 %. Där gjorde man alltså en grundlagsändring med stöd av 15–18 % av den italienska befolkningen. Jag tycker att det finns anledning att fundera på om detta verkligen uppfyller de krav som man kan ha på legitimitet för demokratin.

Anf. 148 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! På en punkt kan jag instämma i det som Göran Magnusson försöker argumentera omkring. Det är bra att försöka få ett så högt valdeltagande som möjligt, självfallet, oavsett om det är allmänna val eller folkomröstningar. På den punkten är vi ense. Vad jag starkt reagerar mot är ju detta att när valutslaget inte passar då, och först då, börjar man resonera om att det var lite klen med deltagandet, och övervikten var ju inte heller så stor.

Såvitt jag förstår fanns det över huvud taget inget förbehåll i den irländska folkomröstningen, utan man gick till val och manade folket att rösta. Det fanns inga förbehåll som att man inte skulle ta folkomröstningen på allvar om inte valdeltagandet var t.ex. 40 % eller om utslaget blev så stort. Det fanns inget sådant förbehåll.

Det som är så motbjudande är när man efteråt, när valutslaget inte passar, kommer och säger att det fanns vissa brister osv. Då får man väl för Guds skull se till att anmäla det i förväg, så att folket vet vilka villkor som gäller och inte förespegla människorna att de har ett avgörande i sina händer.

Nu fanns det inga förbehåll i den irländska folkomröstningen. Det blev ett valutslag som ändå var glasklart. Det blev ett nej. Och enligt EU:s egna regler borde då detta fördragsförslag ha fallit. Men nu fortsätter andra EU-länder, och Sverige spelar med, och ska ställa Irland inför fullbordat faktum och försöka pressa fram en omprövning av beslutet.

Det är detta som ur demokratiska synpunkter är så motbjudande, tycker jag, och som Sverige, Anna Lindh och andra regeringsföreträdare borde avstå från att delta i.

Anf. 149 BENGT-OLA RYTTAR (s):

Fru talman! Sveriges riksdag deltar nu i en gigantisk utpressningsaktion mot det irländska folket. Det är ett faktum att Irland har röstat nej. Man kan tycka vad man vill om hur den här omröstningen har utfallit. Men det är ett faktum att det enligt den irländska konstitutionen är ett nej. Och enligt EU:s fördrag innebär det att Nicefördraget har fallit.

Jag skulle kunna tänka mig att irländarna uppfattar det som en provokation att EU:s övriga medlemsländer nu fortsätter ratificeringsarbetet utan att ta någon hänsyn till vad som har hänt där.

Det kommer naturligtvis att sättas ett oerhört tryck på det irländska folket den dagen som den irländska regeringen bestämmer sig för att man ska gå vidare med ytterligare en folkomröstning. Jag skulle tro att detta mynnar ut i ett ännu tydligare nej.

Fru talman! Utrikesministern ställde en fråga innan hon lämnade kammaren. Hon frågade varför EU-kritiker tycker så bra om nordiskt och internationellt samarbete men tycker så illa om EU-samarbete. Jag tänkte ge min syn på detta. Jag är kritisk till EU-samarbete därför att det är elitistiskt. Jag tycker illa om EU-samarbete därför att det är auktoritärt. Jag tycker illa om EU-samarbete därför att det utesluter den politiska friheten att arbeta för demokratisk socialism och blandekonomi. Jag tycker illa om EU-samarbete därför att det sätter det som man kallar effektivitet före demokrati.

Det kanske ses som ett modernt synsätt. Men för mig framstår detta som en tillbakagång till den syn på både demokrati och ekonomi som rådde före första världskriget. Jag ser inte detta som något särskilt modernt.

Det är lite märkligt att eliterna i Europa har väldigt svårt att förstå folkets misstro mot detta projekt. Eliterna vill ju så väl. Varför förstår inte folket det?

Men jag tror att folket förstår att EU är dåligt och farligt därför att det är ett system där det är viktigare att vara till lags uppåt än att vara till lags nedåt.

Fru talman! Jag ska säga något om fördragets innehåll. Det har flera gånger i dag diskuterats kring justitiekanslerns yttrande. Och jag kan ganska enkelt konstatera att JK:s yttrande inte är korrekt redovisat vare sig i propositionen eller i betänkandet. Så här skriver JK:

”Justitiekanslerns samlade bedömning är att regeringsformen för närvarande inte medger en ratifikation av Nicefördraget såvitt avser artikel 1.4.”

Att han skriver ”för närvarande inte medger” gör han därför att det finns en utredning, Författningsutredningens delbetänkande, som föreslår att man ska göra de förändringar som gör det möjligt att även ratificera

Nicefördraget. Kruxet i detta är naturligtvis att det tar tid. Och eftersom lojaliteten är större med EU-kamarillan än med den egna konstitutionen så väljer man att forcera frågan. Jag tycker att det är ganska pinsamt.

En annan pinsamhet i propositionen och i betänkandet är beskrivningen av artikel 24 punkt 5. Den reglerar internationella avtal. Punkt 5 beskrivs som en säkerhetsventil. Men det är bara konstitutionella hinder som gör att ett land kan ställa sig vid sidan av en uppgörelse.

Det allvarliga och det pinsamma i just beskrivningen av detta fall är att man förtiger att det i fördragstexten även står att övriga rådsmedlemmar kan enas om att avtalet likväl ska gälla som ett provisorium.

Ett sådant provisorium är nog ungefär samma provisorium som den tyska författningsdomstolen bestod oss med när den sade att man kan överlåta makt till ECB och på så vis möjliggöra ett tyskt EMU-medlemskap genom att överlåtelsen av makt är provisorisk. Jag kallar sådant för brännvinsadvokaty.

Fru talman! Jag har ett par konkreta frågor som gäller substansen i avtalets innehåll.

Artikel 31 behandlar det straffrättsliga samarbetet. I punkt 1 c sägs att samarbetet ska omfatta "säkerställande av förenlighet mellan tillämpliga regler i medlemsstaterna när detta är nödvändigt för att förbättra samarbetet".

Innebär det att detta är en likriktning av vår lagstiftning om organiserad brottslighet, om terrorism och om narkotikahandel?

Men det kanske allra viktigaste här gäller följande: Innebär skrivningarna i artikel 40 punkterna 2 och 3 att domstolen får rådighet över artikel 31?

Jag skulle knappast tro att någon i denna kammare vet det slutgiltiga svaret, eftersom EG-domstolen gärna ägnar sig åt dynamisk lagtolkning.

Fru talman! Med det anförda vill jag yrka bifall till motionerna K5, K2 punkt 1, K369 punkt 1.

Anf. 150 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Jag vill ta upp två eller möjligen tre saker. Det ena gäller att jag tycker att vi kunde rensa ut begreppen demokratiskt motbudande och utpressningsaktion gentemot Irland. Om vi ska respektera Irlands folkomröstningsresultat, vilket vi ska göra, och låta det verka i Irland så har naturligtvis den svenska riksdagen full möjlighet att hantera Nicefördraget utifrån de utgångspunkter som man har bestämt sig för och utifrån det svenska intresset.

Jag vill också säga att den irländska folkomröstningens resultat ju är en fråga för irländarna. Och det blir intressant för det svenska parlamentet när dess resultat förs in som ett argument för det ena eller andra ställningstagandet i det svenska parlamentet.

Det är därför som jag har begärt ordet på dessa punkter.

Jag ska inte åta mig att svara på den fråga som Bengt-Ola Rytter tar upp beträffande domstolens roll, men såvitt jag har gjort mig underrättad och förstått detta handlar domstolens roll om själva inrättandet av ett närmare samarbete och försättningsarna för det, inte innehållet i samarbetet. Där ska inte domstolen, såvitt jag kan bedöma det, ha någon roll med mindre än att man faktiskt beslutar att det ska vara på det sättet. Men det är inte alls tänkt i det här sammanhanget.

Det ligger nog en del i det Bengt-Ola Rytter säger, att det kanske kan vara svårt att exakt avgöra innebörden i alla dessa stadganden. Den invändning som jag har gentemot det juridiska systemet i EU är att domstolen i förhållande till de folkvalda eller dem som representerar folk har en alldeles för stor egen beslutandemakt genom den tolkning som man kan göra av fördragen.

Anf. 151 BENGT-OLA RYTTAR (s) replik:

Fru talman! Det kanske inte leder så långt att fortsätta Irlandsdebatten. Jag konstaterar bara att det har blivit ett nej i full konstitutionell form. Det finns inga anmärkningar på det utifrån irländska förtecken. Det är bara att konstatera att den irländska regeringen går emot sin egen konstitution, och det är anmärkningsvärt.

Det är inget tvivel om att det finns ett inslag av att sätta irländarna inför ett fullbordat faktum. Det är svårt att stå emot om 250 miljoner andra människor säger att vi ska godkänna Nicefördraget. Det ska 3 ½ miljoner irländare stå mot. Det är svårt.

Svaret på min fråga hur paragraferna ska tolkas är nog ganska signifikant för hur lagstiftningen går till inom EU. Det har omvittnats flera gånger här att det var kaos under förhandlingsnatten. Det tog tre veckor att få klart för sig vad man egentligen hade kommit fram till. Göran Magnusson säger i sitt svar "såvitt jag ... förstått" och "såvitt jag kan bedöma". Jag har full förståelse för det. Det står utom mänsklig makt att ge ett mer precist svar än så. Här ser vi en stor skillnad mellan hur EU-systemet fungerar och hur de vanliga nationella systemen fungerar. När vi gör grundlagsändringar har vi alltid haft långa gedigna utredningar som grund för våra ställningstaganden. Så går det inte till i EU. Detta är att djupt beklaga.

Anf. 152 MARGIT GENNSER (m):

Fru talman! I propositionen till Nicefördraget finns en rubrik Varför skall Sverige ansluta sig till Nicefördraget?, och svaret är att vi ska förverkliga ett "återförenat Europa".

Europa har aldrig varit förenat. Det är detta som har gjort Europa unikt, unikt i positiv bemärkelse. Att Europa har tillåtit mångfald, haft många länder med människor som talat olika språk, haft olika traditioner, smak osv. har gjort att Europa kunnat gå i täten när det gäller kulturell, vetenskaplig, teknisk och ekonomisk utveckling. Läs era ekonomiska historiker som skrivit *Det europeiska miraklet* eller läs vad Koestler skrev efter andra världskriget. Han anträdde en färd klädd i säck och aska till Indien, Japan och USA. Han letade efter bättre och mer fredliga kulturer och fann att trots alla våra fel och brister var vår världsdelen med sina olikheter, med sina länder, sina språk bäst, för olikheterna tillät utveckling, olika utveckling. Han hoppades att olikheterna skulle skydda oss för imperiebyggare. De många länderna tillät de kreativa men bångstyriga att komma till sin rätt. De utsattes inte för trycket att formas efter samma mall.

När jag röstade ja till EG var min uppfattning att EG skulle vara en sammanslutning av självständiga stater, ett statsförbund. Men alltför starka krafter har omvandlat EG till en stat, en förbundsstat, en mycket centraliserad förbundsstat, eller är vi på väg dit. Niceavtalet är en del av

denna utveckling. När konstitutionsutskottets ordförande framhåller kravet på effektivitet men inte säger så mycket om rättssäkerhet blev jag förskräckt. När vår utrikesminister vill förkasta Irlands folkomröstning som skett enligt alla regler vill hon förkasta resultatet med en helt svensk regel tydligen, att valdeltagandet var för lågt. Jag såg framför mig den röda drottningen i *Alice i underlandet* när hon spelade krocket. En drottning kan alltid ändra reglerna till sin fördel.

Niceavtalet har som sagt redan fallit. Irlands folk har vid sin obligatoriska beslutande folkomröstning sagt nej till fördraget. Det har vi hört många gånger här i dag. Men varför vill man påskynda ratificeringen? Varför har regeringen, ministerrådet och kommissionen kommit överens om detta? Jo, man vill ha påtryckningsmöjligheter. Det är således fråga om en mobbning på högsta nivå mot ett litet land och ett litet lands befolkning som sagt nej i en grundlagsfäst folkomröstning. Jag är rädd för prejudikat. Därför kommer jag att rösta nej till Nicefördraget i dag. The National Platform, dvs. de som organiserade nej-sidan, har vädjat till Sveriges regering att avbryta ratificeringen. Jag tycker att man borde hörsamma detta. Vi kan sitta i den sitsen någon annan gång.

Irlands nej till Niceavtalet förhindrar inte utvidgningen av EU. Kommissionens ordförande Prodi har vid ett flertal tillfällen påpekat detta. Bl.a. yttrade han i Dublin: Nicefördraget behövs inte för utvidgningen juridiskt sett. Han sade att det behövdes politiskt, men det är en helt annan sak. Detta kan utskottet inte ha varit okunnigt om.

Varför anses då Niceavtalet så viktigt att i princip grundläggande rättsprinciper sopas under mattan? Syftet är att skapa en enhetsstat, en förbundsstat, något som vanliga medborgare är mycket tveksamma till. Därför sker det *by stealth*, som engelsmännen säger. På svenska är det närmaste uttrycket med list och i löndom.

Jag hade inte behövt säga mer. Det finns endast ett svar på frågan. Man bör inte godkänna Niceavtalet i dag.

Det finns ytterligare invändningar mot regeringens och utskottets behandling av Nicefördraget. De ansvariga på ja-sidan framhöll under folkomröstningskampanjen 1994 att anslutningen till EG/EU var en anslutning helt motiverad av ekonomiska skäl. EG/EU skulle underlätta handel och rörlighet för varor, kapital, människor och service. Det var däremot inte fråga om att lägga ett antal orubbliga grundstenar till en förbundsstat. Det var inte fråga om att på väsentliga punkter nagga Sveriges suveränitet i kanten. EG var fortfarande ett statsförbund och skulle så förbli. Det skulle inte bli en förbundsstat. Man hänvisade till kravet på enhälliga beslut. Det och vår grundlag skulle skydda oss. Nu går man mot mer av kvalificerad majoritet. Förändringen har gått snabbt.

När regeringen och en stor majoritet av riksdagens ledamöter har en ”politisk vilja” som kanske leder till att vi offerar vårt lands självständighet till förmån för en politisk dröm har de alla chanser att genomföra det, dessvärre.

Drömmen man strävar efter har tydligen sina rötter i Napoleons kamp att skapa ett europeiskt imperium från Atlanten till Ural. Makt är en viktig ingrediens. Det har dagens debatt vittnat om. Läs protokollet noggrant!

Napoleon misslyckades och andra har misslyckats efter honom. Men det finns alltid nya politiker som arbetar för samma mål. Napoleon strä-

vade efter att skapa federala institutioner. Han ville införa ett europeiskt lagsystem, baserat på *Code Civil*. Europa skulle få ett enhetligt mått- och viktsystem, ett gemensamt mynt- och penningssystem, en central europeisk domstol och en europeisk folkkongress. Är inte likheterna slående?

Mycket av det Napoleon ville uppnå har uppnåtts inom EU. Hur har det gått till? I tysthet med tillämpning av de många små stegens tyranni och genom att tillämpa våra grundlagar på gränsen till övertramp.

JK:s yttrande angående Nicefördraget har redan diskuterats. JK hade allvarliga invändningar. Sådana har viftats bort.

Regeringen har inte varit intresserad av att utveckla sin bevisföring. Det är både förvånande och nonchalant. Jag tycker att utskottet borde ha ägnat mer tid åt det. Frågan brådskar inte. Det är ingen brådska att godkänna Niceavtalet. Det har redan fallit, som det ser ut nu. Men mot Sveriges medborgare kräver all anständighet att man verkligen penetrerar frågan så grundligt som möjligt.

I utskottsytttrandet behandlas också EU:s framtidsfrågor, det planerade konventet samt folkomröstningar om nya förslag. Texten är välvillig. Medborgarna ska delta och informeras. Det är endast dimridåer. Medborgarna ska helst inte konsulteras. Utskottet vill inte ha folkomröstningar om nya fördrag. Folket kan ju säga nej i folkomröstningar. Även moderaterna som i andra sammanhang varit starka anhängare till folkomröstningar tillhör nejsägarna. EU-frågan är väl för svår för oss.

Frågan gäller dock Sveriges ställning som suverän stat. Denna fråga är vi nog alla intresserade av. Jag är övertygad om att vi inte vill överlåta beslutanderätten till en elit som inte så sällan har stora privata favörer att vinna på centraliseringen av beslut till Bryssel.

Här hemma talar man ofta om att EU eller EG fortfarande är en mellanstatlig organisation. Sanningen är att det inte på en gång kan vara mellanstatligt och en överstatlig förbundsstat. Det har just kommit en bok som heter *Europa som skvader*. Skvadern är en hopplös sammanblandning av två olika arter.

Belgiska ordförandeskapet är ärligt och har tagit upp frågan om skillnaden mellan EG och EU kan bestå. Om inte ska också försvars- och utrikespolitiken handhas av kommissionen och i princip alla beslut framöver fattas med majoritet.

Paris, London och Köpenhamn blev oerhört upprörda. Stockholm har varit tyst. Så tydligt får inte problemen formuleras. Några EU-diplomater jämförde i *Financial Times* med det nederländska ordförandeskapet 1991. Den då radikale holländske ordföranden kritiserades vid den tiden hårt för att han hade talat om det som sedan kallades euro och godkändes i Maastrichtavtalet.

De som inte vill avskaffa eller kraftigt minska Sveriges självständighet och suveränitet måste dra lärdom av det senaste decenniets utveckling. Vi bör sätta ned foten en gång för alla. Vi bör också se hur vi kan utveckla det som är bra i Europa, dvs. samarbetet i mellanstatlig riktning. Vad är det som måste tas bort, och vad måste läggas till? Den debatten bör komma i gång.

Människor måste få känna efter hur de vill ha det. Vill vi skapa ett Euroland där vi talar europeiska ska vi naturligtvis säga ja till Niceavtalet.

De senaste veckorna har det förts en livlig debatt om hur olyckligt det är att svenska företag inte längre är svenska. Statsministern, Sören Gyll, Michael Treschow och Göran Johnsson från Metall har deklarerat att de vill ta på sig den blågula hatten och att de tänker blågult för att värna det svenska näringslivet. Men borde de inte först värna Sverige? Annars har de inget svenskt näringsliv att värna om. Är inte det logik och konsekvens?

Ett nej till Nicefördraget innebär, och nu ska jag ta det i klartext,

1. ett skydd för små stater, så att vi har tid att tänka efter,
2. att vi värnar om vår självständighet och demokrati,
3. att vi stoppar en utveckling som kan underminera just vår suveränitet och demokrati,
4. att vi tar hänsyn till andra folk, i det här fallet till irländska folkets demokratiska rättigheter. Det tycker jag är väldigt viktigt i detta mångfacetterade Europa med sin stolta historia.

Vi som fattar beslut i dag här i riksdagen som riksdagsledamöter måste tänka efter och veta: Vad är det vi har lovat våra väljare? Det är faktiskt att ta ansvar för vårt lands suveränitet och folkets rätt att bestämma, det som vi i högtidliga sammanhang brukar kalla demokrati.

Jag instämmer i de yrkanden som Sven Bergström och Bengt-Ola Rytting redan har gjort.

Anf. 153 PER LAGER (mp):

Fru talman! Jag har inte förberett något anförande till debatten. Jag hade för avsikt att sätta mig och lyssna på dem som talade före mig och se vad jag kunde få ut av det. Min personliga inställning och mitt partis inställning i frågan är väl känd.

Vad man finner i en sådan här debatt är att vi talar om samma sak med olika beteckningar och olika begrepp. Det som kallas för folkens projekt av förespråkarna för EU blir i stället till elitens projekt för oss som är kritiska. Förespråkarnas ökat internationellt samarbete blir för oss maktöverflyttning, överstatlighet och inte ett samarbete mellan självständiga stater. När förespråkarna talar om samarbete och integration talar vi i stället om en blivande superstat, en fästning med allt högre murar. Kan vi inte komma överens om begreppen och använder olika beteckningar för olika skeenden blir det väldigt svårt att diskutera. Det lär vi få leva med.

En annan sak som jag tycker är väldigt tråkig är att vi inte kan komma överens om folkomröstningen i Irland. Det lustiga är att förespråkarna för EU och framför allt för ratificeringen av Nicefördraget har tagit upp frågan om folkomröstningen. Samtidigt säger man: Självklart ska Irland självt göra bedömningen av folkomröstningen. Det ska inte något annat land göra, och inte heller vi här i riksdagen. Man kan inte låta bli att säga: Det vara bara en tredjedel, och det var bara 75 000 rösters övervikt, men det är klart att vi inte ska lägga oss i det. Vad talar det för språk? Vad är det för signal till Irlands folk och till regeringen på Irland?

Jag menar att vi måste vara oerhört försiktiga när vi i omskrivande ordalag ifrågasätter en folkomröstning som enligt deras konstitution är avgörande. Om det är någon som känner till att man enligt deras konstitution kan göra om folkomröstningen om resultatet inte är tillräckligt bra på något sätt så tala gärna om det. Det känner i varje fall inte jag till.

Vi har ett legitimitetsproblem med Nicefördraget. Vi hade redan i våras ett problem med EU:s framtidsfrågor, som vi hastade igenom i det sammansatta utskottet. Vi var alla överens om att det gick för fort, men vi hade liksom inget val. Det skulle gå fort för att det skulle hinnas med. Vi var några som sprattlade och talade om att det inte får gå till så här. Men vad hjälpte det. Det blev ändå beslut här i riksdagen.

Vi har en legitimitetskris som hänger samman med att det finns en majoritet i riksdagen för Nicefördraget medan det enligt opinionsundersökningarna finns en majoritet av svenska folket som är väldigt kritisk till EU. Vad ger det för signal? Vad betyder det? Det betyder att vi ska ta människors åsikter på allvar och kanske se att vi här inte alltid själva klarar av alla beslut som är viktiga och stora. Vi kanske borde ha en folkomröstning. Självklart borde vi ha det.

Jag förstår verkligen inte hur man kan låta bli, särskilt med tanke på att JK har sagt nej till ratificering. Vi har inte heller använt Lagrådet i ratificeringen.

Därmed tog min talartid slut. Jag vill bara yrka bifall till reservationen.

Anf. 154 STEN ANDERSSON (-):

Fru talman! I dagens debatt har det inte helt oväntat pratats mycket om huruvida man är för eller emot EU. För egen del vill jag deklarerat att jag i folkomröstningen röstade ja till EU. Med facit i hand, några år senare, kan vi notera att den katastrof som nej-sidan sade skulle inträffa inte har inträffat. Jag ska vara ärlig och säga att vissa överord från ja-sidan – det är inte svårt att hitta citat – inte heller har motsvarats av verkligheten.

Fru talman! Mitt ja i folkomröstningen baserades på att Sverige, som är en liten nation, inte långsiktigt kan klara sig om man står utanför den europeiska unionen. Därför måste vi vara med. EU har samma målsättning som alla andra föreningar eller organisationer: Man gynnar egna medlemmar.

Däremot är jag kritisk till det beslut som riksdagens majoritet i dag med all säkerhet kommer att fatta. I klartext kör vi nämligen över EU:s eget regelverk.

Jag tror att alla ledamöter i Sveriges riksdag för någon tid sedan fick en broschyr, utgiven av Utrikesdepartementet och Regeringskansliet. Den heter *Nicefördraget i korthet*. I sammanfattningen på s. 5 står det så här: Innan det kan träda i kraft krävs att medlemsländerna godkänner förslaget enligt sina konstitutionella bestämmelser.

Det har inte skett. Ett medlemsland i EU har inte godkänt fördraget. Utrikesministern raljerade i dag över det låga valdeltagandet på Irland. Men när Sverige röstade ja till EU eller när vi valde EU-parlamentariker senast var valdeltagandet inte direkt överväldigande, som andra i dag har refererat till. Kan man ifrågasätta legitimiteten i det ena kan man med all rätt göra det även i det andra.

Jag kan till nöds förstå att man tycker att utvidgningen är en så god sak att vi måste köra över EU:s eget, av alla medlemsländer godkända, regelverk. Det kan väl vara okej. Men frågan är vem som ska lägga ribban om man kommer på tanken att göra så en gång till. Är det EU:s regelverk, som EU-länderna enhälligt och unisont har konstruerat, enskilda nationer eller majoriteten i EU?

Fru talman! Jag kommer att rösta ja. Det är kanske bekant att det står ett streck i stället för en partibeteckning efter mitt namn i listorna. Jag har lovat rösta med Moderaterna så länge jag sitter i riksdagen, och jag ska inte svika det löftet. Jag vill ha självkänslan kvar och lämna riksdagen med hedern i behåll, men jag tillåter mig ändå att kritisera detta beslut. Det följer inte EU:s eget regelverk.

Anf. 155 MARGIT GENNSER (m) replik:

Fru talman! Jag måste ställa en fråga. Jag kanske missuppfattade min kollega från Malmö. Han sade att han skulle rösta ja till Nicefördraget för att kunna lämna riksdagen med hedern i behåll. Menar han att jag är ohederlig och att jag inte har hedern i behåll?

Anf. 156 STEN ANDERSSON (-) replik:

Fru talman! Jag kan ha varit otydlig, Margit Gennser. Jag menade att den som är ledamot av Sveriges riksdag har all rätt i världen att agera för det hon eller han tycker är bra. Margit har agerat på sitt sätt. Jag tycker faktiskt att hon har rätt.

Men baserat på det löfte som jag har givit partiet gör jag så här. Jag vill inte framstå som någon politisk vilde som hoppar fram och tillbaka i riksdagen för att skapa publicitet. Därför har jag sagt att jag för min egen heders skull ända fram till juni månad nästa år, då min sista votering äger rum, kommer att rösta med partiet. Det innebär inte att andra som har en annan uppfattning har fel, men jag vill göra det jag tror på.

Jag vill än en gång säga att jag tycker att Margit Gennser och andra som i dag har varit kritiska har gjort helt rätt, men jag har förklarat varför jag gör som jag gör. Det innebär inte att jag på något sätt kritiserar Margit Gennser för hennes ställningstagande, som jag tycker är helt riktigt.

Anf. 157 MARGIT GENNSER (m) replik:

Fru talman! När man sitter i denna kammare finns det en sak som är oerhört viktig. Det är att man tänker självständigt. Det är vad suveränitet, demokrati och humanism innebär. Man måste alltid ta ansvar för sina beslut. Man kan inte säga att överheten sade att man skulle göra på ett visst sätt. Ett parti kan aldrig ta över en persons egna funderingar kring rätt eller fel. Det är det som skapar tyranni. Det är därför jag tog upp frågan.

Jag tror säkert att min ärade kollega från Malmö känner att han har gett ett löfte. Men jag tycker att han bör fundera över om man inte alltid måste tänka självständigt.

Anf. 158 STEN ANDERSSON (-) replik:

Fru talman! Låt mig säga att ingen överhet har talat om för mig hur jag ska rösta i riksdagen framöver. Det beslutet – det kan kritiseras – har jag faktiskt tagit själv, och jag får stå för de konsekvenser det kan få.

Rent principiellt vill jag säga att det är bra om man kan tänka själv, men Sveriges riksdag är faktiskt en nationell församling. Vi ska fatta nationella beslut. Om jag skulle rösta exakt som min valkrets och medborgarna i min kommun tyckte vid varje enskilt tillfälle, och om alla andra skulle göra samma sak, skulle det sluta med en katastrof.

En sak är i alla fall säker. Oavsett vem som bestämmer i Sverige efter nästa val kommer marginalerna att bli knappa. ”Eget inflytande” och ”egna tankar” är fina ord, men om alla skulle agera efter eget huvud tror jag att det skulle sluta i en mindre tragedi.

Det är mitt eget beslut. Jag står för det. Jag må bli kritiserad för det, men i detta fall är det viktigaste att jag själv är nöjd med det ställningstagande jag har gjort.

Fru talman! Jag vill än en gång säga att jag anser att det beslut som Margit Gennser har kommit fram till är det enda riktiga. Margit har kämpat för demokratin – en demokrati som i dag enligt min uppfattning lyser med sin frånvaro.

Anf. 159 PER UNCKEL (m):

Fru talman! Får jag bara med några få ord kommentera ett par av de ting som har varit aktuella i debatten.

Först må det väl medges mig att notera att debattens linjer följer relativt tydliga uppdelningar i huvudfrågan om vad man tycker om den europeiska unionen. Vi som tycker att idén om den europeiska unionen är rätt, som ser den som något oändligt mycket mera än ett projekt om ekonomiskt samarbete, som ser den först och främst som ett värn för freden och friheten, är generellt uttalat beredda att gå vidare i den riktning som unionen har stakat ut.

De som inte gillar unionen är på motsvarande sätt inte beredda att rösta ja.

Fru talman! Jag har två kommentarer. Den första gäller Irland. Jag tror att den svenska riksdagen högggradigt skulle uppskatta om våra beslut eller eventuellt våra folkomröstningar får bli svenska angelägenheter. På samma sätt tror jag att det irländska folket och det irländska parlamentet uppskattar att de får hantera sina frågor vid en eventuell anslutning till Nicefördraget. Vad Sveriges riksdag har att göra i dag är att säga vad Sveriges riksdag anser vara av största intresse för Sverige. Utskottet föreslår att riksdagen ska svara ja på regeringens fråga om vi bör ansluta oss till Nicefördraget.

Den andra kommentaren, fru talman, handlar om huruvida vi är på väg att bryta mot regeringsformen. Jag vill bara understryka vad vi i utskottet har framhållit när vi har behandlat frågan, nämligen att vi, om Sverige skulle hamna i en situation då vi inte anser oss kunna biträda ett internationellt fördrag som EU är på väg att fatta beslut om, kan anmäla detta i god tid och blir därmed heller inte bundna. Den folkrättsliga komplikation som somliga synes ha hittat existerar med andra ord inte. Därför har utskottet funnit det väl förenligt med den svenska grundlagen att också från dessa utgångspunkter säga ja till Nicefördraget.

Anf. 160 MARGIT GENNSER (m) replik:

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till konstitutionsutskottets ordförande.

Jag har för mig att man alltid har talat om mellanstatlighet i Moderata samlingspartiets program, men jag vill fråga konstitutionsutskottets ordförande om det EU som han talar så varmt för är ett statsförbund eller en förbundsstat, kanske inte en förbundsstat till 100 % men till 90 %. Tror han att det går att kombinera ett statsförbund och en förbundsstat? Anser han att djuret skvader kan existera inom statsvetenskapen?

Anf. 161 PER UNCKEL (m) replik:

Fru talman! Om statsvetenskapen ska jag inte uttala mig, för där saknar jag kompetens. Om EU:s förmåga att fullfölja sina uppgifter vet jag mera. Där är svaret positivt.

EU är, som Margit Gennser väl känner till, en organisation som är bildad och som utvecklas på basis av mellanstatliga överenskommelser. EU kan inte tillskansa sig själv någon annan kompetens än den som EU tillerkänns av sina medlemsstater. Den kompetensen kan sedan hanteras i fortsatt mellanstatlig form eller i överstatlig form. Båda formerna existerar parallellt med varandra. Jag tror att den erfarenhet som man har gjort av detta är ömsom vin, ömsom vatten, men det är den bästa tänkbara kombination av samverkansmodeller som Europa har utvecklat.

Jag är väl medveten om att det finns brister i överstatlighet, och väl medveten om att det finns brister i mellanstatlighet. EU har funnit modellen att kombinera båda dessa beslutsmodeller. Det tycker jag att EU ska fortsätta att göra.

Anf. 162 MARGIT GENNSER (m) replik:

Fru talman! Då skulle jag vilja ställa ytterligare en fråga till konstitutionsutskottets ordförande.

Belgiska ordförandeskapet har sagt att vi inte kan ha EG och EU på en gång. Det gäller nu för oss att se till att vi bara har EU. Det stod i Financial Times i söndags. Jag vill, som en enkel ledamot i kammaren, fråga konstitutionsutskottets mäktige ordförande hur han ser på den frågan: Ska mellanstatligheten, EG, ge vika för överstatligheten, EU?

Anf. 163 PER UNCKEL (m) replik:

Fru talman! Med all respekt för Margit Gennsers önskan om att få besked från konstitutionsutskottets ordförande tror jag inte att det riktigt är det som hon kan få. Men hon kan få besked från mig.

Min övertygelse är att vi även i framtiden kommer att ha både överstatliga och mellanstatliga inslag i EU:s konstitution. Hur balansen kommer att vara mellan dessa båda beslutsformer vågar jag inte sia om. Det är möjligt att vi kommer att se en utveckling där vi vänjer oss vid samarbete på en mellanstatlig nivå för att sedan föra över sådana samarbeten i den överstatliga färan. Den som lever får se.

EU:s grundläggande idé är att vi lär oss genom erfarenhet vilka arbetsmodeller som är bäst. Jag tycker att det är det förhållningssätt som Sverige eller de svenska representanterna ska inta när vi nu går in i det konvent som i praktiken, för den närmaste tiden, kommer att ha att avgöra de frågor som Margit Gennser ställer.

Anf. 164 BJÖRN VON DER ESCH (kd) replik:

Fru talman! Den här frågan är tveklöst en av de mest betydelsefulla som riksdagen har fattat beslut om under senare tid, eller ska fatta beslut om.

Regeringens egen juridiska expert har sagt att det beslut som vi kommer att fatta står i strid med våra grundlagar. Detta har regeringen avfärdat på ett mycket egendomligt sätt, för att inte säga för mycket. KUU har möjlighet att tillfråga sin expertis, som är den främsta vi har i landet, nämligen Lagrådet. Jag skulle vilja fråga: Varför kommer inte Lagrådet, och varför har inte Lagrådet tillfrågats på den här punkten?

Anf. 165 PER UNCKEL (m) replik:

Fru talman! Ett utskott kan förvisso skicka ett regeringsförslag till Lagrådet om utskottet finner detta nödvändigt. Det har gjorts många gånger i riksdagens utskott då man har känt att en brist har varit stor och osäkerheten har varit betydande.

Denna osäkerhet kände faktiskt inte utskottet. Skälet till att vi inte kände den osäkerheten är att vi gick till texterna, vilket utskottet till slut måste göra – vi kan inte överlåta den slutgiltiga bedömningen på någon annan. I texterna framgår det som jag tidigare hävdade, nämligen att Sverige inte blir folkrättsligt bundet vid internationella avtal som Sverige anser att Sverige inte kan biträda som EU-medlem. Därmed uppstår heller inte den konstitutionella konflikt som JK anser sig ha funnit. Detta är svaret, och det framgår klart och entydigt av de relevanta paragraferna i avtalet att det är så det förhåller sig.

Någon – jag tror att det var Rytter – påpekade tidigare, som en poäng, att det likväl var möjligt för de övriga EU-länderna att ingå ett provisoriskt avtal. Javisst, det står i samma paragraf, men observera att det i så fall är de övriga EU-länderna som ingår det avtal som Sverige i det tilltänkta fallet inte vill bli folkrättsligt bundet av.

Svaret på Björn von der Esch fråga är: Vi hade naturligtvis frågat Lagrådet om tvekan i verklig mening hade uppstått om vad det var som var rimligt att anta från regeringsformens utgångspunkt. När vi i utskottet, liksom regeringen, kände oss säkra på utfallet kände vi inte det behov som Björn von der Esch nu anmäler.

Anf. 166 BJÖRN VON DER ESCH (kd) replik:

Fru talman! Svaret låter betryggande: Vi kände ingen oro. Men halva Sveriges befolkning känner oro, och vi är faktiskt några här i riksdagen som också känner oro och ser den slutsats som KUU drog som en partsinlaga. Man ville eller vågade helt enkelt inte fråga Lagrådet inför risken att Lagrådet skulle säga samma sak som JK har sagt. Då skulle det verkligen bli besvärligt för utskottet.

Det gäller att prata klarspråk. Jag kan icke tolka detta på annat sätt än att KUU ville undvika att Lagrådet skulle gå på samma linje som JK. Detta är ur demokratisk synpunkt väldigt betänkligt. Och det finns tid att låta Lagrådet titta på detta. Irland måste trots allt först säga ja innan det kan bli någonting.

Anf. 167 PER UNCKEL (m) replik:

Fru talman! Om Björn von der Esch överger sin misstänksamhet om att det lurar någonting under varje sten som man inte riktigt vet vad det är och i stället diskuterar den tilltänkta invändningen i sak blir min fråga tillbaka till Björn von der Esch: Är det inte rätt att det står i avtalet att en stat har möjlighet att från början anmäla att man inte vill bli folkrättsligt bunden av ett tilltänkt avtal med tredje land? Är det inte rätt att det står i samma paragraf att om ett land gör detta så är man inte bunden, men att övriga EU-stater i så fall har rätt att ingå ett provisoriskt avtal? Det är den granskningen vi har gjort, och vi har då kommit till den entydiga slutsatsen att detta är en korrekt analys och att regeringsformens stadganden ty följande är uppfyllda.

Vi behöver inte misstänka någonting, Björn von der Esch. Så här ser analysen ut. Jag har inte i denna kammare i dag hört någon som har kunnat argumentera för en motsatt analys eller en analys som skulle ha motiverat en lagrådsremiss från utskottet för att vinna ökad klarhet.

Anf. 168 STEN ANDERSSON (-) replik:

Fru talman! Det är inte direkt vardagsmat i riksdagen att en ledamot i ett parti står och argumenterar mot någon som både är gruppleadare och en mycket skicklig politiker, vilket jag utan tvekan tycker att Per Unckel är. Jag hoppas också att det inte ska upprepas ofta.

Vi sade när vi gick till val om EU-medlemskapet 1994 att det finns frågor där alla medlemsländer har vetorätt. Blir inte alla överens faller frågan till dess att nya argument kommer till och man får ett annat beslutsunderlag. Jag vill påstå att det i en fråga av Nicefördragets dignitet står klart och tydligt – jag refererade tidigare till en skrivning från Rege- ringskansliet – att medlemmarna ska vara överens. De ska vara unisona. I det här fallet är de inte det. Då är jag lite rädd: Om man nu gör ett undantag den här gången, Per Unckel, vem sätter ribban för nästa undantag? De som bor i EU-länderna, framför allt i småländerna, får knappast sitt förtroende för unionen stärkt av detta. Ska man kunna laborera med egna regler? Det är alltså EU:s egna regler vi pratar om i dag.

Jag har svårt att förstå att vi i dag, lite väl lättköpt, köper det här förslaget. Irland har faktiskt röstat nej. Sedan kan vi diskutera kvaliteten på majoriteten eller på underlaget. Men man har röstat nej, och enligt EU:s egna regler, fru talman och Per Unckel, skulle det här beslutet inte sjösättas. Om Per Unckel har argument som säger att jag har fel vill jag gärna höra dem.

Anf. 169 PER UNCKEL (m) replik:

Fru talman! För mig är saken mycket klar. Såsom beslutet i Irland just nu ser ut är Irland inte berett att ratificera förslaget. Det påverkar emellertid inte beslutssituationen i något av de övriga parlamenten, som ju har att fatta sina beslut alldeles självständigt. Vi ska avgöra huruvida vi anser att Nicefördraget är bra för vårt land, medan andra länder har att avgöra samma fråga med utgångspunkt från sina intressen. Jag utgår från, Sten Andersson, att EU kommer att följa samma regler som man alltid gör vid fördragsändringar, nämligen att fördraget kommer att träda i kraft först i det ögonblick då alla medlemsländerna på sina villkor har ratificerat förslaget.

Alltså: Vi fattar beslut med utgångspunkt från våra intressen, andra med utgångspunkt från sina. Om fördraget sedan kommer att träda i kraft avgörs av huruvida alla medlemsländer till slut är beredda att säga ja. Sådana är reglerna, och sådana ska de följas.

Anf. 170 STEN ANDERSSON (-) replik:

Fru talman! Jag tycker att det var bra att Per Unckel gjorde det här klarläggandet. Det måste innebära att även om EU:s medlemsländer med 8–7 röstar ja till Nicefördraget har det ingen betydelse. Om jag tolkar Per Unckel rätt blir beslutet inte klart förrän den dag då alla medlemsländerna säger ja.

Hur länge ska man nu vänta innan man kan sätta det här förslaget i sjön och arbeta vidare på det? Är det nu så att EU inte gör någonting konkret, i det här fallet när det gäller utvidgningen, förrän även Irland är med? Det är en enkel fråga. Om Irlands nej har stoppat den här processen – sakskalet kan vi strunta i, men det är EU:s eget regelverk som Irland kan referera till – stoppas detta nu, kommer det ett nytt förslag eller ska man bearbeta irländarna på något konstigt sätt?

Kör vi alltså inte över irländarna? Det är min konkreta fråga.

Anf. 171 PER UNCKEL (m) replik:

Fru talman! För att möjligen undvika att upprepa mig: De förändringar i EU:s sätt att fungera som Nicefördraget innehåller sätts i sjön i det ögonblick då de 15 medlemsländerna är ense om detta. Att det sedan förhåller sig så att de förändringar som Nicefördraget stipulerar också upplevs som viktiga förutsättningar för utvidgningsprocessen är en annan del av svaret.

Jag hoppas vid Gud att EU inte tar den irländska folkomröstningen till intäkt för att nu sänka ambitionsnivån i fråga om utvidgningen. Då skulle konsekvenserna bli utomordentligt allvarliga. Förhoppningarna hos alla de länder som nu hoppas, och har skäl att göra det, att de ska få vara med som medlemmar när Europaparlamentet väljs nästa gång, dvs. år 2004, får inte bara kastas över ända därför att vi nu diskuterar komplikationer i Nicefördraget. Min förhoppning och tro är att EU har förmåga att lösa ut de komplikationer som har uppstått på Irland, att övriga medlemsländer är beredda att ratificera förslaget och att vi därmed har lagt den nödvändiga grunden för att EU år 2004 ska kunna ta in sin första nya grupp av kandidatländer.

Låt mig dessutom, fru talman, eftersom jag glömde det sist, be att få yrka avslag på Björn von der Eschs yrkande om återremiss av betänkandet till utskottet.

Anf. 172 KENNETH KVIST (v):

Fru talman! Jag vill bara göra en liten kort röstdeklaration.

Vi har reserverat oss till betänkandet. Reservationen innebär, om den skulle bifallas, ett avslag på regeringens proposition och därmed ett nej till en svensk ratifikation av Nicefördraget. Vi valde i utskottet att inte yrka bifall till de motioner som tar upp Irland i ratifikationsprocessen. Däremot har vi i ett särskilt yttrande markerat att vi är helt eniga med de motionerna. Då debatten har utvecklats så att det finns anledning att tro att ett eventuellt, eller troligt, ja till Nicefördraget kan komma att utnytt-

jas som en press mot Irland kommer jag att verka för att Vänsterpartiets riksdagsgrupp i så hög grad som möjligt stöder de motioner som det har yrkats bifall till i det här sammanhanget. Vi har precis samma grundinställning som motionärerna i den frågan.

När det gäller Björn von der Eschs yrkande tycker vi också att det är värt ett bifall.

Anf. 173 PER LAGER (mp):

Fru talman! Jag vill också, precis som föregående talare, göra en röstförklaring. Jag instämmer med föregående talare i den del som gäller att verka för att Miljöpartiets riksdagsgrupp röstar för de här motionerna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

11 § Justitieombudsmännens ämbetsberättelse

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2001/02:KU11
Justitieombudsmännens ämbetsberättelse vid riksmötet 2001/02 (redog. 2001/02:JO1).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 13 §.)

12 § Hälsovård, sjukvård och social omsorg

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg*

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2001/02:SoU1
Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg (prop. 2001/02:1 delvis).

Anf. 174 INGRID BURMAN (v):

Fru talman! Socialutskottets betänkande behandlar utgiftsområde 9, hälsovård, sjukvård och social omsorg. Den budget som ligger till grund för detta är ett samarbete mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. I betänkandet finns också en rad motioner från allmänna motionstiden. Jag ska återkomma till några av dem.

Fru talman! Rapport efter rapport har redovisat att klassklyftorna i Sverige har ökat under 90-talet. Rapporterna redovisar ofta utvecklingen fram till 1998, en period som kännetecknades av besparingar och nedskärningar. Det är den nu sittande majoritetens uppgift att återskapa välfärden och minska klyftorna i samhället. Årets budget, liksom de senaste årens budgetar, är ett led i det arbetet.

Hälso- och sjukvården förstärks. För 2002 och tre år framåt handlar det om de s.k. tillgänglighetsmiljarderna. Landstingen får pengar för att korta köerna i vården, med ett mål, att alla på sikt ska kunna få behandling inom tre månader.

Det är viktigt att betona att var pengarna ska satsas ska avgöras av respektive landsting utifrån den lokala situationen. Det handlar om att öka tillgängligheten samtidigt som prioriteringsordningen ska gälla, dvs. den som har störst behov ska få vård först. Ty det vet vi, att insatser för att korta värdköer inte automatiskt leder till att vårdens resurser styrs till dem som har de största behoven. Därför är det viktigt att pengarna fördelas lokalt och att det lyfts fram att prioriteringsordningen fortfarande ska gälla.

I betänkandet och i den budget som utgör underlag för detta lämnar vi också ett uppdrag till Socialstyrelsen att analysera ojämlikheter mellan kvinnor och män i hälso- och sjukvården samt föreslå åtgärder. Uppdraget omfattar också socialtjänsten. Bakgrunden är att flera rapporter har redovisat att kvinnor och män har olika villkor i vården. Det handlar om allt från att kvinnor får billigare medicin till hur diagnoserna ställs. Det är nu dags att göra en samlad analys och att vidta åtgärder.

En av de stora utmaningarna för framtiden är personalrekryteringen. Det handlar om att vi behöver rekrytera mycket personal för att klara framtidens vård och omsorg. I budgeten konstateras det att vi har byggt ut läkarutbildningen med 200 platser och att det sker en successiv utökning av utbildningsplatserna för sjuksköterskor så att dessa år 2003 ska ha utökats med mer än 1 000 platser. Det pågår också ett arbete med att godkänna och ge möjlighet att komplettera utländska utbildningar.

Det pågår alltså ett arbete för att stärka vården och omsorgen, för att klara framtidens utmaning att ge alla den vård och den omsorg de behöver, skattefinansierad och i offentlig regi, eftersom det är ett mycket rättvisare och bättre sätt än att introducera privata sjukförsäkringslösningar eller genom att erbjuda tilläggstjänster, där människor får betala extra för vissa sjukvårdskostnader.

Vi förstärker också tandvårdsförsäkringen med 300 miljoner år 2002 och med ytterligare 300 miljoner 2003 för att börja återskapa en tandvårdsförsäkring som gör att alla ska ha råd med en god tandhälsa. Det är Vänsterpartiets ambition att tandvårdsförsäkringen ska tillföras ytterligare medel under kommande år, så att vi på sikt får ett högkostnadsskydd som ligger i nivå med andra högkostnadsskydd inom hälso- och sjukvården.

Inom folkhälsoområdet satsar vi pengar på förebyggande alkoholpolitiska åtgärder, på att förebygga att narkotikamissbruket inte sprids i samhället med målet att nå ett narkotikafritt samhälle. Här handlar det också om att utveckla missbrukarvården. Vi satsar pengar på tobaksprevention, och regeringen avser att i samarbete med Vänsterpartiet återkomma till riksdagen med propositioner. Det har man gjort i dag med en tobaksproposition, men man kommer också med en narkotikaproposition.

Vi fortsätter med riktade medel till det förebyggande arbetet i storstäderna när det gäller hiv och aids. Vi avsätter medel för att stimulera kommunernas arbete med hemlösa. Vi lämnar stöd till organisationer som arbetar med kvinnovåld, bl.a. Rikskvinnocentrum. Vi säkerställer finansieringen av Kilen, en klientorganisation som arbetar med läkemedelsbiverkningar och läkemedelsberoende.

Utskottet ger också regeringen till känna att regeringen snarast bör vidta åtgärder för att förbättra och effektivisera tillämpningen av bilstödet för handikappade.

Listan kan göras lång på stort och smått i detta betänkande, på åtgärder som alla leder i en riktning, att laga revorna i välfärden och stärka den generella välfärden.

Är det här tillräckligt? Nej, mycket återstår att göra för att återskapa en stark generell välfärd. Det kommer med stor sannolikhet att krävas mer pengar i vården och i omsorgen. Det är vår ambition att långsiktigt kunna medverka till det, precis som vi under den här mandatperioden medverkat till att kommuner och landsting fått mer pengar i varje budget som har presenterats. Det är pengar som inte har tagits fram genom att vi minskat på arbetsmarknadspolitiken eller lagt in fler karensdagar i sjukförsäkringen, dvs. vi har inte låtit en utsatt grupp betala satsningar på andra utsatta grupper.

När man tittar på de borgerliga partiernas förslag kan en del förslag verka sympatiska, men då ska man också veta att de betalas med kraftiga neddragningar på andra viktiga välfärdsområden. Folkpartiet tar över 10 miljarder från arbetsmarknadspolitiken. Moderaterna finansierar sina satsningar bl.a. genom att minska anslagen till kommunerna, a-kassan, biståndet m.m. Kristdemokraterna lägger in en karensdag till i sjukförsäkringen, och Centerpartiet minskar anslagen till arbetsmarknadspolitiken kraftigt.

Det går alltså en skarp skiljelinje mellan oss i Vänsterpartiet, som vill stärka den gemensamma och solidariska välfärden inom alla områden, och de partier som utöver stora skattesänkningar också skär drastiskt i andra välfärdsområden för att kunna genomföra satsningar inom andra.

Jag menar att vi politiker måste ta ansvar för helheter, att människor måste kunna känna trygghet och ha en rimlig försörjning i livets alla skeden: när man är sjuk, när man är arbetslös, när man behöver vård och omsorg. Då kan man inte finansiera satsningar på ett område med neddragningar på ett annat. Inte heller kan man minska skatteintäkterna på det drastiska sätt som främst moderaterna föreslår, med 40 miljarder nästa år och 80 miljarder 2004, utan att tro att detta leder till att människor i stället tvingas betala höga avgifter och försäkringspremier när den generella välfärden urholkas.

Fru talman! I en tidigare debatt citerade jag delbetänkandet *Välfärd vid vägska*l (SOU 2000:3). Jag tänker återupprepa det citatet. Man skriver där: ”Sverige och de nordiska länderna har etablerat en universell modell för den social tryggheten där bidrag och social service till alla medborgare kombineras med inkomstrelaterade socialförsäkringar med inslag av grundtrygghet för de som saknar inkomster. Detta har kombinerats med en aktiv arbetsmarknadspolitik och utbyggd social omsorg som medverkat till en hög sysselsättningsnivå internationellt sett, inte minst bland kvinnorna. I ett jämförande perspektiv förefaller denna modell vara mer framgångsrik när det gäller att öka chanserna för de sämst ställda medborgarna att hantera de påfrestningar som livets olika faser innebär.”

Min slutsats av detta blir att det gäller att förstärka de generella systemen och offentlig sektor om vi vill utjämna klassklyftorna och minska ofärden. Det handlar alltså inte om att privatisera, konkurrensutsätta och individualisera.

Fru talman! Vänsterpartiet står bakom utgiftsområde 9, men betänkandet behandlar också en rad motioner väckta under den allmänna motionstiden. Vänsterpartiet har i den delen hela tolv reservationer. De hand-

lar bl.a. om biverkningsregister, om amalgam, om klass- och könsmässiga hälsoskillnader, om homo-, bi- och transfrågor, om spelberoende, om stöd till våldsutsatta kvinnor, om insatser för hemlösa och om översyn av lagen om assistentersättning.

Vi i Vänsterpartiet står givetvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation nr 26, som handlar om att de könsmässiga, ekonomiska och sociala förhållandena ska vägas in i det offensiva arbetet med folkhälsan.

Anf. 175 CHRIS HEISTER (m):

Fru talman! Den 12 november 1998 utnämndes Lars Engqvist till socialminister av statsminister Göran Persson. Sedan dess har vi haft tre budgetdebatter här i kammaren. Det här är den fjärde budgetdebatten. Inte någon gång har socialministern behagat att delta i debatten om ett så viktigt område som betyder så mycket för de svenska medborgarna. Jag tycker att detta är anmärkningsvärt.

Efter dryga sju år av socialdemokratiskt styre går det att urskilja ett klart mönster i regeringens agerande.

Vi ser det när regeringen ägnar sig åt att inskränka valfriheten för elever och föräldrar, samtidigt som rapport efter rapport vittnar om bristande kunskaper, mobbning och våld i våra skolor.

Vi ser det när regeringen ägnar sig åt att justera statistiken över de öppet arbetslösa, samtidigt som fler står utanför arbetsmarknaden nu än efter någon tidigare högkonjunktur.

Vi ser det när regeringen bjuder på kafferep för fack och näringsliv, samtidigt som sjukfrånvaron ökar.

Vi ser det när regeringen förbjuder fristående aktörer att driva sjukhus, samtidigt som vårdköerna växer.

Vi ser det när regeringen vill bevara subventionerna för enkla tandläkarbesök, samtidigt som deras föreslagna högkostnadsskydd inte omfattar alla och den verkliga kostnaden dessutom blir långt högre än de förespeglade 7 000 kronorna.

Vi ser det när regeringen vill styra in alla barn i samma barnomsorg genom reglerade taxor, samtidigt som barngrupperna blir större och föräldrakooperativen hotas av nedläggning ute i kommunerna.

Vi ser en regering som styr och ställer, men som vänder ryggen till när vi verkligen behöver hjälp.

Fru talman! Det borgerligt styrda Stockholms läns landsting har infört vårdgaranti, uppmuntrat nytänkande och tagit hjälp av privata vårdgivare. Köerna är kortast i landet. Ändå varnar socialdemokratiska företrädare runt om i landet för vården i Stockholm.

I Norrland, där köerna är som längst, tillåter de socialdemokratiskt styrda landstingen inte fritt vårdval utanför Norrlands gränser.

Den som behöver en gråstarrsoperation kan i Östersund få vänta i närmare fyra år på behandling, fyra år av beroende för uppgifter som man skulle kunna klara själv, dagar av väntan som blir till månader och år, år som aldrig kommer tillbaka. För en människa på ålderns höst kan en lång vårdkö lika gärna vara en livstidsdom. Efter att ha betalat skatt i hela sitt liv får man avsluta sina sista år utan att kunna se.

Förra månaden kunde vi på nyheterna höra om Inger Lindström som tvingats flytta från Skellefteå till Stockholm för att få den vård som hon

har rätt till. Hon hade stått tre och ett halvt år i kö för att få träffa en ortoped, ett första besök. Sedan kunde det ta ytterligare ett år innan hon fick en operation.

Det blev för mycket för Inger Lindström, som skadat sig i en trafikolycka. Hon har i dag ständig huvudvärk. Vänster axel är obrukbar, och hon har svårt att sova. Nu flyttar hon till Stockholm där hon bara behöver vänta max tre månader på behandling och operation.

Åtgärd efter åtgärd från regeringen handlar om att inskränka och förbjuda möjligheterna för en borgerlig sjukvårdspolitik som ger människor vård i tid. Men när hör vi någonsin socialdemokraterna varna för sjukvården i Norrland?

Därmed faller även den socialdemokratiska valretoriken in i mönstret. Vi ser en regering som styr och ställer, men som vänder ryggen till när vi verkligen behöver hjälp.

I ett välfärdssamhälle värt namnet får människor god vård när de behöver det. Men i Sverige sviker landstingen ofta sin uppgift. Trots att sjukvården i dag får mer resurser än för tio år sedan är köerna längre. Med buller och bång har annonserats Perssonpengar och nationella handlingsplaner för de stora offentliga systemen. Men till själva sjukvården når pengarna inte fram. I sjukhussalarna är bristen på resurser stor.

Den här situationen sliter hårt på personalen. Om ingenting görs kommer om fem år så många som 600 sjuksköterskor av de 3 000 som examineras i år att arbeta med annat än sjukvård.

I dag har vi fått larmrapporter från Norrbotten om att under de första åtta månaderna i år har sjukskrivningarna bland läkare ökat med 26 %.

Även patienterna får illa. Kjell-Olof Feldt har i en artikel berättat om en god väns erfarenheter av att vara cancersjuk i Sverige. Jag citerar Feldt:

”Om en cykelverkstad sköttes med den brist på serviceanda och med de elementära organisatoriska brister som X-sjukhuset uppvisar skulle den gå omkull, av det enkla skälet att kunderna skulle gå till en annan verkstad. Ingen skulle tänka sig att vänta i åtskilliga timmar – särskilt inte under helt vidriga omständigheter – och helt i onödan, eftersom det handlar om enkla organisations- och planeringsfrågor.”

Kjell-Olof Feldt drar slutsatsen att inget av detta löses genom att man bara pumpar in mera pengar. Vården uppvisar snarare symtom på kronisk sjukdom.

Sjukvården har organiserats som centralstyrda landstingsmonopol utan möjlighet för vare sig patienter eller personal att söka sig någon annanstans eller pröva nya idéer. Därför lider sjukvården ofta av plankonomin klassiska symtom: köer, bristsituationer och vanmakt för den enskilde.

Ändå slår regeringen vakt om de offentliga monopolen: ingen valfrihet vare sig för patienter eller personal, heller köer, personal som går på knäna och nedlagda sjukhus än att tillåta mångfald och ta hjälp av fristående vårdgivare.

Vi ser en regering som styr och ställer, men som vänder ryggen till när vi verkligen behöver hjälp.

Fru talman! Många pensionärer tror inte att de kommer att behöva betala mer än 7 000 kr för tandvården – detta efter det att Göran Persson i sitt förstamajtal talade om att alla över 65 år skulle omfattas av ett hög-

kostnadsskydd på 7 000 kr. Vad Socialdemokraterna inte säger i klartext är att högkostnadsskyddet inte omfattar exempelvis material och förberedande behandling. Den verkliga kostnaden vid omfattande tandingrepp kan, även för pensionärer, bli mer än dubbelt så hög som de utlovade 7 000 kronorna.

Det verkligt anmärkningsvärda är ändå att regeringen tänker lägga fram ett förslag som ger tandvård efter ålder snarare än efter behov.

Varför anser Socialdemokraterna och Susanne Eberstein att behovet av högkostnadsskydd är större för en välbärgad 65-åring än för en ensamstående 45-årig mamma med försörjningsansvar för tonårsbarn?

Risken är ju uppenbar att människor av ekonomiska skäl skjuter upp nödvändiga behandlingar tills de omfattas av högkostnadsskyddet. Under väntetiden förvärras det personliga obehaget, och kostnaderna stiger både för den enskilde och för samhället.

I dag går stora offentliga resurser till att subventionera små problem med tandhälsan, medan människor med stora problem får bära höga kostnader själva.

En försäkring värd namnet täcker inte regelbundna småkostnader men skyddar i gengäld när det verkligen behövs. Regeringen gör tvärtom och bevarar subventionerna för dem som inte behöver, men trixar med skyddet för dem som har stora problem med sina tänder.

Även på tandvårdsområdet är det alltså uppenbart. Vi ser en regering som styr och ställer, men som vänder ryggen till när vi verkligen behöver hjälp.

Fru talman! Nu ser vi även konsekvenserna av den reglering av daghemstaxorna som regeringen gick till val på senast.

I Sundbyberg, där Socialdemokraterna har styrt i 84 år, har man infört maxtaxan t.o.m. i förväg. Där har farhågorna redan besannats. Där blir resultatet, trots 90 öres skattehöjning, 4 700 kr mindre per barn och år än före maxtaxan.

På stadens hemsida skriver föräldrar om en smygförtätning med fler och fler barn per avdelning. Ett föräldrakooperativ hotas redan av nedläggning. Valfriheten minskar och kvaliteten urholkas, just som befarat.

När kvaliteten blir lidande går det inte bara ut över barnen, utan det får också konsekvenser för stressade och oroliga föräldrar. Det är klart att arbetsinsatsen, och därmed inte minst kvinnors karriärmöjligheter, påverkas när man inte kan lita på att barnen har det bra medan man själv är på jobbet.

För regeringen var det viktigaste att reglera de kommunala taxorna. Att fullt kompensera kommunerna för inkomstbortfallet så att kvalitet och valfrihet kan bevaras har de däremot inte gjort. Trots att maxtaxereformen marknadsförts som en satsning på barnen, är det alltså just barnen och de dubbelarbetande föräldrarna som riskerar att ta den största smälten när kvaliteten riskerar att urholkas.

Vi ser en regering som styr och ställer, men vänder ryggen till när vi verkligen behöver hjälp.

Fru talman! Det finns ett alternativ till den regering som blundar för verklighetens problem. Vi moderater har lagt fram förslag om att bekämpa vårdköerna genom vårdgaranti och genom att ta hjälp av alla goda krafter i kooperativ, kommuner, landsting och privata företag. Det viktigaste är att patienterna får den vård som är bäst.

Vi har lagt fram förslag om att ta krafttag mot den ökande sjukfrånvaron. Förutom förslag om vårdgaranti har vi lagt fram förslag om extra budgetmedel till försäkringskassan för att få en rehabilitering som fungerar.

Vi arbetar i riksdag, landsting och kommuner för att anställda inom vård, omsorg och utbildning ska kunna få fler och bättre arbetsgivare att välja mellan. Det skulle innebära konkreta förbättringar för dem som drabbats av sjukdomar och arbetsskador och samtidigt förbättra arbetsmiljön där det behövs som bäst.

Vi har lagt fram förslag om en tandvårdsförsäkring värd namnet, som skyddar alla med stort behov av tandvård, gamla som unga.

Vi har lagt fram förslag om en familjepolitik som omfattar alla barn och som inte urholkar kvalitet och valfrihet i barnomsorgen.

Vi har lagt fram förslag om en politik som skapar nya riktiga jobb, om en skola där alla barn kan vara trygga och få kunskaper och om en handikappolitik som inte klumpar ihop människor i kollektiv utan ser till var och ens individuella behov.

Det är förslag som vi vill genomföra efter nästa val i en ny regering – en regering som struntar i att styra och ställa med människor som skulle kunna klara sig själva, men med en politik som hjälper när det verkligen behövs.

(Applåder)

Anf. 176 INGRID BURMAN (v) replik:

Fru talman! Det är riktigt att köerna till sjukvården varierar över landet. Det är också därför som tillgänglighetspengarna nu tillförs.

Det finns en viktig sak med dem, och det är att man regionalt bestämmer var man ska satsa dem, så att man har en möjlighet att prioritera och också behålla prioriteringsordningen. Målet är att alla ska få behandling inom tre månader. Det kanske inte är möjligt direkt i alla landsting. Chris Heister har själv nämnt Norrlandslandstingen, som bl.a. lider av svårigheter att rekrytera läkare och annan personal.

För att åtgärda detta handlar det om att se till att det finns utbildad personal och att det finns pengar för att genomföra den behandling som krävs. Då går det inte, som Moderaterna gör, att för det första ta bort det kommunala utjämningsystemet som skulle åderlåta de norrländska landstingen på medel att faktiskt åtgärda situationen, för det andra att sänka skatter och också anslag till kommuner som man gör och tro att det ska gå att driva den vård som faktiskt behövs även i Norrlandslandstingen eller för det tredje att göra det man gör i Stockholms landsting, att köra sjukvården mot ett rejält underskott som bl.a. har lett till att kreditvärderingsinstitutet Standard & Poors nu sänkt kreditvärdigheten för Stockholms läns landsting, vilket betyder att skattebetalarna kommer att få betala högre skatter eftersom landstinget får låna till högre ränta.

Om man anser att man har läget under kontroll på vissa områden, har man minsann inte ekonomin under kontroll i Stockholms läns landsting.

Anf. 177 CHRIS HEISTER (m) replik:

Fru talman! Om Ingrid Burman hade läst de moderata motionerna, hade Ingrid Burman sett att vi föreslagit ett statligt skatteutjämningsystem som ska utjämna de skillnader som finns mellan kommuner och

mellan landsting. Det är inte så, som Ingrid Burman försöker säga, att vi vill avskaffa skatteutjämningsystemet.

Däremot tycker vi att det är orimligt att en kommuns skattebetalare ska betala till en annan kommun. Vi tycker inte att det är ett rimligt system att göra på det viset. Därför har vi föreslagit ett annat sätt att säkerställa ett långsiktigt och stabilt skattesystem – ett statlig skatteutjämningsystem.

Men det är otroligt intressant att lyssna till Ingrid Burman. Här ser vi att köerna växer. Här ser vi att människor får vänta i flera år på att bli opererade. Här ser vi att människor tvingas flytta från Skellefteå till Stockholm för att över huvud taget kunna överleva, därför att man inte står ut med att vänta i köerna. Då diskuterar Ingrid Burman det kommunala skatteutjämningsystemet.

Det som skiljer Ingrid Burman och mig åt är att vi vill införa en rättighet för den enskilde individen, för patienten. Hon ska kunna veta att hon inte ska behöva vänta längre än tre månader på operation och behandling. Det är viktigt för den enskilde individen, men det är lika viktigt för sjukvården. Vi är övertygade om och ser att när man får en vårdgaranti som fungerar, innebär det också att det underlättar den utveckling och förändring av sjukvårdens organisation som behövs för att vi ska se till att vi kan använda varje krona som går till sjukvård på allra, allra bästa sätt.

Det var precis detta som Kjell-Olof Feldt, den tidigare socialdemokratiska finansministern, och hans vän hade funnit. Det inte räcker att bara pumpa in mer pengar. Det krävs också förändring av organisationen. Men detta är ju Ingrid Burman emot.

Anf. 178 INGRID BURMAN (v) replik:

Fru talman! Det som skiljer mig och Chris Heister åt är att när vi ser att köerna växer då åtgärdar vi det. Det är därför som tillgänglighetspengarna finns i den här budgeten. Vi finansierar dem inte genom att skära ned på arbetsmarknadspolitiken eller på biståndet eller genom att minska anslagen till kommunerna. Det är nya pengar, skattefinansierade.

Vad gör vi mer? Vi ser till att antalet utbildningsplatser ökar så att det ska finnas personal att rekrytera. Sedan behöver det säkert också göras en organisationsöversyn, och det gör man bäst lokalt, regionalt och inte från Sveriges riksdag.

Vad vi inte heller gör är att bedriva sjukvården på kredit. Vi betalar den, vi finansierar den och vi åtgärdar problemen. Om Chris Heister hade läst budgeten ordentlig hade hon sett att det är just detta vi gör.

Sedan varierar köerna över landet, som Chris Heister sade. Min egen mor, som bor i Skellefteå, fick sin starroperation på enbart några veckor, tror jag. Det finns exempel i Stockholmsområdet där det dröjer mycket längre. Men det finns en skillnad, det är sant. Det är att vi tillför de medel som behövs för att åtgärda problemen medan Chris Heister i stället skär ned både när det gäller anslagen till kommunerna och när det gäller hur vi ska klara en långsiktigt skattefinansierad vård. Vi som tror på det solidariska samhället försöker finansiera det här skattevägen.

Anf. 179 CHRIS HEISTER (m) replik:

Fru talman! När det gäller solidariteten, Ingrid Burman, är det väl så att de som står i köerna får lov att känna solidaritet för att de är fler än en – och de är väldigt många, Ingrid Burman. Ingrid Burman säger: Vi har tillfört pengar till landstingen varje år. Men köerna har inte blivit kortare i de landsting där ni styr, eller hur Ingrid Burman? Vi ser ju att köerna är kortast i Stockholms läns landsting för att de också har genomfört en förändring av verksamheten.

Hade inte majoriteten i den här riksdagen genom sitt förslag till skatteutjämning brandskattat Stockholms län på det sätt som man gör hade situationen sett helt annorlunda ut för Stockholms län. De hade två svåra uppgifter att ta tag i. Den ena var de långa köerna, den andra var den svåra ekonomin. De har klarat de långa köerna och de har i uppgift att se till att de också får ordning på ekonomin. Det skulle underlättas med en riksdag som var mer vänligt inställd till det borgerligt styrda Stockholms läns landsting än vad Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet, som står för majoriteten här i riksdagen, är.

Sedan är det intressant att höra Ingrid Burman tala om att organisationsöversynerna sköts bäst lokalt och regional. Jag håller med om det, Ingrid Burman. Men varför har ni då stått här i riksdagen och beslutat att förbjuda Stockholms läns landsting och andra landsting att föra över verksamheten på ett sjukhus till privata vårdgivare för att de är övertygade om att det ger bättre sjukvård för invånarna än att inte göra det. Man har t.o.m. räddat sjukhus från nedläggning på det viset. Då ska det beslutas centralt i riksdagen. Jag förstår inte hur Ingrid Burman får det att gå ihop.

Så till detta med utbildningsplatser. Jag håller också med om att det är viktigt att vi ser till att vi får fram läkare, sjuksköterskor och annan vårdpersonal. Men det är också viktigt med arbetsmiljön, som jag har beskrivit. Vi ser också i Norrbotten att sjukskrivningar har ökat med 26 % de första åtta månaderna för läkarna. Om miljön ser ut på det viset att 600 av de 3 000 sjuksköterskor som utexamineras i år slutar inom fem år och gör något annat, då kommer det inte att lösa sig med mer utbildningsplatser.

(forts. 14 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.53 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 17.00 då voteringen skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 17.00.

13 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

KUU1 Nicefördraget

Återförvisningsyrkande (kd)

Proposition ställdes först beträffande det under överläggningen framställda yrkandet om återförvisning av ärendet till utskottet för ytterligare beredning.

För bifall räckte att *minst en tredjedel* av de röstande anslöt sig till detta.

Votering:

246 för avslag

53 för bifall

5 avstod

45 frånvarande

Kammaren hade således avslagit återförvisningsyrkandet.

Partivis fördelning av rösterna:

För avslag: 113 s, 71 m, 2 v, 33 kd, 13 c, 12 fp, 2 -

För bifall.: 1 s, 1 m, 32 v, 3 kd, 3 c, 13 mp

Avstod: 3 s, 1 m, 1 kd

Frånvarande: 14 s, 8 m, 9 v, 5 kd, 2 c, 4 fp, 3 mp

Punkt 1 (Irland och ratifikationsprocessen)

Yrkanden:

1. utskottet

2. utskottets förslag till beslut med den ändring däri som föranleddes av bifall till mot. K369 yrk. 1 (c)

Votering:

251 för utskottet

52 för mot.

3 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 72 m, 2 v, 35 kd, 13 c, 13 fp, 2 -

För mot.: 2 s, 1 m, 32 v, 1 kd, 3 c, 13 mp

Avstod: 1 s, 1 m, 1 kd

Frånvarande: 14 s, 7 m, 9 v, 5 kd, 2 c, 3 fp, 3 mp

Punkt 4 (Avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. (v, mp)

Votering:

249 för utskottet

50 för res.

4 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 71 m, 2 v, 35 kd, 13 c, 13 fp, 2 -

För res.: 1 s, 1 m, 31 v, 1 kd, 3 c, 13 mp

Avstod: 2 s, 1 m, 1 kd

Frånvarande: 15 s, 8 m, 10 v, 5 kd, 2 c, 3 fp, 3 mp

Tanja Linderborg (v) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Punkt 5 (Lag om ändring i lagen [1994:1500] med anledning av Sveriges anslutning till EU)

Kammaren hade nu att ta ställning till förslaget till lag om ändring i lagen med anledning av Sveriges anslutning till EU.

I förslaget ingick överlåtelse av beslutanderätt till Europeiska gemenskaperna vilket krävde att riksdagens beslut fattades med tre fjärdedels majoritet eller i den ordning som gällde för stiftande av grundlag.

Av förslaget framgick att beslutet önskades bli antaget i ett enda beslut.

För bifall härtill krävdes att *minst tre fjärdedelar* av de röstande förenade sig om beslutet.

Beslut fattades genom omröstning med omedelbar rösträkning.

Votering:

252 för bifall

49 för avslag

4 avstod

44 frånvarande

Förste vice talmannen konstaterade att *minst tre fjärdedelar* av de röstande hade röstat ja och kammaren hade således bifallit utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För bifall: 114 s, 71 m, 2 v, 36 kd, 14 c, 13 fp, 2 -

För avslag: 1 s, 1 m, 32 v, 2 c, 13 mp

Avstod: 2 s, 1 m, 1 kd

Frånvarande: 14 s, 8 m, 9 v, 5 kd, 2 c, 3 fp, 3 mp

Punkt 6 (Godkännande av Nicefördraget om ändring av Fördraget om Europeiska unionen, fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och vissa akter som hör samman med dem samt de protokoll som har förtecknats i slutakten till fördraget)

Kammaren hade nu att ta ställning till förslaget om Godkännande av Nicefördraget om ändring av Fördraget om Europeiska unionen, fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och vissa akter som hör samman med dem samt de protokoll som har förtecknats i slutakten till fördraget.

I förslaget ingick överlåtelse av beslutanderätt till Europeiska gemenskaperna vilket krävde att riksdagens beslut fattades med tre fjärdedels majoritet eller i den ordning som gällde för stiftande av grundlag.

Av förslaget framgick att beslutet önskades bli antaget i ett enda beslut.

För bifall härtill krävdes att *minst tre fjärdedelar* av de röstande förenade sig om beslutet.

Beslut fattades genom omröstning med omedelbar rösträkning.

Votering:

249 för bifall

51 för avslag

4 avstod

45 frånvarande

Förste vice talmannen konstaterade att *minst tre fjärdedelar* av de röstande hade röstat ja och kammaren hade således bifallit utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För bifall: 114 s, 71 m, 2 v, 34 kd, 13 c, 13 fp, 2 -

För avslag: 1 s, 1 m, 32 v, 1 kd, 3 c, 13 mp

Avstod: 2 s, 1 m, 1 kd

Frånvarande: 14 s, 8 m, 9 v, 6 kd, 2 c, 3 fp, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU11 Justitieombudsmännens ämbetsberättelse

Kammaren biföll utskottets förslag.

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg*

14 § (forts. från 12 §) **Hälsovård, sjukvård och social omsorg** (forts. SoU1)

Anf. 180 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Herr talman! Jag vill inledningsvis, för att spara en del repliker, säga att Kristdemokraterna även i fortsättningen vill ha en solidariskt finansierad sjukvård. Det är faktiskt en av de saker som alla partier här i riksdagen är överens om.

I den kristdemokratiska budgetmotionen under utgiftsområde 9 har vi bl.a. krävt mer pengar till kommuner och landsting för sjukvård och omsorg. Det har vi faktiskt gjort i alla de budgetförslag som vi lagt fram under den socialdemokratiskt styrda regeringen utan att dessa har bifallits. I stället har företrädare för socialdemokrater och i viss mån vänsterpartister sagt att vi har svartmålat den svenska sjukvården.

Herr talman! Nu i tisdags när Socialstyrelsens rapport kom tänkte jag: Jag undrar om det regerande partiet ska säga att Socialstyrelsen också svartmålar sjukvården. Det sammanfaller faktiskt med det som Kristdemokraterna har sagt under många år. Man slår fast att det behövs mer pengar. Man slår fast att psykiatrin fungerar dåligt. Frågan om samarbetet om psykreformen kommer Ester Lindstedt-Staaf att ta upp senare. Man slår fast att det är långa vårdköer osv. Det tycker jag är bra. Jag känner ingen skadeglädje över att vi har fått rätt. I stället tycker jag att det är beklämmande att patienterna bekymrar sig för att inte få den vård de behöver. Det vårdunderskott som finns är oerhört stort samtidigt som politikerparollen är att budgetunderskottet är stort. Men jag vågar säga, herr talman, att när vi drabbas av sjukdom i vår närmiljö är vi också mer intresserade av vårdunderskott än budgetunderskott.

Vi har också i vår budgetmotion anslagit 25 miljoner kronor för forskning inom den palliativa vården. Vi är helt säkra på att detta är en nödvändig resurstilldelning för att man verkligen ska kunna utveckla den

och ha den ambitionen att låta dem som tar farväl av livet få en värdig vård.

Jag vill i dag ha utgångspunkten i patientens, i medborgarens, situation. Vi kan prata driftsformer, och det ska jag också göra, men det kan aldrig bli en huvudfråga för Kristdemokraterna – det viktiga är faktiskt den vård man får.

Under senare år har sjukvården drabbats av något slags trend. Den som lagt ned flest vårdplatser och helst stängt ett helt sjukhus eller ett par avdelningar har blivit populär, för det är någonting som man säger är fint. Många gånger har inte verksamheterna räknat med att om man lägger ned en vårdenhet måste människorna få vård någon annanstans, för det är ju kommunicerande kärl. Det är därför, tror jag, som människorna har kommit i kläm så oerhört mycket. Ett sorgligt exempel på det är psykiatrin.

Sedan vet vi också att bristen på antalet vårdplatser är en av flaskhalsarna i de långa vårdköerna, som är så smärtsamma för så många människor i dag.

Jag läste och hörde i medierna att antalet läkare i Norrbotten som hade sjukskrivit sig hade ökat med 26 % de senaste åtta månaderna. Dessförinnan har vi hört att det är de sossestyrd landstingen som har hållit tillbaka så att man inte ska få sin operation genomförd på annat håll. Det kvinnliga landstingsrådet, som jag känner, heter Stålnacke, och jag tänkte: Ja, det kanske behövs att man har en stålnacke när man har så många bekymmer i sin omgivning.

När det gäller bekymret med de långa vårdköerna tycker jag att vi som politiker måste erkänna att vi inte har lyckats med att ge den vård som människor vill ha. Det räcker inte med att konstatera att vi har misslyckats, vi måste faktiskt göra någonting åt det. Vi måste försöka att hitta lösningar så att vi kan ge människor vård när man behöver det. Då tror jag och Kristdemokraterna att andra driftsformer är en sådan väg att öka både kvaliteten och tillgängligheten. Jag känner absolut att detta är en viktig fråga och en framtidsfråga för alla.

Alla bekymrar sig också över personalsituationen: Hur ska vi kunna klara oss i framtiden när vi behöver så mycket personal när vi vet att många av dem som vi har flyr vården? Det tycker jag också är en viktig fråga. Men en del i att hålla kvar arbete i sjukvården är faktiskt att man kan vara intresserad av att starta någonting, att ha ett entreprenörskap, att arbeta på ett visst sätt under andra förutsättningar. Det tycker jag att vi ska stimulera. Därför tycker Kristdemokraterna att entreprenörskap är en del i den utbildning som vi ska ge våra vårdarbetare för att man lättare ska kunna starta något eget.

Jag kan inte låta bli att säga att vänsterflygeln – så har jag skrivit i mina stolpar – har så lätt i de här debatterna att måla upp det farliga med en borgerlig politik. Jag har aldrig förstått vad som är farligt, men nu har jag lärt. Man säger att det bara är de rika som kan gå till den privata vården osv. trots att vi andra upprepade gånger har sagt att det inte är så, det kostar lika mycket eller lika lite att gå till en privat vårdgivare som att gå till landstinget. Högkostnadsskyddet täcker oavsett om man går till den ena eller den andra.

Sedan har jag läst i ett TT-meddelande i dag att de två landsting som har de högsta kostnaderna för patienten är socialdemokratiska, väl på-

hejade av vänsterpartister och miljöpartister. Kalmar läns landsting där jag själv hör hemma har ett underskott på 300 miljoner kronor – alltså en uselt skött ekonomi. Och man har en av de högsta vårdavgifterna antagen på landstingsfullmäktige i november. Då måste jag kunna säga att det är kostsammast för patienten att bo i de landsting där det är ett socialdemokratiskt styre med understöd av vänsterpartister och miljöpartister. Jag håller faktiskt med Chris Heister om att det är handlingen som är det avgörande. Man kan inte i talarstolen tala om hur eländigt det är i Stockholm när man så att säga inte förmår få sina egna partikamrater ute i landstingen att prioritera.

Jag tror att det är dags att vara ärlig. Jag har ingenting emot att vi kritiserar varandra och varandras ”regeringsarbete” både på nationell nivå och i kommuner och landsting. Men det ska vara sakligt underbyggt. Därför gäller det nu att visa svart på vitt och inte gå in i någon fälla med några hotbilder.

Patienterna är intresserade av tillgänglighet, bemötande och respekt. Hur bemöts patienterna? Hur bemöts personalen av politiker? Jag tror att vi måste restaurera ett förtroende mellan politiker och personal och skapa förtroendekontrakt mellan människor. Vi måste tänka nytt och se till att det vi har fungerar.

Patienterna är också intresserade av högkostnadsskyddet. Högkostnadsskyddet har tenderat att splittras upp på olika nivåer. Svårt sjuka människor kan få betala stora pengar som de inte har råd med. Vi får rapporter om det. Människor hämtar inte ut sin medicin på grund av det.

Tandvården är ett annat jätteområde, som Lars Gustafsson ska ta upp. Det är en oerhört kostsam process. Det är bra att Chris Heister tog upp tandvårdens kostnader och den skenbild eller i varje fall den mörkare bild som regeringen har givit att det skulle kosta 7 000 kr för dem som är 65 år och över.

Jag hörde för ett tag sedan att man hade gjort en rapport om att politiker skär ned resurserna men kräver att medarbetare, läkare och övrig personal ska sköta samma arbete men med mindre pengar. Om de inte klarar det utan det blir fel är det doktors eller sjuksköterskans legitimation som dras in, och den kan inte en enda politiker ersätta. Detta är en oerhört viktig fråga för framtiden.

Avslutningsvis ska jag ta upp frågan om våra kära äldre, som också Socialstyrelsen tar upp i sin rapport. De behöver sjukvården oerhört väl. De orkar många gånger inte göra sin röst hörd. Rosita Runegrund, som är mycket påläst när det gäller anhörigvård, gav mig den här broschyren om samspråk. Det finns en mängd verksamheter och kommuner där man testat väsentligheter i vård och omsorg av äldre.

Herr talman! Jag lovar att inte någon av oss kan värdera de anhörigas insatser i vården för mycket. Det gäller på alla områden. De gör en osjälvvisk insats. Tyvärr har de många gånger inte ens blivit bekräftade för sin insats och än mindre fått några pengar för den. Man har känt: Det här klarar väl inte ni. Man har inte sett att anhöriga har en ny dimension att ge åt svårt sjuka människor och även i den åldriga skröplighet som vi säkerligen kommer att hamna i allihop.

Det handlar om valfrihet. Kristdemokraterna vill ge de människor som vill välja frihet att välja. Men de som inte själva kan välja ska ha en

värdighetsgaranti så att de kan känna trygghet i att få den vård och omsorg de behöver.

Herr talman! Med detta står jag naturligtvis bakom alla de reservationer där kristdemokraterna finns med. Men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 22.

Anf. 181 INGRID BURMAN (v) replik:

Herr talman! Chatrine Pålsson undrar varför den s.k. vänsterflygeln hela tiden varnar för den borgerliga politiken. Det är kanske bl.a. för att kristdemokraternas politik innebär att man får en annan beräkningsgrund i sjukförsäkringen. Man ville höja taken i sjukförsäkringen. Sjukförsäkringen urholkas, och ovanpå detta göder det marknaden för privata försäkringar.

Kristdemokraterna är kritiska till lönebildningen. Den har varit för hög. Samtidigt tror jag att Chatrine Pålsson delar min uppfattning att om vi ska kunna rekrytera personal till vård och omsorg behöver vi höja kvinnolönerna mycket mer än den lönebildning som kristdemokraterna redan är kritiska till och enligt kristdemokraternas motion vill lägga spärren mot.

Kristdemokraterna vill i princip skära ned gigantiska summor i arbetsmarknadspolitik, om jag läser motionen rätt. Det är skrämmande. Om jag läser den rätt handlar det om 8 miljarder. Varför varnar vi för den politiken?, det undrar jag.

När det sedan gäller driftsformer kan jag dela Chatrine Pålssons uppfattning att det viktiga är tillgängligheten, bemötandet och respekten för patienterna. Egentligen är driftsformen ganska ointressant. Vad som är viktigt för Vänsterpartiet är att vi behåller det i offentlig regi. Det är ointressant ur patientperspektiv om det är privat eller drivs på annat sätt. Vi tycker helt enkelt inte att skattepengar ska användas till vinstdrivande verksamhet. De ska gå till vård.

Jag och mina andra medsystrar i 40–50-årsåldern ska ha en insyn och kunna planera för vård och omsorg i framtiden. Det ska finnas omsorg i Uppsala där jag bor och inte där en glad entreprenör vill lägga den. Den offentliga regin och driften utgör ett planeringsinstrument som jag tror att vi ska värna om. Det skapar också insyn, som jag också tror att vi ska värna om. Ur patientens perspektiv är det ointressant, precis som Chatrine Pålsson säger.

Anf. 182 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Herr talman! Entreprenörer är så kloka att de inte söker sig till ett ställe där det inte finns något jobb.

När det gäller arbetsmarknadspolitik har Ingrid Burman läst fel eller enbart med vänsterögat. Vi vill ha människor i jobb och inte människor som går arbetslösa. Därför satsar vi på att underlätta för företagare.

Jag förstår mig inte på Ingrid Burman och Vänsterpartiet när det gäller taken i sjukförsäkringen. Det är ju inte de människor som i dag har det sämst som blir hjälpta, utan det är de som redan tjänar ganska bra med pengar. Det är de som tjänar bra med pengar och har jobb – vi som har goda löner – som ska bära dem som har det svårt. Det står jag för. Jag har mycket lätt att stå för det.

Det är likadant med två karensdagar. Jag vet att det drabbar många undersköterskor och sjuksköterskor som jobbar natt. Men de är även drabbade med en karensdag. Trots allt är det jag som sällan är sjuk som får bära delar av dem som är sjuka ofta eftersom vi har samma tak på tio karensdagar.

Jag håller med om det som sades om sjuksköterskornas lönebildning. Det är en värderingsfråga. Men den ligger inte på mitt bord som ledamot av Sveriges riksdag. Den uppgiften ligger på de koalitioner som styr i landstingen. Ni som bestämmer ute i landstingen måste se till att vårdpersonalen får mer betalt. Ingrid Burman kanske vet hur mycket lön sjuksköterskorna har i Kalmar eller i Norrbotten där de har inflytande. Det är där frågan ligger och inte i Sveriges riksdag. Där håller vi med.

Sedan till detta med vinstdrivande företag. Det stora problemet i svensk sjukvård är att nästan allt går med förlust. Det är inte en så lukrativ affär. För att kunna investera och utveckla måste man ha lite vinst i ett företag. Det är inte så svårt att förstå. För övrigt har vi kristdemokrater sagt att det är respektive huvudman som ska bestämma, nämligen landstingen. Det är fortfarande landstingen som är finansierare.

Anf. 183 INGRID BURMAN (v) replik:

Herr talman! Det går en skiljelinje mellan mig och Chatrine Pålsson. Jag vill inte skicka ut sjukvården på en marknad, utan jag vill att den ska vara en del av den generella välfärden. Jag ser den skillnaden, och man får enbart respektera den.

Vänsterpartiet vill också ha människor i jobb. Vi har ställt oss bakom sysselsättningsmålet. Vi jobbar aktivt för det. Problemet är att de människor som temporärt finns utanför arbetsmarknaden behöver ha en rimlig a-kassa. Där vill ni höja egenavgifterna med 33 %. Vi vill ha en arbetsmarknadspolitik som leder människor tillbaka till arbetsmarknaden. Där vill ni dra bort stora summor. Det är ett stort problem.

Varken Chatrine Pålsson eller jag kan bestämma lönerna för sjuksköterskor eller omsorgspersonal. Det ska parterna göra. Men politikerna yttrar sig ibland om lönebildning. Jag kan konstatera att kristdemokraterna anser att den lönebildning som Sverige har haft de senaste åren har varit på en alldeles för hög nivå. De säger att den snedvrider konkurrensen och att man måste dämpa lönebildningen. I det perspektivet har Chatrine Pålsson ett inflytande.

När det gäller personalen i sjukvården lär det inte räcka med de påslag som har skett de senaste åren om vi ska få bort de orättvisa kvinnolönerna. Där tycker jag att Chatrine Pålsson och hennes parti står inför ett dilemma.

När det gäller sjukförsäkringarna är det väldigt enkelt. Kan inte de generella systemen erbjuda majoriteten av folket skydd kommer vi att göda de privata försäkringarna. Får man inte mer än kanske 60 % av lönen i sjukförsäringen om man är metallarbetare eller lärare kommer det att uppstå ett privat försäkringssystem vid sidan av. Det vill vi avvärja.

Anf. 184 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Herr talman! Det har varit ett monopol och ett socialdemokratiskt styre i landet i alla fall sedan 1994, Ingrid Burman. Det är nästan 150 000

människor som har tvingats ta andra försäkringar på grund av otrygghet. Det är ett problem som redan finns i detta socialistiskt styrda land.

Jag har inte sagt att vi ska sälja ut sjukvården. Skillnaden mellan Ingrid Burman och kristdemokraterna är att vi ser till patientens behov och inte till organisationsformen. Det är den grundläggande skillnaden.

Jag har många gånger i denna talarstol sagt att den första frågan man ställer när man blir sjuk och kommer till sjukvården inte är: Vem betalar din lön? Den första frågan är: Kan jag få hjälp för min sjukdom?

Jag har inte hört någon äldre människa i hemtjänsten fråga varifrån personalens lön kommer. Det är mötet med människor och vården som är viktigast – inte organisationen. Men organisationen ska vara effektiv och kvalitetsinriktad.

Jag måste fråga om Ingrid Burman tycker att tandläkarsituationen i landet är ett problem. Det problem vi har nu är att vi har för få tandläkare. Men vi har under många år haft privattandläkare som har varit kanonduktiga doktorer. Det har inte inneburit några problem.

Jag tycker att vi ska bestämma oss för vem som ska vara i fokus när vi diskuterar – organisationen, landstinget, kommunen eller patienten. Jag vill företräda patienten och försöka tillfredsställa allmänhetens behov av trygghet. Det ska finnas hjälp om det skulle hända någonting.

Anf. 185 KENNETH JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag vill börja med att ställa mig bakom mitt särskilda yttrande i betänkandet och yrka bifall till reservationerna 3 och 53. Jag står självfallet bakom övriga reservationer där Centerpartiet förekommer.

Mina kolleger Gunnel Wallin och Viviann Gerdin kommer att ta upp folkhälso- och tandvårdsfrågor respektive handikappfrågor senare under debatten.

Herr talman! Vårt land bokstavligen klyvs regionalt och socialt. Alla är förlorare. Det gäller inte minst på hälso- och sjukvårdens och omsorgens områden. Vi tappar service ute i landet, medan storstaden har svårt att klara den. Vi ställer olyckliga människor i vårdköer. Vi långtidssjukskriver i stället för att rehabilitera, så att människor kan komma tillbaka till arbetsgemenskapen. 100 000-tals barn finns i familjer med långvarigt socialbidragsberoende. Hemlösheten är fortsatt alldeles för hög.

De sociala och geografiska hälsoklyftorna är tydliga. Hälsan är ojämnt fördelad.

För att vi ska kunna överbygga klyftorna krävs det en uthållig tillväxt och en politik som ger möjligheter för fler att försörja sig själva och som ger fler företag som ger tillväxt. Människor och regioner ska få makt och möjligheter att vara självbestämmande. Det är nödvändigt med åtgärder om vi ska klara service, vård och omsorg som ger trygghet, livskvalitet och livskraft i hela landet.

Vårdköerna måste reduceras kraftigt.

Arbetslösa och sjukskrivna ska tillbaka i jobb eller börja studera.

Vi vill medverka till goda uppväxtmiljöer för våra barn och ungdomar. Det ska vara mycket värme och kärlek, och det ska vara fritt från droger. Familjen är grunden. Föräldraskapet måste stöttas bättre.

Alla måste ha rätt till en bostad – även de kvinnor som jag träffade för någon vecka sedan på Stadsmissionen här i Stockholm.

Vård- och omsorgsverksamheten måste prioriteras. Den ska vara av hög kvalitet, och man ska ha nära till den.

Decentralisering och småskaliga lösningar åstadkommer helheter och sammanhang. Storskalighet, sektorisering och centralstyre förvärrar klyftorna. Inriktningen på vår hälsopolitik är att vi ska överbygga klyftorna. Vi vill ge förutsättningar för ett hälsosammare samhälle, där folkhälsoaspekter genomsyrar alla beslut. Det ska vara ett samhälle där man lever – inte bara överlever. Slutsatsen är att det behövs mer av Centerpartiets decentraliseringspolitik.

Herr talman! Centerpartiet har medverkat till – det är bäst att upprepa, eftersom vi glömmet så lätt – att via vård- eller centermiljarderna ge de mest utsatta områdena inom hälso- och sjukvården en chans att lyftas fram och få förutsättningar för vidare utveckling. Det gäller primärvården – basen i svensk hälso- och sjukvård – som måste förstärkas och ges förutsättningar att ta sitt helhetsansvar. Det gäller stödet till barn, ungdomar och vuxna med psykiska problem och psykiskt funktionshindrade.

Fungerande vårdkedjor inom äldreården måste säkras. Likaså måste läkarmedverkan säkras. Även kommunernas stöd till anhöriga måste förstärkas. Vi måste också stimulera mångfald i form av alternativa livsformer.

Centerpartiet medverkar således till att mer resurser tillförs vården och omsorgen – sammanlagt 8 miljarder åren 2002–2004. Nu gäller det att landsting och kommuner, oavsett vem som är i majoritet, gör något riktigt bra av detta.

Vi stärker från Centerpartiets sida även landstingens och kommunernas ekonomiska resurser genom att vår politik ger en förbättrad skattebas.

Nu räcker det självfallet inte att bara tillföra nya resurser. Det krävs också åtgärder för att bl.a. klara personalförsörjningen. Det krävs ett tillåtande klimat för nytänkande och att strukturella grepp tas. Vi måste uppvärdera vård- och omsorgsyrkena. Vi behöver en tydlig strategi för hur den framtida personalförsörjningen ska klaras. Här har såväl staten, landstingen och kommunerna som de fackliga organisationerna ett stort ansvar. Vi måste vara rädda om befintlig personal, och vi måste skapa en positivare attityd för att kunna intressera och nyrekrytera. En mångfald av vårdgivare, som gör att personalen har fler arbetsgivare att välja mellan, vore ett steg i rätt riktning. Jag tror också på nödvändigheten i att bryta ned hierarkier, korta beslutsvägar och stimulera arbetsrotation. Dimensionering av och innehåll i vårdutbildningarna behöver nog också ses över.

Ett exempel på ett mycket viktigt strukturellt grepp är att använda sjukförsäkringen effektivt för offensiva och aktiva åtgärder. Frågan debatterades flitigt här i kammaren i går. Jag tycker att Folkpartiets Bo Könberg tillsammans med min centerkollega Birgitta Carlsson belyste frågan på ett bra sätt. Den rör i högsta grad även den här debatten. Sjukförsäkringen kostar ca 45 miljarder och förtidspensionerna lika mycket. Samhället betalar ut ofantliga summor i passiva ersättningar. Än värre är att människor inte får hjälp utan tvingas dras med ohälsa, passiviserar och ställas utanför arbetsgemenskapen. Det är ett helsjukt system. Behovet av strukturella åtgärder är tydligare än någonsin.

Förra hösten fick vi en överenskommelse i samband med handlingsplanen för hälso- och sjukvård. Den utlovade och överenskomna propositionen om en lokalt baserad finansiell samordning för hela riket lyser med sin frånvaro. Finsam, Socsam, Frisam – låt oss stimulera lokala lösningar! Vad blev det! Det blev snarare ”Pinsam”. Det sades att det skulle vara riksdagsbehandling före jul, ett nytt regelverk och utökade möjligheter från den 1 januari 2002 – det är om några veckor – och friare användning av sjukförsäkringen för att man skulle korta köer och satsa på rehabilitering. Intentionerna i överenskommelsen var att det skulle vara uppemot 10 % fri användning av sjukförsäkringen. Så såg uppgörelsen ut. Det blev inget. Det blev möjligen nya uppdrag. Möjligen ska man kunna presentera något förslag om ett år.

Vi vet att positiva utvärderingar av samordningsförsöken och de stora problemen med sjukskrivningarna inte räcker. Överenskommelser är inget som regeringen anser sig behöva bry sig om. Jag tycker att det är dåligt. Miljöpartiets helomvändning imponerar inte heller. Alla de som blir kvar i vårdköerna och de som inte får sin rehabilitering är de stora förlorarna.

Ett annat exempel på strukturellt grepp är att släppa in i stället för att förhindra och försvåra för alla dem som på ett seriöst sätt vill vara med och förbättra vården. I dag är det ytterst få som förnekar att fler aktörer inom vården och omsorgen bidrar med kunskande, idéer och engagemang som kommer många patienter till godo. Helt klart är att patienterna i framtiden kommer att veta mer och kräva mer delaktighet och inflytande över sin egen behandling. Valfrihet och mångfald är viktiga medel och nödvändiga inslag för att möta dessa berättigade krav.

Andelen privata vårdgivare inom den offentligt finansierade hälso- och sjukvården är relativt liten. Den har dock ökat något under senare år. Jag tycker att det är hög tid att slopa grovt tillyxade stopplagar som inskränker den kommunala självstyrelsen. Vi bör i stället ta till vara kraften hos alla dem som vill vara med och förbättra vården. Öka mångfalden – kooperativa och privata *non-profit*-alternativ! Ställ krav på rätt pris och framför allt rätt kvalitet! Det är viktigt. Centerpartiet vill släppa fram entreprenörskapet bättre, även inom vården och omsorgen.

Herr talman! I vår partimotion *En mer hälsoinriktad hälso- och sjukvård* lyfter vi fram många angelägna områden, som bemötandefrågor och en förbättrad tillgänglighet med införande av en nationell vård- och hjälpmedelsgaranti. För vård- och hjälpmedelsgarantin har vi i vårt budgetalternativ avsatt 500 miljoner kronor för att underlätta införandet. Vi lyfter också fram frågor om ny teknik och forskning. För ett utbyggt hälsönät avsätter vi pengar i vår skuggbudget. Läkemedelsfrågorna tar vi upp samt den framtida personalförsörjningen. Vi anser att alla patienter ska ha rätt till en andra bedömning. Patienten i centrum är bättre än i väntrum.

Vi står inför ett flertal viktiga ställningstaganden. Det rör sig om frågor av etisk karaktär men även om mer konkreta frågor som kräver omedelbara ställningstaganden. Läkemedelsfrågorna är ett sådant exempel. Läkemedel är ju en viktig del i behandlingen. Kostnadsansvar är på väg över till landstingen. Det händer mycket på området. Jag ska inte föregå den proposition som vi väntar på, men det är viktigt med en effektiv hantering av läkemedel. Enligt uppgifter från professionen går det att

göra mycket på det området. Det är nödvändigt med utbildning, information, en decentraliserad budget och möjligheter att följa upp budgeten. Läkemedelskommittéernas arbete är centralt. Det finns flera intressanta exempel på besparingar som görs. I Helsingborg t.ex. gav apotekare placerade på akuten en årsbesparing på 30 miljoner kronor. Centerpartiet förordar också att Apoteket AB:s monopol bör avvecklas.

Herr talman! Centerpartiet avdelar 50 miljoner kronor extra till bilstödet, vilket kommer upp senare.

Till sist vill jag återigen plädera för en subventionerad hemservice. Vi avdelar 125 miljoner kronor för ändamålet, vilket avser ett genomförande vid halvårsskiftet. Förslaget är att man ska komplettera den kommunala hemtjänsten och ge människorna bättre möjligheter att bo kvar i hemmet. Erfarenheterna från bl.a. Kommunals verksamhet i Örebro är ett exempel med positiva erfarenheter. I första vändan var t.o.m. socialministern intresserad och uttalade sig positivt för verksamheten, åtminstone i tidningen Kommunalarbetaren. Men när det blev dags att bevisa om man var beredd att stödja och bejaka verksamheten ändrades inställningen tyvärr mycket snabbt. Det beklagar jag, herr talman.

Anf. 186 KERSTIN HEINEMANN (fp):

Herr talman! Eftersom riksdagens majoritet, genom riksdagsbeslut den 21 november, har beslutat om ramar för de olika utgiftsområdena och då valt en annan inriktning av politiken än Folkpartiet liberalerna kommer vi inte att delta i det nu aktuella beslutet om anslagsfördelning inom utgiftsområde 9.

Folkpartiet liberalerna har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning än riksdagens majoritet. Jag tänker därför nu redogöra för delar av vårt alternativ. Bo Könberg kommer att gå in närmare på sjukvården och Harald Nordlund på handikappolitiken senare under den här debatten.

Folkpartiet liberalerna anser att sjukvården ska ges efter behov och vara gemensamt finansierad, dvs. via skatter. Patienternas viktiga val gäller val av vårdgivare och behandlingar – inte finansieringsformen. En behovsbaserad sjukvård är den enda modell som lever upp till en jämlik behandling av patienterna.

Från en del håll har det föreslagits att man också ska införa valfrihet när det gäller olika finansiärer av sjukvård. För det har olika modeller figurerat i debatten. Den vanligaste är någon typ av obligatorisk sjukvårdsförsäkring med konkurrens mellan försäkringsbolagen men under statlig kontroll. Vi tror inte på den lösningen. Vi menar att en sammanhållen finansiering av sjukvården är bäst av flera skäl. Framst är det oacceptabelt att tänka sig att patienter skulle få olika bra vård beroende på att de har valt olika försäkringsnivåer – varken allmänhet eller vårdpersonal skulle acceptera att patienter skulle nekas vissa behandlingar bara för att de valt en billig försäkring. Det går därför inte att ha olika innehåll i olika sjukvårdsförsäkringar, till skillnad från de valfria olikheterna i självriskerna m.m. som är naturliga i sakförsäkringar.

En annan viktig invändning är att erfarenheten från försäkringsbaserad sjukvård är att den aktivt inskränker patientens valfrihet. Dels hänvisar försäkringsbolagen normalt patienterna till ett fåtal vårdgivare som försäkringsbolaget har avtal med, dels använder försäkringsbolagen en

rad metoder att slippa de kostsamma patienterna. I en normal näringsverksamhet försöker företagen slå vakt om sina trogna kunder och bygga ut sin kundkrets. För en sjukvårdsförsäkrare gäller det motsatta: Stamkunderna, de ständigt återkommande och dyra patienterna, är ett direkt hot mot försäkringsbolagens ekonomi.

Folkpartiet liberalerna anser att en nationell vårdgaranti omfattande alla diagnoser och behandlingar ska införas. Om patienten inte kan få en behandling inom tre månader ska denne på det egna landstingets bekostnad kunna söka en annan vårdgivare, privat eller offentlig.

Jag vill också tillägga att om vi ska kunna lösa de problem som finns inom primärvården krävs det fler privata vårdgivare. En återinförd etableringsfrihet för privata allmänläkare ökar valfriheten.

Herr talman! Tandvården, eller rättare sagt bristen på tandvård, har blivit ett stort problem. Det sammanhänger i första hand med att det har blivit allt dyrare att få sina tänder åtgärdade. Socialdemokraterna har helt enkelt misslyckats med sin tandvårdspolitik. Man kan dra en parallell mellan regeringens åtgärder och de provisoriska fyllningar som tandläkarna gör ibland – man lappar och lagar lite tillfälligt och hoppas att det döljer det mesta av det som är trasigt. Det har varit extra stöd till yngre människor och stöd till äldre som behöver tandproteser, och detta när man vet att det finns många människor i åldrarna däremellan som har stora behov av reparationer av gamla fyllningar som det orsakar stora kostnader att åtgärda. Att dåligt fungerande tänder kan skada hälsan är ju inte heller någon nyhet. Vad som behövs är ett rejält högkostnadsskydd och en översyn av hela tandvården i syfte att få en rättvisare tandvård.

Det behövs också en satsning på förebyggande åtgärder för att förhindra ökade tandvårdskostnader i framtiden. I den budget som vi nu diskuterar föreslås tandvården få 200 miljoner kronor mer än i år och samma summa för 2003. De här pengarna är naturligtvis ett välkommet tillskott, men de räcker inte ens för att tillgodose det tandvårdsbehov de äldre har. Konsekvenserna av denna otillräckliga satsning på tandvården blir för de äldre sämre tandstatus, sämre näringsintag och därmed sämre hälsotillstånd, vilket drabbar den enskilde men också landstingen och kommunerna i form av ökat vårdbehov.

Vi i Folkpartiet liberalerna är beredda att satsa mer på tandvården, och vi gör det genom att anslå 300 miljoner mer än regeringen för 2002 och 400 miljoner mer 2003. Vi anser dessutom att en plan behöver tas fram om hur tandvården successivt ska kunna inlemmas under sjukförsäkringen och garantier lämnas för att ingen ska behöva avstå från tandvård av ekonomiska skäl.

Herr talman! I regeringens nationella handlingsplan för äldreomsorgen avsattes speciella stimulansbidrag för att genomföra prioriterade insatser inom äldreomsorgen under åren 1999 till 2001. Nu vill regeringen avveckla dessa stimulansbidrag. Meningen med stimulansmedlen var att utveckla insatser till anhöriga som vårdar och att åstadkomma en varaktig kvalitetshöjning i det stöd kommunerna erbjuder anhöriga.

På flera sätt har stimulansbidragen inneburit en förbättring av villkoren för många närståendevårdare. Antalet anhörigkonsulenter i kommunerna har ökat. Träffpunkterna för närståendevårdarna har blivit fler. Möjligheterna till avlösning i hemmet har blivit fler. Den ekonomiska ersättningen till anhörigvårdarna har ökat, och likaså har utbildningsin-

satserna ökat. Detta är mycket bra. Men behovet av stöd till de närstående är stort, och arbetet med att bygga upp olika former av stöd har egentligen bara börjat. För att detta ska kunna fortsätta att utvecklas och bli permanent anser vi att stimulanspengarna ska utgå i ytterligare två år, och vi har avsatt medel för detta i vårt budgetalternativ.

För dem som så önskar är möjligheten att få vårdas i sitt eget hem oerhört värdefull. Men det kan bara klaras med ett ordentligt stöd både från kommunen och från landstingen. Ett stöd som gör detta värdefulla arbete möjligt innebär i praktiken ingen extra kostnad för kommunen eller landstingen, snarare tvärtom: Det innebär, förutom de stora mänskliga vinsterna, också en icke föraktlig samhällsekonomisk vinst.

Herr talman! Vi väntar på en proposition om läkemedel. Från Folkpartiet liberalerna har vi under flera år motionerat om olika åtgärder för att komma till rätta med de alltmer stigande kostnaderna för läkemedel. Vissa åtgärder har vidtagits, t.ex. landstingets övertagande av kostnaderna för läkemedel även i öppenvård och inrättandet av läkemedelskommittéer. För oss är det viktigt att kostnaderna hålls nere, naturligtvis i första hand för patienterna så att de har råd att hämta ut sina läkemedel. I måndags kom en rapport från Reumatikerförbundet som visar att reumatikerernas extrakostnader på grund av sjukdomen även leder till att de inte alltid har råd att hämta ut sina mediciner. Det är naturligtvis helt tokigt att kroniskt sjuka människor inte ska ha råd att hämta ut för dem viktiga läkemedel.

Vi har i motioner tagit upp flera olika åtgärder under årens lopp. En del återfinns också, har vi kunnat se, i den lagrådsremiss som har lagts fram. Det finns åtgärder som kan vidtas ganska snabbt och som gör att läkemedelsnotan kan sänkas. Med utgångspunkt i detta har vi ansett att om våra förslag genomförs skulle anslaget för läkemedel kunna minskas med 500 miljoner kronor för nästa år. När väl läkemedelspropositionen läggs fram kommer vi naturligtvis att återigen föra fram våra förslag. Det är viktigt att vi även i framtiden ska kunna tillhandahålla nya verksamma läkemedel för sjuka människor. Därför måste vi också hålla kostnaderna under kontroll.

Herr talman! Alkohol- och narkotikakonsumtionen ökar i Sverige, inte minst bland ungdomar. Det behövs ett brett åtgärdsprogram för att komma till rätta med problemen. Ett sätt av många som måste till är att intensifiera droginformationen. Den kan verka förebyggande om den utförs på rätt sätt. Därför är det oroväckande att alltför många barn och ungdomar inte längre får någon information. CAN:s droganeundersökning bland elever i årskurs 6 visar att fyra av tio inte får någon undervisning alls och att en fjärdedel får väldigt lite information. Det här är oroväckande med tanke på att barn i den här åldersgruppen är mottagliga för hälsouppllysning, samtidigt som de är på väg in i en känslig ålder då de dels är svårare att nå, dels utsätts för många drogrelaterade risker. Den här utvecklingen måste vändas.

Folkpartiet liberalerna anser att samtliga elever i mellanstadiet måste få droginformation. Den måste framföras i delvis nya former för att öka mottagligheten hos eleverna för information. Vi har i vårt budgetalternativ anslagit 20 miljoner kronor extra för en intensifierad informationskampanj kring droger bland ungdomar.

Herr talman! I dag har Apoteket AB monopol på sin verksamhet. Folkpartiet liberalerna vill bryta upp det monopolet. På så sätt kan mindre, privata apotek bedriva verksamhet i konkurrens med andra privata apotek. Avknoppning av verksamheten bör skyndsamt komma till stånd. Däremot bör apoteksmonopolet inte ersättas av ett privat monopol genom en utförsäljning. Det är viktigt att apoteken, även när de blir privata, kan ge samma service som i dag med rådgivning och olika typer av upplysningskampanjer. Apoteken har enligt vår uppfattning en stor uppgift när det gäller prevention och egenvård, och så måste det fortsätta även om monopolet bryts.

Herr talman! Jag vill hänvisa till mitt särskilda yttrande när det gäller budgetpunkterna. När det gäller övriga ärenden yrkar jag bifall till reservationerna 4 och 53.
(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 18.00 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 19.00 för middagsuppehåll.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 19.00.

14 § (forts.) **Hälsovård, sjukvård och social omsorg** (forts. SoU1)

Anf. 187 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp):

Fru talman! Den övergripande budgeten talade Ingrid Burman en hel del om. Där är jag och Miljöpartiet överens med utskottsmajoriteten, eftersom det i mycket är en samarbetsfråga.

Det vi inte är riktigt överens om är en sak som vi har skrivit en motion om. Det är ett utgiftstak för befintliga högkostnadsskydd. Man kan säga att vi vill ha ett tak över taken.

I *Funktionshinder och välfärd*, som är en utredning, SOU 2001:56, konstateras att personer med funktionshinder vid slutet av 1990-talet erfar betydligt mer ofärd än resten av befolkningen. Deras situation har ej synbart förbättrats sedan dess. Det är ett ständigt återkommande problem att ett funktionshinder innebär ökade levnadsomkostnader. Nivån skiljer sig mellan olika kommuner i landet, men sammantaget är avgifterna som den enskilde kan drabbas av höga.

Vi har gjort en uppräkningslista av de viktigaste avgiftsområdena som vi vill räkna in under det här taket. Det är hemtjänst, kostnader för särskilt boende, färdtjänst, ledsagning, hjälpmedel, utprovning av hjälpmedel, läkemedel, läkarbesök, tandvård, rehabilitering och övrig sjukvårdande behandling.

En stor del av medborgarna klarar sig helt från den här sortens kostnader. Andra kommer undan med kostnader som inte når något högkost-

nadstak eller kanske när taket på en eller två kostnadsområden; det är förmodligen den största gruppen. Slutligen har vi gruppen funktionshindrade, där de finns som har mycket stora problem och behov. De drabbas hårt av alla avgifter. De kan om det vill sig illa bli tvungna att betala maximalt på de flesta områden. De som drabbas hårdast lever också många gånger på en blygsam pension.

Vi anser att det är en fråga om solidaritet att fördela den här sortens kostnader, så att de med de största behoven och de lägsta inkomsterna får sina kostnader märkbart reducerade. Därför vill vi se en utredning om möjligheten att införa ett stort utgiftstak som täcker de befintliga högkostnadsskydden.

Vi är väl medvetna om att det är olika huvudmän som ansvarar för de olika kostnadsområdena. Även den frågan bör lösas inom ramen för den utredning vi föreslår. Utredningen bör även komma med förslag till en lämplig nivå på det föreslagna kostnadstaket.

Det var vad vi föreslog i vår motion. Nu vet vi också att regeringen har tillsatt en särskild utredare som ska vara färdig med detta i januari 2003 och alltså har ett drygt år på sig. Det jag anfört vill vi skicka med, för det tycker vi är viktigt.

Det som jag mest kommer att uppehålla mig vid i det här betänkandet är faktiskt frågan om amalgam i allmänhet och hos barn i synnerhet.

Miljöpartiet har en motion som handlar om amalgam och kvicksilver. Amalgam är den dominerande källan till utsläpp av kvicksilver. Via kremering och via avloppet hamnar kvicksilver i såväl luft som vatten. Dessutom är amalgam ett hälsoproblem. Enligt uppgifter från Socialstyrelsen användes 975 kilo kvicksilver i amalgam år 1999. Detta bör jämföras med användningen av kvicksilver inom belysningsområdet, som är det näst största området, vilken ligger på 150 kilo.

Uppskattningsvis har fem miljoner svenskar amalgamfyllningar. Kvicksilveromsättningen har ökat kraftigt under de senaste åren i Sverige, trots att vi är väl medvetna om konsekvenserna.

Regeringen har vid ett flertal tillfällen aviserat ett framtida amalgamförbud, men varje gång har man ansett sig tvungen att backa. Tyvärr börjar listan på löften bli pinsamt lång. Jag ska ge några exempel:

I en proposition från 1993/94, *Riktlinjer för en fortsatt kretsloppsanpassning av samhället*, anges att användningen av amalgam inom barn- och ungdomstandvården bör avvecklas fr.o.m. den 1 juli 1995. Vidare anges att amalgam inom vuxentandvården bör upphöra så snart som möjligt, dock senast till år 1997. Regeringens ställningstaganden delades av riksdagen.

I miljömålspropositionen lite senare, 1997/98, anges som regeringens bedömning att användningen av kvicksilver bör upphöra till år 2000.

I samband med budgetpropositionen för år 1999 aviserade regeringen att den avser att driva frågan om amalgamförbud efter en ändring i EU:s medicintekniska direktiv, för att träda i kraft senast år 2001.

EU sätter käppar i hjulet. Regeringen menar att ändringen av det medicintekniska direktivet fick en utformning som troligen inte möjliggör ett amalgamförbud. Dessutom har EU på senare tid ingått avtal med andra länder om medicintekniska produkter. Konsekvenserna av dessa nya avtal för möjligheten att förbjuda amalgam är inte utredda. Miljöpartiet anser att vi inte kan vänta och spekulera om möjligheterna längre. Vi

måste våga utmana EU-systemet redan nu. Endast då kan vi få ett korrekt svar på om möjligheten till förbud finns eller inte. Genom att anmäla ett nationellt förbud kan Sverige också driva på om ett EU-förbud mot amalgam.

Riksdagen beslutade i juni 1998 att avskaffa subventionerna för amalgamfyllningar. Det var en viktig signal från den politiska nivån, att det är dags att upphöra att sätta in kvicksilverhaltiga material i människokroppen. Oavsett om amalgamanvändningen fasas ut så kommer människor inom överskådlig tid att vara amalgambärare. I dagsläget räknar man med att det förvaras ca 60 ton rent kvicksilver i den svenska befolkningens munnar, kvicksilver som på olika sätt förgiftar vår livsmiljö. Vi kräver alltså att amalgam ska avvecklas av både miljö- och hälsoskäl. Vi kommer att återkomma med ett sådant krav ända tills ett amalgamförbud är infört.

Det rapporterades att amalgam sätts in i tänderna på barn som kan vara svåra att behandla med argumentet att det går fortare och håller längre. Det är många barn i en del landsting som har fått sina tänder lagade med amalgam. För andra barn finns däremot en överenskommelse mellan Socialdepartementet och Landstingsförbundet, där tandvårdshuvudmännen åtagit sig att upphöra med användningen av amalgam inom barn- och ungdomsvården. Men Landstingsförbundet har drivit igenom ett undantag för barn som kan vara svåra att behandla.

Det är orimligt att dessa barn ska utsättas för risken med amalgamfyllningar. Att det går fortare och håller längre borde inte vara ett rimligt argument för dessa barn när det inte anses rimligt för andra barn. Risken för biverkningar är naturligtvis lika stor. Anledningen till att barn ska skyddas från amalgam är att de inte kan värja sig och protestera. Det finns alternativa lagningsmaterial. Tillämpningen skiljer sig åt mellan olika län och regioner. Vissa har ett generellt förbud som gäller alla barn. Danmark t.ex. kommer att införa ett förbud mot amalgam i barntandvården från nästa år. Miljöpartiet anser att Socialdepartementet omedelbart måste inleda en diskussion med Landstingsförbundet i syfte att få igenom ett generellt förbud mot att använda amalgam även på barn som kan vara svårbehandlade.

Biverkningsregistreringen för dentalmaterial har hittills inte fungerat. Nu flyttas ansvaret till Läkemedelsverket, men biverkningar ska anmälas till respektive tillverkare av dentalmaterial. Läkemedelsverket får bara en kopia. Detta system kommer inte att ge den information som behövs för att följa utvecklingen av biverkningar. Varken patienter eller läkare känner till vem som tillverkat de olika materialen, och när det gäller material som patienten haft i munnen en tid kanske inget företag finns att anmäla biverkningarna till.

Ingen instans har uppdraget att följa utvecklingen av den vetenskapliga litteraturen om hälsoeffekter av dentalmaterial. Möjligheterna att ge Metallbiologiskt centrum resurser för att bygga upp en databas med vetenskapliga publikationer om hälsoeffekter av olika dentalmaterial bör ses över.

Sedan till vårdmöjligheterna. Enligt redan fattade beslut i riksdagen har patienter med sjukdomar orsakade av amalgam rätt till tandvård, t.ex. amalgamsanering, med full ersättning. Mycket tyder på att denna rättighet inte har omsatts i praktiska möjligheter för dessa patienter. En av

orsakerna kan vara att tandvård och sjukdomsdiagnoser faller inom två olika grupper inom sjukvården, tandläkare respektive läkare.

Det finns alltså risk för att tandläkare inte anser sig ha kompetens på diagnosidan på grund av sin specialisering och att läkare inte uppmärksammar effekter av dentalmaterial på grund av att de traditionellt inte har fokusering på dessa orsaker. Detta kan vara svårt att komma till rätta med, men svårigheten får naturligtvis inte tas som skäl för att en relativt stor grupp patienter inte får den vård som de behöver. Tusentals människor får i dag ingen hjälp. Endast ca 200 personer har fått hjälp med fullständig amalgamsanering under 1999.

Miljöpartiet föreslår att frågan om i vilken utsträckning vård av amalgamskadade verkställs, vilka eventuella hinder som föreligger som försvårar tillgången till behandling och hur dessa i så fall ska överbryggas utreds i särskild ordning och med skyndsamhet med tanke på det lidande som orsakas hos drabbade patientgrupper.

I Miljöpartiets partimotion *Ett samhälle för barnen* kan man läsa i avsnittet *Barns miljö och hälsa* att Sverige har uppnått och passerat de mål avseende tandhälsa som Världshälsoorganisationen har satt upp. Allt kan verka vara frid och fröjd. Alla barn och ungdomar har rätt till gratis tandvård t.o.m. det år som de fyller 19 år.

Svenska barns tänder blir allt bättre. Tandhälsan har förbättrats för såväl 3-åringar och 6-åringar som för 12-åringar och 19-åringar. Men det finns stora geografiska skillnader i förekomsten av karies. Sämst tänder har i allmänhet barn i storstäderna. Med anledning av detta bör en utredning se över de bakgrundsfaktorer som kan finnas till de regionala skillnaderna i barns tandhälsa.

I och med att barns tandhälsa inte behandlas i den pågående tandvårdsutredningen anser vi att detta bör genomföras snarast, också för att få vetskap om det framtida tandvårdsbehovet. En möjlig väg att genomföra detta är att utfärda ett tilläggsdirektiv till den pågående utredningen om bl.a. bakgrundsfaktorer till regionala skillnader i barns tandhälsa. Sedan vill jag särskilt betona tandvårdens roll för att motverka tobaksbruk.

Då går jag över på ett problem som kvinnor med funktionshinder har stött på.

Antalet personer med handikappersättning har ökat mellan åren 1990 och 1998 från 49 000 personer till ungefär 56 000 personer. Resultatet från en äldre studie från 1987 visar dock på att män med liknande behov fick högre handikappersättning än kvinnor.

Sedan 1998 finns det ett särskilt bilstöd för personer med varaktigt funktionshinder, och det har visat sig att fler män än kvinnor uppbär det. Om detta beror på att fler män än kvinnor kör bil, på att fler män än kvinnor söker bilstöd eller om det är så att fler män än kvinnor beviljas stöd är svårt att avgöra. Regeringen bör ge Riksförsäkringsverket i uppdrag att se över dessa könsskillnader.

En annan sak som rör barn och ungdomar i väldigt hög grad tas upp i Miljöpartiets motion om spelberoende.

Enligt en stor undersökning utförd på uppdrag av Socialdepartementet lider ca 150 000 svenskar av någon form av spelberoende. Värst drabbade är invandrare och ungdomar. Så många som 7 % av ungdomarna i åldern 15–17 år har redan ett spelberoende.

Risken för att unga ska bli beroende är vidare dubbelt så stor som för vuxna spelare. Det finns bra behandlingsformer, men i dagsläget finns det bara tio platser för de 100 000 svenskar som är beroende. Mot denna bakgrund anser jag att regeringen bör återkomma med ett förslag om hur man ska stävja problemet med det ökade spelberoendet i samhället och om hur ökade resurser ska tillföras forskning och stödjande behandling.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till bara en av våra sju reservationer till detta betänkande, och det är till reservation nr 15. Men jag står naturligtvis bakom alla våra reservationer, även den partiövergripande motionen om homo-, bi- och transfrågor.

Anf. 188 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! I mitt anförande tog jag upp det som jag tyckte var en helomvändning av Miljöpartiet när det gäller finansiell samordning. Jag tänkte ställa en fråga kring just detta.

Tillsammans med bl.a. Miljöpartiet träffade vi en uppgörelse i november förra året. Därefter har vi agerat tillsammans för att få fram en bra lösning. Nu i höst visade det sig att det blev en dålig lösning. Så sent som för en dryg månad sedan var vi överens om att väcka en gemensam motion, vilket vi gjorde, för att få fram det som var den ursprungliga överenskommelsen.

Genom att Miljöpartiet har gjort en helomvändning blev resultatet av alltihop att det blir förseningar och oklarheter när det gäller det förslag som nu beställs från regeringen. Då är min fråga: Varför, Helena Hillar Rosenqvist, kvarstår inte Miljöpartiet vid sin ursprungliga uppfattning? Då skulle många patienter i vårdköer och många patienter som i dag inte får rehabilitering kunna få hjälp. Är inte det väldigt tråkigt?

Anf. 189 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Jag är inte riktigt överens med Kenneth Johansson om historieskrivningen. I och med att den här frågan kom upp var jag tvungen att gå tillbaka i tiden. Jag visste att jag hade varit med i något sammanhang och diskuterat detta. Då visade det sig att den folkpartimotion som detta grundar sig på från början omfattar enbart Finsamförsöken.

Sedan ville vid utvidga dessa genom en överenskommelse mellan Folkpartiet, Centern och Socialdemokraterna om en finansiell samordning av en modell som inte riktigt stämmer med det som ni anger i er reservation när det gäller socialförsäkringsutskottets behandling av frågan.

Jag anser att den modell som ni anger är alldeles för begränsad. Det är ni som har svikit och inte vi. Ni orkade inte följa med hela vägen. För ett par år sedan när detta debatterades i socialutskottet stängde ni ingalunda dörren, vare sig Folkpartiet eller Centerpartiet, för försöken av Socsam- och Frisammodell.

Anf. 190 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att när det gäller historieskrivning och att vara påläst i frågan finns det lite mer att önska.

Det var en centermotion som låg till grund för detta. Vi hade ett mycket bra och nära samarbete med Folkpartiet. Det handlade om lokala lösningar utifrån lokala förutsättningar. Det skulle skyndsamt läggas

fram ett förslag om detta. Det var utlovat att det skulle komma innan jultomten kommer i år för att det ska kunna träda i kraft den 1 januari 2002. Det har Thomas Julin och Kerstin-Maria Stalin alldeles klart för sig; det är jag övertygad om.

Jag är också övertygad om att vi med Miljöpartiets medverkan hade kunnat få till stånd en fempartiuppgörelse. Då hade vi med stor sannolikhet från årsskiftet kunnat erbjuda många vårdbehövande rehabilitering, stöd och insatser. Nu blir det här fördröjt, och det är osäkert hur det kommer att se ut i framtiden. Tyvärr måste de patienter som står i kö för att få den vård de behöver känna en mycket stor besvikelse över Miljöpartiets agerande i den här frågan, och det beklagar jag.

Anf. 191 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Om Centerpartiet går ut med den här informationen till patienter och skyller på Miljöpartiet är det direkt felaktigt. Det är väldigt fult att göra så. Dessutom är det fult att hänvisa till två personer som är sjuka och som inte kan vara med och diskutera den här frågan.

Jag är också – det måste jag säga, Kenneth Johansson – ganska väl insatt i frågan. Jag har följt den, och jag vet att det finns alldeles utomordentliga Socsamförsök runtom i landet. Jag vill inte medverka till att vi utesluter Socsam- och Frisamförsöken. De ska utvärderas. Riksförsäkringsverket och Socialstyrelsen har i uppdrag att följa och utvärdera såväl Socsamförsöken som den verksamhet som bedrivs inom Frisam. Vi väntar på dessa utvärderingar. De ska komma nu i december med jultomten, som Kenneth Johansson säger. Jag ser fram emot det.

Men jag kan bara konstatera att det förslag till samverkan och finansiell samordning som ni själva – Folkpartiet och Centerpartiet – förordar är att införa en Finsammodell över hela landet. Det är för begränsat.

I den reservation som ni har i socialförsäkringsutskottets betänkande står följande: Tyvärr avbröts försöken och i stället presenterade regeringen en mycket mindre långtgående modell, Frisam, som inte har något inslag av finansiell samordning.

Så kan det vara, men ni skriver också ned Frisamförsöken. Det som vi vill utveckla nu och som vi i utskottsmajoriteten har sagt är att vi ska utveckla försöken till att omfatta även arbetsmarknadens insatser för rehabilitering. Det är oerhört viktigt. Vi kan inte begränsa oss till enbart Finsammodellen.

Anf. 192 SUSANNE EBERSTEIN (s):

Fru talman! En budget för ökad välfärd och rättvisa, så vill jag karakterisera budgeten för nästa år.

- Maxtaxa för äldre och funktionshindrade,
- en miljardsatsning mot långa väntetider och köer i sjukvården,
- ett högkostnadsskydd i tandvårdsförsäkringen,
- en mångmiljonsatsning för att stödja barn med missbrukande föräldrar och
- en handlingsplan mot narkotika.

Dessa är de viktigaste välfärdsreformerna i årets socialdemokratiska budget som har stöd av Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Maxtaxa i äldre- och handikappomsorgen, som införs nästa sommar, innebär att vi kommer till rätta med dagens orättvisa avgiftssystem som drabbar dem av oss som behöver kommunal hemtjänst eller omsorg. Om jag blir sjuk får jag betala en patientavgift på högst 900 kr per år, oavsett vårdinsats eller behandlingstid. Måste jag även ta medicin mot mina besvär behöver jag inte betala mer än 1 800 kr per år, oavsett preparatets marknadspris. Om jag däremot skulle behöva omsorg på grund av handikapp eller när ålder börjar ta ut sin rätt, kan jag tvingas att betala mer än 10 000 kr i månaden för detta i vissa kommuner.

Denna orättvisa ska förpassas till historieböckerna den 1 juli nästa år. Då ska alla som har äldre- eller handikappomsorg inte behöva betala mer än 1 516 kr per månad i avgift. För att kommunerna ska kunna genomföra denna reform tillför regeringen kommunerna 775 miljoner kronor nästa år och sedan 900 miljoner kronor årligen.

Den svenska sjukvårdens häpnadsväckande utveckling under de senaste årtiondena har inneburit att alltfler människor med allvarliga sjukdomar kan botas.

Vid läkarstämman förra veckan presenterades nya spännande medicinska landvinningar, men också en studie som visade att 31 personer i Göteborg dog mellan åren 1995 och 1999 på grund av för långa väntetider.

Dessa djupt tragiska dödsfall är en oacceptabel konsekvens av de bistra ekonomiska villkoren som sjukvården drabbades av under 90-talets ekonomiska kris. Vi socialdemokrater ska göra allt för att det inte upprepas.

Den grundläggande målsättningen i vår generella välfärd är att vi alla i landet, oavsett ekonomiska förutsättningar eller bostadsort, ska tillförsäkras den vård vi behöver.

Även om sjukvårdens ekonomiska situation har förbättrats de senaste åren, dels genom ökade skatteintäkter tack vare högre sysselsättning, dels genom ökade statsbidrag – vi har inte glömt kanonpengarna, Centerpartiet – motsvarar resurserna inte vårdbehovet som skapas genom förbättrade behandlingsmöjligheter. Därför har regeringen beslutat att satsa 3,75 miljarder kronor under kommande tre år för att minska väntetiderna och få bort köerna inom sjukvården. Målet är att alla ska få behandling inom tre månader.

Landstingen har redan startat arbetet. Mitt eget landsting, Västernorrlands, har t.ex. tagit fram en åtgärdsplan som bl.a. innehåller förslag till bättre mottagande av patienter så att de hamnar rätt från början. Vidare innehåller den förslag för att få bort flaskhalsar mellan olika aktörer, förslag till nya rutiner för väntelistor som anger den faktiska väntetiden för patienten samt förslag till en ökad tillgänglighet inom barn- och ungdomspsykiatrin. Och framför allt kan man just åstadkomma kortare operationsköer med tillgänglighetspengarna och naturligtvis med försvarsmiljarderna.

I dag drabbas många människor av mycket höga tandvårdskostnader, i synnerhet äldre människor. Har man då låga inkomster är risken stor att man med tiden inte har råd att sköta och laga sina tänder. Därmed blir dålig tandhälsa återigen ett klassmärke. För att förhindra detta kommer

regeringen inom kort att presentera ett förslag om ett högkostnadsskydd i tandvårdsförsäkringen för personer över 65 år. Det är första steget – jag vill särskilt säga det – mot ett heltäckande högkostnadsskydd. Totalt satsas 700 miljoner kronor på denna reform.

Under den här debatten har Folkpartiet och Moderaterna framför allt lovat ett högkostnadsskydd som är detsamma för alla. Det ena partiet satsar 100 miljoner kronor på det högkostnadsskydd som utöver vårt skulle åstadkommas, och Folkpartiet har ytterligare 200 miljoner. Tyvärr ger det inget högkostnadsskydd för alla människor. Det är naturligtvis ett tillskott som behövs, men långt ifrån det högkostnadsskydd som vi behöver skaffa oss och som på sikt kommer att genomföras.

I våras gjorde jag och mina partikamrater i socialutskottet ett antal studiebesök inom missbruksvården. Vi granskade också den senaste tidens studier i ämnet. Vi kunde då konstatera att missbruksvården under det senaste decenniet har försumrats. Det är färre vårdplatser, mindre vård per patient, dålig samverkan mellan kommun, landsting och stat och ingen tillförlitlig utvärdering av verksamheten. Detta har skett samtidigt som missbruket av narkotika har ökat.

Vi pekade också i detta sammanhang på en rad insatser som krävs för att göra missbruksvården framgångsrik. Dels måste myndigheter som möter missbrukare samarbeta bättre, dels bör kriminalvården förstärka sin behandlingsverksamhet. Dessutom måste den socialtjänstbaserade missbruksvården bli mer professionell.

Därför är det mycket glädjande att regeringen inom kort presenterar en nationell handlingsplan mot narkotika som ska omfatta såväl förebyggande åtgärder som vård- och kontrollinsatser. Regeringen satsar sammanlagt 265 miljoner kronor för att genomföra handlingsplanen.

Till denna satsning ska också läggas de 100 miljoner kronor som regeringen avsätter för att stödja insatser för barn med missbrukande föräldrar. Trots problemets omfattning är det ytterst få barn i dag som erbjuds verkningfulla insatser. Detta dilemma drabbar också kvinnor som lever i missbruksmiljöer. På ett fåtal orter i Sverige bedrivs ett framgångsrikt behandlingsarbete för dessa barn och kvinnor, men verksamheterna motsvarar långt ifrån behovet. Nu skapas möjligheter att utvidga verksamheten tack vare den här satsningen i budgeten.

Årets socialdemokratiska statsbudget är en budget för ökad välfärd och rättvisa. Det är en budget som skapar förutsättningar för ett barnvänligare Sverige där alla barn ska få en tryggare uppväxt fri från droger och våld. Det är en budget som bygger broar mellan generationer i vårt samhälle. Det är en budget som tillförsäkrar människor en bättre sjukvård.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i socialutskottets betänkande nr 1 och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 193 CHRIS HEISTER (m) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja ta upp två saker med anledning av Susanne Ebersteins anförande. Den första är det som är grundläggande; att människor känner trygghet i att kunna få vård i tid. Vi har nu hört väldigt många fagra ord från Susanne Eberstein. Hon talar om att alla naturligtvis ska tillförsäkras den vård de behöver. Alla ska få behandling inom tre månader. I mitt eget landsting sätter man nu upp en åtgärdsplan för hur

man ska åstadkomma detta. Under de kommande tre åren avsätter vi 3,75 miljarder för att minska köerna.

Nu är det så att det inte är några nya pengar, dessa 3,75 miljarder. Men jag skulle ändå vilja fråga Susanne Eberstein en sak: Om ni nu gör så stora insatser, varför händer då ingenting? Jag skulle vilja ställa frågan: Varför behöver människor i socialdemokratiska landsting vänta mycket längre på sjukvård än människor i Stockholms läns landsting? Vad är det som gör den stora skillnaden mellan där Socialdemokraterna styr och där de borgerliga partierna styr, i Stockholm. Det är den första frågan.

Den andra frågan handlar om tandvården. Det är intressant att se att det nu är så på många punkter i den här budgeten att vi och andra borgerliga partier avsätter mer resurser än Socialdemokraterna. Vi gör det för att vi anser att man inte ska vända dem ryggen som verkligen behöver vårt gemensamma stöd.

Då säger Susanne Eberstein: Moderaterna satsar bara 100 miljoner mer än vi på tandvård. Folkpartiet satsar bara 300 miljoner mer än vi. Men det intressanta är den fråga som jag ställde i mitt inledningsanförande och som Susanne Eberstein faktiskt är skyldig att svara på. Det är: Varför anser Susanne Eberstein att behovet av högkostnadsskydd är större för en välbärgad 65-åring än för en ensamstående 45-årig mamma med försörjningsansvar för tonårsbarn?

Anf. 194 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att man skulle kunna beskriva skillnaden mellan moderater och socialdemokrater på det här sättet: Moderaterna har två lösningar när det saknas pengar. Sälj ut! Sänk skatterna! Det är lösningen på alla problem. Ni gömmer er bakom lite extra miljoner här och där. Samtidigt vill ni sänka skatterna. Det som ska betala insatserna tar man alltså bort. Man tar bort inkomstkällorna genom att sänka skatterna något enormt. Det är alltså en upprepning av vad som hände i början av 90-talet. Man lovar en massa saker. Samtidigt finansierar man dem inte.

Moderaterna har haft tre chanser att visa vad de går för. 1991–1994 satt man i regeringsställning. Vi vet alla hur det slutade. I Västra Götaland blev det politisk kollaps. I Stockholm läns landsting är det 3 miljarder i underskott. Det är möjligt att de allra kortaste köerna är i Stockholm, men man övervältrar kostnader på framtiden, till kommande generationer. Jag anser att det är mycket oansvarigt. Jag tycker att det räcker med det svaret.

Anf. 195 CHRIS HEISTER (m) replik:

Fru talman! Det är jättebra att Susanne Eberstein nu erkänner att köerna är kortast i Stockholms läns landsting. Det är uppenbarligen så att ska vi får bort köerna, ska människor få vård i tid, krävs det borgerliga landstingspolitiker och inte socialdemokratiska.

Det är fortfarande så att Susanne Eberstein inte svarar på den grundläggande frågan. Det handlar egentligen om att få vård efter behov. Det säger socialdemokraterna. Men på tandvårdens område ska man plötsligt få vård efter ålder och inte efter behov. Det är därför jag ställer den här frågan: Varför ska en 45-årig ensamstående mamma med försörjningsansvar för tonårsbarn betala mer för tandvården än en välbärgad 65-åring?

För mig är det oacceptabelt att driva en sådan politik även om Susanne Eberstein säger att det är ett första steg. Man kan inte ta sådana steg enligt min uppfattning. Vi har lagt mer pengar än socialdemokraterna. Vi har en budget som är finansierad fullt ut till sista kronan. Vi sänker skatterna för människor så att de inte ska behöva vara beroende av bidrag utan kunna klara sig på sin egen försörjning. Men vi lägger också pengar för att ge ett gemensamt stöd när människor verkligen behöver detta. När det gäller tandvården har vi ett högkostnadsskydd som innebär att de som har de högsta kostnaderna också får det största stödet från det gemensamma.

Därför upprepar jag frågan, Susanne Eberstein: Varför ska en 45-åring behöva betala mer än en 65-åring? Varför inte utgå från en tandvård som bygger på behov i stället för ålder? Susanne Eberstein är mig svaret skyldig, för detta är något nytt i svensk socialpolitik, att man plötsligt ska gå efter ålder och inte efter behov.

Anf. 196 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Fru talman! Skillnaden mellan oss och Moderaterna är ju att vi ser till att verkligen finansiera det – inte bara låtsas finansiera det. 100 miljoner till skulle inte innebära ett rimligt högkostnadsskydd för alla människor i Sverige. De pengar som Socialdemokraterna har satt in är 700 miljoner kronor. Då måste man börja i någon ända för någon grupp. Då har vi valt 65-åringarna. Det är ett första steg. Det här är ett mycket angeläget behov. När det kommer mer pengar kommer vi också att kunna satsa dem i tandvården.

Ebberöds bank ägs av Moderaterna, inte av Socialdemokraterna. Vi kan inte gå med på att man satsar när man inte kan finansiera det.

Anf. 197 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är spännande att lyssna på Susanne Eberstein. Man utgår ju från att vi skulle vara okritiska mot de uttalanden som Susanne Eberstein gör. Jag ska bara använda två områden som jag vill lyfta fram. Det ena är högkostnadsskyddet för äldre, att det skulle vara 7 000 kr. Det är ju inte sant. De flesta som får hjälp med t.ex. bryggor och andra saker som det här omfattar behöver andra sorters tandvård också. Då får de betala det på precis samma sätt som alla andra.

Det andra är: Varför vill inte Susanne Eberstein lägga ihop de olika högkostnadsskydden i ett enda högkostnadsskydd så att inte människor med olika sjukdomar ska få olika egna kostnader?

En annan sak är detta ideliga prat om underskottet i Stockholm – 3 miljarder. Vi har alltså ett underskott i Stockholm på 3 miljarder som man försöker råda bot på. Men i Kalmar läns landsting har vi ett underskott på 300 miljoner kronor, och vi är 240 000 personer. I Stockholms län tror jag att man är mellan 1,7 och 1,8 miljoner människor. Vi har underskott båda två, men det finns korta köer i Stockholm och jättelånga köer i Kalmar län. Och det är socialdemokratiskt styrt. Hur kan det vara så när nu Socialdemokraterna själva känner att de har ordning och reda på allt?

Sedan har jag en fråga om arbetsgivaravgiften. Är det sant att Bosse Ringholm har tänkt sig att befria landsting och kommuner från en arbetsgivaravgift på 6 %? Jag vet inte varför han skulle göra det, men i så fall

skulle det snedvrída och göra att alternativa driftsformer i landstingets verksamhet skulle bli näst intill omöjliga om man inte har tänkt sig att sänka arbetsgivaravgifter på andra håll.

Prot. 2001/02:42
6 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg*

Anf. 198 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Fru talman! Jag har faktiskt aldrig varit med om att någon i kd har gillat vad jag har sagt, och jag är ganska stolt över det. En tröst för kd är i alla fall att både Västernorrland och Västerbotten numera går plus. Så de har chansen att ta itu med det här på ett rejält sätt och inte på krita. Det tror jag är väldigt bra. En rejäl hushållning med plus och minus är väldigt viktigt för mig.

Jag vill också säga att det naturligtvis vore underbart att kunna lova alla allt. Men den Pandoras ask som kd och Moderaterna lämnar fram till folket, att all tandvård ögonblickligen ska bli mer eller mindre gratis, är just en Pandoras ask. Det vill jag inte heller vara med om just med tanke på detta med ordning och reda i hushållningen av de svenska finanserna. Det behövs ordning och reda. Man kan inte göra på det här sättet.

Jag skulle vilja passa på att fråga kd hur det har gått med de 20 000 nya vårdplatserna. Dem har vi inte sett så mycket av. Här i Stockholm tycks kristdemokraterna vara mer intresserade av att i stället försämra skatteutjämnningssystemet mellan landstingen.

Anf. 199 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Fru talman! Först och främst har vi inte lovat gratis tandvård eller gratis sjukvård. Vi har sagt att vi vill tillsätta en utredning som ser över om vi inte kan se till att alla dessa avgifter kommer under ett och samma tak. Vi har alltså en ambition att göra en förändring. Vi har inte sagt att det ska bli gratis.

Sedan undrar jag varför Susanne Eberstein inte talar om Kalmar län. Jag kan Kalmar län ganska bra och vet också var propparna finns. Och jag undrar varför man har så långa vårdköer som upp till ett par år inom en del områden, ett budgetunderskott på 300 miljoner och är socialdemokratiskt styrt?

När det gäller vårdplatserna har ju Susanne Eberstein och jag talat om det tidigare, och vi har sagt att vi inte har fått i väg dessa pengar som Kristdemokraterna har velat satsa på detta. Det har Susanne Eberstein yrkat avslag på och tryckt på nejknappen här i parlamentet. Och det är klart att om vi inte får majoritet för ett förslag så är det svårt att bygga upp detta. Men jag lovar Susanne Eberstein att om vi ska kunna korta köerna så krävs det fler vårdplatser på en del håll, även där det är socialdemokratiskt styre.

Anf. 200 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Fru talman! Chatrine Pålsson vet mycket väl att det pågår en utredning om tandvården, och ett förslag kommer i mars. Då får vi se vad som händer.

Att jag inte kan alla detaljer i Kalmar län beror också på maktfördelningen i det här landet. Landstingen ska faktiskt bestämma om detta. Det som vi kan göra är att tillföra dem pengar, vilket vi också har gjort. De har naturligtvis fått ökade skatteintäkter, vilket betyder allra mest. Dessutom har de fått tillgänglighetspengar och ökade statsbidrag. Jag är därför

övertygad om att även Kalmar län nu kommer att ha stor kraft när det gäller att försöka rätta till detta.

Sedan vill jag beträffande att vårdköerna i Skellefteå skulle vara så långa att man flyttar till Stockholm passa på att säga att vårdköerna till starroperationer är sju veckor, och det tycker jag inte är så förskräckligt farligt.

Anf. 201 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik:

Fru talman! När man hör Susanne Eberstein beskriva regeringens budgetförslag skulle jag kunna säga att jag yrkar bifall till Susanne Ebersteins anförande, eftersom det var mycket vackert som utlovades där.

Men jag måste återkomma till tandvården. Jag är medveten om att de extrapengar som vi har föreslagit inte räcker till att täcka alla de behov som finns, eftersom de är väldigt stora, och inte bara bland äldre. Ta t.ex. 40-talisterna, vilka man klagat på att de är för många. De fick sina tänder uppborrade ganska ordentligt när de var unga, eftersom de hade dålig tandstatus. De har ett enormt tandvårdsbehov i dag. Och jag tror att många av dem hoppas att de klarar sig och kan tugga tills de fyller 65 år om det ska fortsätta på detta sätt.

I vår motion har vi föreslagit att vi behöver ta fram en plan för hur tandvården successivt ska kunna inlemmas under sjukförsäkringen och att man också ska se till att man har ett ordentligt högkostnadsskydd, så att människor inte ska behöva avstå från tandvård av ekonomiska skäl.

Jag skulle vilja höra om Susanne Eberstein kan instämma i att det behövs en sådan plan för hur vi ska komma till rätta med de mycket höga tandvårdskostnaderna för den enskilde.

Anf. 202 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Fru talman! Kerstin Heinemann och jag är helt överens om att det behövs mer pengar till tandvård. Det är oerhört viktigt, och det är mycket högt prioriterat inom den socialdemokratiska riksdagsgruppen och i partiet. Utredning pågår, och vi får väl se vad som händer och vilka förslag som kommer. Vi är ju faktiskt ganska överens om detta.

Men det finns en sak som bekymrar mig. Kerstin Heinemann, Folkpartiet och vi har ju ganska mycket gemensamt när det gäller socialpolitik. Men enligt uppgifter som vi fick från Folkpartiets landsmöte så ska ni sänka skatterna med hundratals miljarder kronor under den närmaste tioårsperioden. Hur ska ni då kunna hjälpa oss att genomföra en bra tandvårdsreform?

Anf. 203 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik:

Fru talman! Vi kommer nog säkert att klara av att genomföra en tandvårdsreform. Vi kan göra precis som Socialdemokraterna gör, nämligen prioritera.

Sedan handlar det lite grann om vilka skatter som man sänker. Det finns skatter som vi brukar kalla för skadliga skatter, t.ex. de skatter som förhindrar att det skapas fler arbetstillfällen i Sverige. Sänker man dessa skatter kommer vi säkerligen att få in bra mycket mer skattepengar, därför att människor sätts i arbete. Jag tror därför inte att Susanne Eberstein behöver vara så bekymrad över detta när det gäller Folkpartiet. Vi kom-

mer alltid att se till att vi slår vakt om välfärden och också göra prioriteringar så att vi klarar av den.

Prot. 2001/02:42
6 december

Anf. 204 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Fru talman! Jag måste säga att jag ryser bara inför orden dynamiska effekter. Vi vet hur det gick förra gången.

Men då kan vi fundera vidare på hur ett borgerligt alternativ till regeringen skulle se ut. I detta betänkande finns det 36 reservationer från borgerligheten. Men det finns bara en enda gemensam. Var frågan om att sälja ut Apoketet den enda som ni kunde komma överens om? Jag tycker att det var lustigt när Kristdemokraternas ekonomiske talesman, efter artikeln i Dagens Nyheter där de skrev att de var beredda att ta över, medgav att det spretar men att det spretar åt samma håll. Man kan faktiskt fundera över vad det innebär. Jag känner mig därför väldigt orolig, Kerstin Heinemann, över att Folkpartiet nu ska anpassa sin politik till den moderata kostymen.

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg*

Anf. 205 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! I mitt anförande tog jag upp de sociala geografiska hälsoklyftorna och att hälsan är ojämnt fördelad. Det finns många exempel på hur hälsovillkoren varierar mellan kommuner, län och regioner. Det skiljer också beroende på om man är arbetare eller tjänsteman, man eller kvinna och beroende på utbildningsnivå och etnisk bakgrund. Så ser det ut i Socialdemokraternas Sverige.

Jag saknar en hälsostrategi från regeringen, en strategi som hälso- och sjukvården är en mycket viktig del av. Men det finns så mycket mer.

Jag skulle vilja höra hur Susanne Eberstein funderar när det gäller just att vi har hälsoklyftor och hur man kan hela dessa klyftor.

Min andra fråga handlar förstås om finansiell samordning. Min raka och enkla fråga är: Hur kan de socialdemokratiska ledamöterna i utskottet stillatigande åse hur miljarderna rullar, överenskommelserna sviks, vårdköerna växer och sjukskrivningarna ökar?

Anf. 206 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Fru talman! Jag håller med Kenneth Johansson om att 90-talet har medfört skillnader. Även välfärdsbokslutet har visat att en del av dessa revor nu håller på att sys igen, och det känns väldigt viktigt. Vi vet ju båda att grunden för att man ska få det bättre är att få ett arbete. Det är därför som vi för en så aktiv arbetsmarknadspolitik.

När det gäller skillnaden mellan landsbygd och städer och mellan olika regioner så är det faktiskt så – där ligger Centern väldigt långt framme – att varje nivå ska få en mycket stor bestämmanderätt. Vi försökte t.ex. med en reva när vi försökte se till att det skulle bli maxtaxa inom äldreomsorgen. Men det ville Kenneth Johansson inte vara med om, eftersom kommunerna skulle bestämma om det. Och då blir det kanske just dessa skillnader mellan olika delar. Därför måste man fråga: När ska man ha en central lagstiftning, och när ska man se till att de egna kommunerna och landstingen får bestämma själva? Och där kanske vi inte är överens. Men jag blir ändå förvånad över att Kenneth Johansson inte vill medverka till maxtaxan.

Anf. 207 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Att vi har tydliga sociala geografiska hälsoklyftor råder det ingen tvekan om. Nationella folkhälsokommittén har pekat på det. Bl.a. kan det vara positivt att vi har fått en ökande medellivslängd. Men det negativa är att vi har en ökande psykisk ohälsa, och vi har kvarstående hälsoklyftor. Välfärdsbokslutet pekar ju i båda riktningarna beroende på olika faktorer.

Då är frågan vem som har makten. Det är Socialdemokraterna med stöd av ett par andra partier. Och vem har ansvaret? Det är Socialdemokraterna och ett par andra partier. Och tyvärr har man inte lyckats bryta den trend som måste brytas. Här ser man skillnaden på just politiken. Socialdemokraterna stakar faktiskt ut en politik för välbeställd medel- och överklass med maxtaxor, som Susanne Eberstein nämnde, och med tak som ska höjas i olika förskringssystem. Det gynnar i första hand människor med höga inkomster. Dessutom ska bidrag höjas, vilket gör människor beroende.

Vi från Centerpartiet har en annan väg. Vi vill i första hand höja golven. Vi vill satsa på grundtrygghet. Vi vill se strategiska skattesänkningar för dem med låga inkomster. Vi vill att marginaleffekterna ska minska. Vi vill ha fler självbestämmande utan bidrag. I den riktningen vill vi gå. Och vi tror på ett underifrånperspektiv. Vi tror att man bäst löser problemen lokalt. Vi har inte en toppstyrning som vår idealmodell.

Anf. 208 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Fru talman! Återigen får jag påminna om handlingsplanen för sjukvård och tillgänglighetspengarna. De är just till för att sy ihop ännu fler revor.

Kenneth Johansson talar om en välbeställd medelklass. Men vilka är det som finns i det borgerliga alternativet, som Centern nu har bestämt sig för att medverka i? Är det de fattiga och sjuka och de som behöver hjälp och stöd? Är det de som kommer att värnas av en borgerlig regering med Moderaterna i spetsen som ska ordna alla inkomster enbart genom att sänka skatterna och sälja ut statlig verksamhet? Nej, det där är inte riktigt Centerns politik. Ni är inte riktigt trovärdiga när ni tänker göra det tillsammans med Moderaterna. Jag tycker att ni ska välja bättre sällskap så kan vi mera värna både glesbygd och de människor som har det bekymmersamt.

Anf. 209 LEIF CARLSON (m):

Fru talman! Socialutskottets betänkande nr 1 spänner över mycket, som anslaget inom område 9 samt många motioner från den allmänna motionstiden. Jag kan som Chris Heister bara konstatera att ansvarigt statsråd inte tycker att det är så viktigt att han behagar delta.

Jag ska beröra bara några få punkter där vi reserverat oss samt mer allmänt peka på det vi tycker är principiellt viktigt.

Låt oss först se på tandvården. Där tycks regeringens oförmåga till en verklig modernisering av vården bestå. Förslagen dröjer och dröjer. Man hummar om att sortera människor efter ålder och inte efter behov, om att återinföra prisreglering och om att införa ett så att säga tandlöst kostnadsskydd. Det kan knappast kallas framåtsyftande. Jag menar att landstingens särställning måste avvecklas. Landstingens särskilda ansvar på

tandvårdsområdet har sedan länge använts bara som ett svepskäl för att subventionera egen tandvård. Subventionerna snedvrider konkurrensen. Staten bör överta finansieringsansvaret för all offentligt finansierad tandvård, utom i vissa avgränsade fall där verksamheten ska regleras av hälso- och sjukvårdslagen.

Vi förordar dessutom ett högkostnadsskydd som omfattar alla oavsett ålder. Kostnader utöver en självrisk på 3 000 kr ska subventioneras. Självriskan kombineras med en subventionsgrad på 60 % för högre men fortfarande normala tandvårdskostnader. Riktigt höga tandvårdskostnader, över 15 000 kr, subventioneras med 80 %. Det innebär att de med störst behov av tandvård garanteras rimliga kostnader för omfattande behandlingar. Ett sådant system är enkelt, överskådligt och rättvist.

Fru talman! Det råder en skriande brist på tandläkare. I dag fattas ca 230 tandläkare. Mot bakgrund av detta och mot riksdagens tidigare beslut att regeringen snarast borde återkomma med förslag om att åldersgränsen för erhållande av bl.a. tandvårdsersättning ska avskaffas är det anmärkningsvärt att regeringen ännu inte avisat ett sådant förslag. Tvångspensioneringarna fortsätter; patienterna får stå i kö.

Fru talman! Hiv/aids är det kanske största hotet mot en dräglig framtid för miljoner och åter miljoner människor. I vår närhet – Östeuropa – är utvecklingen närmast explosiv. Om inte ett aktivt preventionsarbete fortsätter och förbättras i Sverige är risken stor att vårt för tillfället gynn samma läge snabbt försämras. Preventionsarbetet måste inriktas på långsiktiga åtgärder, kombinerade med stöd och hjälp till dem som redan smittats och ske i samarbete med frivilligorganisationer. Satsningarna på det förebyggande arbetet måste alltså öka i stället för att, som regeringen föreslår, stagnera och minska. Vi föreslog därför i vårt budgetförslag att ytterligare 76 miljoner kronor skulle anvisas för detta ändamål.

Fru talman! För att man ska uppnå en förtroendefull relation vid behandling är det viktigt att patienten har möjlighet att välja vårdgivare. Sexuellt överförda sjukdomar är speciellt känsliga när det gäller att söka hjälp, och då är rätten att välja vårdgivare än viktigare. Därför bör smittskyddslagens bestämmelser ändras så att offentlig och privat vård likställs i avgiftshänseende.

Till narkotikapolitiken, men också på sätt och vis till hivpreventionen, hörde, fru talman, det arbete som de svenska socialarbetarna bedrev i Köpenhamn. Det är därför olyckligt att verksamheten lagts ned därför att man inte lyckats hitta en för alla godtagbar finansieringsform. Det finns mycket att vinna på att arbetet kommer i gång igen. Med hänsyn till att klienterna kom från hela landet och inte bara från Skåne anser vi det försvarligt att verksamheten finansieras med statliga medel under de kommande tre åren, i avvaktan på att man finner en annan och lämpligare finansieringsform. Det kan t.ex. ske inom ramen för den nationella handlingsplanen för att förebygga missbruk av narkotika de närmaste tre åren.

Fru talman! För att vi ska kunna använda våra resurser rätt inom sjukvården, ett problem som jag återkommer till, är utvärderingar viktiga bl.a. för att kunna utmönstra ineffektiva behandlingsmetoder. Därför bör Statens beredning för utvärdering av medicinsk metodik få bättre möjligheter. Vi har föreslagit att SBU får ytterligare 10 miljoner kronor. Det finns enligt min mening starka skäl att tro att detta betalar sig snabbt med lägre vårdkostnader.

Den senaste tidens debatt på läkarstämman om den medicinska tillsynens former visar på stora behov av förändringar. Vi har länge pekat på behovet och därför föreslagit och föreslår igen att en förstärkning av den oberoende tillsynen inom sjukvården sker genom inrättande av en särskild medicinalstyrelse.

Läkemedel, fru talman, är sjukvård i allra högst grad, och det är ofta effektiv vård. Utan läkemedel skulle livet bli mycket svårare för många och ofta kortare. Andra kostnader inom sjukvården och den sociala sektorn skulle öka, kanske mer än vad läkemedlen kostar. Det kan därför vara såväl humanitärt rimligt som ekonomiskt försvarligt att använda mera pengar till läkemedel än vi gör i dag.

Vad som däremot borde oroa oss mycket mer än läkemedelskostnadernas ökning är de ökade kostnaderna för sjukpenning och förtidspensioner. Här används mycket stora pengar på ett improduktivt och defensivt sätt i stället för aktivt och produktivt. Det är det debatten borde handla om. Vi måste lyfta blicken och försöka hitta en långsiktig lösning på hur de samlade vårdresurserna bör användas. Då hjälper vi dem som faktiskt behöver hjälp, men här har regeringen abdikerat.

Med detta, fru talman, har jag från reservationerna kommit över på det mer övergripande. Människor måste kunna lita på att de får sjukvård när de behöver den, att de får behandling och rehabilitering när det behövs och inte passivt långtidssjukskrivs därför att man inte förmått skapa ett system som samordnar resurserna.

Vi måste fråga oss: Varför klarar inte ett system som har så mycket pengar – för år 2000 163 miljarder, 18 000 kr per invånare – och som har fler läkare och sjuksköterskor än någonsin att fullgöra sin uppgift så att människor har tillit till det? Varför skiljer det 40 % i sjukvårdskostnader per invånare mellan olika huvudmän? Varför skiljer det 40 % i kostnader för läns- och regionvården mellan de olika landstingen? Resurserna utnyttjas uppenbarligen inte som de ska. Något är snett i systemet.

Socialstyrelsen säger i årets *Hälso- och sjukvårdsrapport* att bland systemfelen finns splittrad finansiering, oklar rollfördelning, bristande ledarskap, kompetens och samordning mellan olika vårdgivare samt felaktiga kontraproduktiva incitament.

Allt detta har vi sagt i debatter och motioner i många år, men regeringen har inget gjort. Förändringar behövs. Det visar systemets brister och otillgänglighet i dag.

Vi ser åtgärder inom sjukvård och socialförsäkringar som en helhet där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat från de andra. Med en samordnad sjukvårds- och läkemedelsförsäkring med finansieringsbroar till sjukförsäkrings- och förtidspensioneringssystem, som vi föreslår, erhålls en samordning så att resursinsatserna blir effektiva. Det blir inte möjligt med dagens svartepetterspel. Då kan vi minska sjukdomstid, korta sjukskrivningar, påskynda tillfrisknande och rehabilitera till ett så normalt liv som möjligt och undvika långtidssjukskrivningar och sjukpensioneringar.

Då regeringen tillåtit sjukvårdssituationen att bli alarmerande främst genom den bristande tillgängligheten som starkt påverkar sjukskrivningarna behövs akuta åtgärder. Vi avsätter därför medel så att det skapas ekonomiska möjligheter att korta vårdköerna. Vi vill också ge försäkringskassorna möjlighet och medel att upphandla vård på patienter som

är föremål för kassornas åtgärder och som inte kan erbjudas vård inom tre månader av det egna landstinget. Vi vill att försäkringskassan ska kunna samarbeta med andra landsting, privata vårdgivare eller utländska om det ligger i patienternas intresse. Samtidigt som tillgängligheten ökar skapar vi också utrymme för alternativ i vården. För detta ändamål avsätter vi nu 7 miljarder kronor under de närmaste tre åren.

Vi vill poängtera helheten i kampen mot ohälsa. Därför har vi dessutom inom annat budgetområde avsatt ca 1 miljard kronor för att göra det möjligt att köpa rehabiliteringstjänster och skapa fungerande samarbete mellan sjukvård, socialvård, arbetsförmedling och försäkringskassa.

För övrigt, fru talman, anser jag fortfarande inte som Cato att Karthago bör förstöras men väl att detaljhandelsmonopolet för Systembolaget liksom apoteksmonopolet bör avvecklas.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 1 och står naturligtvis bakom alla våra övriga reservationer.

Anf. 210 ROLF OLSSON (v):

Fru talman! Vänsterpartiet står bakom den ekonomiska ramen för utgiftsområde 9. Jag ska här främst beröra synpunkter kring området hälso- och sjukvård och folkhälsa. Lena Olsson kommer sedan att beröra frågor kring funktionshinder. Jag vill betona att många andra viktiga områden berörs i detta betänkande, och att vi har gjort reservationer på en rad av dessa områden. Att jag inte berör dem i anförandet innebär inte ett ögonblick att de kan betraktas som mindre viktiga.

Fru talman! Hälso- och sjukvården är med all rätt av många ansedd som en av de viktigaste hörnstenarna i den generella välfärdspolitiken. Sjukvården står fortfarande för trygghet för många människor. Tilltron till att vi har tillgång till ett effektivt, välfungerande och väl utbyggt sjukvårdssystem är stark hos väldigt många människor. Det finns goda skäl för den tilltron, anser vi i Vänsterpartiet.

Vi tänker inte delta i allmänna jerimiader över brister i den svenska sjukvården som man med jämna mellanrum kan få höra. Svartmålningarna av den offentliga vården som vi ofta hör fyller ett bestämt syfte, nämligen att bana väg för mycket omfattande privatiseringar och systemskiften. En sådan äventyrspolitik tänker vi i Vänstern också i fortsättningen motarbeta politiskt.

Jag vill understryka att det sagda inte innebär ett ögonblick att vi inte ser att det finns mycket omfattande brister och omfattande problem som vi måste komma till rätta med i den svenska vården. Alltför många patienter har tyvärr fått erfarit långa väntetider och köbildningar, överbelagda vårdavdelningar och hårt slitna och underbemannade personalgrupper.

Om vi lägger till rapporter om sviktande sjukvårdsekonomi och långsiktiga problem med försörjning och rekrytering av kvalificerad personal är detta sammantaget naturligtvis mycket allvarliga signaler. Vi vet också att vårdbehoven kommer att växa med en åldrande befolkning, och vi vet att förväntningarna om förbättrade behandlingsmöjligheter ökar i takt med framsteg inom forskning och utveckling.

Här finns således en blandning av rapporter om brister och mer positiva tendenser till ökade möjligheter att ge människor bot och lindring. Sammantaget menar vi i Vänsterpartiet att dessa rapporter pekar på att det är alldeles nödvändigt att framöver satsa resurser i den offentliga

vården för att möta behoven och förväntningarna hos de många människor och även fortsättningsvis kunna leva upp till målsättningen om en god vård på lika villkor för hela befolkningen.

Socialstyrelsen har i dagarna i en rapport till regeringen understrukt vikten av att Sverige satsar mer på vården framöver. I den konstateras att vi under 90-talet halkat efter i internationella undersökningar när det gäller vilka resurser som satsas på vården.

Det finns också aktuella undersökningar som tydligt visar ett brett folkligt stöd för mer resurser till vården. Våldigt många människor tyckte också att det var rätt och riktigt och alldeles nödvändigt att vi fattade budgetbeslutet om de 9 miljarderna till primärvård, psykiatri och äldre-
vård häromåret, en budget som nu har börjat löpa.

Det är också följdriktigt att de samverkande partierna Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet i budgeten går vidare och föreslår 3,75 miljarder kronor de kommande åren i åtgärder för att förbättra tillgängligheten i svensk sjukvård. Vi menar att detta är alldeles nödvändiga tillskott till en mycket arbetstyngd sjukvård.

I Vänsterpartiet är vi mycket intresserade av en fortsatt diskussion om ytterligare förstärkningar av svensk sjukvård under kommande år. Vi noterar med stort intresse att socialministern häromdagen som reaktion på Socialstyrelsens rapport var positiv till fortsatta resursförstärkningar till vården. Han anser att vårdens andel av BNP bör ligga på omkring 10 %.

Från Vänsterpartiets sida tolkar vi de uttalandena som mycket positiva signaler som går väl i linje med den politik vi för. Det innebär goda utgångspunkter för ett fortsatt fruktbart samarbete på detta viktiga samhällsområde.

Från Vänsterns sida tror vi på en fortsatt utveckling och utbyggnad av den vanliga offentligt drivna och offentligt finansierade vården. Vi hör inte till dem som tror på att några mirakel inträffar med omfattande privatisering av drift och finansiering. Vi tror tvärtom att det kan skapa nya problem.

Vad man däremot måste ta tag i med långsiktigt ökade resurser är rekryteringen och utbildningen av kvalificerad personal till vården. Vidare måste rapporterna om allvarliga arbetsmiljöproblem mötas med bestämda åtgärder så att den ökade ohälsan bland vårdpersonalen vänds. Åtgärder har vidtagits för att utöka antalet utbildningsplatser för sjuksköterskor och läkare för nästa år. Det är bra.

Från Vänsterpartiet vill vi understryka vikten av att också satsa på de helt avgörande personalgrupperna som arbetar med omvårdnadsarbete, nämligen undersköterskor och vårdbiträden. Kan vi inte med det snaraste öka utbildningstakten för de personalgrupperna kan en mycket bekymmersam situation uppstå.

Fru talman! En framsynt hälso- och sjukvårdspolitik inbegriper också mycket insatser av det vi kan kalla förebyggande arbete, dvs. arbete för att förhindra skador och sjukdomar, och sjukvårdens aktiva deltagande i ett brett folkhälsoarbete. Folkhälsoläget i Sverige är vid internationella jämförelser relativt gott. Men resultaten är fortfarande mycket ojämnt fördelade i befolkningen.

Det finns systematiska skillnader som tydligt kan relateras till klass och kön. Vänsterpartiet har i reservation 26 tagit upp vikten av fördju-

pade studier och analyser av dessa skillnader för att kunna åtgärda dem. Det finns tyvärr många tecken på att de skillnaderna än så länge inte tydligt håller på att minska.

Vi menar att det är närmast groteskt – och det är ett riktigt ord – när medellivslängden varierar mycket kraftigt mellan kommuner, som den gör i en del fall i Sverige, och inom kommuner i olika kommunelar. Det handlar om stora skillnader, i vissa fall ända upp till 8–10 år.

Det är alldeles uppenbart att den låga medellivslängden hos en del och de höga ohälsotalen samvarierar med låg inkomst, hög arbetslöshet, hög andel långtidssjukskrivna, hög andel invandrare och låg genomsnittlig utbildningsnivå. Så är det, och nya generationer tillkommer.

I den LO-rapport, *LO-barnen och boendet*, som nyligen publicerades visas tydligt hur de sociala och ekonomiska klyftorna slår igenom för barnen. Trångboddheten är fortfarande ett stort problem för många familjer med barn. Den psykosociala tryggheten varierar utifrån vilket boende och vilken social bas både barn och vuxna har. De här skillnaderna tycks inte ha blivit mindre. Det är synnerligen angeläget att vi mycket noggrant studerar och analyserar de klassmässiga sambanden för att effektivt kunna åtgärda dem.

På samma sätt är det fortsatt viktigt att fördjupa kunskaperna och forskningen kring den ojämställda hälsan. Kvinnor lever längre än män men drabbas av fler hälsoproblem. På senare tid kan vi studera och se tydliga tecken till att en majoritet av de långtidssjukskrivna är kvinnor med arbetsrelaterad ohälsa. Ofta är det kvinnor inom vård- och omsorgsyrken det handlar om.

Inom forskningen, t.ex. läkemedelsforskningen, utgör fortfarande mannen ofta normen. Det finns studier som visar hur män och kvinnor behandlas ojämställt i vården, ofta beroende på okunskap om kvinnors symtom, som kan skilja sig från männens. Det är alltså mycket viktigt att det också på detta område sker fördjupade studier som vi menar att Folkhälsoinstitutet ska ansvara för. Det är bl.a. mot denna bakgrund vår reservation 26 ska ses.

Fru talman! Vi i Vänsterpartiet står självklart bakom alla de reservationer vi lämnat i detta betänkande, men för tids vinnande instämmer jag i Ingrid Burmans bifallsyrkande, som gäller reservation 26.

Anf. 211 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag tyckte att det som Rolf Olsson sade om skillnader mellan kvinnors och mäns hälsa var väldigt spännande. Jag hade förmånen att få vara med i 1,6 miljoners-klubben, som består av mycket fräscha kvinnor i sin bästa ålder – dvs. att de har fyllt 50 år – som arbetar med frågorna om kvinnors hälsa. Jag blev då uppmärksam på att det finns enorma skillnader både vad gäller symtom, vid t.ex. hjärtinfarkter, och när det gäller att skriva ut mediciner. Man bekräftade verkligen dessa olikheter. Rolf Olssons partiledare var med från Vänsterpartiet.

Min fråga är varför ni inte har tyckt att ämnet har varit viktigt under de tre år som ni har stött regeringen. Ni hade kunnat se till att det verkligen hade hänt någonting när det gäller genusforskningen, om ni nu är medvetna om detta.

Anf. 212 ROLF OLSSON (v) replik:

Fru talman! Det är inte sant, Chatrine Pålsson, att vi inte har varit medvetna om detta och att vi inte har tagit politiska initiativ i dessa frågor. Det tror jag säkert att Chatrine Pålsson har lagt märke till när hon har läst de motioner som vi har väckt genom åren, där vi regelbundet har återkommit till de könsbetingade orättvisorna och skillnaderna i hälsa.

Vi har under dessa år bl.a. riktat in oss på att denna forskning ska bli ett tydligt uppdrag för Folkhälsoinstitutet. Man ska skriva in denna frågeställning i sina statuter. Några av de viktigaste uppgifterna ska vara att studera och komma med förslag till hur man minskar de skillnader som finns mellan kvinnor och män.

Vi ser naturligtvis gärna att Chatrine Pålsson och andra stöder de motionerna i fortsättningen. Det ser vi framemot.

Anf. 213 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Fru talman! Min fråga var varför det inte har hänt något. Jag vet att Rolf Olsson, Gudrun Schyman och många vänsterpartister har talat om det. Men man måste väl driva de frågor som är viktigast i regeringsförhandlingarna, när man nu stöder regeringen.

Många är nog trötta på prat. Det var de också i klubben. De menade att vi har haft många debatter och att alla tycker att detta är så viktigt men att det inte händer någonting.

Jag undrar varför det inte har hänt något, om det nu är så viktigt.

Anf. 214 ROLF OLSSON (v) replik:

Fru talman! Nog händer det saker; det vill jag ändå bestämt hävda. Det tas en rad viktiga initiativ, och en del av detta redovisas i kommentarerna till motionerna.

Det som är viktigt för oss är att hålla fast vid en generell välfärdspolitik också i fortsättningen. Det är väldigt viktigt inte minst för kvinnornas vidkommande. Det utgör en grund för oss i vårt fortsatta arbete.

Jag ser som sagt framemot att Chatrine Pålssons parti och Vänsterpartiet ska samarbeta, nu när Chatrine Pålsson också tycks intresserad av dessa frågor.

Anf. 215 LARS GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Det sades tidigare att saker och ting spretar åt rätt håll. Denna debatt har ett sådant upplägg att den spretar åt *alla* håll. Det skulle vara bra om man kunde lägga upp den på ett annat sätt.

Det finns en rad hälsofrågor som känns särskilt viktiga att debattera och som är särskilt aktuella, exempelvis narkotikaproblematiken bland ungdomar. Det inser man om man tar del av den senaste tidens rapporter, och särskilt Narkotikakommissionens rapport. Där finns ett stort underlag för förslag till åtgärder för att förbättra situationen. Men eftersom propositionen snart tas upp i kammaren avvaktar jag med att ta upp denna fråga.

Jag tänker koncentrera mig på att tala om något som är väldigt viktigt för vår hälsa, och det är våra tänder. Tandhälsa är en folkhälsofråga, och tyvärr ibland också en social fråga. Dålig tandhälsa kan i värsta fall leda till social utslagning.

Det har tidigare förekommit kommunala beslut i socialnämnder som inneburit att en hjälpbehövande skulle få lagat endast så många tänder som erfordrades för att denne skulle kunna intaga föda. Ett sådant beslut kan enbart betraktas som rent kränkande för den hjälpsökande.

Tänder har inte enbart en viktig funktion när det gäller näringsintaget utan är också en del av en människas utseende och självkänsla. Många har vittnat om den osäkerhet som en dålig munhälsa kan ge upphov till.

Forskare har kunnat klarlägga ett antal samband mellan dålig munhälsa och olika sjukdomar. Den som lider av tandlossning löper större risk att drabbas av hjärt- och kärlsjukdomar, liksom av hjärnblödning och diabetes.

Tänderna är en viktig del av kroppen. Detta skulle inte behöva sägas, utan det borde ses som självskrivet. Likväl görs en markant åtskillnad både organisatoriskt och ersättningsmässigt mellan tandvården och den övriga vården. Att detta har historiska orsaker kan inte tas som försvar när det gäller hur tandvården och ersättningsystemen ska utformas i framtiden.

På sikt finns det endast en hållbar lösning, och det är en gemensam lösning med ett högkostnadsskydd för all medicinsk vård, där tandvård ingår. Det behövs alltså en översyn av tandvårdsförsäkringen, och den måste göras till en del av den allmänna sjukförsäkringen, vilket vi har framfört i reservation 2.

Tandhälsa får inte utvecklas till en socioekonomisk fråga. Det får inte endast vara de som har råd som kan upprätthålla riktig tandhälsa. Det finns faktiskt tendenser till det.

Vi kristdemokrater har i våra budgetförslag under många år avsatt ett antal hundra miljoner mer än regeringen för ekonomisk lindring för personer med låga inkomster och stora tandvårdskostnader. Trots kritik mot våra förslag från företrädare för regeringspartiet har regeringen följt i våra spår, och därmed har påståendena om otillräcklig finansiering omgående upphört. Resurser värderas tydligen olika beroende på vem som kommer med förslagen.

Regeringen har tillsatt en utredare, som i våras framlade ett delbetänkande. Arbetet ska avslutas den 31 mars 2002.

Vad som framkommit hittills från bl.a. regeringshåll är tankar om ett särskilt tandvårdsstöd till personer över 65 år. Detta har mötts av kritik från tandläkarhåll. I likhet med oss kristdemokrater menar man att stödbehovet inte kan avgränsas till människor i en specifik ålder. Behovet finns i alla åldersgrupper. Dessutom gäller stödet inte vanliga tandvårdsåtgärder utan enbart vissa arbeten. Ett sådant förslag måste anses som vilseledande för dem som kommer att omfattas av stödet.

Det är också viktigt att tillgången på tandläkare och tandvårdspersonal säkras och att villkoren för tandläkare förbättras, så att vi kan behålla de tandläkare vi har i landet och så att de kan fortsätta att arbeta här i Sverige.

Fru talman! En viktig del i tandvården är de fyllnadsmaterial som används. Det har visat sig att många människor har fått besvär av bl.a. amalgam, som innehåller det mycket giftiga ämnet kvicksilver. Ett antal forskningsrapporter har visat på kvicksilvrets skadeverkningar.

Bestämmelser om en större försiktighet med användandet av amalgam har också införts. Sedan 1995 är det inte tillåtet att laga barns tänder

med amalgam. Undantag ges för barn som är svåra att behandla. Det kan handla om barn med tandläkarskräck och barn med funktionshinder eller om barn med traumatiska upplevelser från andra länder och kulturer. Undantaget har tillkommit på begäran från tandläkarna.

Detta kan dock inte motivera att så många som 700 barn i Västra Götaland har fått sina tänder lagade med amalgam. Det måste göras en uppföljning av barns hälsa i relation till silveramalgamfyllningar.

Det är viktigt att amalgam avvecklas som tandfyllnadsmaterial och ersätts av sådant som inte ger skador eller biverkningar. Det finns andra ersättningsmaterial, men de bör användas med urskiljning eftersom även dessa kan inverka menligt på hälsan. Det är viktigt att forskningen på området fortsätter, så att vi får fram bättre och mer hälsofrämjande fyllnadsmaterial.

Folkhälsoaspekten i tandhälsan kan inte nog betonas. Den naturgivna utrustningen är bäst och bör bibehållas så länge som möjligt. Det förebyggande arbetet med att påverka barn och ungdomar till att vårda sina tänder måste ha hög prioritet i folkhälsoarbetet i kommuner och länsting.

Det finns mycket mer att säga på olika områden, men jag avslutar ändå med att yrka bifall till reservation 16. Vi står givetvis bakom samtliga våra reservationer.

Anf. 216 GUNNEL WALLIN (c):

Fru talman! Jag ska börja med att sjunga: Säg det med ett leende och med en glimt i ögonvrån!

Jag tycker att vi behöver det så här sent på kvällen.

En god tandhälsa stärker faktiskt självförtroendet. Att våga sig på ett leende – jag ser flera stycken just nu – och att kunna tugga sin mat är viktigt. Dessa faktor har stor betydelse för hälsan. Vi svenskar kan vara stolta över den generella tandstatus som vi har, men det ligger ett stort arbete bakom den. Studier visar att en större andel av dem i åldersgruppen 20–44 år besöker tandläkare alltmer sällan. Det tycker jag är en oroande signal som vi måste ta på allvar. Vi måste fråga oss varför. Jag tror att ett svar är att många inte har pengar till detta. Jag kan också tänka mig att det finns vissa personer som inte prioriterar tandhälsan, inte förrän tandvärken är olidlig.

Centerpartiet vill på sikt att avgifterna och finansieringen av tandvården ska harmoniseras med hälso- och sjukvården. Vi för ofta fram hur viktigt det är att se helheten och sammanhang. Tänderna och munhälsan måste vara en del av helheten. Varför utesluta munnen i detta sammanhang?

Det finns olika vägar att gå för att man ska få en god tandhälsa, men det är förenat med kostnader. På sikt sker en förändring till det positiva vad gäller kostnaderna. Det minskar de sociala klyftorna, och det är viktigt för oss i Centerpartiet. Det kom en rapport i dagarna om de hemlösa situation. För dem hade tandvårdsinsatserna varit det som hade haft den största och bästa effekten.

Centerpartiet vill börja med att ge stöd till de personer som är i behov av en omfattande tandvård, oberoende av ålder. Det är inte åldern som avgör tandstatusen, även om det är en faktor. Det vill jag särskilt framhålla för Susanne Eberstein. Man kan ju inte vara så fyrkantig att man

går just efter hur många år personen är. Det måste ju vara behoven som är avgörande. Det är faktiskt att hushålla med resurserna.

Från Centerpartiets sida vill vi också föreslå att behandling av inflammationer och infektioner samt provtagning ska kosta lika mycket som en liknande behandling inom sjukvården. Detta kan ju ses som det första steget mot en helhet. Man måste börja i någon ända, var det någon som sade tidigare.

Vad gäller det förebyggande arbetet inom tandvården har Sverige varit en föregångare. Det finns riskgrupper inom barn- och ungdomstandvården. Dessa riskgrupper måste ges tillfälle till tätare kontakter med tandläkaren. Man kan inte behandla alla lika; här måste man också utgå från behovet. Man bör ge riktade insatser och ett ökat grundbelopp till ungdomarna för att förbättra deras tandhälsa. Det lönar sig alltid att förebygga.

Så kommer jag in på ansvar för medicintekniska produkter, dentalmaterial. Det är numera Läke-medelsverkets ansvar. Jag tycker att det är ett steg framåt. Biverkningar ska anmälas till tillverkaren och till Läke-medelsverket. Biverkningar från material som patienten har burit på länge, där tillverkaren inte är känd, bör anmälas direkt till Läke-medelsverket. Många fyllningar som är gjorda under 50–70-talet gör sig nu påmind och förorsakar ohälsa.

Förbud mot att använda amalgam ska införas så snart som möjligt. Arbetet inom EU med amalgamfrågan måste påskyndas. Forskningen måste intensifieras. Det här är segt. Jag kommer ihåg att jag i landstinget i början av 80-talet väckte en motion om detta med amalgam. Då var det många som fnyste. Amalgam var jättebra; det skulle vi fortsätta med. Men när man ser tillbaka på en 20-årsperiod ser man att det har hänt saker till det positiva, men nu måste vi komma fram till ett beslut: Förbjud amalgamet!

För att man ska kunna bedriva en god tandvård måste det också till yrkeskompetens – det har ju tidigare talare sagt. Centerpartiet föreslår att regeringen bör presentera ett åtgärdsprogram för att långsiktigt säkra personalförsörjningen inom tandvården. Det gäller tandsköterskor, tandhygienister och tandläkare. Jag instämmer i Leif Carlsons ställningstagande att tandläkaryrket måste uppvärderas, och åldersgränsen i tandläkaryrket bör tas bort helt och hållet.

Sedan kommer jag in på hiv/aids. Den 1 december förra veckan intensifierades kampanjen mot hiv/aids. Det var 20 år sedan kampanjen startade, men vi har märkt att intresset inte har varit så stort. Det har mattats av. Vi ser nu med oro på vad som händer runtom i världen. Med den rörlighet som vi har bland människor måste vi i Sverige agera med en bred information på alla fronter. Vi ser att hiv/aids har ökat inom alla grupper, så det behövs ett effektivt och långsiktigt arbete, både med information och med stöd för de personer som har drabbats.

Ge Socialdepartementet samordningsansvaret med Folkhälsoinstitutet som ansvarig myndighet för hiv/aids! Det ska inte vara som det är i dag, att det delas upp mellan Finansdepartementet och Socialdepartementet. Man har svårigheter att se hur medlen används, likaså hur viktigt det är att ha långsiktighet i detta. Stötta frivilligorganisationerna, som gör ett fantastiskt arbete när det gäller hiv/aids, och ge de barn och ungdomar

som har drabbats en extra omtanke och ett extra stöd för att de ska klara sin roll i samhället!

Sedan ska jag gå in på en annan del av den förebyggande hälsovården. Den gäller skolan, som måste få till uppgift att tillsammans med ungdomsmottagningarna stärka kunskapen om olika kulturers syn på sexualitet och samlevnad bland ungdomar. Även de funktionshindrade måste få möjligheter till en adekvat undervisning inom detta område. Centerpartiet anser att det finns behov av studier om hur ungdomar präglas av sexuellt färgade budskap, pornografi, sexuellt språkbruk m.m. Detta är en synnerligen angelägen fråga.

Jag vill också gå in på spelberoendet och det förebyggande arbetet kring detta. Vi vet genom forskningsstudier att spelberoendet ökar och att det ökar i de lägre åldrarna. Spelutbudet är stort, och det växer snabbt. Tråkigt nog kan vi också se att antalet spelberoende ökar. Det är en tung börda, särskilt för dem som finns runtomkring de spelberoende, de anhöriga. Det är lätt att man fastnar i lånekaruseller och i kriminalitet. Det finns flera exempel bland ungdomsgången, och det finns exempel på våra anstalter inom kriminalvården.

Centerpartiet kräver en samhällsekonomisk analys av spel och spelets negativa konsekvenser.

Det måste till en annan fördelning av statens inkomster av spel, som är på 5 miljarder, och landets utgifter för spelberoende och dess konsekvenser, för vilket man har beviljat 4 miljoner. Detta är inga rimliga proportioner.

Hur ser de anhörigas ekonomiska situation ut? Jag har sett sådana här katastrofer på nära håll, och det är mycket bekymmersamt. Och hur ser kommunernas utgifter för att hantera detta med spelberoende ut?

Det behövs också ytterligare forskning på detta område, inte minst när det gäller behandlingsmetoder för att hantera de alltför som drabbas av spelberoende.

Detta handlade om en del av de allt viktigare folkhälsofrågorna. I dag fick vi se tobaksproppen. Den kom. Vi väntar på narkotikaproppen. Vi väntar på läkemedelsproppen. Detta är viktiga och angelägna frågor. Men de kommer och de ska behandlas, och därför tar jag inte upp dem i diskussionen nu.

Det är många som har påpekat att kostnaderna för sjukvården ökar, att pengarna inte räcker till och att vi måste ha mer och mer pengar. Men ska vi klara morgondagens hälso- och sjukvård långsiktigt måste det till en allt större tyngdpunkt på de förebyggande åtgärderna för att folkhälsan ska öka.

Anf. 217 BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Det är viktiga frågor vi diskuterar denna eftermiddag och kväll. Därför är det förstas extra beklagligt att det ansvariga statsrådet, såsom redan påpekats vid flera tillfällen, inte heller den här gången har tyckt att det kunde vara värt att bevilja riksdagen sin närvaro. Nu är vi här i den svenska riksdagen väldigt försynta jämfört med många andra parlament. Hade vi varit i det brittiska parlamentet hade den klassiska talkören utbrutit: Vi vill se positivhalaren och inte hans apa! Det hade varit trevligt att få se positivhalaren här. Vi får i stället nöja oss med att diskutera med – vad ska jag säga i det svenska parlamentet? – hans med-

arbetare och ställa frågor till dem. Jag hoppas att vi ska få tillfälle till detta.

I den rapport som kom i veckan från Socialstyrelsen nämns bl.a. att 56 % av kvinnorna i vårt land och 43 % av männen anser att sjukvården har blivit sämre de senaste fem åren. Vilket parti som har haft det politiska ansvaret på riksplanet och i majoriteten av landstingen är ju ingen hemlighet, åtminstone inte för denna kammare – på många ställen, liksom här i huset, tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Jag hade tänkt blicka lite grann på några väsentliga områden och se vad som har hänt under socialdemokraternas gångna sju år och möjligen på några punkter jämföra det med vad som hände under de tre år som de borgerliga partierna hade ansvaret för den nationella politiken i början av 90-talet. Jag tycker inte att det är så hårt eller krävande att titta efter vad socialdemokraterna har gjort på sju år. Det är inte fråga om att, på det svåra område som sjukvården utgör, ställa frågor och ställa samman bokslut efter ett, ett och ett halvt eller två år, utan det är som sagt sju år. De områden jag tänkte försöka belysa är köerna, frågan om utbyggnaden av primärvården och av husläkarna, äldreomsorgen samt vad vi får ut av våra pengar, dvs. det man brukar kalla produktivitet. Jag tror, fru talman, att jag inte har valt speciellt udda områden utan ganska centrala områden inom sjukvårdspolitiken när jag valt dessa fyra områden.

När det gäller köerna har de länge varit ett problem i svensk sjukvård. De var det i slutet av 80-talet och i början av 90-talet. Med den regering vi fick hösten 1991 blev det efter några månader införande av den s.k. vårdgarantin. Aldrig tidigare under några mätperioder har vi haft så korta vårdköer som vi hade 1994. Såvitt jag känner till finns det ingen statistik över situationen nu som tyder på någonting annat än att köerna i dag är längre än när socialdemokraterna övertog ansvaret för sjukvården. Min första fråga till statsrådets medarbetare här i kammaren är om man under de år som vi har haft socialdemokratiska sjukvårdsministrar har uppfattningen att köerna blivit kortare. Det är en ganska enkel fråga som bör vara möjlig att besvara relativt kort.

Min andra punkt gällde vad som har hänt med utbyggnaden av allmänläkare och husläkare i vårt land under de här två perioderna. Under de tre år vi hade borgerlig regering ökade, har Riksdagens revisorer redovisat, antalet allmänläkare i vårt land med drygt 1 400, dvs. ungefär 40 per månad i tre års tid. Att döma av det material jag försökt få tag i över vad som hänt under de socialdemokratiska sju åren, för att kunna göra en rättvisande jämförelse, förefaller det som antalet de första åren faktiskt minskade – om vi ska tro Riksdagens revisorer, och det ska vi säkert – medan det därefter har ökat något. Sammantaget ser det ut som om man under dessa sju år faktiskt har klarat att öka antalet allmänläkare ungefär i takt med befolkningsutvecklingen – men inte mer.

På de tre borgerliga åren minskade, enligt Riksdagens revisorer, antalet patienter som en allmänläkare behövde ta hand om från 3 460 ned till 2 250. Min tro är alltså att man där har legat still i sju års tid under socialdemokraterna.

Min andra fråga till dem som talar för socialdemokraterna i den här debatten är: Har jag i huvudsak rätt i påståendet att det skedde en dramatisk utbyggnad av husläkarsystemet och allmänläkarkåren under de tre

borgerliga åren och att det i praktiken har stått still under sju socialdemokratiska år?

Jag tror att det på de här två punkterna kommer att visa sig att det är svårt att bestrida de uppgifter jag har.

På den tredje punkten, den om äldreomsorgen, är det svårare att göra den här typen av bedömningar. Det är svårare än att mäta vårdköer eller räkna läkare att kunna bedöma om våra äldre får en hygglig, anständig och bra äldreomsorg och hur den förändrar sig över tiden. Min bedömning är att den närmast har försämrats. Men jag har inga fullödiga belägg för det, och jag hoppas förstås att jag har fel. På den här punkten blir min fråga alltså en aning öppnare: Är det så att socialdemokraterna här i kammaren anser att äldreomsorgen i vårt land i dag är bättre än för sju år sedan?

Den fjärde punkten gällde vad vi får ut för de pengar vi satsar på sjukvård. Enligt en rapport som Landstingsförbundets ekonomer presenterade för två år sedan förbättrades produktiviteten, det vi fick ut per satsad vårdkrona, under de tre borgerliga åren med ungefär 14 %. För varje krona fick vi 1994 ut ungefär 14 % mer än vi fick tre år tidigare. De siffror som sedan redovisas för den första delen av de socialdemokratiska sju åren visar oförändrad produktivitet. Det är alltså fram till 1997/98. När man gör prognoser för tiden därefter, framemot år 2004 – och då har man förmodligen varit så pessimistisk att man räknat med ett fortsatt socialdemokratiskt regeringsinnehav – utgår man också från oförändrad produktivitet.

Min bedömning är, efter att ha läst de här rapporterna, att det tycks vara så att på tre borgerliga år får man ut 14 % mer per krona för medborgarna i form av vård, medan det förefaller som om det står still i sju år, och förmodligen ett år till, dvs. åtta år, med socialdemokratisk regering. Har jag fel eller har jag rätt på den punkten?

Jag skulle också, för att använda denna debatt just till debatt, vilja ställa en fråga till utskottets ordförande Ingrid Burman, som denna gång, liksom flera gånger förut, talar mycket väl om den generella välfärden. Min fråga har sin utgångspunkt i vad som har hänt med de privata sjukvårdsförsäkringarna under de här sju åren. Det var nämligen så att det i praktiken var omöjligt att sälja privata sjukvårdsförsäkringar i vårt land i början av 90-talet när köerna försvann. De försäkringsmäklare och försäkringsbolag som ägnade sig åt detta hade det ungefär lika svårt som kylskåpsförsäljare på Grönland. Men under de sju socialdemokratiska åren har antalet privata sjukvårdsförsäkringar ökat i snabb takt och är i dagsläget ca 150 000. Är det, med Ingrid Burmans definition på generell välfärd, inte så att man måste säga att den generella välfärden har försämrats under de här sju åren, att döma av möjligheten att sälja privata sjukvårdsförsäkringar?

Kenneth Johansson tog med rätta upp den väsentliga frågan hur vi använder våra pengar vad gäller fördelningen mellan försäkringskassor och vård. Han ställde frågor till Miljöpartiets representant om hur det kom sig att Miljöpartiet på några veckor har ändrat uppfattning, från att i början av oktober ha väckt en gemensam motion med Centerpartiet och Folkpartiet om den finansiella samordningen till att på några veckor, som sagt var, gå över till att vara för en annan modell och i praktiken se till att

det inte kunde bli majoritet i utskottet och därmed inte i riksdagen för en samordning en bit in på det nya året.

Det svar som Kenneth Johansson fick hoppas jag berodde på okunghet. Gör det inte det är det värre. Den motion som väckts finns tillgänglig i denna riksdag. Den är inte hemlig. Den trepartimotionen finns tillgänglig, och vem som helst kan ta del av den. Miljöpartiets talesman i dessa frågor skröt nyss något oförsiktigt med att hon var väl påläst i den här frågan.

Fru talman! Vi har från Folkpartiets sida drivit sjukvårdsfrågor i många år. Vi har förstås gjort det därför att de är oerhört väsentliga för medborgarna. Vi har i årets motion för framtiden pekat på sådana saker som vårdpeng, behovet av finansiell samordning, husläkarsystem, rättigheter för psykiskt sjuka, en förbättrad tandvård och fler privata vårdgivare, för att bara nämna några exempel. Skulle de förslagen bifallas, vilket de knappast lär göra i dag, skulle svensk sjukvård förbättras. Nu är det stor risk att vi ovanpå de sju förlorade år svensk sjukvård har upplevt får ett förlorat år till fram till nästa års val.

Anf. 218 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Fru talman! Bo Könberg talar om ministern som en positivhalare med sin apa och saknar positivhalaren. Mycket ska man höra innan öronen ramlar av, och mycket har jag blivit kallad för, men aldrig apa och aldrig här. Är det en debattordning som Folkpartiet vill införa här, eller var det bara en lapsus och ett dåligt försök att vara rolig?

Anf. 219 BO KÖNBERG (fp) replik:

Fru talman! Jag har självklart inte kallat Susanne Burman för en apa. Jag har bara berättat vad som händer i det brittiska parlamentet. Eftersom Susanne Burman företräder regeringen får hon vara glad att hon gör det i den här kammaren och inte i det brittiska parlamentet.

Anf. 220 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Fru talman! Susanne Eberstein har ingenting att tillägga. Det var för dåligt.

Anf. 221 INGRID BURMAN (v) replik:

Fru talman! Jag ska inte svara på alla frågor som är ställda till statsministerns medarbetare, men en fråga ställdes till mig och den ska jag försöka besvara. Den gällde om den generella välfärden har urholkats i och med att det nu finns privata försäkringslösningar på marknaden. Och svaret är naturligtvis ja, precis som jag sade i mitt anförande.

Lösningen är ju att vi, Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet, avser att höja taken i sjukförsäkringarna. Det är en inställning som jag också förstår att Folkpartiet har. Det är bra, för den generella välfärden måste omfatta många, så att inte flertalet känner sig tvingade att söka andra lösningar.

Mitt problem blir då hur Folkpartiet tänker lösa detta, eftersom man ska samregera med bl.a. Kristdemokraterna som vi hörde nyss absolut inte kunde tänka sig den lösningen. Centern är inte inne på den lösningen. Jag har för tillfället inte kunskap när det gäller Moderaterna.

Jag är alldeles övertygad om att den majoritet som nu sitter kommer att hantera den här frågan, liksom många andra frågor, väl när det gäller att återskapa den generella välfärden. Frågan är hur Folkpartiet tänker hantera den.

Anf. 222 BO KÖNBERG (fp) replik:

Fru talman! Det var alldeles rätt, som Susanne Eberstein uppfattade det, att jag ställde just den specifika frågan till utskottets ordförande. Men det var en missuppfattning från Susanne Ebersteins sida att jag frågade om sjukpenningförsäkringen.

Anf. 223 TREDJE VICE TALMANNEN:

Repliken gäller Ingrid Burman.

Anf. 224 BO KÖNBERG (fp) replik:

Fru talman! Jag ber om ursäkt.

Den fråga jag ställde till Ingrid Burman gällde ju att det säljs många fler privata sjukvårdsförsäkringar, 150 000.

Jag diskuterar mycket gärna – det gjorde jag i går i denna kammare – frågan om vi ska ha tak eller inte i socialförsäkringarna, alltså inkomstbortfallsförsäkringarna. Men jag är tacksam om Ingrid Burman är vänlig och svarar på frågan om hon tycker att det är ett problem och ett tecken på att den generella välfärden har blivit sämre att det är så lätt att sälja privata sjukvårdsförsäkringar.

Anf. 225 INGRID BURMAN (v) replik:

Fru talman! Jag ska försöka besvara även den frågan. Jag uppfattade att det handlade om generell välfärd och sjukförsäkringar, men vi ska ta tag även i den här frågan.

Jag tror att detta är ett tecken på många saker. Det ena är naturligtvis ett tillgänglighetsproblem, vilket Bo Könberg är väl medveten om att den här majoriteten avser att hantera och även satsar pengar för att hantera.

Den andra delen tror jag har sin grund i att det finns en rad privata sjukvårdsinrättningar som erbjuder tilläggstjänster vid sidan av den ordinarie sjukvården. Senast var det S:t Göran som i samarbete med Skandia var på väg i denna riktning. Det innebär att det skapas en otrygghet bland människor, att man ska börja betala sjukvården med den privata plånboken. Då tittar man i sin privata plånbok och den känns väldigt tom. Då söker man försäkringslösningar.

Medicinen mot detta – jag hoppas att Bo Könberg delar uppfattning om det receptet – är att vi fortsätter att satsa på den offentliga sjukvården. Vi ser till att den erbjuder den vård som människor efterfrågar och försöker så att säga att begränsa den vård som skulle erbjudas i tilläggstjänster mot privat betalning. Vi bygger vidare på den generella välfärden i offentlig regi. Jag hoppas att jag och Bo Könberg är eniga om detta.

Anf. 226 BO KÖNBERG (fp) replik:

Fru talman! Ingrid Burman och jag är inte eniga om att det ska ske i offentlig regi, om hon med det menar att sjukvården ska produceras i offentlig regi. Det är en av de stora stridsfrågorna mellan våra två partier.

Vi är för en generell välfärd och en offentlig finansiering, men ser väl att den kan presenteras av många olika. Man kan ha privata tandläkare, man kan ha offentliga tandläkare, man kan ha privata husläkare osv. Där skiljer vi oss åt.

Det intressanta med svaret var, om jag uppfattade det rätt, att det bekräftade mitt försök till analys, dvs. att det är bristerna under de sju socialdemokratiska åren, stödda av Vänsterpartiet, som har lett till att det går att sälja privata sjukvårdsförsäkringar. Under de borgerliga partiernas tre år var det omöjligt att sälja privata sjukvårdsförsäkringar. Det var en marknad som stod helt och hållet still. Det gjorde den just på grund av det som Ingrid Burman snuddade vid, nämligen tillgänglighetsproblem, för att använda ett lite byråkratiskt ord, eller köer. Är köerna borta är det mycket få människor som ovanpå det de har betalat i skatt väljer att ta privata sjukvårdsförsäkringar.

Jag tror att vi på det lilla delområdet var nästan överens i analysen.

Anf. 227 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Jag uppmärksammar att Bo Könberg, om jag uppfattat namnet rätt, är en mästare i härskartekniker. Vi har fått erfara både osynliggörande – att inte kunna hålla reda på vad de kvinnliga meddebattörerna heter – och förlöjligande genom att vi åläggs olika egenskaper som vi inte vill kännas vid, t.ex. att jag skulle vara skrytsam. Det vore mig alldeles fjärran att skryta, särskilt när jag sitter i den prekära belägenheten att få hoppa in i ett utskott i stället för en ledamot som är långvarigt sjuk och dessutom får försöka ta itu med vissa frågor som rör ett annat utskott, där en av våra ledamöter också är sjuk. Detta hoppas jag att Bo Könberg kan ta tillbaka.

Det han har svårare att ta tillbaka är en motion som Folkpartiet skrev för två år sedan. Det är den historieskrivningen jag har. Jag nöjer mig inte med att gå tillbaka ett år, utan jag går tillbaka inte till oktober i år, inte till förra året utan till för två år sedan. Då hade vi en motion uppe i socialutskottet från Folkpartiet om finansiell samordning.

Jag skulle vilja fråga Bo Könberg om den senaste motionen, som vi skrev ihop, och varför Folkpartiet inte är berett att fullfölja sina tankar, som jag har hört framföras tidigare av folkpartister, nämligen att utvidga rehabiliteringsåtgärderna till att omfatta även försök inom Socsam och Frisam.

Anf. 228 BO KÖNBERG (fp) replik:

Fru talman! Jag tror att jag redan har bett om ursäkt för att jag missuppfattade ett namn. Jag har mina fel och brister, och jag försöker att erkänna dem så gott det går.

Däremot blev jag lite förvånad över svaret. Jag hänvisade till en motion som väcktes för två månader sedan av Miljöpartiet, Centerpartiet och Folkpartiet. Precis som Kenneth Johansson undrar jag vad det är som gör att man från Miljöpartiet har ändrat sig och gjort en helomvändning i den här frågan.

I det förra inlägget var man inte speciellt rak när man hävdade att det berodde på någonting som någon annan hade sagt för två år sedan. Min fråga gällde – och det vore bra om vi kunde få svar på den, inte bara vi här i kammaren utan också andra – vad det är som gör att Miljöpartiet

inte var berett att fullfölja det arbete som vi gemensamt har bedrivit sedan november i fjol.

Jag har full respekt för att det kan vara svårt att hoppa in som ersättare. Men jag hoppas ändå att de två utmärkta personer från Miljöpartiet som arbetade med den här frågan och som nu är sjuka har kunnat förmedla en del av det som hände under dessa 8–9 månader. Har de inte gjort det finns ju motionen. Hade man gjort det hade man kunnat få en majoritet.

Anf. 229 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Det är ju det som jag undrar lite grann över. Självklart vet vi vad våra kamrater har sagt tidigare. Vi kan inte stanna vid oktober. Jag delar Bo Könbergs otålighet över att det inte händer så mycket på det här området, absolut. Men varför begränsar ni er i er reservation i socialförsäkringsutskottet till den finansiella samordningen mellan försäkringskassan och hälso- och sjukvården?

Ni hävdar i er reservation att köerna till vård och behandling och bristande rehabilitering kostar försäkringskassan pengar i form av utbetalning av sjukpenning och i värsta fall onödiga förtidspensioneringar. Jag håller absolut med om det.

Det var ju en av grunderna för att skriva en gemensam motion, att vi hade denna samsyn. Men varför begränsar ni er då? Ni skriver i sista meningen i Centerns och Folkpartiets reservation: Finansiell samordning mellan försäkringskassan och hälso- och sjukvården kan ändra på detta. Det är ju det som vi inte är överens om.

Nu anser socialdemokraterna att det går att komma vidare med oss och Vänsterpartiet. Jag anser att det är ni som har svikit det som vi då var överens om. Det gäller inte bara att begränsa sig till Finsamförsöken. De är helt okej, och jag vet att det var ni som startade dem en gång i tiden, men det blir för begränsat. Det finns jättebra Socsamförsök, och man behöver föra in även arbetsmarknaden för rehabiliteringens skull. Ni skriver ju det själva.

Varför kan ni inte vara med och fullfölja det hela? Det hade väl varit en utomordentligt stor bredd om även Folkpartiet och Centern hade varit med.

Anf. 230 BO KÖNBERG (fp) replik:

Fru talman! I den motion som jag hänvisade till nämns såväl Finsam som Socsam. För kammaren kan jag bara upprepa det som är känt för många, nämligen att såväl Finsam som Socsam innehåller finansiell samordning. De bägge propositioner som ligger till grund för både Finsam och Socsam lades fram av den borgerliga regeringen med min namnteckning på. Så jag har inte det minsta emot Socsam.

Antingen är det så att det är en medveten eller omedveten förvirring – jag hoppas det senare. I motionen finns detta med. Det är inte så som det antydde, att vi har avgett en reservation och att Miljöpartiet därefter har gjort upp med socialdemokraterna, utan Miljöpartiet vägrade att fortsätta samtalen med oss och gick ihop med de andra partierna.

Det är alltså en helt felaktig historieskrivning, och jag är ledsen för att den framförs. Jag hoppas återigen att det är av misstag.

Fru talman! Kommittén Valfärdsbokslut över 90-talet avlämnade sin slutrapport för någon månad sedan. Där kan man inhämta mycket kunskap. Om det område som vi behandlar här skriver man bl.a. att spädbarnsdödligheten nästan halverades under 1990-talet. Sverige har i dag världens lägsta spädbarnsdödlighet. Medellivslängden ökade kraftigt under 90-talet, med mer än över ett år för kvinnor och drygt ett och ett halvt år för män. Den som lever i Sverige i dag bor i ett land som ligger i världstopp när det gäller medellivslängd.

Jag påstår inte att detta enbart är sjukvårdens förtjänst. Många faktorer samverkar när det gäller folkhälsa. Men jag konstaterar att detta har skett samtidigt som socialdemokraterna har tvingats att ta ett huvudansvar för att sanera landets ekonomi på ett sådant sätt att det tyvärr har drabbat även sjukvårdens ekonomi.

Bilden av svensk folkhälsa och sjukvård är mångfasetterad. Det finns de som bara målar upp en eländesbild. Därför tycker jag att det är bra att ta till sig en del av det som valfärdsbokslutet konstaterar kring 90-talet.

Men förvisso finns det också bekymmer. Den andel av befolkningen som känner oro och ångest har ökat, konstateras i valfärdsbokslutet. Det finns regionala skillnader, könsmässiga skillnader och skillnader i hälsa mellan olika samhällsgrupper, som många tidigare talare har varit inne på.

Chartrine Pålsson tog upp den specifika frågan om könsskillnader och hälsa. Om hon läser på s. 19 i budgetförslaget beskrivs detta och det uppdrag som Socialstyrelsen får av regeringen att komma med åtgärdsförslag i den frågan. Dessutom vill jag påminna Chartrine Pålsson om att vi väntar på en folkhälsoproposition under våren där denna fråga kommer att vara högaktuell. Om Chartrine Pålsson lugnar sig lite så ska vi diskutera dessa frågor.

Tillgängligheten till vården måste förbättras. Personalrekryteringen är ett bekymmer på både kort och lång sikt. Där måste åtgärder vidtas.

Valfärdsbokslutet konstaterar också: Det historiskt starka stödet för de grundläggande principerna i den svenska välfärdspolitiken har inte försvagats nämnvärt under 1990-talet. Detta gläder mig som socialdemokrat. Jag kan förstå att en del andra har en helt annan uppfattning i det fallet. Men människor sätter, trots de ekonomiska svårigheterna, sin tillit till de grundläggande värderingar som vi har för vårt välfärdssystem och sjukvårdssystem.

Det grundläggande för att man ska kunna bedriva en bra sjukvård i ett land är självfallet att landets ekonomi är i balans, att man har kontroll på utgifterna och inkomsterna. En återgång till en slapphänt ekonomisk politik på nationell nivå skulle vara förödande för sjukvårdens möjligheter.

Av stor betydelse är självfallet också hur staten behandlar sjukvårdshuvudmännen. I tre omgångar har nu Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet kunnat medverka till beslut som innebär förstärkningar av sjukvårdens ekonomi. Det gäller dels de berömda försvarsmiljarderna, dels den uppgörelse som har träffats om att tillföra 3,75 miljarder i köbekämpningspengar.

Chris Heister säger lustigt nog att detta inte är några nya pengar. Men i moderaternas motion plockar man bort dessa 3,75 miljarder som en

besparing och sätter minus framför dem. Det som inte är några nya pengar lyckas man i sin motion att ta bort. Det är trolleri i den högre skolan, såvitt jag förstår.

På samma sätt är det i moderaternas ekonomiska motion. Leif Carlson pekar mycket riktigt på att man vill anslå ytterligare 7 miljarder kronor till sjukvården under de närmaste tre åren. Men Leif Carlson läser bara en rad i moderaternas ekonomiska motion. Läser man ytterligare rader ser man att moderaterna för nästa år vill ta bort 2 ½ miljarder i statsbidrag, året därpå ytterligare 8 miljarder i statsbidrag och året därpå 14 miljarder i statsbidrag.

Hur man än läser s. 83 i moderaternas ekonomiska motion blir det ett minskat ekonomiskt utrymme för att bedriva sjukvård. Den helhetsbilden vill jag delge kammaren och dem som möjligtvis lyssnar till den här debatten. Det är något av ett hyckleri, Leif Carlson, att bara ta med en rad i en ekonomisk motion och inte redovisa de två rader som innebär kraftiga inskränkningar i anslagen till den svenska sjukvården.

Vidare säger Chris Heister i sitt anförande att varenda krona i det moderata alternativet är finansierad. Om jag då tittar på den utgiftspost i socialutskottets betänkande som är den enskilt största i Moderaternas alternativ handlar det om läkemedlen. Moderaterna säger: Vi kan ta bort 2,7 miljarder kronor. Så står det i texten. Leif Carlson står här i talarstolen och säger: Egentligen borde vi kanske utöka anslaget till läkemedel. När man läser texten handlar det i realiteten om att man ska ta bort 2,7 miljarder kronor i stödet till läkemedelsförmånen. Efter att ha läst de här förslagen som sammantaget ska bli de 2,7 miljarder kronorna måste man ställa sig frågan: Är detta förslag finansierat krona för krona?

Som ett litet exempel säger man att Apoteket AB borde kunna svara för minst 600 miljoner kronor av kostnadsminskningen och att detta ska kunna realiserats år 2002.

Socialutskottet med flera moderata ledamöter besökte Apoteket AB för några veckor sedan. Där redogjorde man för sin ekonomi och för sin situation. Om några veckor skulle det alltså vara realism, Chris Heister, i att ta bort 600 miljoner kronor för Apoteket AB. Detta är i min värld och mot bakgrund av vad vi hörde på Apoteket AB:s föredragning definitivt inte någon realistisk budget.

Vidare talar man om att på komfortläkemedel ska man kunna ta bort en halv miljard nästa år, men det talas inte om hur detta ska ske. Man återupprepar sitt förslag om att stuva om detta till en försäkring där människor som i dag är lyckliga nog att inte ha några kostnader för läkemedel ska betala in 1 200 kr år för att finansiera Moderaternas läkemedelsförmån, när man vet att med ytterligare några hundra kronor får man högkostnadsskyddet och full täckning. Vad är det för realism i att människor frivilligt skulle betala 1 200 kr om man inte behöver använda läkemedel? Den premien är ju alldeles för hög i förhållande till den förmån man skulle få ut av den.

Chris Heister säger att krona för krona är finansierad i budgetalternativet. När man tar del av era förslag på läkemedelsområdet faller detta i min värld definitivt ihop och är icke ett uttalande som stämmer.

Här har också diskuterats om de olika landstingens situation. Det viktigaste för mig som socialdemokrat är att deras skatteunderlagstillväxt blir bra till följd av hög sysselsättning och att de nu får de här påspäd-

ningarna av pengar. Det finns säkert många saker som förklarar att en del landsting klarar sig riktigt bra, att de går med överskott. En del går med minus. Chatrine Pålsson har tagit upp sitt hemlandsting Kalmar, som helt riktigt har ett bekymmer just nu.

Men det allra största bekymret bland svenska landsting måste man ändå anse att Stockholms läns landsting står för. Där har man en ekonomisk situation som innebär att man de två första åren av denna mandatperiod hade över 3 miljarder kronor i underskott. Prognosen för i år är över 2 miljarder i underskott. Landstingets egna revisorer skriver: Det kan inte anses förenligt med god ekonomisk hushållning och motiverar allvarlig kritik. De internationella kreditinstituten sänker betyget.

Om man kan överskrida en landstingsbudget med uppemot 5 miljarder på tre år är det klart att man kan redovisa resultat i form av kortade köer. Vilken landstingspolitiker skulle inte kunna göra det?

Till Bo Könberg skulle jag kunna säga att det var precis det ni gjorde 1991–1994, bedrev sjukvård på krita. Det är klart att det kan man ju göra ett antal år, men det går inte uthålligt att göra på det sättet.

Den socialdemokratiska sjukvårdspolitiken bygger på att vi tittar på hur mycket vi faktiskt kan finansiera till sjukvården, vad som är möjligt att mobilisera av ekonomiska resurser till sjukvården och sedan försöka att ha ett system som producerar mesta möjliga sjukvård för pengarna.

Bo Könberg ställer ett antal frågor om vad som har hänt med sjukvården i Sverige. Om Bo Könberg tittar på antalet by-passoperationer, starr-operationer, höftledsoperationer eller vad som helst sedan början av 90-talet och fram till nu ska han se att de har kraftigt ökat.

Det är riktigt, som Bo Könberg säger, att antalet allmänläkare inte har ökat. Vi tog fram den nationella handlingsplanen för att just öka möjligheterna för landstingen att bemanna primärvården bättre.

Men jag tycker inte att man ska ropa så högt som Bo Könberg gör när det gäller primärvården när vi i tidningen Dagens Medicin den här veckan kan läsa att det landsting som har lägst andel öppenvårdsbesök inom primärvården är det borgerligt styrda Stockholm, som ligger i botten på listan över hela landet. Även det borgerligt styrda Stockholm har alltså en hel del att göra i den frågan innan vi är framme vid vad jag tror att både Bo Könberg och jag tycker är en tillfredsställande bemanning inom svensk primärvård.

Anf. 232 LEIF CARLSON (m) replik:

Fru talman! Conny Öhman säger att om man överskrider budgeten är det ingen konst att ta bort köerna. Då rekommenderar jag Conny Öhman att åka till Kalmar län och träffa sina partikamrater och till Värmland, som har landets sämst skötta ekonomi och som inte ens fick kredit hos bankerna, men som har växande köer trots sina underskott. Där har Conny Öhman en mission att fylla. Sätt i gång!

När det gäller läkemedlen vill jag säga att vi har lagt fram förslag som sedan har kommit upp i t.ex. den senaste läkemedelsutredningen. Det handlar om bättre kassationsåtgärder och bättre handhavande av läkemedel.

När det gäller t.ex. komfortläkemedel menar jag att dessa ska man betala själv när de inte används för sjukdom. Men vi vill inte göra på det ovanligt osympatiska sätt som regeringen gör, nämligen att göra hand-

lingarna offentliga och ägna regeringssammanträdena åt att tala om folks vikt, deras sexuella bekymmer och om de möjligen ska ha medicin. Det är alltså en viss skillnad här.

Fru talman! När det gäller apoteksmonopolet har också statens utredningar sagt att det finns miljarder att tjäna på att avveckla monopolet.

Fru talman! Jag har ett par frågor till Conny Öhman.

I Socialstyrelsens hälso- och sjukvårdsrapport talar man om hur viktigt det är att få bort ineffektiva behandlingsformer, därför att de medför stora kostnader, vilket vi länge har sagt. SBU gör de utvärderingar som behövs för att man ska kunna göra det. Man har en liten budget på 30 miljoner. Vi säger att den bör ökas med 10 miljoner, därför att det ger tio- eller tjugofaldigt igen att få bra behandlingar plus att det blir bättre vård för patienterna. Men Socialdemokraterna är passiva. De bifaller inte en ökning av det anslag som kan göra att vi får en bättre utvärdering, en bättre sjukvård och nöjdare patienter.

Vid presskonferensen framkom det också att patienterna var mer nöjda med servicen hos privatpraktiker. Landstingsförbundet som var med där kunde inte riktigt förstå det här. Kan Conny Öhman möjligen förklara vad det är som gör att människor är mer nöjda med servicen hos de privata?

Anf. 233 CONNY ÖHMAN (s) replik:

Fru talman! Jag har ett mycket gott betyg att ge SBU. Man har presterat ett 80-tal rapporter det senaste året. Sprid dem ut till svensk sjukvård på ett effektivt sätt, så är jag säker på att vi kommer att få bra effekt av detta.

När det gäller realismen i Moderaternas ekonomiska alternativ frågar jag om det är möjligt att säga att de saker som ni moderater föreslår ger de budgetkonsekvenser som ni säger för ett år.

Jag hävdar att det måste vara omöjligt att säga att Apoteket AB rakt av ska ta bort 600 miljoner i kostnader nästa år för att kunna finansiera Moderaternas besparingsalternativ.

Leif Carlson har ju varit med i många sjukvårdsdebatter här i riksdagen. För några år sedan sade Leif Carlson att sjukvården inte behöver mera pengar. Nu var det stora flaggskeppet i Leif Carlsons anförande att Moderaterna ställer upp med 7 nya miljarder till sjukvården. Men det är ju inte 7 nya miljarder, utan det är ett minus till sjukvården.

Det är faktiskt så att Leif Carlson och Moderaterna är de enda bedömare av svensk sjukvård som hävdar att sjukvården skulle klara sig med mindre resurser, när vi faktiskt vet att sjukvården står inför stora utmaningar i form av nya medicinska landvinningar och i form av en åldrande befolkningen i det här landet.

Anf. 234 LEIF CARLSSON (m) replik:

Fru talman! Det är just bl.a. för att SBU:s skrifter ska skrivas, och gärna bli fler, som vi avsätter mer pengar. Det säger ni nej till.

Det är inte Apoteket AB som vi ska begära pengarna av. Vi tänker ta bort Apoteket AB och se till att det blir konkurrensutsatt.

Vi har sagt att man inte ska sätta in pengar i ett system som inte fungerar. Då börjar det aldrig fungera ordentligt utan då fortsätter den dåliga funktionen. Man bara smetar över och döljer såren. Därför måste man

först göra stora förändringar. Sedan tror jag, och vi har aldrig sagt annat, att sjukvården kommer att behöva mer pengar. Vi har nu visat på en väg, eftersom sjukvården är i sådan kris, att vidga sjukvårdens möjligheter att få in andra aktörer, *benchmarking*, konkurrensutsättning, morötter och bestraffningar för att få ut en bättre effekt. För det avsätter vi pengar.

Sedan, fru talman, fick jag inget svar på varför patienter tycker att det är bättre att gå till privata vårdgivare. Jag tror faktiskt att det beror på att landstingen är planekonomiska monopol. Sådana har alltid som kännetecken dålig service och dålig patienttillfredsställelse.

Slutligen, fru talman, måste jag säga att efter att nu ha lyssnat på socialdemokraternas talesmän i sjukvårdsfrågor förstår jag faktiskt varför inte socialministern kom hit och mötte folkets valda representanter. Den sjukvårdspolitiken skulle jag inte vilja stå och försvara.

Anf. 235 CONNY ÖHMAN (s) replik:

Fru talman! Vi som står för denna politik hoppas också att Leif Carlsson inte ställer sig upp och pratar för den.

Först detta med patienternas tillfredsställelse med vården, Leif Carlsson. Så länge jag har sysslat med sjukvårdspolitik har det varit på det viset, och det är min uppfattning, att när människor som väl har fått sin vård i det här landet i efterhand tittar på sitt vårdförlopp, den vård de har fått alltifrån diagnostik till det att de känner sig friska igen, är utomordentligt nöjda med den vård som ges i Sverige. De som är kritiska, berättigt kritiska, är självfallet de människor som tvingas vänta för länge innan de får den vård som de gärna skulle vilja få snabbare. Så enkelt är det för mig.

Sedan vet jag inte om Leif Carlsson har läst veckans nummer av *Dagens Medicin*. Där säger Vårdförbundets ordförande Eva Fernvall att hon riktar hård kritik mot Stockholms läns landsting för att privatiseringarna i Stockholm går för snabbt och motverkar sitt syfte. Hon säger: Privatisering har blivit ett mål i sig. Men det finns inget nytänkande. Vi ser inte att vården förbättras för medborgarna.

Det är Vårdförbundets ordförandes ord om det som händer just nu för medborgarna i Stockholms läns landsting.

Anf. 236 BO KÖNBERG (fp) replik:

Fru talman! Conny Öhman nämnde mot slutet av sitt anförande att det under den borgerliga tiden i början av 90-talet var så att sjukvården drevs på krita. Några av oss har ju hört det där argumentet förut. Jag får väl bara påminna om att Sverige i början av 90-talet gick igenom den värsta ekonomiska krisen på sådär två generationer, sedan 1930-talet.

Det var också så att sjukvårdens resurser under de där åren tvingades minska med ca 5 %. Så det var inte så mycket krita. Jag har heller inget minne av att Conny Öhman och hans partivänner krävde större minskningar av sjukvårdens resurser.

Det glädjande som hände de åren var att svensk sjukvårdspersonal gjorde en fantastisk insats. Trots minskningen av resurserna med 5 % ökade de den vård som gavs med 9 %. Det var alltså sammantaget en produktivitetsökning på 14–15 %. Det var utomordentligt imponerande. En av de frågor som jag tog upp var att den här förbättringen helt har upphört under de sju förlorade åren med Socialdemokraterna.

Jag noterar att Conny Öhman är överens med mig på en av de fyra punkter som jag tog upp, det här om husläkarutbyggnaden och vad som har skett där på senare år. Jag vet ju att Conny Öhman precis som jag är mycket engagerad i att få en utbyggnad av det hela. Jag vet det, för vi förde ju samtal om det förra hösten. Då lärde jag mig att Conny Öhman hade den inställningen. Från vår sida, från Folkpartiets, Centerpartiets och Miljöpartiets sida, levererade vi det vi skulle i samband med den nationella handlingsplanen. Hur det gick i den andra delen har vi ju redan varit inne på i dagens debatt och i gårdagens debatt i denna kammare.

Men hur är det med de tre återstående frågorna, Conny Öhman? Är köerna i dag kortare än för sju år sedan? Är äldreomsorgen i dag bättre än för sju år sedan? Har produktiviteten ökat alls under Socialdemokraternas sju år?

Anf. 237 CONNY ÖHMAN (s) replik:

Fru talman! När det gäller detta med primärvårdens bemanning har ju Bo Könberg många gånger hänvisat till utvecklingen i Stockholm. Därför var det intressant att ta del av Dagens Medicins redovisning av hur det står till med fördelningen primärvård kontra öppenvårdsbesök på sjukhus. Det betyg man får här är ju faktiskt att just Stockholms läns landsting är det sämsta i landet i det avseendet. Det är ju en partibroder till Bo Könberg som i allra högsta grad har ansvaret för detta. När Bo Könberg i diskussioner säger att han är intresserad av att förstärka bemanningen borde väl det även gälla, Bo Könberg, i det landsting som är Sveriges största, och där dessutom Folkpartiet har ett betydande inflytande när det gäller sjukvårdsutvecklingen?

Men alldeles uppenbart är det inte på det viset att döma av den redovisning vi har sett i Dagens Medicin, utan det förhåller sig precis tvärtom. Är Folkpartiets inställning till primärvård en läpparnas bekännelse eller är man beredd att följa upp det man har sagt i ord med handling i de landsting där man faktiskt själv har möjlighet att påverka?

Sedan får jag säga att det som Bo Könberg tar upp är stora frågor som det är svårt att svara på i ett tvåminutersinlägg. Helt klart är ju att antalet prestationer i svensk sjukvård ökar år för år. Titta på vilken diagnos, vilken behandling som helst. Titta på det stora som var föremål för vårdgarantin i början av 90-talet. Bo Könberg vet ju liksom jag, även om det inte ingår i den borgerliga retoriken, att den här vårdgarantin med de tio punkterna faktiskt beslutades innan valet 1991. I retoriken i talarstolen sade Bo Könberg att det var något som infördes under den borgerliga regeringstiden.

Anf. 238 BO KÖNBERG (fp) replik:

Fru talman! För att ta den sista frågan först är det alldeles sant att det fattades ett beslut på våren 1991, när vi fortfarande hade en socialdemokratiska regering. Men det är också sant att några månader innan lades det fram en motion från Folkpartiets sida som ledde fram till det ställningstagandet. Men vi behöver kanske inte bråka så mycket om vem som tog initiativet till vårdgarantin. Den hade diskuterats redan på 80-talet i andra sammanhang och från andra partiers sida. Det här gällde mer vad som hände för medborgarna.

Då handlade min fråga bara om detta: Är det längre köer i dag eller inte? Det är för komplicerat, säger Conny Öhman. Jag vet inte om det är så komplicerat. Jag tror nästan inte att det finns någon i Sverige som sysslar med frågan som inte instämmer med min bedömning, dvs. att vårdköerna i dag är längre än de var för sju år sedan.

I fråga om äldreomsorgen sade jag i mitt inlägg att det är svårare att bedöma. Jag var orolig för att det var sämre. Det har inte kommenterats. Vad gäller produktiviteten redovisar jag alla mina källor, och jag undrade om det fanns någonting som talade emot bedömningen att det egentligen inte har hänt någonting under socialdemokratisk tid om man ser på hur mycket vi får ut per vårdkrona.

Till sist, för frågor bör ju besvaras, har vi frågan om Stockholms läns landsting och besöken. Jag har också hunnit se den där artikeln. Mitt intryck var att den inte handlade om bemanningen. Jag kan ha läst fel, men mitt intryck var att den handlade om hur många besök som gjordes på sjukhus respektive inom primärvården. Det är ju ett erkänt faktum att det i storstäderna, med deras stora tillgång till akutsjukhus, är så att en hel del av medborgarna av gammal vana, om jag får säga så, går till akutsjukhusen med saker som de i ett bra system, med ett väl utbyggt husläkarsystem, borde gå till husläkarvården med.

Anf. 239 CONNY ÖHMAN (s) replik:

Fru talman! Jo, men Bo Könberg, det är väl ändå så att det ska finnas en viss relation mellan bemanningen och antalet besök man gör inom primärvården. Rimligtvis borde det vara så att om man har en låg bemanning inom primärvården presteras det färre besök. Har man en hyggligt bra bemanning inom primärvården presteras det mer besök. Speciellt gäller detta om man hanterar det på det sättet att man ser till att man har vissa kommunicerande kärn mellan primärvården och sjukhusens öppna vårdmottagningar. Då borde det vara på det sättet att man faktiskt även i ett borgerligt styrt landsting skulle kunna ha en ambition att föra över en del onödiga besök på sjukhus till vårdcentralerna, till primärvården. Uppenbarligen finns inte det styrsystemet i Stockholms läns landsting.

När det gäller äldrevården är det ju så att den här kammaren har fattat beslut om en handlingsplan. Det finns en summa pengar till det. Den planen sjösätts just nu ute i Sverige. En av de punkter som är ett bekymmer när det gäller äldrevården är ju de facto helt klart att tillgängligheten i fråga om läkare är för låg inom äldrevården. Det var en av de saker som också togs upp i den nationella handlingsplanen; att en hel del av de pengar som avsätts där ska användas just till att förbättra läkarinsatserna i äldreboendet i Sverige.

Det var ju nödvändigt att göra det, för en av de saker som faktiskt slog sönder det system vi hade när det gäller läkarkontinuiteten inom äldreboendet i Sverige var ju just det husläkarsystem som Bo Könberg var med om att införa. Det var en åtgärd som på en del håll ganska radikalt slog sönder kontinuiteten i läkarbemanningen i äldreboendet i Sverige. Och det som vi nu delvis har att göra är att reparera skadorna av det.

Anf. 240 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Fru talman! Inledningsvis handlade det om forskningen om kvinnors och mäns förutsättningar och hälsa. Där vill jag bara kommentera att hela

1,6-miljonersklubben väntar på handling. Vi har i denna kammare vant oss vid att få löften om propositioner som ska innehålla vissa saker, bl.a. löften om utredningar. Men det är handling som räknas. Och jag är glad om det kommer med till våren i propositionen. Jag ska noga följa det.

Conny Öhman läste ur Valfärdsbokslutet. Jag brukar också försöka ta del av det. Men en sak undrar jag: Varför refererar inte Conny Öhman till den psykiska hälsan för vår befolkning, eftersom det kommer larmrapport efter larmrapport om hur den psykiska hälsan försämras? Det fanns rapporter i dag i medierna om hur många procent av kvinnorna och männen i Sverige som äter psykofarmaka. Det är ett jättestort problem som jag måste säga är det som jag kanske oroar mig mest för. Varför tog inte Conny Öhman upp det? Och delar Conny Öhman min oro inför den psykiska ohälsan hos den svenska befolkningen?

Anf. 241 CONNY ÖHMAN (s) replik:

Fru talman! Vi får båda läsa folkhälsopropositionen när den kommer. Uppdraget till Socialstyrelsen står det om i underlaget från regeringen till denna budget.

Jag sade exakt följande när jag citerade ur Valfärdsbokslutet: Den andel av befolkningen som känner oro och ångest har ökat.

Jag tog alltså upp den frågan, och den oroar mig.

Anf. 242 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Fru talman! Nu handlar det inte bara om vanlig oro och ångest för att man inte ska få vård därför att man får stå i kö. Man har också andra inbyggda saker som kan göra att man utvecklar antingen en psykisk sjukdom, akut eller kronisk, eller lever under ständig stress som gör att man blir oerhört tagen av detta. Jag hoppas därför att Conny Öhman kan utvidga psykiatrin till att gälla mer än ångest och oro.

Anf. 243 CONNY ÖHMAN (s) replik:

Fru talman! Självfallet rör psykiatrin väldigt mycket. Vi behöver inte definiera vad psykiatri är. Men med det som jag sade åsyftade jag självfallet alla psykiatriska problem.

Anf. 244 GUNNEL WALLIN (c) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till Conny Öhman om det verkligen är riktigt att det är åldern och inte behovet som ska styra stödet till tandvården? Är det ett effektivt sätt att använda statens medel?

Anf. 245 CONNY ÖHMAN (s) replik:

Fru talman! Jag tog inte upp tandvården alls i mitt anförande. Jag vet att Catherine Persson kommer att göra det senare. Jag tycker därför att det är lämpligt att Gunnel Wallin ställer den frågan lite senare till Catherine Persson som kommer att ta upp tandvården.

Anf. 246 GUNNEL WALLIN (c) replik:

Fru talman! Sitter man i ett utskott ska man kunna svara på alla frågor. Eftersom vi nu diskuterar tandvård och folkhälsofrågor så ställde jag den frågan.

Då kan jag ta upp en annan fråga i stället. Rapporten om genusforskning förelåg faktiskt 1996, så det är verkligen på tiden att det kommer ut någonting av den. Den gällde bemötande av kvinnor, läkemedel och att man inte bara utgår från en 25-årig man när man bedömer sjukvård. Detta säger jag för att ytterligare spä på det tidigare replikskiftet.

Anf. 247 CONNY ÖHMAN (s) replik:

Fru talman! Jag satt själv med i den nationella folkhälsokommittén som har sett över hela folkhälsoproblematiken i Sverige. Den jobbade i tre år och lämnade sitt förslag för drygt ett år sedan. I den återfinns oerhört mycket när det gäller genusfrågor och många olika problemområden inom hälso- och sjukvården och inom folkhälsoområdet. Just nu arbetar man med den proposition som ska läggas fram på basis av Folkhälsokommitténs arbete. Det är min förhoppning, och säkert också Gunnell Wallins förhoppning, att det i den kommer att återfinnas mycket som handlar just om denna mycket viktiga fråga.

För några år sedan gavs ju Socialvetenskapliga forskningsrådet i uppdrag att göra väldigt mycket forskning på detta område för att skaffa underlag och kunskap. Nu har vi denna kunskap, och jag instämmer gärna i att det nu är dags för åtgärder i denna fråga.

Anf. 248 LARS ELINDERSON (m):

Fru talman! Så här sent på kvällen är det vissa risker med att hänvisa till vissa personer och ange vissa namn med tanke på att vi börjar bli lite utmattade allihop, och då kan det bli fel. Jag ska därför försöka avstå från att göra det.

Men jag ska göra ett undantag, och jag ska nämna Susanne Eberstein som i sin inledning beskrev årets budget som en reformbudget, och det föranledde faktiskt mig att ändra en del i mitt förberedda anförande. Hon räknade upp ett antal områden där regeringen och samarbetspartierna satsar mer pengar för att lösa de problem där det enligt Socialdemokraternas och stödpartiernas uppfattning har uppstått problem under besparingarnas 90-tal.

Om man har varit med på det sociala området och inom sjukvården så kan man konstatera att många av de problem som hon faktiskt hänvisade till är problem som vi har upplevt från och till under betydligt längre tid än under de allra senaste åren på 90-talet. Snarast kan man väl säga att de första åren på 90-talet var ett undantag från dessa bekymmer, t.ex. när det gäller väntetider och köer inom sjukvården, mot vad som gällde under en stor del av 80-talet och också under 70-talet. Och vi har återgått till en situation, efter den borgerliga regeringstiden i början av 90-talet, som snarast var den som rådde generellt sett under 80-talet och under 70-talet, inte minst på sjukvårdens område.

När det gäller det område som jag i första hand ska tala om, handikappolitik eller politik för att stödja personer som har olika former av funktionshinder, så noterade jag inte att Susanne Eberstein angav en enda reform. Jag medger att det finns en del nya pengar anslagna, men någon reformbudget för de funktionshindrade skulle jag inte vilja kalla den här budgeten som vi nu diskuterar.

Jag tycker också att det är talande att Susanne Eberstein i sin inledning nöjde sig med att beskriva vilka nya pengar som tillförs välfärdsom-

rådet och inte minst det sociala området och sjukvårdsområdet. Men hon berättade inte på en enda punkt vilka brister inom välfärdssystemet som möjligen kan bero på felaktigheter eller ineffektiva system. Jag delar inte Socialdemokraternas uppfattning vare sig i det ena eller i det andra avseendet. Det är inte bara, eller ens i första hand, av ekonomiska skäl som vi kan se revor i välfärdssystemet. På område efter område kan vi tvärtom konstatera att sättet att organisera välfärden i sig leder till brister och att mer pengar knappast kan avhjälpa dessa brister.

Jag återgår då till hur jag som landstingspolitiker upplevde en stor del av 80-talet, inte lika mycket på 70-talet. Då konstaterade vi varje år att vi för att lösa köproblemen inom sjukvården måste höja skatten. Och nästan varje år hade vi i flera landsting diskussioner om mer pengar för att lösa problemen i vården. Och uttrycket köpengar har inte uppfunnits i de uppgörelser som har gjorts mellan regeringen och landstinget här, utan köpengar till sjukvården har jag varit med om att anslå under en stor del av 80-talet. Det var lika meningslöst som att kasta pengar till svinen. Varje år ökade köerna, trots att resurserna ökade i samma utsträckning.

Då var det intressant att notera den produktivitetmätning som Bo Könberg hänvisade till. Den gjordes under de år då resurserna till sjukvården drogs ned i början av 90-talet. Man konstaterar att produktionen faktiskt ökade trots att resurserna minskade. Jag kan ställa mig frågan, för att inte rikta den till Susanne Eberstein: Kan det möjligen ha berott på att man genomförde någon förändring i struktur och system som gjorde sjukvården effektivare, eller var det tillfälligheter som ledde till att produktiviteten ökade under den perioden?

På område efter område kan man konstatera när man ser den här budgeten att det visserligen är resurstillskott, men man kan inte se någon tendens till omprövning av systemtänkande, stordriftstänkande och monopoltänkande hos majoriteten över huvud taget. Det gäller inte bara sjukvården. Det gäller handikappomsorgen, läkemedelsområdet, hjälpmedelsområdet. Det gäller också, det har jag noterat särskilt tydligt allra senast, hörselvården och tolkverksamheten ute i landstingen som är organiserade efter samma principer och uppvisar precis samma bekymmer och problem som alla andra monopol. Utan att jag ska jämföra med produktionen av bilar, muttrar eller någonting annat i de östeuropeiska planekonomierna uppvisar monopolsystemen alla symtom som också de planekonomiska produktionsmonopolen uppvisade i Östeuropa.

Vår uppfattning från moderat sida, och det har också Leif Carlson varit inne på, är att vi sannolikt kommer att behöva skjuta till ganska mycket pengar till sjukvården för att täcka behoven av en åldrande befolkning i framtiden. Men det viktigaste är, för att de här pengarna ska få en effekt, att vi måste skapa nya system för att fördela pengarna så att de ger incitament till dem som är produktiva ute i vården och incitament till människor att själva välja formen för hur de här tjänsterna ska tillhandahållas så att de är effektiva och tillgodoser människors egna behov. Konkurrens och valfrihet är viktiga i sig. Människor, särskilt de som har svåra problem på grund av sjukdom, funktionshinder eller annat, får inte bara större möjligheter att välja mellan olika alternativ, utan de får också därigenom möjligheter att utforma sin egen livssituation efter de specifika behov som varje enskild individ har. Därför kan man inte ensidigt

diskutera de ekonomiska ramarna för välfärdssamhället utan att också ta hänsyn till de behov som finns att förändra systemen och strukturerna.

Fru talman! Jag ska nämna två områden som vi ändå har reservationer på och som rör funktionshindrade. Det ena gäller frågan om att föräldraskap ska motivera möjlighet att få assistans för en svårt funktionshindrad förälder.

När LSS, lagen om assistansersättning, infördes i mitten av 90-talet angavs i propositionen att den frågan skulle utredas särskilt och att regeringen avsåg att återkomma till frågan. Den har aktualiserats under ett antal år, men först nu har den kommit upp på bordet genom ett antal motioner och yrkanden från vårt partis sida. Vi har reserverat oss till förmån för att regeringen ska återkomma med ett förslag som innebär att också föräldraskap motiverar assistans inom ramen för assistansreformen.

Det andra gäller hjälpmedelsgarantin. Vi vet alla i dag att hjälpmedelsituationen ute i landstingen är bekymmersam. Det beror inte bara på pengar utan också på att man har en organisation som inte fungerar. Man är hänvisad till landstingens och ibland kommunernas hjälpmedelscentraler samtidigt som det finns ett utbud på marknaden som de handikappade och funktionshindrade inte har möjlighet att utnyttja. Vi vill med förtur utreda formerna för en heltäckande hjälpmedelsreform som innebär att vi öppnar marknaden för hjälpmedel och skapar förutsättningar för en ökad effektivitet inom hjälpmedelshanteringen och större möjligheter att introducera nya hjälpmedel för de funktionshindrade på marknaden.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 1. Jag står naturligtvis bakom de övriga reservationer som moderaterna har skrivit under.

Anf. 249 LENA OLSSON (v):

Fru talman! Den här debatten skulle handla om den övergripande ekonomiska politiken, sjukvårdspolitiken och handikappfrågor. Jag ska hålla mig till handikappfrågorna.

Vänsterpartiet står bakom de mål för handikappolitiken som riksdagen har beslutat om och som i korthet innebär ett samhälle där kvinnor och män med funktionshinder ska vara fullt delaktiga. Vi anser att principen om alla människors lika värde ska vara en grundläggande utgångspunkt för hur samhället ska utformas där människor med funktionshinder inte utgör något undantag. Det är medborgare med samma rättigheter och skyldigheter som alla andra, utifrån tesen: av var och en efter förmåga, åt var och en efter behov.

När vi tittar tillbaka i tiden har det hänt en hel del på det handikappolitiska området, som Vänsterpartiet aktivt har varit med och drivit. Det gäller assistansreformen som har haft oerhört stor betydelse för de funktionshindrade. Resurserna har utökats år från år, så även 2002. 65-årsgränsen är borta, åtgärder mot domstolstrots, lag mot diskriminering i arbetslivet, personliga ombud till psykiskt funktionshindrade – för att nämna några åtgärder.

Tillsammans med regeringspartiet har Vänsterpartiet tagit fram den nationella planen för handikappolitiken Från patient till medborgare som handlar om tillgänglighet och diskriminering. Denna plan är ett steg till att utforma ett samhälle för alla. Det är ett stort ansvar som riksdag och

regering nu har för att förverkliga dess intentioner de kommande åtta åren.

Vänsterpartiet har också aktivt medverkat till ett tillkännagivande om att biståndsbeslut som ej verkställts ska ses över och att regeringen ska återkomma med förslag till åtgärder. Vi har även medverkat till ett tillkännagivande när det gäller bilstödet. Nyligen har man tillsatt en utredning som ska se över hjälpmedelsfrågan. Detta är frågor som funktionshindrade har en stor del i.

Vi har också antagit betänkandet om maxtaxa för äldre och funktionshindrade i samarbete med regeringspartiet och Miljöpartiet. Där får vi ett högkostnads skydd för avgifter inom äldre- och handikappomsorgen samt ett nationellt förbehållsbelopp. Detta ska träda i kraft till sommaren 2002. Den kommer att få stor betydelse för många funktionshindrade. Så det kommer reformer även 2002, även om en del tycker att det inte händer så mycket.

Vi i Vänsterpartiet anser att en hel del har gjorts men att det också återstår mycket att göra.

I vår reservation 38 tar vi upp LSS och makars ansvar där det förväntas att äkta make eller sambo alltid ska finnas till hands för att tillhandahålla assistans inom ramen för äkta makars ansvar för varandra. Visst ska man känna ansvar för varandra, men det måste också finnas gränser. Försäkringskassor och domstolar hänvisar till äktenskapsbalken och lämnar avslag på rätten till assistans enligt LSS. Vi i Vänsterpartiet anser att denna tolkning är felaktig. Äktenskapsbalken tar upp det gemensamma ansvaret för barn och ekonomi. Det är inte ovanligt att man inte kan upprätthålla sitt arbete fullt ut. Det finns också de som måste sluta sitt arbete på grund av att man helt enkelt inte orkar med att ta ansvar för både sin funktionshindrade maka eller make och ett förvärvsarbete.

När det gäller LSS tar vi i vår partimotion upp olika problem med reformen. Vi anser att LSS-reformen är mycket bra men att den också innehåller problem när det gäller tillämpningen, och där vill vi genomföra förbättringar. Därför anser vi att en översyn av LSS är nödvändig.

Det finns mycket som är bra och som vi kan glädja oss över. Men vi har viktiga områden kvar framför oss. Det gäller de psykiskt funktionshindrades situation, arbetsmarknaden för funktionshindrade, diskriminering och den ekonomiska situationen för de funktionshindrade. Där har vi också fått ett tillkännagivande av riksdagen till regeringen om att denna ska återkomma med en utvärdering. Jag vet att rapporten är försenad. Den kommer inte förrän i slutet av januari, har jag fått rapporter om. Vi får nöja oss med det så länge.

Vi återkommer senare till motioner från den allmänna motionstiden där vi bl.a. tar upp de funktionshindrade kvinnornas situation m.m. Vi kan också ställa oss helhjärtat bakom de krav som den samlade handikapprörelsen gjort i sitt valprogram och som debatterades nu på den internationella handikappdagen. Jag och mitt parti med mig anser att om det ska bli verklighet krävs det ett socialistiskt styre.

Vänsterpartiet har under mandatperioden medverkat till mer resurser för kommuner och landsting. Det är vår bestämda uppfattning att det säkert kommer att behövas ytterligare resurser för att klara en utveckling av den offentliga sektorn och en förstärkning av den generella välfärden. Detta är viktigt inte minst för de funktionshindrade. För oss i Vänstern är

det bara att konstatera att marknadsstyrning och privatisering kommer att vidga dessa klyftor ännu mer.

Prot. 2001/02:42
6 december

Anf. 250 ESTER LINDSTEDT-STAAF (kd):

Fru talman! Myten om den perfekta människan som ideal och norm riskerar att bli ett hot mot grundläggande värden som delaktighet och solidaritet. Graden av handikapp är inte statisk utan snarare en funktion av samhällets sätt att vara. Funktionshindret blir i själva verket ett handikapp för den enskilde först när samhället inte förmår att kompensera bristerna.

Människor med funktionshinder blir tyvärr i olika sammanhang negativt särbehandlade. Det är diskriminering. Bristande tillgänglighet är i sig också en diskriminering. Som yttersta ram för arbetet för funktionshindrades rättigheter behövs det därför en generell lagstiftning mot diskriminering.

Riksdagen har gett regeringen i uppdrag att arbeta fram ett sådant förslag. Vi kristdemokrater önskar att det arbetet drivs med högsta möjliga fart. De funktionshindrade har väntat länge på att få sin självklara rätt till full delaktighet i samhället. Trots en bred politisk enighet har det svenska samhället betydliga brister i det här avseendet. Det gäller framför allt tillgänglighet, men det finns även okunskap och bristande förståelse.

I dagarna har Socialstyrelsen kommit med en rapport om den svenska sjukvården. När det gäller samverkan kring psykiskt funktionshindrade och psykiatrireformens målgrupp sammanfattar Socialstyrelsen det i några punkter som jag här läser upp.

- Samverkan i rehabilitering för psykiskt funktionshindrade personer tenderar att minska.
- Daglig sysselsättning är fortfarande outvecklad. Rätten till daglig sysselsättning bör tillförsäkras.
- Samverkan kring personer med omfattande psykiskt funktionshinder är svår att uppnå.
- Ny institutionsvård riskeras att utvecklas för personer som inte får ett samordnat stöd i sitt boende.
- Kommunernas personal, som står närmast de sammansatta behoven, saknar ofta kunskap och stöd för att lösa problemen.
- Personliga ombuden kan spela en viktig roll. Uppbyggnad pågår, precis som utskottet poängterar i betänkandet.
- Samverkan i den lokala verksamheten fungerar ofta men har svårt att överleva utan övergripande stödstrukturer.
- Policydokument, kvalitetssäkringsplaner osv. är utan verkan om innehållet inte förverkligas.
- Tillsynen bör uppmärksamma samverkansaspekten.

Detta var Socialstyrelsens sammanfattning i punkter.

De psykiskt funktionshindrade får alltså sina behov tillgodosedda på ett dåligt sätt. Sedan psykiatrireformens genomförande har ca 2 250 psy-

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg*

kiskt funktionshindrade fått stöd enligt LSS. Men Psykiatriutredningen uppskattade att 20 000–40 000 psykiskt funktionshindrade hade sådant behov.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 42.

En annan grupp som också har kommit på undantag är funktionshindrade barn. Här finns flera underligheter. Mycket av det är kommunalt betingat. Det grundar sig ofta på okunskap som bör åtgärdas. Där vet vi att Socialstyrelsen har påbörjat ett arbete. Men det finns gott om exempel i vårt samhälle som jag tycker är hårresande.

Flera kommuner nekar t.ex. funktionshindrade barn färdtjänst med hänvisning till föräldraansvaret. Man förutsätter att föräldrarna skjutsar sitt eller sina barn. Om familjen saknar bil förväntas man åka allmänna kommunikationer. Saknas allmänna kommunikationer har barnet ändå inte fått rätt till färdtjänst.

När barn beviljas färdtjänst har de oftast så omfattande funktionshinder att de behöver hjälp även under själva resorna. Men när föräldrarna ansökt om ledsagare har de nekats det om barnet är yngre än 10–12 år. Det är oerhört allvarligt eftersom alla barn har skolplikt, även de funktionshindrade.

Man inser ju själv att man inte kan ålägga föräldrarna att varje dag köra sina barn till skolan om de också ska ha ett arbete att sköta. Barnombudsmannen anser att det uppenbarligen förekommer en mycket tydlig diskriminering av barn. De flesta kommuner har rimliga regler om medresenärer. Men många kommuner tillåter bara en förälder att följa med på resan. Den andra föräldern och eventuellt syskon får ta sig till det gemensamma resmålet på annat sätt.

Detta framkommer i en rapport från Vägverket. Henry Freij i Vägverkets expertgrupp i färdtjänstfrågor har uttalat sig i Gensvar, som är de blödarsjukas tidning. Han oroas av att kommuner tillämpar färdtjänstlagen annorlunda för barn än för vuxna. Han tycker att färdtjänstlagen är illa genomtänkta och att föräldrar till funktionshindrade barn får slåss för sina rättigheter på ett helt oacceptabelt sätt.

Det visar sig också i den senaste undersökningen av RBU, Riksförbundet för Rörelshindrade Barn och Ungdomar, som görs en gång om året angående livsvillkoren för familjer med funktionshindrade. 900 familjer har svarat på enkäten den här gången. Hälften av familjerna uppgav att de hade svårt att resa och mycket svårare än andra familjer.

Bilstödet har inte heller barnperspektiv. Om en förälder beviljas bilstöd för ett barn med funktionshinder och ytterligare ett syskon blir handikappat kan inte bilen bytas till en större, inte inom en viss tid. Om en förälder har fått bilstöd på grund av eget funktionshinder kan inte nytt bilstöd beviljas vare sig för byte eller köp av ny bil för ett funktionshindrat barn.

Föräldrar med flera funktionshindrade barn får inte väga samman barnens funktionshinder för att få rätt bilstöd. Vuxna kan få varsin bil men inte en gemensam större med nuvarande regler. Fosterföräldrar ingår inte i personkretsen för bilstöd. Det tror jag mer är ett förbiseende som bör rättas till i det nya arbetet.

Barnperspektivet saknas i fler sammanhang. Den nya förordningen för fördelning av bidrag till handikapporganisationer säger att enbart funktionshindrade personer får räknas vid beräkning av antalet gästdygn

vid handikapprörelsernas rekreationsanläggningar. RBU:s anläggning Mättinge är byggd för att hela familjen ska delta. Ingen förälder skickar väl ett litet barn ensamt till en sådan anläggning. Dessutom innefattas hela familjen av barnets handikapp. Denna nya bidragsberäkning gör att anläggningens driftsbidrag minskat med ca 500 000 kr det senaste året till 130 000 kr. Om de hade 500 000 kr mer innan förstår ni att det är en oerhörd drastisk skillnad för dem. Det äventyrar verksamheten.

Vi tycker att det är bra att bilstödet ska ses över skyndsamt. Det finns material nog för att inkomma med ett förslag om det. Vi hoppas att det kommer snabbt utan att man gör nya utredningar. Det torde finnas tillräckligt med sådant. Sedan väntar vi också på redogörelsen för Socialstyrelsens fördelning av anslagen. Det är inte acceptabelt om det slår som det har gjort i de exempel jag har visat här.

Jag yrkar bifall till reservation 42. I övrigt står jag bakom de andra reservationer som vi också har undertecknat.

Anf. 251 CATHERINE PERSSON (s):

Fru talman! Jag ska börja med att citera ur ett valprogram: "Alla människor är lika mycket värda. Alla människor har samma rättigheter och skyldigheter. Alla människor är unika.

Vi som har funktionshinder möts av respekt för våra erfarenheter och kunskaper. Vi som har funktionshinder kan i samma utsträckning som andra människor själva forma våra liv. Tack vare att vi inte är utestängda från någon del av samhället träffar vi människor med olika bakgrund, vi lär oss av varandra, upptäcker det som är gemensamt och det som skiljer.

Sysselsättning innebär för de flesta människor arbete inom den reguljära arbetsmarknaden. Sysselsättning uppmuntras framför passivitet också ekonomiskt. Arbetstider, arbetsformer och arbetsplatser är anpassade efter alla människors individuella behov. Den enskildes behov sätts i centrum.

Vi som har funktionshinder till följd av skador eller sjukdomar före födseln eller tidigt i livet får rehabilitering under uppväxten och när vi är vuxna."

Jag började med att säga att detta var ett utdrag ur ett valprogram. Det är HSO:s, dvs. Handikappförbundens Samarbetsorgan, valprogram. Det presenterades i måndags. Samtliga partier var inbjudna att medverka i HSO:s heldagskonferens för att debattera framtidens handikappolitik.

Glädjande är naturligtvis att HSO:s valprogram och den socialdemokratiska målsättningen för handikappolitiken stämmer väl överens. Det är bra utgångspunkter för det kommande arbetet.

Fru talman! Jag vill i dag också lyfta fram de nationella målen för handikappolitiken, som riksdagen för ett och ett halvt år sedan beslutade om i den nationella handlingsplanen *Från patient till medborgare*, som vi alla minns. De nationella målen för handikappolitiken är

- en samhällsgemenskap med mångfald som grund,
- att samhället utformas så att människor med funktionshinder i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhället samt
- jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar och kvinnor och män med funktionshinder.

Innan vi uppnår dessa mål har vi naturligtvis många olika utmaningar framför oss. Vi har ett ganska gott utgångsläge för att lyckas med dessa föresatser i Sverige. I Sverige lever vi, jämfört med i många andra länder, under oerhört bra omständigheter. Vi har på många områden så goda förutsättningar att andra inte ens skulle drömma om dem. Så är det också när det gäller många åtgärder som riktas till funktionshindrade. Många är t.ex. de som beskriver den enorma frihet som assistansersättningen innebär.

Samtidigt kan vi konstatera att det finns så mycket mer att önska och göra innan alla behandlas som, och därmed också känner sig som, fullgoda medborgare. Det är ju det som det handlar om: det demokratiska medborgarskapet. Enkelt uttryckt gäller det lika värde, rättigheter och skyldigheter.

Trots att vi har kommit en bra bit på vägen på många områden är det fortfarande flera steg kvar innan vi når målen. De finns både i HSO:s och i Socialdemokraternas valprogram.

Alldeles för många bostäder är fortfarande otillgängliga. Alldeles för många bussar och tåg är funktionsovänliga. Alldeles för många får ett otrevligt bemötande, och alldeles för många arbetsplatser är inte tillgängliga. Många fler funktionshindrade än människor som inte har någon form av funktionshinder saknar arbete.

Nationella handlingsplanen är ett verktyg på vägen.

Vi måste således angripa utmaningarna på alla politikområden. Det är hela samhället som är arenan när miljöer och olika verksamheter utformas så att var och en kan delta utifrån sina förutsättningar. Det kräver engagemang, kraft och vilja att förändra i de olika roller vi har som politiker, arbetskamrater, arbetsgivare eller kompisar. Vi måste alla anstränga oss – inte bara ett fåtal.

När jag var på konferensen i måndags undrade en journalist vilken fråga jag anser vara den viktigaste frågan att driva när det gäller de handikappolitiska ansträngningarna. För mig var det väldigt enkelt att svara på den frågan. Jag är absolut övertygad om att det är viktigast att vi fortsätter att utveckla den generella välfärden. Vi ska fortsätta att betala huvuddelen av skolan, förskolan, vården och omsorgen via skatter.

En moderat sade tidigare att det inte finns några handikappolitiska reformer. Jo, det finns det. Handikappolitiken är en del av alla politikområden. Det är det som är förutsättningen för att man som funktionshindrad ska kunna vara delaktig i samhället. Vi kompletterar med individinsatser när så behövs. Den generella välfärden är således det bästa utgångsläget för att även funktionshindrade ska få ett bra liv.

Journalisten frågade också om jag ändå inte skulle vilja lyfta fram någon särskild fråga som var viktig just för funktionshindrade. Där är svaret inte lika självklart. Det beror naturligtvis på vilken situation man har. Men jag skulle nog ändå vilja påstå att frågan om arbete och möjligheten att försörja sig själv är mest grundläggande för de flesta av oss.

Därför är det också glädjande att regeringen har för avsikt att göra en översyn med anledning av att människor med funktionshinder har svårt att få arbete, oberoende av konjunkturläge. Det ska också göras en översyn av läromedlen för personer med funktionshinder. Själv har jag möjligheten att utreda frågan om hjälpmedelssituationen. Dessa utredningar

kommer tillsammans på sikt förhoppningsvis att innebära att förutsättningarna förbättras för dem som lever med ett funktionshinder.

Möjligheten till personlig assistans för personer med omfattande funktionshinder ökar möjligheterna till ett liv med valfrihet, större inflytande och bättre livskvalitet. Det är skönt att vi har lämnat den tid bakom oss då vi hade problem i ekonomin och finansieringen av reformen riskerades. Jag tycker att det är väldigt bra att vi i dag har en stabil grund att stå på när vi ska finansiera.

Flera reservationer och motioner tar upp frågan om stöd till psykiskt funktionshindrade. Glädjande är att det under nästa år tillförs ytterligare medel för insatser i form av personligt ombud. Det är ett steg på vägen. Det är naturligtvis viktigt att vi följer upp det. Förhoppningen är att det ska bli rikstäckande. När reformen har fått verka ett tag är det angeläget att vi undersöker hur den verkar i förhållande till annan lagstiftning.

Jag skulle också, med anledning av det en tidigare talare sade, vilja säga att en del av de s.k. försvarsmiljarderna ska gå till psykiatrin.

Några reservationer och motioner tar upp frågan om översyn av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade samt lagen om assistansersättning. Enligt min uppfattning är det i dag inte angeläget att oroa genom att vända upp och ned på dessa lagstiftningar. Däremot är det angeläget att stödja och noggrant följa utvecklingen vad gäller verksamheten med personligt ombud.

Vad gäller de områden där det finns tvivel vid tillämpningen av LSS och LASS utgår jag ifrån att ansvariga myndigheter reagerar vid en uppföljning och gör förtydliganden i allmänna råd och föreskrifter. Jag utgår också ifrån att regeringen vid behov agerar genom förordningsbeslut.

Fru talman! Jag vill också ta upp frågan om bilstöd. De senaste tre åren har utbetalningarna av beviljade bilstöd fått stoppas före årets slut. Riksrevisionsverket har gjort en översyn som visar att det kan finnas behov av regelförändringar i syfte att förbättra och effektivisera stödet. Regeringen har sagt att man har för avsikt att återkomma i frågan.

Socialutskottet menar dock att åtgärder för att förbättra och effektivisera bilstödet brådskar. Mot bakgrund av det föreslår socialutskottet att riksdagen beslutar att ge regeringen till känna att åtgärder snarast ska vidtas för att effektivisera och förbättra tillämpningen av bilstödet. Utskottet förväntar sig att regeringen under 2002 återkommer till riksdagen med en redovisning av vilka åtgärder som ska vidtas.

Vi har blivit ombedda att försöka skynda oss i talarstolen, men jag måste ändå säga att jag tycker att det finns ett område där moderaterna lurar de funktionshindrade. Det handlar om ett nytt anslagsområde som man kallar hjälpmedelsgaranti. Det innebär att moderaterna slår ihop anslagen för bilstöd och elektroniska kommunikationer. De anslagen är redan i dag små. Senast i måndags sade moderaterna att man nu inför en hjälpmedelsgaranti. Den är inte finansierad. Det är att lura de funktionshindrade.

Till sist yrkar jag bifall till förslaget i socialutskottets betänkande SoU1 samt avslag på samtliga reservationer och motioner.

Anf. 252 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik:

Fru talman! Catherine Persson radade i sitt anförande upp en massa olika områden med lokaler och andra platser som inte är tillgängliga för

funktionshindrade. Inte minst handlar det om skolor och allmänna lokaler, lokaler som ska användas som vallokaler t.ex. i nästa års val.

Enligt handlingsplanen ska detta vara åtgärdat till 2010. Jag skulle vilja fråga Catherine Persson om hon tycker att det är rimligt att så många funktionshindrade ska behöva vänta så länge innan de kommer in i allmänna lokaler. Ska inte Socialdemokraterna fundera om lite grann och göra som Folkpartiet, nämligen anslå pengar för att snabba upp den här tillgänglighetsreformen, som både ni och vi är angelägna om ska komma till stånd?

Anf. 253 CATHERINE PERSSON (s) replik:

Fru talman! Först tycker jag att det är viktigt att säga att jag verkligen inte hoppas att alla uppfattar det som att det först är 2010 som man ska börja göra någonting. Det finns en del år fram till dess. Man har tid på sig. Om vi ser att det inte händer någonting under de här åren måste vi se till att åtgärder vidtas, så att man inte börjar agera först 2010.

Jag tycker naturligtvis inte att det är rimligt att man som funktionshindrad inte har tillgång till vissa lokaler. Sedan är jag inte alldeles säker på att den väg som Folkpartiet väljer är den rätta. Min erfarenhet från min tid som kommunpolitiker är att man, när det utlovades statliga pengar i form av olika stimulansbidrag, ganska ofta väntade på att man skulle bli beviljad olika typer av bidrag och avstod alltså från att göra vissa typer av insatser.

Om vi menar allvar med att vi ska bedriva en politik där funktionshinder är en naturlig del av samhället och alla politikområden ska ta ansvar måste också ansvars- och finansieringsprincipen gälla.

Anf. 254 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik:

Fru talman! Vi i Folkpartiet tycker också att ansvars- och finansieringsprincipen ska gälla. Men det är så pass stora brister i tillgängligheten, och det händer faktiskt väldigt lite ute i kommunerna. Det finns kommuner som inte ens en gång har tagit fram handlingsplaner ännu. Då kanske man ändå behöver ta sig en funderare på om man inte på olika sätt måste snabba upp det här. Vi tycker inte att det är rimligt att så många lokaler och andra platser inte är tillgängliga för funktionshindrade.

Anf. 255 CATHERINE PERSSON (s) replik:

Fru talman! Jag delar den uppfattningen. Jag tycker inte heller att det är rimligt att kommunerna inte har handlingsplaner på det här området. Det handlar inte bara om att lokalerna ska vara tillgängliga. Det handlar också om att handikappolitiken ska genomsyra alla olika funktionsområden.

Vi vet att det är enkelt för många att säga: Det där är inte mitt ansvar; det får ni ta hand om i t.ex. socialnämnden, som det är lättast att säga.

Vi måste alla prata med framför allt våra partivänner som finns ute i kommuner och landsting om detta för att de ska inse att det är en fråga för alla politiker, medborgare i övrigt, företag osv.

Anf. 256 CHRIS HEISTER (m) replik:

Fru talman! Jag ska fatta mig väldigt kort mot bakgrund av att Conny Öhman sade att Catherine Persson också skulle ta upp tandvården. Jag har viss förståelse för att Catherine Persson försöker begränsa tiden genom att koncentrera sig på handikapp, men jag skulle ändå vilja ställa en fråga till Catherine Persson. Det är samma fråga som jag ställde till Susanne Eberstein. När man nu har för avsikt att lägga fram ett förslag om ett högkostnadsskydd i tandvården undrar jag varför man inför en åldersgräns för detta.

Anser man att behovet av ett högkostnadsskydd är större för en välbärgad 65-åring än för en ensamstående 45-årig mamma med försörjningsansvar för tonårsbarn? Jag skulle gärna vilja höra Catherine Perssons synpunkter på detta.

Anf. 257 CATHERINE PERSSON (s) replik:

Fru talman! Först skulle jag vilja säga att vi väl får diskutera innehållet i tandvårdspropositionen när den kommer eller när det blir någon form av beslut från regeringen. Men jag ska ändå ge en kommentar till det förslag som finns från utredaren som gäller tandvård för dem över 75 år. Det finns ett begränsat utrymme att fördela.

Moderaterna har en väldigt liten del mer än vad socialdemokraterna har. Av det skälet tycker jag att det är rimligt att man börjar i någon ända. Vi vet att det också finns de med låga inkomster i de höga åldrarna. På det sättet blir det fördelningspolitiskt riktigt. Människor som inte behöver tandvård kommer inte att få tandvård. Är man över 75 år och har behov av tandvård får man tandvård. Har man inget behov av tandvård och är över 75 år får man heller inte någon tandvård.

Jag tycker att det är ganska magstarkt av Chris Heister att jämföra med en ensamstående 45-årig mamma när moderaterna lägger fram andra förslag. Hur drabbas inte den mamman av att moderaterna inte vill ha maxtaxa på dagis, av att moderaterna tänker sänka a-kasseersättningen, av fler karensdagar, av sänkta skatter för höginkomsttagare osv.

Nej, Chris Heister, oberoende av tandvårdsförslaget är jag övertygad om att den 45-åriga ensamstående mamman har det betydligt bättre med socialdemokratisk politik.

Anf. 258 CHRIS HEISTER (m) replik:

Fru talman! Om Catherine Persson hade läst hela vårt budgetalternativ skulle hon ha sett att den samlade politik som vi lägger fram förslag om skulle innebära att den ensamstående mamman hade mycket större möjligheter att försörja sig på sin egen inkomst och få både valfrihet och kvalitet i barnomsorgen än med den politik som socialdemokraterna står för.

Men nu diskuterar vi tandvården. Catherine Persson försöker säga: Ni har ju så lite pengar, ni moderater. Hur kan ni lägga fram ett förslag om ett sådant högkostnadsskydd? Det som skiljer oss och er åt är att vi har ett högkostnadsskydd för dem som verkligen behöver vårt gemensamma stöd. Vi har en självrisk på 3 000 kr. Därutöver har vi ett ordentligt högkostnadsskydd. Vi har det för alla. Det är inte ett högkostnadsskydd värt namnet bara för dem över 65 eller 75 år, som ni har för avsikt att föreslå riksdagen.

Det är det som jag tycker är så anmärkningsvärt. Socialdemokraterna talar om den gemensamma välfärden, talar om den solidariska finansieringen, och så gör de ett genombrott som innebär att man inte längre ska få ett ordentligt stöd efter behov, utan man ska få det efter ålder. Det tycker jag är så anmärkningsvärt. Det var mot den bakgrunden som jag ställde frågan till Catherine Persson: Hur kan det vara möjligt att man lägger fram förslag om ett ordentligt högkostnadsskydd för en välbärgad 65-åring men inte för en ensamstående mamma på 45 år med t.ex. ett försörjningsansvar för flera tonårsbarn? Det är den fråga som jag tycker är intressant och som jag vill ha svar på. Det har jag ännu inte fått.

Anf. 259 CATHERINE PERSSON (s) replik:

Fru talman! Jag har lagt märke till att standardrepliken från alla moderata talare den senaste veckan har varit: Vi har noterat att ni inte har läst våra motioner.

Det är ju konstigt att det inte är någon i hela kammaren som har läst moderaternas motioner och att vi gör samma bedömningar allihop. Jag har inte läst alla moderaternas motioner, men jag har läst en hel del. Jag är fortfarande övertygad om att den mamma som Chris Heister pratar om inte har mycket att hämta i moderat politik om hon inte är oerhört välbärgad och har en hög inkomst. Jag tror inte att det är den mamman, som Chris Heister avser.

Jag svarade tidigare på tandvårdsfrågan. Jag sade att vi ännu inte vet hur förslaget ser ut. Jag sade också att de som ska få stöd från försäkringen är de som har behov, och det förslag som tandvårdsutredaren har lagt fram gäller människor över 75 år. Det finns i dag inget annat förslag från regeringen. Vi vet också, som jag sade, att det finns de med låga inkomster i de riktigt höga åldrarna. Vi vet också att det finns ett tandvårdsbehov där.

Sedan är jag inte alldeles säker på att den beräkning som Chris Heister och moderaterna har gjort när det gäller tandvårdsfinansieringen håller. Det innebär att vi måste ta ställning till tandvårdsförsäkringen i dess helhet, eftersom det innebär att vi går ifrån stöd till bastandvården och den förebyggande tandvården. Det skulle på sikt innebära oerhört höga kostnader. Då skulle vi få de kostnaderna lite längre fram i stället.

Anf. 260 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Jag vill bara helt kort nämna något om anhörigvård och stöd till anhörigvårdare.

Under mina tre år här i riksdagen har jag sett en positiv utveckling på grund av det stimulanstöd som kom i samband med den nationella handlingsplanen för äldreården.

Det kom ut en ny rapport i slutet av november som beskriver närståendes vård av äldre i de anhörigas och professionellas perspektiv. Där tas det upp att anhöriga sällan erbjuds utbildning och att de har en personlig kunskap om vilka individuella lösningar som ger den bästa vården till just deras anhöriga och att den kunskapen sällan efterfrågas.

Det finns fortfarande väldigt mycket att göra inom just anhörigvård. I Storbritannien har de anhöriga en lagstadgad rätt att få sina behov bedömda. Dit har vi inte kommit i Sverige ännu.

Anledningen till att jag begärde ordet är det svar som utskottet ger på vår motion när det gäller anhörigvård. Man anser att motionen är tillgodosedd när det gäller att ge fortsatt stöd till nationella anhörigorganisationer och även när det gäller ett nytt statsbidrag. Vi hade nämligen ett förslag om att ett sådant borde inrättas. Detta svar, att motionen är tillgodosedd, ger hopp för framtiden och gjorde mig egentligen väldigt glad.

Jag ringde dock Anhörigrådets ordförande för att höra hur det går med nästa års budget för deras del. Anhörigrådet är en organisation som har funnits i fem år och som alltså bildades innan den nationella handlingsplanen trädde i kraft. Man har varit högst delaktig i alla de handlingsplaner som har upprättats i samråd med socialnämnderna ute i kommunerna. Man har tagit kontakt med departementet, men fortfarande – det är snart mitten av december – har man inte fått något besked om nästa års bidrag. Det ser jag som en allvarlig brist.

Jag vet att det nu är kort om tid, men jag hade helst sett att jag hade fått ett svar på frågan: Vad är det som händer, och vad ska socialdemokraterna göra? Man svarar att motionen är tillgodosedd, men vad anser man just om det här?

Ordföranden för Anhörigrådet har besökt 70 kommuner under tio månaders tid. Att man uppfyller den nationella handlingsplanen och fortsätter med stimulansbidraget är viktigt, då vi kan se hur pass viktigt Anhörigrådets arbete faktiskt är och att det är värt att ta till vara. Jag ser alltså fram emot att man uppfyller precis det man säger i utskottets betänkande. Jag hoppas att man också tar till sig vårt förslag om ett nytt statsbidrag och att regeringen kan återkomma i den här frågan.

Anf. 261 TASSO STAFILIDIS (v):

Fru talman! Jag ska göra allt jag kan för att snabba mig.

Först och främst vill jag instämma i Ingrid Burmans, Rolf Olssons och Lena Olssons anföranden.

Det finns en hel del frågor som jag står bakom bland de yrkanden som behandlas i det här betänkandet. Det handlar bl.a. om kostnadsfria preventivmedel, svenska socialarbetare i Köpenhamn, förbud mot omskärelse av pojkar och könsstympning av flickor. Jag kommer dock inte att ta upp detta på grund av tidsbristen, vilken jag har respekt för. Jag ska enbart lyfta upp några av de frågor som är HBT-relaterade.

Här vill jag först, fru talman, rikta beröm till socialutskottet och dess kansli för att det nu med tydlighet framgår att de motionsyrkanden som är HBT-relaterade beskrivs på ett HBT-kompetent och riktigt sätt.

Riksdagens tvärpolitiska HBT-grupp har bl.a. lyft upp frågor om att utreda HBT-personers situation och livsvillkor. Detta har tyvärr utskottsmajoriteten avstyrkt. I synnerhet vad gäller transpersoners situation, fru talman, är detta ett märkligt ställningstagande. Varför är det då märkligt? Jo, för att det i dag inte finns någon samlad kunskap i Sverige om transpersoners situation. T.ex. har regeringen nu lagt fram en proposition där bl.a. hets på grund av sexuell läggning förbjuds. I den propositionen har man övervägt möjligheten att skydda även transpersoner men kommit fram till att tillräcklig kunskap saknas och därmed också belägg för att i nuläget låta lagen omfatta även transpersoner. Propositionen hänvisar också till att det finns behov av en utredning om transpersoners situation och att en sådan utredning är motiverad.

Det finns en reservation, fru talman, från Vänsterpartiet, Folkpartiet och Miljöpartiet som just tar upp transpersoner och behovet av en utredning. Jag undrar hur och varför utskottet, till skillnad från vad regeringen säger i den här hetspropositionen, har kommit fram till att en utredning inte är erforderlig. Vad grundar sig egentligen det ställningstagandet på, och vad har socialutskottets majoritet för kunskaper som ingen annan har? Det vore intressant att få reda på det, när faktiskt en proposition lyfter upp den här frågan som väldigt viktig och hänvisar till att den behöver utredas.

Fru talman! Samma sak gäller även det s.k. homosexupdraget, där utskottsmajoriteten av en för mig oförklarlig anledning sätter sig emot att utvidga uppdraget till att även omfatta bisexuella och transpersoner. Det vore kul, eller bra, om någon representant för utskottsmajoriteten kunde förklara detta ställningstagande, som jag inte förstår.

Jag går så till frågan om den lagstiftning som tvingar transsexuella att mot sin vilja skilja sig. Detta är för övrigt en fråga, fru talman, som även behandlas av lagutskottet, då både äktenskapsbalken och lagen om fastställande av könstillhörighet i vissa fall berörs. Jag vill passa på att informera ledamöterna från socialutskottet om att den 15 januari kommer lagutskottet att uppvaktas i frågan. Jag skulle önska att någon representant från socialutskottet på något sätt kunde närvara för att på allvar se till de reella behoven av lagändringar och på vilket sätt de nuvarande lagarna får så negativa konsekvenser för de gifta par som inte vill skilja sig då en av parterna genomgår ändring av könstillhörighet.

Även här finns en reservation, gemensam mellan Vänsterpartiet och Miljöpartiet, som är helt i linje med HBT-gruppens motion.

Efter det här försöket att korta mitt anförande vill jag med detta yrka bifall till reservation 37.

Anf. 262 VIVIANN GERDIN (c):

Fru talman! Jag vill börja med att instämma i Centerpartiets reservationer och särskilda yttranden.

Centerpartiet anser att de grundläggande fri- och rättigheterna måste kompletteras med ytterligare rätt till sociala förmåner för dem med funktionshinder. Det är nödvändigt för att göra det möjligt för alla att delta i samhället på likvärdiga villkor.

Vi icke funktionshindrade behöver nya glasögon så att vi bättre ser de hinder som försvårar vardagen. Trösklar och smala dörrar som vi knappt ser utgör hinder för vissa människor, och därmed utestängs de från att delta i umgänge ute i samhället. Det som för oss är så självklart är det inte för alla. Det är skrämmande att utanförskapet har blivit så normaliserat att många inte ens reflekterar över det.

Det är heller inte rimligt att människor med funktionshinder ska fråntas sin vuxenidentitet. De, precis som vi själva, måste kunna ha rätt till självbestämmande. Livskvalitet är att själv kunna bestämma när och var jag vill röra mig i samhället. Att ha makt över sitt eget liv bidrar till välbefinnande. Att ha ett boende anpassat för att kompensera den funktionsnedsättning man drabbats av bidrar till livskvalitet. Att kunna ta sig till arbetet, skolan och fritidsaktiviteterna borde vara en självklarhet för alla. Det är vårt ansvar att göra detta möjligt.

När en eller flera grupper av människor ställs utanför betraktas det som diskriminering. Då det gäller utanförskap på grund av bristande tillgänglighet anses det inte vara diskriminering.

Centerpartiet välkomnar att regeringen nu har för avsikt att utreda ett utvidgat skydd mot diskriminering. Vi har tidigare påpekat att det behövs en samlad diskrimineringslagstiftning. Dagens fem ombudsmannafunktioner kan då samordnas, och därmed finns förutsättningar för att ingen ska falla mellan stolarna.

Från Centerpartiets sida anser vi också att den nya diskrimineringslagen ska omfatta hela livet och inte enbart arbetslivet. Även den som i dag inte ryms inom den reguljära arbetsmarknaden bör ha rätt till ett arbete. För att öka de funktionshindrades möjligheter att erhålla ett förvärsarbete anser vi att taket bör höjas för det ekonomiska stöd som utgår till arbetsgivarens lönekostnader. Det skulle gynna den funktionshindrades ställning på arbetsmarknaden och även löneutvecklingen.

Med en samlad bedömning och ett helhetstänkande för individens bästa anser vi i Centerpartiet att en hjälpmedelsgaranti bör införas med normer för väntetider och utprovning samt reparationer inom rimliga tidsgränser. Dagens långa väntetider för vissa hjälpmedel är oacceptabla. Det är inte bra för någon part.

Rätten till personlig assistans har givit många funktionshindrade ett nytt liv. För några veckor sedan besökte jag en mellansvensk stad och träffade Gunnar, funktionshindrad, med ett stort behov av hjälp dygnet runt. Efter många år i barndomshemmet bor Gunnar i dag i en egen lägenhet. Gunnar var så glad över att äntligen få bestämma över sitt liv och sina små vardagsbestyr. Det känns bra att vara delaktig i de beslut som har förbättrat Gunnars liv.

Jag träffade även några av hans personliga assistenter, som med mycket värme och humor alltid fanns till hands för Gunnar. De hade verkligen valt rätt yrke, och jag kände att precis så här ska det vara för de människor som har drabbats av ett funktionshinder.

Även människor med psykiska funktionshinder bör ha rätt till personlig assistans. Vi kan inte blunda för de missförhållanden som uppstått efter psykiatireformens genomförande i mitten på 90-talet. Många av dem som tidigare bott på institutionerna klarade inte utflyttningen i samhället till ett eget boende och ensamheten. Flera av dem tillhör i dag

gruppen utslagna i samhället. Med anledning av detta har vi föreslagit att en utvidgning av assistansreformen bör utredas.

Reglerna för erhållande av ekonomiskt stöd för bilinköp behöver också förbättras. Personkretsen bör ses över, likaså de nuvarande åldersgränserna. I dag har inte en förtidspensionerad 50-åring möjlighet att erhålla bilstöd. Centerpartiet har också lagt fram ett förslag om att öka anslaget med 50 miljoner utöver regeringens förslag.

Bra färdmedel är en förutsättning för att en del funktionshindrade ska kunna förflytta sig. Dagens kollektiva färdmedel har tyvärr brister som förhindrar att alla kan nyttja dem. De människorna blir då hänvisade till färdtjänsten och specialfordon. Det borde vara en självklarhet att den funktionshindrade även får ha en anhörig och ett barn med på resan. Tyvärr är reglerna oklara i dag, och många nekas att ta sina egna barn med.

Jag vill avsluta med att säga att handikapporganisationernas arbete är mycket betydelsefullt och att det har stor betydelse för oss beslutsfattare såväl som för de funktionshindrade. Det är klart att ekonomiskt stöd ska utgå till dem. De senaste åren har det tyvärr framkommit synpunkter från organisationerna själva på hur fördelningen görs. Vi hoppas att man ser över detta, så att även de mindre organisationerna som representerar något udda handikapp kan få del av samhällsmedlen.

Anf. 263 HARALD NORDLUND (fp):

Fru talman! Det finns en rad indicier och rapporter som talar om försämrade villkor och försämringar av många funktionshindrades situation. De försämringarna visar tydligt på nödvändigheten att återupprätta den rättighetslagstiftning som på Folkpartiets initiativ genomfördes i början av 90-talet.

Målsättningen med flera av de handikappolitiska reformerna som genomfördes var ju att personer med funktionshinder skulle ha lika rättigheter och faktiska möjligheter att delta i alla samhällsliga sfärer.

Ska man uppnå målen måste man nu göra en översyn av de funktionshindrades totala ekonomiska och sociala situation och sedan lägga fram förslag till åtgärder för att rätta till de försämringar som otvivelaktigt håller på att ske för den här gruppen. Det är dags för en ny stor handikappreform av samma dignitet som den assistansreform Folkpartiet drev igenom i början av 90-talet.

Då handlade det om att trygga de funktionshindrades sociala rättigheter. Nu gäller det en tillgänglighetsreform. I vårt budgetalternativ finansierar vi en engångssatsning på 5 miljarder kronor under de närmaste åren för att kunna genomföra en omfattande tillgänglighetsreform.

Ansvar för att öka tillgängligheten ligger i första hand på kommuner och andra lokala aktörer, som t.ex. privata fastighetsägare. Ansvars- och finansieringsprinciperna ligger fast. Men mot bakgrund av bl.a. den ekonomiska situationen i landets kommuner behövs en statlig medverkan, åtminstone initialt för att finansiera tillgänglighetsreformen. Statens stöd menar vi ska bestå av stimulansbidrag till bl.a. kommuner, fastighetsägare och kollektivtrafikföretag i kombination med riktlinjer från statsmakten.

Plan- och bygglagen måste kompletteras med riktlinjer som tvingar fram rimliga anpassningsåtgärder för funktionshindrade. Lokala handikapporganisationer måste engageras för att tillsammans med myndigheter, företag och organisationer identifiera hinder för tillgänglighet och komma med förslag till åtgärder.

Den tidigare handikappreformen, med rätten till personlig assistans för personer med funktionshinder innebar ju en frihetsrevolution för dem som fick hjälpen. Den gav tusentals funktionshindrade möjligheten att ta makten över sina egna liv och kunna leva självständigt. Vi anser att de rättigheter som lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade och lagen om personlig assistans har gett personer med funktionsnedsättning och deras anhöriga måste återinföras. Vi anvisar i budgetalternativet 300 miljoner för ett återställande av handikappreformen.

Bilstödet är ett bra medel för att ge personer med funktionsnedsättning möjlighet till delaktighet i samhällslivet. En egen, anpassad bil minskar i övrigt beroendet av samhällsinsatser. Det är väsentligt att regeringen när kravet på bilstöd ser ut att tillgodoses tar hänsyn till att nivåerna för grundbidrag och anskaffningsbidrag har legat på samma nivå de senaste tio åren. Den nuvarande åldersgränsen på 50 år för att få bilstöd bör slopas.

Det är också viktigt att kravet på körkort avskaffas. Först då kan också personer med omfattande funktionshinder och med behov av personlig assistans få bilstöd. Att köra bilen kan ingå i assistentens uppgifter.

Varken den svenska grundlagen eller våra straffrättsliga bestämmelser innehåller förbud direkt riktat mot diskriminering av människor med funktionsnedsättning, men det förekommer diskriminering. Det förekommer i näringsverksamhet, det förekommer på restauranger och det förekommer när man ska teckna försäkring. FN har i sina standardregler tydligt slagit fast att diskriminering av funktionshindrade är en fråga om mänskliga rättigheter. Det är därför en aning pinsamt att Sverige som initiativtagare till FN:s standardregler inte har lyckats stifta en heltäckande lag mot diskriminering av funktionshindrade utöver det beslut som fattades våren 1999 om en diskrimineringslagstiftning i näringslivet.

Om Sverige vill säkerställa alla människors fulla rättigheter krävs att Sveriges lagar anpassas efter de krav som uppställs i FN:s standardregler.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 7 december.)

Schengenintyg

15 § Schengenintyg

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2001/02:SoU4
Schengenintyg (prop. 2001/02:33).

Anf. 264 LEIF CARLSON (m):

Fru talman! Schengenavtalet underlättar resande. Tyvärr uppstår då också problem eftersom narkotika lättare kan föras omkring inom EU. Därför är det naturligt att det behövs en viss reglering av rätten att med-

föra narkotiska läkemedel. Samtidigt gäller det att hitta ett system som är så enkelt och flexibelt att intentionen att förenkla resandet uppfylls.

Hittillsvarande lösning när det gäller artikel 75 i konventionen där det är Läkemiddelsverket som har utfärdat intyget har visat sig osmidig. Regeringens önskan att förenkla proceduren är därför lovvärd, men lösningen är otillfredsställande, enligt vår mening.

Man förslår att företaget Apoteket AB får ska få behörighet att utfärda intyg. Apotekare eller receptarie och även annan personal ska efter utbildning vara behöriga att i Apoteket AB:s namn utfärda intyg.

Det är inte någon bra princip att ett civilrättsligt bolag anförtros myndighetsuppgifter. Utskottets majoritet konstaterar förvisso att myndighetsutövning kan lämnas över till bolag eller enskild. Men "kan" är inte detsamma som "bör". Vi anser att man inte bör förfara så när det gäller ett civilrättsligt bolag. Bolaget har dessutom en omdiskuterad monopolställning som på detta sätt förstärks. En avreglering skulle därmed försvåras.

Om regeringen i stället ansett att rätten skulle följa kompetensen hos den enskilde – vilket hade varit helt möjligt enligt regeringsformen 11 kap. 6 § – hade intygsmöjligheten genom att den följde personalen också följt med vid en avreglering. Det hade varit en bättre lösning.

Fru talman! Allra enklast är dock att låta den enskilde legitimerade läkaren med stöd av lag utöva myndighetsutövning. Som modell kan man ha de tidigare gula internationellt gångbara vaccinationsintygen. På dessa noterades vaccinationerna. Läkaren skrev på sitt namn och stämplade med en personlig, numrerad och alltså lätt identifierbar stämpel som erhållits av den bakom läkaren ansvariga myndigheten. I detta fall är det Socialstyrelsen.

På samma sätt skulle Läkemiddelsverket kunna utforma ett intyg enligt gällande krav och förse legitimerad läkare med en personlig stämpel. När läkaren skriver ut medicin som berörs av artikel 75 ska han tillfråga patienten om han eller hon också önskar ett intyg och om så är fallet utfärda ett sådant direkt. För att underlätta kan man i FASS notera ett S vid alla läkemedel som kräver intyg för resa inom Schengenområdet. All receptbelagd medicin är i dag märkt med ett R och narkotiska preparat har sin egen symbol. Det är alltså en åtgärd som faller inom det normala förfarandet.

Fru talman! Även om regeringens avsikt har varit berömvärd är den föreslagna lösningen otillfredsställande. Jag yrkar därför bifall till reservation 1 innebärande avslag på propositionens förslag. Regeringen får återkomma med ett bättre förslag, gärna efter de riktlinjer som jag har angett.

Anf. 265 CATHERINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Jag ska göra kammaren glad med att kort och gott yrka bifall till reservation nr 4.

Anf. 266 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Det är ingen tvekan om att propositionen innehåller väsentliga förbättringar i förhållande till nu gällande ordning. Det är bra att regeringen, om än sent, reagerar på den berättigade kritik som framförts. Det är väsentligt att personer som behöver de berörda läkemedlen och

som fått sådana förskrivna av läkare utan onödiga hinder kan färdas över nationsgränserna.

Centerpartiet ställer sig således bakom huvuddragen i regeringens förslag. Vi hade kunnat lösa problemet tidigare. Det viktigaste är dock att det blir en lösning inom den närmaste tiden.

I vår motion har vi bl.a. föreslagit att företag som marknadsför läkemedel i Sverige borde åläggas att på förpackningen ange om aktuellt läkemedel kräver intyg vid inresa och vistelse i stater vilka undertecknat Schengenavtalet. Vi vill underlätta för patienten. Centerpartiet förordar också, precis som Läkemedelsverket, Socialstyrelsen och Apoteket AB, en gemensamt upprättad lista över de ämnen som används i läkemedel och som är narkotikaklassade i de olika länderna.

Utskottsmajoriteten har tilltro till att Läkemedelsverket ordnar detta. Jag hoppas att man får rätt. Man hade kunnat vara tydligare. Att ålägga företagen en informationsplikt avstyrks omotiverat.

Centerpartiet aktualiserar även hårdare krav beträffande arkivering och gallring. Avpersonifiering bör ske när sakliga skäl för arkivering ej längre föreligger. Utskottsmajoriteten nöjer sig med att följa utvecklingen och om nödvändigt ska åtgärder vidtas. Det är en aningen passiv linje.

Vi har även tagit upp frågor om den nordiska passfriheten och att lösa det praktiskt för personer som ofta reser över gränsen. Jag är nöjd med skrivningarna i denna del i betänkandet.

Till sist har vi från Centerpartiet föreslagit att Sverige bör ta initiativ till en gemensam lista i Norden för läkemedel som kräver intyg enligt Schengenavtalet. Det är, enligt vår uppfattning, viktigt att reglerna för gränspassager inom Norden är enkla. Som huvudprincip bör gälla att lika regler ska eftersträvas inom Norden. En sådan lista bör åstadkommas utan – och det är viktigt – att vi på något sätt gör avkall på den restriktiva narkotikapolitik som Sverige även i fortsättningen ska ha. Här har jag och Centerpartiet fått stöd av moderater, kristdemokrater och folkpartister, och det är bra.

Fru talman! Jag står självfallet bakom samtliga reservationer från Centerpartiet, men jag nöjer mig med att yrka bifall till reservation nr 4.

Anf. 267 KERSTIN HEINEMANN (fp):

Fru talman! Folkpartiet liberalerna välkomnar de förändringar som nu föreslås i betänkandet. De regler som har införts för att begränsa flödet av narkotiska preparat är bra, men de har även inneburit att det för många människor med bl.a. kroniska sjukdomar har blivit krångligare att resa till andra länder. Det handlar ju inte bara om turistresor, utan det handlar till stor del om resor som görs i rehabiliteringssyfte.

Som det fungerar nu måste intygen skrivas ut av en läkare. Man måste alltså göra ytterligare ett läkarbesök för att få ett intyg om att man behöver ta en viss medicin, en medicin som man kanske har ätit under många år.

I Danmark var man snabbare på att se till att underlätta för sjuka människor genom att låta apoteken utfärda dessa intyg. Det är ju det som det här förslaget handlar om, och det är bra.

Vi tror inte heller att det kommer att leda till något missbruk bara för att intygen utfärdas av apotekare eller receptarier. Men vi instämmer i yrkandet i reservation 4 från Centerpartiet, att det vore bra om de nordiska länderna upprättade en gemensam lista.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 4 och i övrigt till utskottets förslag.

Anf. 268 CONNY ÖHMAN (s):

Fru talman! Den här propositionen föreslår i all korthet att de människor som behöver narkotiska preparat för medicinsk behandling och samtidigt vill resa utomlands ska kunna få intyg från apoteket i framtiden. Det handlar om ett litet antal människor. Enligt Läkemedelsverket utfärdas det 3 000–4 000 intyg per år.

Förslaget kommer självfallet att underlätta situationen för dessa människor. Det finns ett läkemedelsverk i Uppsala som man har tvingats brevväxla med. Det finns ganska många apotek ute i landet som nu kommer att kunna utföra den här uppgiften. För den enskilde blir det ett snabbare förfarande och mindre kostnader. Utskottsmajoriteten ställer sig bakom propositionen i dess helhet.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på de reservationer som finns.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 7 december.)

16 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Skrivelse

2001/02:77 Meddelande om kommande förslag om ändringar i rätten till avdrag i inkomstslaget näringsverksamhet för kapitalförluster på delägarätter och på andelar i svenska handelsbolag

Utrikesutskottets betänkande

2001/02:UU1 Utgiftsområde 5 Internationell samverkan

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande

2001/02:UFöU1 Sveriges säkerhetspolitik

Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden

2001/02:MJU1 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

2001/02:MJU2 Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 6 december

2001/02:129 av *Ingvar Eriksson* (m) till försvarsminister Björn von Sydow

Krigsflygskolans placering

2001/02:130 av *Anna Kinberg* (m) till statsrådet Britta Lejon

Internetröstning i allmänna val

2001/02:131 av *Lars Elinderson* (m) till miljöminister Kjell Larsson

Enhetlig hantering av slamfrågan

2001/02:132 av *Maria Larsson* (kd) till näringsminister Björn Rosengren

IUC-bolagens framtid

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 11 december.

18 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 6 december

2001/02:362 av *Gudrun Lindvall* (mp) till jordbruksminister Margareta Winberg

Förslag om minkar

2001/02:363 av *Caroline Hagström* (kd) till jordbruksminister Margareta Winberg

Salmonellasmittad kyckling

2001/02:364 av *Tuve Skånberg* (kd) till utrikesminister Anna Lindh

De fyra kidnappade israelerna och terroristorganisationen Hizbollah

2001/02:365 av *Karin Pilsäter* (fp) till utrikesminister Anna Lindh

Religionsfriheten i Turkiet

2001/02:366 av *Tasso Stafilidis* (v) till utrikesminister Anna Lindh

Myndigheternas bedömningsgrund i asylärenden

2001/02:367 av *Inger Lundberg* (s) till finansminister Bosse Ringholm

Skattekonkurrens

2001/02:368 av *Carl Fredrik Graf* (m) till finansminister Bosse Ringholm

h

Pensionssparande och näringsidkare

2001/02:369 av *Jan Backman* (m) till finansminister Bosse Ringholm

Färjan Hamlet

2001/02:370 av *Maria Larsson* (kd) till statsrådet Ingegerd Wärnersson

Familjehemsföräldrar

2001/02:371 av *Margareta Cederfelt* (m) till statsrådet Ingela Thalén

Sjukskrivningar

2001/02:372 av *Rosita Runegrund* (kd) till socialminister Lars Engqvist

Släktingplaceringar

2001/02:373 av *Owe Hellberg* (v) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Bostadsrättsombildningar

2001/02:374 av *Maud Ekendahl* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Förskrivning av Rohypnol på anstalter

2001/02:375 av *Kjell Eldensjö* (kd) till statsrådet Britta Lejon
Tidsdelat boende

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 11 december.

19 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 6 december

2001/02:281 av *Tuve Skånberg* (kd) till utrikesminister Anna Lindh
Mänskliga rättigheter

2001/02:292 av *Sven-Erik Sjöstrand* (v) till utrikesminister Anna Lindh
Yttrandefriheten i Kina

2001/02:293 av *Sten Tolgfors* (m) till utrikesminister Anna Lindh
Övergrepp mot barn i Sydafrika

2001/02:295 av *Sten Tolgfors* (m) till utrikesminister Anna Lindh
Handel med barn i Albanien

2001/02:296 av *Karl-Göran Biörsmark* (fp) till utrikesminister Anna Lindh

EU-ländernas förhållningssätt gentemot Kina

2001/02:306 av *Carina Hägg* (s) till statsminister Göran Persson
Kastdiskriminering

2001/02:309 av *Ola Karlsson* (m) till statsminister Göran Persson
Öppna bolagsstämmor i statliga företag

2001/02:328 av *Ulla Hoffmann* (v) till utrikesminister Anna Lindh
Portugisiska kvinnors rätt till abort

2001/02:329 av andre vice talman *Eva Zetterberg* (v) till utrikesminister Anna Lindh

Folkomröstning om Västsaharas framtid

2001/02:330 av *Marianne Jönsson* (s) till utrikesminister Anna Lindh
Kaliningrad

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 11 december.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdet början t.o.m. 8 § anf. 25
(delvis),
av tredje vice talmannen därefter t.o.m. anf. 60 (delvis),
av talmannen därefter t.o.m. 9 § anf. 143,
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 16.53,
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 18.00.
av tredje vice talmannen därefter t.o.m. 14 § anf. 231 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om skriftliga frågor och svar under juluppehållet.....	1
3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
4 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen, m.m.	2
5 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid.....	2
6 § Förnyad bordläggning.....	2
7 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 5 december	2
FöU1 Totalförsvarsbudgeten för år 2002	2
FöU2 Försvarsbeslut för 2002–2004	4
8 § Nicefördraget	7
Sammansatta konstitutions- och utrikesutskottets betänkande 2001/02: KUU1	7
Anf. 1 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	7
Anf. 2 PER UNCKEL (m)	10
Anf. 3 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik.....	13
Anf. 4 PER UNCKEL (m) replik	13
Anf. 5 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik.....	14
Anf. 6 PER UNCKEL (m) replik	14
Anf. 7 KENNETH KVIST (v)	14
Anf. 8 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik.....	18
Anf. 9 KENNETH KVIST (v) replik	18
Anf. 10 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik.....	19
Anf. 11 KENNETH KVIST (v) replik	19
Anf. 12 PER UNCKEL (m) replik	20
Anf. 13 KENNETH KVIST (v) replik	20
Anf. 14 PER UNCKEL (m) replik	21
Anf. 15 KENNETH KVIST (v) replik	21
Anf. 16 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	22
Anf. 17 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik.....	25
Anf. 18 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik	25
Anf. 19 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik.....	26
Anf. 20 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik	26
Anf. 21 KENNETH KVIST (v) replik	26
Anf. 22 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik	26
Anf. 23 KENNETH KVIST (v) replik	27
Anf. 24 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik	27
Anf. 25 ÅSA TORSTENSSON (c)	28
Anf. 26 KENNETH KVIST (v) replik	30
Anf. 27 ÅSA TORSTENSSON (c) replik.....	30
Anf. 28 KENNETH KVIST (v) replik	31
Anf. 29 ÅSA TORSTENSSON (c) replik.....	31

Anf. 30	KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp)	31
Anf. 31	KENNETH KVIST (v) replik	34
Anf. 32	KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik	34
Anf. 33	KENNETH KVIST (v) replik	35
Anf. 34	KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik	35
Anf. 35	Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik	35
Anf. 36	KARL-GÖRAN BJÖRSMARK (fp) replik	36
Anf. 37	MARIANNE SAMUELSSON (mp)	37
Anf. 38	Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik	39
Anf. 39	MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik	39
Anf. 40	Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik	40
Anf. 41	MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik	40
Anf. 42	KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik	41
Anf. 43	MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik	41
Anf. 44	KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik	42
Anf. 45	MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik	42
Anf. 46	HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik	43
Anf. 47	MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik	43
Anf. 48	HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik	43
Anf. 49	MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik	44
Anf. 50	SÖREN LEKBERG (s)	44
Anf. 51	KENNETH KVIST (v) replik	47
Anf. 52	SÖREN LEKBERG (s) replik	47
Anf. 53	KENNETH KVIST (v) replik	47
Anf. 54	SÖREN LEKBERG (s) replik	48
Anf. 55	MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik	48
Anf. 56	SÖREN LEKBERG (s) replik	49
Anf. 57	MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik	49
Anf. 58	SÖREN LEKBERG (s) replik	49
Anf. 59	LARS TOBISSON (m)	50
Anf. 60	LARS OHLY (v)	52
Anf. 61	GÖRAN MAGNUSSON (s)	55
Anf. 62	MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik	57
Anf. 63	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	57
Anf. 64	MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik	58
Anf. 65	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	58
Anf. 66	LARS OHLY (v) replik	59
Anf. 67	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	59
Anf. 68	LARS OHLY (v) replik	60
Anf. 69	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	60
Anf. 70	TALMANNEN	60
Anf. 71	GÖRAN LENNMARKER (m)	61
Anf. 72	KENNETH KVIST (v) replik	63
Anf. 73	GÖRAN LENNMARKER (m) replik	64
Anf. 74	KENNETH KVIST (v) replik	64
Anf. 75	GÖRAN LENNMARKER (m) replik	64
Anf. 76	WILLY SÖDERDAHL (v)	65
Anf. 77	BJÖRN VON DER ESCH (kd)	66
(forts. 10 §)		68

Ajournering	68
Återupptagna förhandlingar	68
9 § Frågestund	68
Anf. 78 TALMANNEN	68
<i>Salmonellagarantierna</i>	69
Anf. 79 INGVAR ERIKSSON (m).....	69
Anf. 80 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	69
Anf. 81 INGVAR ERIKSSON (m).....	69
Anf. 82 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	69
<i>Pantsystemet</i>	70
Anf. 83 HILLEVI LARSSON (s).....	70
Anf. 84 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	70
Anf. 85 HILLEVI LARSSON (s).....	70
Anf. 86 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	71
<i>Dieselskatten</i>	71
Anf. 87 MIKAEL OSCARSSON (kd)	71
Anf. 88 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	71
Anf. 89 MIKAEL OSCARSSON (kd)	72
Anf. 90 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	72
<i>Radon i hus</i>	72
Anf. 91 RIGMOR STENMARK (c)	72
Anf. 92 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	72
Anf. 93 RIGMOR STENMARK (c)	73
Anf. 94 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	73
<i>En internationell fredsstyrka till Afghanistan</i>	73
Anf. 95 GÖRAN LENNMARKER (m).....	73
Anf. 96 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	73
Anf. 97 GÖRAN LENNMARKER (m).....	74
Anf. 98 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	74
<i>Situationen i Mellanöstern</i>	74
Anf. 99 MURAD ARTIN (v).....	74
Anf. 100 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	74
Anf. 101 MURAD ARTIN (v).....	75
Anf. 102 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	75
<i>Dioxin i fisk</i>	75
Anf. 103 HARALD NORDLUND (fp).....	75
Anf. 104 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	76
Anf. 105 HARALD NORDLUND (fp).....	76
Anf. 106 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	76
<i>Offentlighetsprincipen</i>	77
Anf. 107 PER WESTERBERG (m).....	77

Anf. 108 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	77
Anf. 109 PER WESTERBERG (m).....	77
Anf. 110 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	77
<i>Lärcentrum</i>	77
Anf. 111 LENNART GUSTAVSSON (v).....	77
Anf. 112 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	77
Anf. 113 LENNART GUSTAVSSON (v).....	78
Anf. 114 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	78
<i>Växelkursen</i>	79
Anf. 115 GUNNAR AXÉN (m).....	79
Anf. 116 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	79
Anf. 117 GUNNAR AXÉN (m).....	79
Anf. 118 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	79
<i>Dioxin i fisk</i>	80
Anf. 119 MATZ HAMMARSTRÖM (mp).....	80
Anf. 120 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	80
Anf. 121 MATZ HAMMARSTRÖM (mp).....	81
Anf. 122 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	81
<i>Hälsosfarliga bekämpningsmedel</i>	81
Anf. 123 CARINA OHLSSON (s).....	81
Anf. 124 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	81
Anf. 125 CARINA OHLSSON (s).....	82
Anf. 126 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	82
<i>Diamanthandeln</i>	82
Anf. 127 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	82
Anf. 128 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	83
Anf. 129 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	83
Anf. 130 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	83
<i>Biodrivmedel</i>	83
Anf. 131 INGEGERD SAARINEN (mp).....	83
Anf. 132 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	84
Anf. 133 INGEGERD SAARINEN (mp).....	84
Anf. 134 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	84
<i>Stamcellsforskningen</i>	84
Anf. 135 PER BILL (m).....	84
Anf. 136 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	85
Anf. 137 PER BILL (m).....	85
Anf. 138 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	86
<i>Nicefördraget</i>	86
Anf. 139 SVEN BERGSTRÖM (c).....	86
Anf. 140 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	87
Anf. 141 SVEN BERGSTRÖM (c).....	87
Anf. 142 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	87
Anf. 143 TALMANNEN.....	87
10 § (forts. från 8 §) Nicefördraget (forts. KUU1).....	88

Anf. 144 SVEN BERGSTRÖM (c)	88
Anf. 145 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik.....	90
Anf. 146 SVEN BERGSTRÖM (c) replik	90
Anf. 147 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik.....	91
Anf. 148 SVEN BERGSTRÖM (c) replik	91
Anf. 149 BENGT-OLA RYTTAR (s).....	92
Anf. 150 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik.....	93
Anf. 151 BENGT-OLA RYTTAR (s) replik	94
Anf. 152 MARGIT GENNSER (m).....	94
Anf. 153 PER LAGER (mp)	97
Anf. 154 STEN ANDERSSON (-).....	98
Anf. 155 MARGIT GENNSER (m) replik.....	99
Anf. 156 STEN ANDERSSON (-) replik	99
Anf. 157 MARGIT GENNSER (m) replik.....	99
Anf. 158 STEN ANDERSSON (-) replik	99
Anf. 159 PER UNCKEL (m)	100
Anf. 160 MARGIT GENNSER (m) replik.....	100
Anf. 161 PER UNCKEL (m) replik	101
Anf. 162 MARGIT GENNSER (m) replik.....	101
Anf. 163 PER UNCKEL (m) replik	101
Anf. 164 BJÖRN VON DER ESCH (kd) replik	102
Anf. 165 PER UNCKEL (m) replik	102
Anf. 166 BJÖRN VON DER ESCH (kd) replik	102
Anf. 167 PER UNCKEL (m) replik	103
Anf. 168 STEN ANDERSSON (-) replik	103
Anf. 169 PER UNCKEL (m) replik	103
Anf. 170 STEN ANDERSSON (-) replik	104
Anf. 171 PER UNCKEL (m) replik	104
Anf. 172 KENNETH KVIST (v)	104
Anf. 173 PER LAGER (mp)	105
(Beslut fattades under 13 §.)	105
11 § Justitieombudsmännens ämbetsberättelse	105
Konstitutionsutskottets betänkande 2001/02:KU11	105
(Beslut fattades under 13 §.)	105
12 § Hälsovård, sjukvård och social omsorg	105
Socialutskottets betänkande 2001/02:SoU1	105
Anf. 174 INGRID BURMAN (v).....	105
Anf. 175 CHRIS HEISTER (m).....	108
Anf. 176 INGRID BURMAN (v) replik	111
Anf. 177 CHRIS HEISTER (m) replik	111
Anf. 178 INGRID BURMAN (v) replik	112
Anf. 179 CHRIS HEISTER (m) replik	113
(forts. 14 §).....	113
Ajournering.....	113
Återupptagna förhandlingar	113
13 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	114
KUU1 Nicefördraget	114
KU11 Justitieombudsmännens ämbetsberättelse	116

14 § (forts. från 12 §) Hälsovård, sjukvård och social omsorg	
(forts. SoU1)	116
Anf. 180 CHATRINE PÅLSSON (kd)	116
Anf. 181 INGRID BURMAN (v) replik	119
Anf. 182 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik	119
Anf. 183 INGRID BURMAN (v) replik	120
Anf. 184 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik	120
Anf. 185 KENNETH JOHANSSON (c)	121
Anf. 186 KERSTIN HEINEMANN (fp)	124
(forts.)	127
Ajournering	127
Återupptagna förhandlingar	127
14 § (forts.) Hälsovård, sjukvård och social omsorg (forts.	
SoU1)	127
Anf. 187 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp)	127
Anf. 188 KENNETH JOHANSSON (c) replik	131
Anf. 189 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	131
Anf. 190 KENNETH JOHANSSON (c) replik	131
Anf. 191 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	132
Anf. 192 SUSANNE EBERSTEIN (s)	132
Anf. 193 CHRIS HEISTER (m) replik	134
Anf. 194 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik	135
Anf. 195 CHRIS HEISTER (m) replik	135
Anf. 196 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik	136
Anf. 197 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik	136
Anf. 198 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik	137
Anf. 199 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik	137
Anf. 200 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik	137
Anf. 201 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik	138
Anf. 202 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik	138
Anf. 203 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik	138
Anf. 204 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik	139
Anf. 205 KENNETH JOHANSSON (c) replik	139
Anf. 206 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik	139
Anf. 207 KENNETH JOHANSSON (c) replik	140
Anf. 208 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik	140
Anf. 209 LEIF CARLSON (m)	140
Anf. 210 ROLF OLSSON (v)	143
Anf. 211 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik	145
Anf. 212 ROLF OLSSON (v) replik	146
Anf. 213 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik	146
Anf. 214 ROLF OLSSON (v) replik	146
Anf. 215 LARS GUSTAFSSON (kd)	146
Anf. 216 GUNNEL WALLIN (c)	148
Anf. 217 BO KÖNBERG (fp)	150
Anf. 218 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik	153
Anf. 219 BO KÖNBERG (fp) replik	153
Anf. 220 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik	153

Anf. 221	INGRID BURMAN (v) replik	153
Anf. 222	BO KÖNBERG (fp) replik.....	154
Anf. 223	TREDJE VICE TALMANNEN.....	154
Anf. 224	BO KÖNBERG (fp) replik.....	154
Anf. 225	INGRID BURMAN (v) replik	154
Anf. 226	BO KÖNBERG (fp) replik.....	155
Anf. 227	HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	155
Anf. 228	BO KÖNBERG (fp) replik.....	155
Anf. 229	HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	156
Anf. 230	BO KÖNBERG (fp) replik.....	156
Anf. 231	CONNY ÖHMAN (s)	157
Anf. 232	LEIF CARLSON (m) replik.....	159
Anf. 233	CONNY ÖHMAN (s) replik.....	160
Anf. 234	LEIF CARLSSON (m) replik	161
Anf. 235	CONNY ÖHMAN (s) replik.....	161
Anf. 236	BO KÖNBERG (fp) replik.....	161
Anf. 237	CONNY ÖHMAN (s) replik.....	162
Anf. 238	BO KÖNBERG (fp) replik.....	163
Anf. 239	CONNY ÖHMAN (s) replik.....	163
Anf. 240	CHATRINE PÅLSSON (kd) replik.....	164
Anf. 241	CONNY ÖHMAN (s) replik.....	164
Anf. 242	CHATRINE PÅLSSON (kd) replik.....	164
Anf. 243	CONNY ÖHMAN (s) replik.....	164
Anf. 244	GUNNEL WALLIN (c) replik.....	164
Anf. 245	CONNY ÖHMAN (s) replik.....	165
Anf. 246	GUNNEL WALLIN (c) replik.....	165
Anf. 247	CONNY ÖHMAN (s) replik.....	165
Anf. 248	LARS ELINDERSON (m).....	165
Anf. 249	LENA OLSSON (v).....	167
Anf. 250	ESTER LINDSTEDT-STAAF (kd).....	169
Anf. 251	CATHERINE PERSSON (s)	171
Anf. 252	KERSTIN HEINEMANN (fp) replik	174
Anf. 253	CATHERINE PERSSON (s) replik	174
Anf. 254	KERSTIN HEINEMANN (fp) replik	174
Anf. 255	CATHERINE PERSSON (s) replik	175
Anf. 256	CHRIS HEISTER (m) replik	175
Anf. 257	CATHERINE PERSSON (s) replik.....	175
Anf. 258	CHRIS HEISTER (m) replik	175
Anf. 259	CATHERINE PERSSON (s) replik.....	176
Anf. 260	ROSITA RUNEGRUND (kd).....	176
Anf. 261	TASSO STAFILIDIS (v)	177
Anf. 262	VIVIANN GERDIN (c)	178
Anf. 263	HARALD NORDLUND (fp).....	180
	(Beslut skulle fattas den 7 december.).....	181
15 §	Schengenintyg	181
	Socialutskottets betänkande 2001/02:SoU4	181
Anf. 264	LEIF CARLSON (m).....	181
Anf. 265	CATHERINE PÅLSSON (kd).....	182
Anf. 266	KENNETH JOHANSSON (c)	182

Anf. 267 KERSTIN HEINEMANN (fp)	183	Prot. 2001/02:42
Anf. 268 CONNY ÖHMAN (s)	184	6 december
(Beslut skulle fattas den 7 december.)	184	<hr/>
16 § Bordläggning	184	
17 § Anmälan om interpellationer	185	
18 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	185	
19 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	186	
20 § Kammaren åtskildes kl. 22.40	187	

Prot. 2001/02:42
6 december

Elanders Gotab, Stockholm 2002